

درگذشت

عبدالناصر احمدیان مزرعه یزدی
محمدعلی اکباتانی
محمد رضا امینی
و عباسعلی دهدشتی نژاد
اعضای گران قدر جامعه
را تسلیت می گوئیم.
فصلنامه‌ی حسابدار رسمی

ISSN: ۱۷۵۸-۱۷۳۵

صاحب امتیاز:
جامعه حسابداران رسمی ایران

مدیر مسئول:
فرهاد پناهی

شورای سیاست گذاری

(به ترتیب الفبا):

مرتضی اسدی

فرهاد پناهی

محمدتقی رضایی

رحمت اله صادقیان

حجت اله صیدی

همکار تحریریه:

مژده کدخدایی

امور اجرایی:

سمیرا آرین نژاد

طراح و صفحه آرا:

علی قاصدی

لیتوگرافی و چاپ:

ایران چاپ

شماره شصت و سه | پاییز ۱۴۰۲

انتشار: آذر ۱۴۰۲

نظرات و دیدگاه‌های مطرح شده،
در مقالات الزاماً دیدگاه جامعه
حسابداران رسمی ایران نیست؛
مگر در مواردی که قید می شود.

نشریه‌ی حسابدار رسمی در ارزیابی
مقالات، حسب مورد، از نظرگاه‌های
اعضای جامعه‌ی حسابداران
رسمی ایران و سایر خبرگان حرفه
حسابداری و حسابرسی سود می برد.
نشریه در اصلاح و ویرایش مطالب آزاد است.

نشانی: تهران، خیابان سپهبد
قرنی، نرسیده به پل کریم خان زند
خیابان شهید امانی، پلاک چهار،
جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران

تلفن: ۴۲۹۲۵ نمابر: ۸۸۸۰۱۹۱۰

www.iacpa.ir

hesabdarrasmi@iacpa.ir

[@iacpainfo](https://www.instagram.com/iacpainfo)

مقرء

حرفه، دانشگاه و وظایف ما
فرهاد پناهی

۴

میز تشریح

حرفه‌ی حسابرسی و آموزش دانشگاهی: دو خط موازی؟

امید آخوندی، سیدمحمد باقرآبادی، علی رحمانی، محسن غلامرضایی و محمدحسن فامیلی

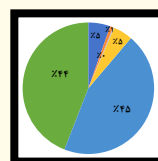
۵

ظرفیت پذیرش کارشناسی ارشد حسابرسی در دانشگاه‌های ایران در سال ۱۴۰۲

زهره کرمی

۲۳

پیشنهاد بازبینی سرفصل مطالب و منابع دروس تخصصی «حسابرسی»

آزاده مداحی و حمیدرضا گنجی

۲۶

نگاهی از درون

روزگار تیره‌ی حسابرسی

غلامحسین دوانی

۲۷

جستار

استانداردهای بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM 1

علیرضا زند بابارئیسی

۵۰

کنکاش

تأثیر اتوماسیون و هوش مصنوعی بر حسابرسی و نقش حسابرس

مرتضی اسدی، آرشینا منتظری

۵۷

دور دنیا

دور دنیا

۷۳

اطلاع‌رسانی

شانزدهمین آیین‌های گرامی‌داشت روز حسابدار

۸۷

فهرست مؤسسات حسابرسی عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران

(بیست و هفتم آذرماه ۱۴۰۲)

۹۳

فرهاد پناه‌ی

حرفه، دانشگاه و وظایف ما

حرفه‌ی حسابرسی با دو چالش آموزشی مواجه بوده است. نخست دسترسی به نیروی کارشناسی آموزش‌دیده که قادر به ارائه‌ی سطح مناسبی از خدمات حرفه‌ای باشد و دوم حفظ و ارتقای سطح این نیروها به‌منظور پاسخ‌گویی به نیازهای فزاینده‌ی صاحب‌کاران و مقررات‌گذاران در بستر اقتصادی در حال توسعه.

در هر دو زمینه، کاستی‌ها مشهود است. از سویی به‌سبب فاصله‌ی آموزش دانشگاهی و مهارت‌های حرفه‌ای مورد نیاز بازار کار نیاز به آموزش جدید این نیروها به‌منظور ایجاد توانایی‌های پایه‌ی کاری کاملاً محسوس است و برطرف ساختن این نیاز بخش مهمی از توان مؤسسات حرفه‌ای را جذب می‌کند. از سوی دیگر فضای تحول‌یابنده‌ی اقتصادی و نیازهای روزافزون صاحب‌کاران و مراجع نظارتی مؤسسات را با تکالیف جدیدی مواجه می‌سازد که انجام آنها نیازمند کسب آموزش‌های جدید است. می‌توان به ضرورت اشراق بر نرم‌افزارهای مالی و حسابداری و یا آگاهی از الزامات مراجع نظارتی در بازار پول و سرمایه در مواردی مانند راهبری شرکتی، مبارزه با پول‌شویی و انواع مقررات متعدد دیگری اشاره کرد که به‌عنوان مثال در بانک مرکزی، سازمان بورس و اوراق بهادار و بیمه‌ی مرکزی برای نظارت مؤثر بر مؤسسات پولی و مالی، مؤسسات بیمه و شرکت‌های سهامی عام وضع می‌شود.

پس مهارت‌زایی و مهارت‌افزایی پویای مداومی است که مؤسسات حسابرسی به‌منظور حفظ حیات در اقتصاد دایم در حال تغییر کنونی به آن نیاز دارند. با توجه به همین الزام بود که در سال‌های اخیر جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران به تأسیس مرکز آموزش و تحقیقات مبادرت کرد. تأسیس یک مرکز آموزش حرفه‌ای به‌واقع تلاش برای پرکردن فاصله‌ی میان آموزش دانشگاهی و نیازهای حرفه‌ای و افزون بر آن ایجاد نهادی برای پاسخ‌گویی به نیازهای آموزشی جدید و مهارت‌افزایی حساب‌برسان بوده است.

اما روشن است که این نهاد نیازمند ارتباطی دوجانبه و پویا از سویی با نهاد دانشگاه و از سوی دیگر با نهاد حرفه است. به عبارت دیگر این کالبد جدید برای کارآمدی باید از دو بال برای پرواز برخوردار باشد. بال نخست توانمندی‌های آکادمیک و بال دوم توانمندی‌های حرفه‌ای است. در عین حال این دو بال باید در پیوندی اندام‌وار با یکدیگر قرار داشته باشند که قادر به حرکت و پویایی موزون و منظم و هدفمند باشند.

از همین رو، تلاش کرده‌ایم از همان بدو تأسیس مرکز آموزش به صورت توأمان از اساتید و کارشناسان دانشگاهی و اساتید و کارشناسان حرفه‌ای بهره‌مند باشیم.

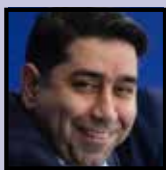
در عین حال، این مسأله موردتوجه و تأکید قرار داشته که این مرکز نه جایگزین مراکز آموزش حرفه‌ای موجود بلکه نهادی ویژه برای پاسخ‌گویی به نیازهای خاص اعضای جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران در انجام وظایف محوله‌ی قانونی‌شان است. به عبارت دیگر، هدف ایجاد یک بوروکراسی در کنار و موازی بوروکراسی‌های موجود نبوده و نباید باشد بلکه ایجاد نهادی کارآ برای پاسخ‌گویی به نیازهای اخصّ مؤسسات حسابرسی است.

همچنین علاوه بر آموزش صرف و برای کارآمدسازی آموزش توجه به امر پژوهش نیز موردتوجه مرکز قرار داشته است. پرسش‌های بسیاری در برابر فعالان حرفه‌ی حسابرسی قرار دارد. پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها مستلزم صورت‌بندی درست مسأله، آگاهی از پیشینه‌ی موضوع، تدوین مدلی مفهومی برای آن، جمع‌آوری داده‌های مرتبط، اتخاذ روش‌شناسی مناسب برای پاسخ به مسأله و سایر گام‌ها و مراحل است که برای انجام یک پژوهش مؤثر باید طی کرد. از همین رو، مرکز آموزش در کنار مسأله‌ی آموزش به امر پژوهش هم توجه داشته و تلاش کرده بتواند پاسخ‌گوی نیازهای پژوهشی حرفه هم باشد.

با این همه، این نهاد نوپا برای این که قادر به انجام وظایف خود باشد به‌طور توأمان از تخصص‌های دانشگاهی و حرفه‌ای بهره‌مند باشد و همین مهم باعث شده که تلاش کنیم این مرکز پیونددهنده‌ی دانشگاه و حرفه‌ی حسابرسی و اعتباردهی باشد. تحقق چنین هدفی بدون حضور و همکاری مؤثر کارشناسان حرفه‌ای و اساتید دانشگاهی در راهبری آن ناممکن است. از این‌روست که مرکز آموزش از همان بدو تأسیس دست‌یاری به سوی تمامی اهل حرفه و اهل دانشگاه گشوده است و از همه‌ی آنان دعوت می‌شود که مشارکت فعالی در مرکز داشته باشند.

حرفه‌ی حسابرسی و آموزش دانشگاهی: دو خط موازی؟

نیازهای حرفه‌ی حسابرسی و تنگنای آموزش دانشگاهی و حرفه‌ای

محمدحسن فامیلی
عضو هیأت مدیره‌ی
مرکز آموزش و
تحقیقات حسابداران
رسمی

محسن غلامرضایی
عضو شورای عالی
هشتم جامعه‌ی
حسابداران رسمی
ایران

علی رحمانی
استاد حسابداری
دانشگاه الزهرا

سیدمحمد باقرآبادی
دبیرکل انجمن
حسابداران خبره ایران

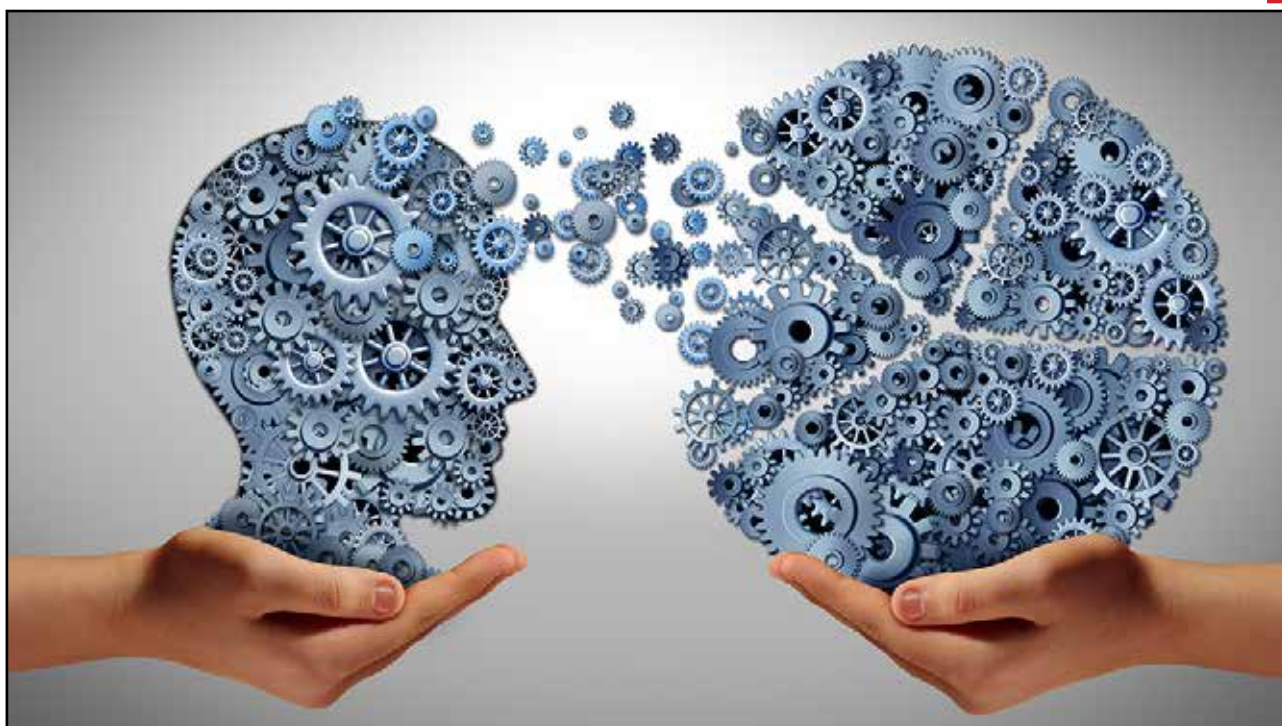

امید آخوندی
عضو کارگروه آموزش
جامعه‌ی حسابداران
رسمی ایران

یکی از مسائلی که کم‌وبیش به شکل دائم از سوی مؤسسات ارائه‌دهنده‌ی خدمات حسابرسی و حسابداری مطرح شده، سطح اندک توانایی‌های حرفه‌ای افراد تازه‌فارغ‌التحصیل شده‌ای است که به استخدام مؤسسات درمی‌آیند. چنان که مدیران این مؤسسات اغلب مدعی‌اند که ناگزیر به آموزش آن دسته از مقدمات حرفه‌ای به این افراد بوده‌اند که قاعدتاً باید پیش‌تر در دانشگاه می‌آموختند. در عین حال، همین نیروها در طول زمان برای انطباق با تحولات فناوری، و پاسخ‌گویی به نیازهای جدید صاحب‌کار و ذی‌نفعان و تحولات بس‌تر قوانین و مقررات و الزامات جدید قانونی، باید درگیر یک فرایند پیوسته‌ی آموزش و مهارت‌افزایی باشند. در این فرایند پیوسته‌ی مهارت‌زایی و مهارت‌افزایی، علاوه بر دانشگاه‌ها که کانون اصلی آموزش آکادمیک حسابداری و حسابرسی هستند، مجموعه‌ی متنوعی از انجمن‌های حرفه‌ای، مؤسسات آموزشی مستقل و یا وابسته به همان انجمن‌های حرفه‌ای نیز در سال‌های اخیر عهده‌دار ارائه‌ی طیف متنوعی از خدمات آموزش حرفه‌ای بوده‌اند.

از این‌رو، ارتباط مؤسسات حسابرسی با دانشگاه‌ها و نهادهای آموزش حرفه‌ای یک ارتباط دائمی و پیوسته و فراگیر و پویا است. یکی از شرایط اصلی ثمربخشی این ارتباط، تعامل دائم دو نهاد «حرفه» و «آموزش» برای شناخت نیازهای یکدیگر و الزامات برطرف کردن این نیازها است. ارتباطی که به نظر می‌رسد تاکنون، دست‌کم به شکل رضایت‌بخش یا نظام‌مندی، وجود نداشته است.

بنابراین، درصدد برآمدیم در شماره‌ی جدید فصلنامه‌ی «حسابدار رسمی» به شناسایی مختصات نظام و برنامه‌ی آموزشی کارآمد برای تربیت نیروی انسانی دارای مهارت‌های حرفه‌ای در حوزه‌ی حسابرسی متمرکز شویم. بدین منظور از سویی بر کاستی‌های نظام آموزشی موجود و از سوی دیگر بر بایسته‌های نظام آموزش حرفه‌ای مطلوب متمرکز می‌شویم تا از این طریق بتوان برنامه‌ی کارآمدی برای ارتقای آموزش حرفه‌ای در صنعت حسابرسی ایران طراحی کرد.

رشته‌ی تحصیلی تجربه‌محور، چگونه می‌توان دانشجو را آموزش و تعلیم داد تا برای ورود به حرفه آماده باشد. در دانشگاه، ارائه‌ی واحدهای درسی فقط به صورت نظری است و ارزیابی‌ها نیز بر همین اساس انجام شده و در پایان، دانشجو فارغ‌التحصیل می‌شود. در این سیستم آموزشی آنچه که حرفه نیاز دارد به‌طور کامل پوشش داده نمی‌شود و دانشجو پس از طی یک دوره‌ی چهارساله (کارشناسی) و هنگام فارغ‌التحصیلی همچنان با یک‌سری از مفاهیم بااهمیت و نوین آشنایی پیدا نکرده است. موضوعاتی مانند ریسک و نمونه‌گیری که از بنیان‌های حسابرسی هستند مبتنی بر آمار و احتمالات است و آموزش آن در چهار واحد درسی انجام می‌شود. آمار و احتمالات و استفاده از آن در حسابرسی، منجر به تجزیه و تحلیل مناسب و کسب یک نگاه کلان در انجام رسیدگی‌ها و صدور گزارش حسابرسی می‌شود، اما دانشجو با فقدان چنین مهارتی فارغ‌التحصیل می‌شود. در گام بعدی این فارغ‌التحصیل (کارآموز) به حرفه وارد شده و به‌عنوان مثال، باید در رسیدگی به حساب فروش آموزش ببیند که تجزیه و تحلیل آن فقط معطوف به بررسی نوسان مبلغ فروش امسال با سال قبل نیست بلکه باید آن را با سایر متغیرهای صنعت و اقتصاد کلان نیز مورد تحلیل قرار دهد. همچنین در رسیدگی به آزمون کاهش ارزش سرمایه‌گذاری بلندمدت، عوامل برون‌سازمانی را به‌خوبی تشخیص داده و اثرات و ریسک آن‌ها را تجزیه و تحلیل کند. آیا میزان آشنایی دانشجو با مفهوم ریسک در عملیات شرکت و تأثیر آن بر گزارشگری مالی، در حد صورت‌های مالی نمونه‌ی سازمان حسابرسی است؟

۱

مدیران بنگاه‌های اقتصادی به‌طور عام و مؤسسات حسابرسی به‌طور خاص از آگاهی و مهارت‌های اندک و ناکافی دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها از حداقل‌های بایسته برای تأمین نیازهای مؤسسه و صاحب‌کار انتقاد می‌کنند؟ با توجه به این که به نظر می‌رسد دست‌کم در تمامی چهار دهه‌ی گذشته این انتقادات تکرار شده است، تا چه حد این انتقاد درست است؟ و در صورت درستی این انتقاد چه موانعی وجود داشته که در عمل مانع از پیوند اندام‌وار برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌ها و نیازهای حرفه شده است؟

◀ امید آخواندی

هنگام صحبت درباره‌ی حسابداری و حسابرسی نخستین موضوعی که به ذهن متبادر می‌شود، صحبت درباره‌ی یک حرفه (فن) و به نحو صحیح‌تر اگر بخواهیم ادای مطلب کنیم، صحبت درباره‌ی تجربه است. چنانچه درباره‌ی رشته‌ی ریاضی، فیزیک (و رشته‌های مشابه) سؤال پرسیده شود پاسخ به موضوعات نظری جلب می‌گردد. با این مقدمه، باید بررسی کنیم در

یا این که نحوه مشخص کردن ریسک‌های مربوط به عملیات شرکت و نحوه تأثیرگذاری آن‌ها و افشا را آموزش دیده است؟. حسابداری از بهای تمام شده تاریخی به سمت ارزش منصفانه حرکت کرده و از موضوعات مهم این است که تا چه حد آموزش در دانشگاه توانسته دانشجو را با مفاهیم ارزش منصفانه (و اصول ارزش گذاری آن) آشنا نماید؟. با پیش فرض سطح کیفیت آموزشی متوسط برای میانگین دانشگاه‌ها، در حال حاضر مفاهیم استانداردها (حسابداری یا حسابرسی) به صورت موضوعی و با کیفیت سطحی تدریس می‌شود. در کنار واحدهای درسی تخصصی، موضوعات جانبی مانند فناوری اطلاعات نیز در حد سه واحد درسی کاربرد نرم‌افزار کامپیوتر در حسابداری تدریس می‌شود و متأسفانه تجربیات مؤسسات حسابرسی نشان می‌دهد که کارآموز حتی نحوه استفاده‌ی مقدماتی از نرم‌افزار اکسل را نیز به‌خوبی آموزش ندیده است. در حال حاضر، سیستم آموزشی نسبت به حرفه‌ی حسابداری چند گام عقب‌تر حرکت می‌کند و موضوعات جدید مانند ارزش منصفانه، یادگیری عمیق، داده‌های بزرگ هنوز در دانشگاه‌ها مورد توجه قرار نگرفته‌اند، در حالی که بر محیط کسب و کار شرکت‌ها و متعاقباً عملیات حسابرسی به شدت تأثیرگذار هستند.

نقد مؤسسات حسابرسی به سیستم آموزشی در کیفیت تدریس (به صورت سطحی) و واحدهای درسی نظری ارائه شده به دانشجویان، تاحدودی صحیح است. اما بخش دیگر نقد مؤسسات حسابرسی که انتظار فارغ‌التحصیل باتجربه‌ی مشابه با رشته‌ی پزشکی را دارند، غیرمنطقی است. در رشته‌ی پزشکی، دانشجو پس از گذراندن دروس نظری وارد دوره بالینی شده و آنچه آموخته است را در عمل نیز به صورت تجربی فرامی‌گیرد و هنگام فارغ‌التحصیلی، یک پزشک باتجربه‌ی مقدماتی به جامعه (بازار کار پزشکی) تحویل داده می‌شود، در صورتی که در رشته‌ی حسابداری چنین دوره‌ای وجود ندارد. به‌عنوان بخش پایانی، آنچه که مانع از پیوند برنامه‌های آموزشی دانشگاه با نیاز مؤسسات حسابرسی شده، تفاوت در الزامات عملیاتی دانشگاه با حرفه است. الزامات عملیاتی دانشگاه با توجه به سرفصل‌های وزارت علوم برای دروس حسابداری به صورت نظری تعریف شده و امکان فعالیت خارج از این دامنه وجود ندارد. در صورتی که تعدادی از واحدهای درسی به صورت عملی (کارگاهی) تصویب گردند، باعث انعطاف‌پذیری در نحوه‌ی تدریس شده و دانشگاه می‌تواند فارغ‌التحصیلی تعلیم دهد که با حداقل الزامات ورود به حرفه آشنایی دارد.

◀ سیدمحمد باقر آبادی

عمیقاً معتقدم که این انتقادات کاملاً به‌جا بوده و متأسفانه با شیب بسیار تند صعودی رو به پیشرفت هم هست. طوری که هر روز شاهد افت بیش‌تر فارغ‌التحصیلان حسابداری نسبت

به قبل هستیم. در این بحث سعی می‌کنم سخنان خودم را با ارجاع به استانداردهای بین‌المللی آموزش غنا ببخشم، در همین راستا طبق بند ۳ استاندارد بین‌المللی آموزش حسابداری شماره‌ی ۱ (IAES) با عنوان الزامات ورود به دوره‌ی آموزش حرفه‌ای حسابداری:

«چنانچه افرادی که به یک حرفه وارد می‌شوند از استانداردهای لازم جهت ورود به حرفه برخوردار نباشند، کیفیت حرفه حفظ نمی‌شود و ارتقا نمی‌یابد.» این همه انتقادی که این روزها از کیفیت حرفه‌ی حسابداری و حسابرسی می‌شود منشاء در همین نکته‌ی مهم و ضروری دارد.

اما در خصوص بخش دوم سؤال شما باید این چهار دهه رو به دو بخش تقسیم کنیم:

بخش اول: دو دهه‌ی اول که ما اساتید بسیار خوبی در دانشگاه‌ها داشتیم و کیفیت آموزش بسیار بالایی داشتیم اما آموزه‌های ما در دانشگاه صرفاً مباحث تئوریک و به صورت حفظ‌محور بود نه مباحث عملی و به صورت تعاملی.

بخش دوم: دو دهه‌ی بعدی که کماکان آموزه‌های ما در دانشگاه صرفاً مباحث تئوریک و به صورت حفظ‌محور بود نه مباحث عملی و به صورت تعاملی و در کنار این، با ازدیاد بیش از اندازه‌ی انواع مختلف دانشگاه‌های آزاد و پیام نور و غیرانتفاعی و خیل عظیم دانشجویان و عدم تناسب حق‌الزحمه‌ی پرداختی دانشگاه به اساتید با پرداخت‌های بازار کار، با افت شدید نسل جدید اساتید این فاصله بین توانایی فنی فارغ‌التحصیلان و بازار کار بسیار بیش‌تر شد و با شتاب بسیار بالایی به سمت بیش‌تر شدن هم می‌رود.

در کنار این موضوع می‌توانیم سه عامل مهم و مؤثر در شکاف بین فارغ‌التحصیلان و نیاز بازار کار در ایران را به این شکل تعریف کنیم:

- تفاوت دیدگاه‌های شاغلین حرفه و دانشگاهیان در مورد صلاحیت‌هایی که فارغ‌التحصیلان حسابداری باید داشته باشند
- فقدان برنامه‌ی مناسب برای توسعه این صلاحیت‌ها
- درک دانشجویان از حسابداری، کار حسابداری و دروس حسابداری

برای حل این مشکل باید ایرادهای آموزش‌های سنتی ایران را که منبعث از این سه موضوع اصلی است رفع کنیم:

- برنامه‌های درسی سنتی بر آموزش مهارت‌های فنی تمرکز یافته و بر حفظ فرایندهای ثابت رویدادهای مالی تأکید می‌کنند.
- در دانشگاه‌های ایران فرایند یادگیری بیش‌تر معلم‌محور هست و نه دانشجوی‌محور.

ضروریست تا در دوره‌های حسابداری فرصتی برای نوآوری و تفکر دانشجویان حسابداری ایجاد شود تا تفکر انتقادی و مهارت‌های ارتباطی دانشجویان را ارتقا دهد

◀ علی رحمانی

در زمینه‌ی کیفیت دانش‌آموختگان و تناسب دانش و مهارت‌شان با نیازهای صاحب‌کاران و کارفرمایان؛ ما دانشجوی داریم، استاد داریم، برنامه‌ی درسی داریم، منابع درسی و فناوری‌های تدریس و آموزش داریم که کیفیت این پنج مورد کیفیت خروجی‌ها را تعیین می‌کند. البته دانشگاه و گروه‌های آموزشی به‌عنوان بستری که دانشجو می‌پذیرد از رتبه‌بندی متفاوتی برخوردار است. در این چهار دهه برنامه‌های درسی تقریباً به‌طور مرتب بازنگری شده است. البته یک دوره‌ی طولانی بازنگری‌ها صورت نگرفته بود اما در ده سال اخیر این بازنگری‌ها خیلی جدی انجام و یک‌سری رشته‌های جدید هم تعریف شد. سیاست وزارت علوم این بوده است که در سطح لیسانس ما فقط یک کارشناسی داشته باشیم چون قبلاً کارشناسی حسابداری، حسابرسی، حسابداری بخش دولتی یا عمومی و کارشناسی حسابداری مالیاتی داشتیم که همه‌ی این‌ها برنامه‌های درسی‌شان ملغی شد و دوره‌ها حذف شد. اما در سطح ارشد، سیاست وزارت علوم بر این است که ما می‌توانیم تخصصی کار کنیم تا آموزش‌ها واقعاً با نیازهای بازار کار متناسب باشد. الان یک برنامه‌ی ارشد حسابداری داریم، یک برنامه‌ی ارشد حسابرسی، ارشد حسابداری مدیریت و ارشد حسابداری بخش عمومی و ارشد حسابداری قضایی، و اخیراً هم دانشگاه خاتم یک دوره‌ی ارشد حسابداری و حسابرسی سیستم‌ها را پیشنهاد کرده است که بایستی مراحل آن در وزارت علوم طی شود. منتها ما به قدر کافی سرمایه‌گذاری نکردیم. دانشگاه منابع و امکانات کافی ندارد که بخواهد منابع درسی را به‌روز کند. مثلاً دانشگاه پیام نور یک مدت سرمایه‌گذاری کرد و یک سری کتاب تولید کرد ولی این‌ها بازنگری نشد و سال‌ها برای درس‌های حسابداری میانه، و پیشرفته، علی‌رغم آن که استانداردها عوض شده بود، همان متون تدریس می‌شد. در بقیه‌ی کتاب‌ها هم با تأخیر قابل توجهی این بازنگری‌ها صورت گرفته است. ما دوره‌های دانش‌افزایی و بازآموزی استادها را داریم ولی نه در حوزه‌ی تخصص‌شان بلکه در حوزه‌های معرفتی، سیاسی و در چند سال اخیر در بحث‌های روش تدریس و روان‌شناسی یادگیری و مشابه آن، که کاملاً اختیاری هستند و اگر استادی بخواهد برای ارتقا امتیاز فرهنگی بگیرد حتماً بایستی تعداد ساعت مشخصی را بگذراند و یک دامنه‌ی گسترده‌ای دارد که می‌تواند انتخاب کند و آن‌ها را بگذراند.

در حرفه هم ما باید هم آموزش‌های بدو خدمت داشته باشیم و هم آموزش‌های حین خدمت و هم آموزش‌های خاص و ویژه داشته باشیم برای موضوعات خاص مانند موضوعات عمده یا کلیدی حسابرسی. در این حوزه هم باید سرمایه‌گذاری

بشود که البته برای مؤسسات حسابرسی به تنهایی مقرون به صرفه نیست. جامعه‌ی حسابداران رسمی و مرکز آموزش و تحقیقات جامعه باید این کار را انجام دهد که باید فکر کنیم چه آموزش‌های عمومی‌تری هست اما هر مؤسسه هم باید آموزش‌های خاص خودش را داشته باشد.

◀ محسن غلامرضایی

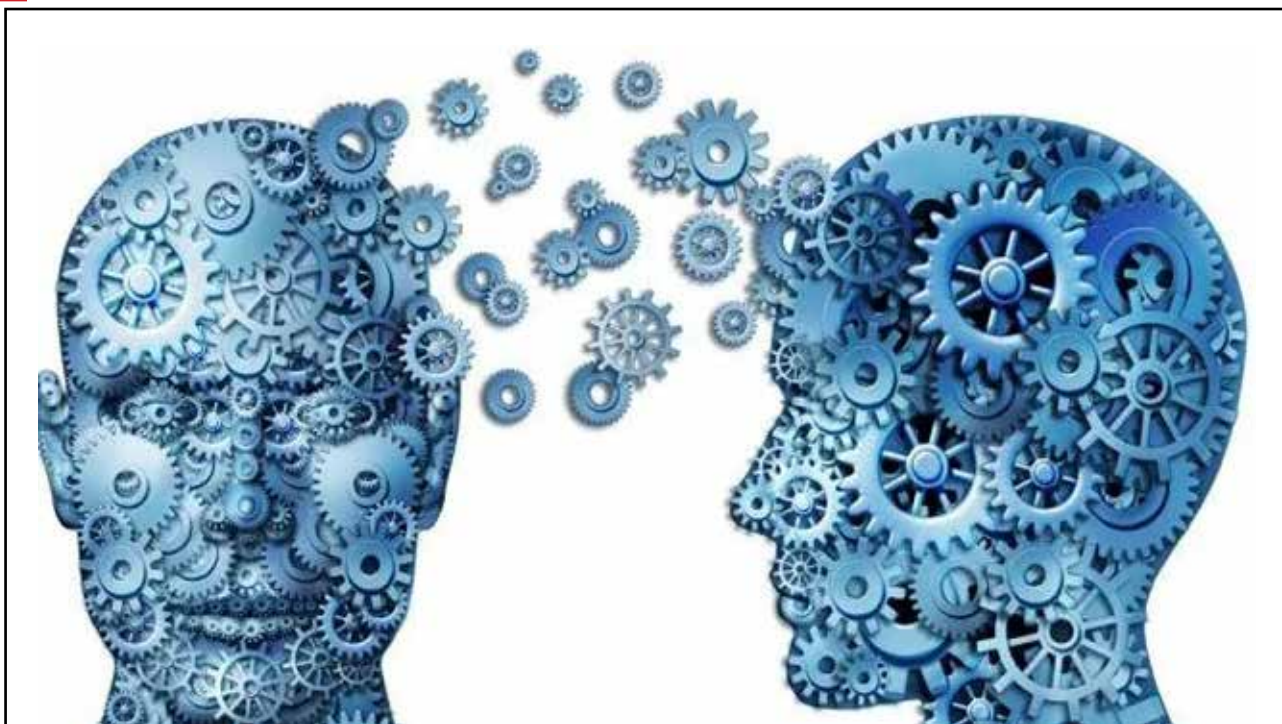
- این انتقاد وارد است که دلایل و منشاء آن تا قسمتی به سطح کلان اقتصاد کشور مربوط می‌شود و تا قسمتی نیز مربوط به سطح خرد اقتصاد مربوط است. درخصوص سطح اقتصاد کلان، با توجه به این که کشور ایران در زمره‌ی کشورهای توسعه‌یافته است که درآمد آن عمدتاً از محل فروش منابع طبیعی همچون نفت و گاز حاصل می‌شود، از این‌رو فرهنگ پاسخ‌گویی و پاسخ‌خواهی چندان قوی نیست و این فرایند به‌خوبی شکل نمی‌پذیرد. همچنین، سیستم دانشگاهی در سطح کلان خود متأثر از فضای دولتی است و عمدتاً مشتری‌محور نیست و با توجه به بوروکراسی‌های دولتی حاکم بر آن، اغلب نمی‌توان انتظار داشت که نیاز صاحب‌کاران و تغییرات مورد انتظار مؤسسات به‌سرعت پاسخ داده شود.

- فرهنگ مدرک‌محوری حاکم بر جامعه و نفوذ این فرهنگ در نحوه‌ی جذب و ارتقای نیروی انسانی حتی در بخش خصوصی کشور، موجب شده است که مهارت محوری نیروی انسانی تحت‌الشعاع این موضوع قرار گیرد و این خود باعث می‌شود مشاغل از خدمات افرادی بهره‌مند شوند که صرفاً دارای مدرک دانشگاهی هستند و الزامات حرفه‌ای تعیین‌شده برای هر شغل در اولویت استخدام قرار نمی‌گیرد.

اما نکته‌ی حائز اهمیت این است که اساساً انطباق و برآورده‌سازی تمامی نیازهای حرفه از طریق دانشگاه و تطبیق این دو با هم غیرممکن و نادرست است. دانشگاه باید تا میزان حد مناسبی با حرفه و تغییرات و نیازهای آن تطبیق یابد و اصولاً حرفه باید نیازهای خود را از طریق تکنیسین‌های فارغ‌التحصیل هنرستان‌ها و مراکز فنی و حرفه‌ای تأمین نماید و این که افراد تلاش کنند تا برای تصدی مناصب و مشاغل مختلف، مدرک دانشگاهی اخذ نمایند، رویکردی نادرست است.

◀ محمدحسن فامیلی

۱- انتقاد مدیران بنگاه‌های اقتصادی به‌طور عام و مؤسسات حسابرسی کاملاً درست و به‌جا است. کیفیت آموزشی در طی چهار دهه‌ی گذشته تاکنون، کاهش بسیار چشمگیری داشته و این موضوع کاملاً محسوس و مشهود است، علی‌الخصوص اساتید دانشگاه‌ها که در مقطع تحصیلات تکمیلی تدریس می‌کنند شاهد این ادعا هستند. در پی آسیب‌یابی این مهم می‌توان به مسایل زیر اشاره کرد:

نگاه درآمدزایی از طریق کم‌ترین مسئولیت، کم‌ترین تفکر و کم‌ترین ساعات کاری است. در سالیان اخیر سرمایه‌گذاری در بازارهای سرمایه، ارزهای دیجیتال و بازارهای موزی دیگر بیش‌ترین تمرکز دانشجویان حرفه‌بیش‌تر از این‌که تمرکز به یادگیری در حرفه را داشته باشند، بیش‌ترین تمرکز را بر روی کسب درآمد دارند و چه‌بسا با نمرات بالا از دانشگاه فارغ‌التحصیل شوند، لیکن آموزش و یادگیری صرفاً در جهت اخذ نمره در شب امتحان است، نه به‌قصد یادگیری در بلند مدت و استفاده از آن در مراحل کاری.

۲

به نظر شما مهم‌ترین نیازهای آموزشی مؤسسات حسابرسی که برطرف ساختن آن‌ها برعهده‌ی نظام آموزشی دانشگاهی (در مقابل نظام مهارت‌بخشی حرفه‌ای) است کدام‌هاست و دانشگاه‌ها چه نقشی در بهبود آموزش حرفه‌ای می‌توانند داشته باشند؟ در عین حال، ایفای چنین نقشی توسط دانشگاه‌ها چه الزاماتی دارد؟

یکم، کمیت‌محور شدن دانشگاه‌ها به‌جای تأکید به کیفیت به‌دلیل تبدیل دانشگاه‌ها به مراکز اقتصادی و انتفاعی که شاید از مهم‌ترین دلایل تخریب سیستم آموزش دانست.

دوم: تأکید دانشگاه‌ها به تئوری‌ها و عدم‌تلفیق تئوری با عمل و موردهای عملی موجب شده دانش‌آموختگان در برخورد با واقعیت‌ها و در اجرا، قادر به حل مسئله نباشند. در گذشته دانش‌آموختگان ملزم به گذراندن دوره‌های کارآموزی و حضور در بنگاه‌های اقتصادی بودند در حالی‌که امروزه این موضوع بسیار کم‌رنگ شده یا کلاً از بین رفته است. به عبارت دیگر ناکارآمدی آموزش‌های دانشگاهی، تئوریک بودن آن و یک‌طرفه و یک‌سویه بودن، بدون در نظر گرفتن نیاز صنعت است. در حال حاضر آموزش دانشگاه‌ها در اکثر رشته‌ها صرفاً به مبانی نظری بدون برگزاری کارگاه‌های عملی است.

سوم: مدرک‌گرایی در حرفه‌های مختلف، گرایش کارمندان را به دریافت مدرک بدون احساس نیاز به افزایش سطح آگاهی بالا برده است.

چهارم: وضعیت اقتصادی و معیشتی جامعه افراد را به سمت‌وسوی چندشغلی شدن و گرفتاری‌های ناشی از آن سوق داده است؛ به‌طوری‌که دانشجویان بین شغل و تحصیل و سایر مشغله‌ها مانده و اجرای صحیح و هم‌زمان آن‌ها امکان‌پذیر نیست. این در حالی‌است که در برخی کشورهای پیشرفته دانشجویان مجاز به کار نیستند و در زمان تحصیل مستمراً دریافت می‌کنند. در این راستا دیدگاه دانشجوی نسبت به رشته‌ی انتخابی یا آموزش است. در حال حاضر دانشجویان با

◀ امید آخوندی

در ابتدا باید تعریف شود منظور از نیاز آموزشی مؤسسات حسابرسی چیست؟ آیا کلاس پول‌شویی یا کلاس آموزش استاندارد حسابداری ۱۱ توسط دانشگاه‌ها برگزار شود؟ در دانشگاه، مطالب حسابداری به صورت موضوعی تدریس می‌شود در حالی که در حرفه، رسیدگی‌های حسابرسان (و صدور گزارش) بر اساس متن استاندارد حسابداری و حسابرسی انجام می‌شود. دانشجوی، در حسابداری میانه ۲ با حسابداری دارایی‌های ثابت مشهود آشنا می‌شود ولی ارتباط آن با استاندارد حسابداری و موضوعات عملی آن را آموزش ندیده است. در نتیجه یک نیاز مؤسسات حسابرسی، تدریس متن استانداردها به صورت کاربردی است و می‌توان از دانشگاه انتظار داشت که در کنار بیان مطالب به صورت موضوعی (با رعایت سرفصل‌های مصوب وزارت علوم) هم‌زمان استانداردهای حسابداری (و همچنین حسابرسی) را نیز آموزش دهد. همچنین می‌توان دروسی مانند تفکر انتقادی را نیز تدریس کرد. حسابرسی مبتنی بر قضاوت حرفه‌ای است و قضاوت حرفه‌ای نیز مبتنی بر تردید حرفه‌ای است. دوره‌هایی مانند تفکر انتقادی به دانشجوی مهارت‌هایی برای قضاوت حرفه‌ای را آموزش داده و قدرت تجزیه و تحلیل در بررسی رخدادهای (اقتصادی) را افزایش می‌دهد. پیش‌نیاز بررسی نقش دانشگاه در بهبود آموزش حرفه‌ای، پاسخ به این سؤال است که آیا دانشگاه با حرفه ارتباط دارد؟ وضعیت امروز، حاکی از نبود ارتباط مؤثر و دوسویه بین دانشگاه و حرفه است. در چنین وضعیتی دانشگاه چگونه در آموزش حرفه‌ای نقش

داشته باشد؟ در شرایط فعلی، یک راهکار می‌تواند همکاری دوطرفه دانشگاه‌ها با مؤسسات (بزرگ) حسابرسی باشد که در آن دانشگاه با بخش آموزش مؤسسه همکاری نماید و از طرف دیگر، مؤسسه نیز کارگاه‌هایی برای بیان موضوعات تجربی و عملی برگزار کند تا دانشجوی با محیط عملی آشنا شده و در صورت علاقه وارد حسابرسی شود. در مقیاس وسیع‌تر، ارتباط بین دانشگاه‌ها با جامعه‌ی حسابداران رسمی برای معرفی کارآموز به مؤسسات حسابرسی می‌تواند ایجاد شود. در هیچ کشوری، الزامی به نقش‌آفرینی دانشگاه‌ها در بهبود آموزش حرفه‌ای نیست، بلکه این خود دانشگاه‌ها هستند که سعی می‌کنند با تدریس منابع به‌روز و به صورت باکیفیت، در کنار مطالب حسابداری و حسابرسی مطالب جدید را به دانشجویان آموزش دهند و بدین طریق فارغ‌التحصیل دانشگاهی با پیش‌زمینه‌ای از موضوعات جدید مانند داده‌های بزرگ، نحوه‌ی تجزیه و تحلیل داده‌ها در رسیدگی‌های حسابرسی، تفکر انتقادی و ... وارد حرفه می‌شود.

◀ سیدمحمد باقرآبادی

مهم‌ترین نیاز مؤسسات در این خصوص آموزش مهارت‌های نرم به دانشجویان است. کارمند امروزی خصوصاً در محیط حسابرسی خیلی زیاد به مهارت‌هایی مانند کنترل خشم، تاب‌آوری، حل مسئله، مدیریت استرس و ... نیازمند است. این موضوع حتی چندان هم جدید نیست به‌طوری که بر اساس طبقه‌بندی بیرکت (۱۹۹۳) این مهارت‌ها به دو گروه تقسیم می‌شوند:

الف) مهارت‌های شناختی

۱) مهارت‌های تکنیکی (عادی): این مهارت‌ها شامل وظایفی است که فرد باید انجام دهد.

۲) مهارت‌های ذهنی (فکری): این مهارت‌ها مربوط به توانایی حل مشکلات، تصمیم‌گیری و ارزیابی حرفه‌ای است.

ب) مهارت‌های رفتاری

۱) مهارت‌های شخصی: این مهارت به چگونگی کنترل شخص در موقعیت‌های چالشی، استرس، درگیری، فشار زمانی و تغییر مربوط می‌شود.

۲) مهارت‌های تعاملی: در مورد اطمینان از نتایج تعاملات میان افراد است.

۳) مهارت‌های سازمانی: اطمینان نسبت به نتایج حاصل از استفاده از شبکه‌های سازمانی است.

یا حتی قدیمی‌تر طبق گزارش بدفورد (AAA, ۱۹۸۶) دروس حسابداری باید توانایی تجزیه و تحلیل، حل مسأله و برقراری ارتباط را در دانشجویان حسابداری ارتقا دهد. گزارش بدفورد توجه بسیاری را به سمت تأثیر قواعد حسابداری بر روش‌های آموزش حسابداری جلب کرد، در حالی که آموزش فعلی حسابداری در ایران به جای تأکید بر مسائل با راه‌حل‌های مختلف بیش‌تر بر مسائل با راه‌حل‌های خاص تأکید می‌کند.

این موضوع حتی در استانداردهای بین‌المللی آموزش حسابداری هم مطرح شده است به نحوی که حوزه‌های اصلی مطرح در استاندارد بین‌المللی آموزش شماره‌ی ۲ با عنوان محتوای درسی دوره‌های آموزشی حرفه‌ای حسابداری عبارتند از:

الف - حسابداری، امور مالی و سایر علوم مرتبط شامل:

- حسابداری و گزارشگری مالی
- حسابداری مدیریت و کنترل
- مالیات
- قانون تجارت
- حسابرسی و خدمات اطمینان‌بخشی
- امور مالی و مدیریت مالی
- ارزش‌ها و اخلاق حرفه‌ای
- ب- دانش سازمانی و بازرگانی شامل:
- اقتصاد
- محیط تجاری
- راهبری شرکتی
- اخلاق تجاری
- بازارهای مالی
- روش‌های کمی
- رفتار سازمانی
- مدیریت و تصمیم‌گیری راهبردی
- بازاریابی و تجارت بین‌الملل

ج- دانش و قابلیت‌های فناوری اطلاعات شامل:

- دانش عمومی درباره‌ی فناوری اطلاعات
- دانش کنترل فناوری اطلاعات
- قابلیت‌های کنترل فناوری اطلاعات
- قابلیت‌های کاربردی فناوری اطلاعات
- قابلیت ایفای نقش در محیط فناوری

و یا در استاندارد بین‌المللی آموزش حسابداری شماره‌ی ۳ مهارت‌های حرفه‌ای و آموزش عملی حسابداری بدین شرح تفکیک و الزامی شده است:

۱- مهارت‌های ذهنی شامل:

- توانایی، کسب، سازماندهی و درک اطلاعات حاصل از منابع انسانی
- توانایی پرس‌وجو، تحقیق، تفکر منطقی و تحلیلی و قدرت استدلال
- توانایی شناسایی و حل مشکلات نامتعارف

۲- مهارت‌های فنی و کاربردی شامل:

- مهارت‌های محاسباتی و فناوری اطلاعاتی
- استفاده از مدل‌های تصمیم‌گیری و تجزیه و تحلیل ریسک
- اندازه‌گیری
- گزارشگری
- رعایت مقررات و الزامات قانونی

۳- مهارت‌های فردی شامل:

- مدیریت بر خود
- ابتکار، انگیزش و خودآموزی
- توانایی انتخاب و اولویت‌بندی منابع محدود
- توانایی پیش‌بینی و سازگاری با تغییرات
- توجه به نقش ارزش‌ها، اخلاق و نگرش حرفه‌ای در تصمیم‌گیری
- تردید حرفه‌ای

۴- مهارت‌های تعاملی و ارتباطی شامل:

- ظرفیت تحمل و پذیرش نظرات مخالف در فرایندی مشورتی
- انجام کار گروهی
- تعامل با افراد دارای فرهنگ‌ها و نگرش‌های گوناگون
- ارائه، بحث، گزارش و دفاع مؤثر از نظرات

۵- مهارت‌های سازمانی و مدیریتی شامل:

- برنامه‌ریزی راهبردی، مدیریت پروژه، مدیریت افراد و منابع

• توانایی سازماندهی و تفویض امور جهت ترغیب و پرورش افراد

• رهبری

• قدرت تشخیص و قضاوت حرفه‌ای

این در حالی است که در فضای دانشگاهی ما این موارد کلاً مغفول است و نظام بسته‌ی آموزش عالی ما تمام تمرکز خود را بر روی آموختن مباحث تئوریک و حفظی به دانشجویان ساخته است. و خوب به تبع آن، بار این موضوع بر روی آموزش‌های حرفه‌ای می‌افتد، ما در طی سال‌های ۱۳۹۷ الی ۱۳۹۹ که در مرکز آموزش جامعه‌ی حسابداران رسمی مشغول خدمت بودیم بر روی موضوع تمرکز کردیم و آموزش‌های بسیار زیادی در خصوص مهارت‌های نرم را شروع کردیم که با استقبال بسیار خوب مؤسسات حسابرسی همراه شد و گواه آن هم در گزارش‌های فعالیت هیأت مدیره موجود در سایت جامعه است.

علی رحمانی

ما در دانشگاه‌ها هم رشته‌ی حسابداری داریم، هم حسابرسی، هم حسابداری مدیریت، هم حسابداری بخش عمومی و هم حسابداری قضایی و از میان فارغ‌التحصیلان همه‌ی این رشته‌ها ممکن است جذب مؤسسات حسابرسی شوند. بنابراین دانشگاه نمی‌تواند محصول خاص موردنیاز کارفرمایان و صاحب‌کاران مختلف را تربیت کند و ما باید آموزش‌هایی ارائه کنیم که توانمندی‌هایی عام و تخصصی ایجاد می‌کنند.

این که نسل Z چه ویژگی‌هایی دارد و چگونه می‌توان آن‌ها را آموزش داد نیز یک مسئله‌ی مهم دیگر است. به‌هرحال انتظار بر این است که ما به دانشجویان یک‌سری مهارت‌های دانشی بدهیم، یک‌سری مهارت‌های اجتماعی، یک‌سری توانمندی‌های خودیادگیری، و یک‌سری مهارت‌ها هم ممکن است از طریق کارآموزی و کارورزی میسر بشود.

به‌هرحال ما نباید زیاد از دانشگاه انتظار داشته باشیم که همه‌ی کار را دانشگاه انجام بدهد. حتی اگر قرار است کاری در دانشگاه انجام بشود باید از طریق جامعه‌ی حسابداران رسمی و سازمان حسابرسی انجام بشود. مثلاً یک نمونه‌ی بهینه این است که انجمن حسابداران رسمی آمریکا برنامه‌ای دارد به نام THE WAY TO CPA (راه حسابدار رسمی) که مخصوص دانشجویان و دانش‌آموزان است و به‌نوعی در حال بازاریابی برای این کار هستند. یا برنامه‌ی به نام FACULTY HOURS (ساعت استاد) یا منابع استاد که مثلاً برای حوزه‌ی فناوری یک بسته طراحی کردند برای آموزش ضمن خدمت استادها که این دوره‌ها رایگان است و اساتید می‌توانند حسب علاقه شان شرکت کنند. در زمینه‌ی نقش دانشگاه‌ها در آموزش حرفه‌ای، یک نکته‌ی مهم این است که ما محتوای درستی داشته باشیم، محتوای درست،

نیاز به کار پژوهشی و آموزشی دارد. حداقل این است که بتوانیم دانشگاه‌ها را درگیر کنیم که بتوانند متون مناسب برای آموزش‌های حرفه‌ای را تدوین کنند که بعداً می‌تواند در دانشگاه هم مورد استفاده قرار بگیرد. کاری که سازمان حسابرسی در دوره‌ای انجام داد. در سال‌های ۱۳۶۲-۱۳۶۳، مرکز تحقیقات سازمان حسابرسی با انتشار کتاب‌هایی که بیش‌تر گرایش دانشگاهی پیدا کرد تا گرایش حرفه‌ای توانست نیاز دانشگاه‌ها را تأمین کند و بر آموزش حسابداری تأثیر گذاشت. البته پژوهش قابل‌ملاحظه‌ای در این زمینه انجام نشده ولی سازمان حسابرسی خیلی نقش داشته است. این که آن‌ها در حد وسیع خود تلاش‌شان را کردند یک مسئله است و این که می‌توانستند بهتر باشند یک مسئله‌ی دیگر. سازمان هنوز هم نقش مهمی دارد و جامعه هم باید ایفای نقش کند.

محسن غلامرضایی

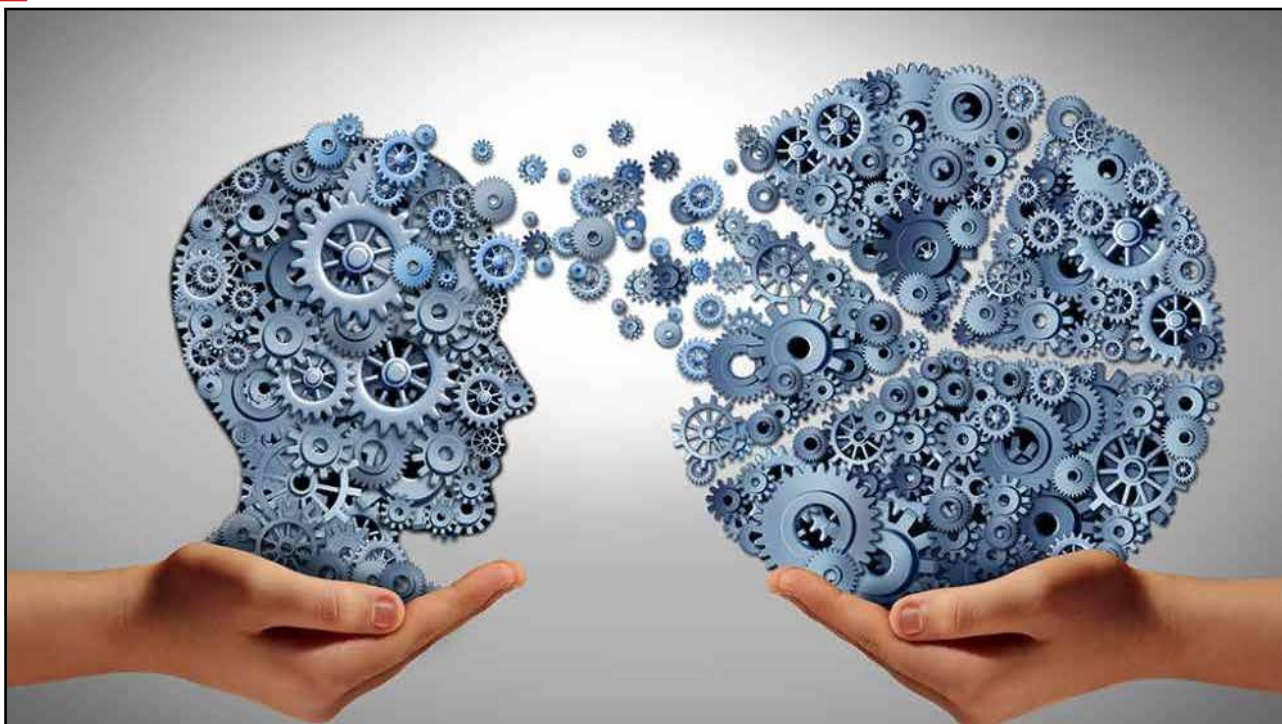
- با عطف به پاسخ ارائه شده برای پرسش قبل، نیاز حرفه باید از طریق تکنیسین‌های آموزش‌دیده و حرفه‌ای تأمین شود و توسعه‌ی مهارت‌های حرفه‌ای باید به‌عنوان یک اولویت مد نظر باشد. در این جا موضوعی که مورد تأکید است، اصلاح ساختار حاکمیت شرکتی مؤسسات است که خود منوط به توسعه و بزرگ‌شدن مؤسسات با هدف ایجاد ساختار مناسب و دوایر و کارگروه‌های مورد نیاز مؤسسات حسابرسی، مانند کارگروه‌های آموزش، کنترل کیفیت، قوانین و مقررات و ... است.

- حرفه و حرفه‌ای‌گری صرفاً مختص حسابداران رسمی نیست و به آن خلاصه نمی‌شود. بهبود حرفه‌ای کشور در گرو توسعه‌ی مهارت‌هایی مانند مدیریت مالی، مشاور مالیاتی، مشاور بیمه‌ای، حسابداری مدیریت، حسابرسی داخلی و ... است. از این رو، صرفاً با آموزش حسابداران رسمی نمی‌توان نیازهای صاحب‌کاران را پاسخ‌گو بود. بدیهی است دانشگاه‌ها می‌بایست برنامه‌های آموزشی خود را متناسب با نیازهای روز جامعه و حرفه مانند دانش فناوری اطلاعات، قانون مالیات، سایر قوانین و مقررات، مدیریت ریسک، ارزش‌گذاری، بیمه، مهارت‌های رفتاری، ارتباطی، فکری و شخصیتی به‌روزرسانی کنند؛ هرچند با توجه به مباحث مطرح‌شده، به‌نظر نمی‌رسد این مهم در کوتاه‌مدت تحقق یابد.

محمدحسن فامیلی:

از آن‌جا که دانشگاه‌ها، ارائه‌دهنده‌ی مدرک هستند و مدرک به‌عنوان مهم‌ترین انگیزه‌ی آموزشی مطرح است شاید بتوان گفت دانشگاه بیش‌ترین الزام در ایفای این نقش را دارد. نیازهای آموزشی حرفه‌ی حسابرسی را می‌توان به سه گروه تقسیم کرد:

۱- شناخت و آموزش استانداردهای حسابداری و حسابرسی

۳

به سبب مجموعه نیازها برای مهارت‌زایی و مهارت‌افزایی کارکنان حرفه‌ای بنگاه‌ها و مؤسسات حسابرسی در سال‌های اخیر شاهد شکل‌گیری مراکز و مؤسسات آموزشی مستقل یا وابسته به نهادهای حرفه‌ای بوده‌ایم. عملکرد این مؤسسات و نهادهای حرفه‌ای چگونه ارزیابی می‌کنید؟ با توجه به گستردگی و تنوع این مؤسسات چگونه می‌توان سازوکارهایی برای کنترل کیفیت آموزش در این مؤسسات طراحی کرد؟

◀ امید آخوندی

حضور مؤسسات آموزشی در کنار جامعه‌ی حسابداران رسمی (به‌عنوان نهاد متولی ارتقای آموزشی و استمرار صلاحیت حرفه‌ای حسابداران رسمی)، در واقع تجلی وجود بخش خصوصی قدرتمند و پویا است. بعضی از این مؤسسات آموزشی دارای سابقه‌ی چندین ساله در آموزش حسابداری و حسابرسی هستند و به واسطه‌ی کیفیت خوب توانسته‌اند پاسخ اعتماد دانش‌پذیران را بدهند که نشانگر عملکرد قابل قبول آن‌ها است و می‌توانند رقابت سالم با جامعه‌ی حسابداران رسمی

ایران مخصوصاً استانداردهای بین‌المللی IFRS و درک صحیح از چگونگی و چرایی ارائه‌ی صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه آن.

۲- مهارت‌های حل مسئله که از طریق ارائه‌ی مورد‌های case مختلف توانایی ارائه‌ی راه‌حل‌های متفاوت و متنوع آموزش داده می‌شود.

۳- آموزش سایر مهارت‌ها به‌طوری که توانایی استفاده‌ی دانش‌آموختگان از نرم‌افزارها در جهت افزایش سرعت و دقت در حل مسائل افزایش یابد.

در ادامه می‌توان به این نکته اشاره کرد که در سالیان اخیر دانشگاه‌ها به سمت‌وسوی بازار کار سوق پیدا کرده‌اند و با ایجاد دانشگاه‌های علمی و کاربردی و دانشگاه‌های پیام نور به‌منظور ایجاد تحصیل در کنار کار به نقش اصلی خود مبنی بر اشتغال در حین تحصیل جامعه‌ی عمل پوشانده است. اما با گذر زمان و تعدد دانشگاه‌ها، اساتید خبره‌ی مورد استفاده در دانشگاه‌ها نیز به‌دلیل مسئولیت‌پذیری در دهه‌ی اخیر در نقش مسئولان اجرایی کشوری، کم‌تر مورد استفاده قرار گرفتند و از اساتید فارغ‌التحصیل شده از دانشگاه‌ها بدون هیچ‌گونه سابقه‌ی کار اجرایی استفاده شده است. بدون تردید نیاز به مهارت‌آموزی و آموزش مهارت‌های کاری که مورد نیاز حرفه باشد نقش مهمی از طرف دانشگاه‌ها بوده و دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی می‌بایست به سمت دانشگاه‌های نسل چهارم سوق پیدا کنند که نیازهای حرفه و صنعت و چالش‌هایی را که با آن‌ها مواجه هستند مورد توجه قرار می‌دهند.

خواهد شد. ضمن این که نگرانی هم از بابت کیفیت آموزش این مراکز ندارم چون مخاطب هوشمند است و به دلیل پرداخت پول قطعاً با آزمون و خطا جذب مراکز بهتر شده و مراکز ضعیف و نمایشی عمر چندانی در این بازار نخواهند داشت.

◀ علی رحمانی

در حال حاضر، نظارت خاصی روی آموزش‌های حرفه‌ای صورت نمی‌گیرد. در سطح بین‌الملل استانداردهای آموزش حرفه‌ای داریم. پس نکته‌ی اساسی این است که این آموزش‌ها و برنامه‌ها چگونه تدوین می‌شوند، چگونه اعتباربخشی می‌شوند و منابع‌شان چه چیزهایی است. در دنیا یک سری مدارک حرفه‌ای تعریف شده که بر اساس آن برنامه‌های آموزش حرفه‌ای طراحی شده است. این آموزش‌ها کاملاً استاندارد هست و به‌روزرسانی می‌شود. مدارک CPA, ACCA, CIMA, CFA داریم. بنابراین نقش انجمن‌ها در آموزش حرفه‌ای خیلی برجسته است؛ چه انجمن‌های علمی و چه انجمن‌های حرفه‌ای. در ایران، مرکز آموزش حسابداران خبره قدیمی‌تر است، خود مرکز آموزش جامعه و مرکز آموزش سازمان حسابرسی هم هستند که البته آموزش آن‌ها ویژه‌ی خودشان هست. در کنار این‌ها در سال‌های اخیر انجمن مدیران مالی حرفه‌ای نیز دوره‌هایی را طراحی کرده است. همان بحثی را که آقای دکتر ثقفی مطرح کردند که ما باید یک بنیاد حسابداری ایران داشته باشیم که سیاست‌گذاری، نظارت و تقسیم کار کلی داشته باشد و بقیه در کنار آن قرار بگیرند. کما این که در بازار سرمایه

در برگزاری دوره‌های آموزشی داشته باشند. این مؤسسات با توجه به تقاضای موجود در بازار حسابداری و حسابرسی، اقدام به برگزاری دوره‌های آموزشی می‌کنند که الزاماً مطابق با دوره‌های آموزشی جامعه‌ی حسابداران رسمی نیست و نقطه‌ی قوت آن‌ها محسوب می‌شود. جامعه‌ی حسابداران رسمی برای گروهی هدفمند (حسابرسان) دوره‌ها را برگزار می‌کند در حالی که این مؤسسات علاوه بر حسابرسی، دامنه‌ی گسترده‌ای از دوره‌های مورد تقاضا برای بازار سرمایه، حسابداری، آمادگی آزمون سایر تشکلهای حرفه‌ای را نیز پوشش می‌دهند. با توجه به این که استمرار فعالیت این مؤسسات ارتباط مستقیمی با کیفیت خدمات آموزشی و رضایت دانش‌پذیران دارد، به نظر می‌رسد اگر در چارچوب قوانین کشور به فعالیت ادامه دهند، نیاز به الزام نظارتی خاصی برای این موضوع وجود ندارد.

◀ سیدمحمد باقر آبادی

رقابت امری اجتناب‌ناپذیر است و اتفاقاً در همین چند سال به نظر من وضعیت آموزش‌های حرفه‌ای خیلی بهتر شده است. یک زمان آموزش‌های حرفه‌ای در انحصار جامعه و انجمن بود و این امر بی‌رقیبی در طول زمان موجب رخوت و لختی این مراکز شده بود اما در چند سال گذشته با رشد سایر مراکز آموزشی رقابت موجب شد تا این دو تشکل هم حرکات بهتری داشته باشند. اصلاً همین میزگرد یکی از نتایج همین رقابت‌هاست چون مطالبه‌گری اعضا با دیدن رقبای قوی بیش‌تر می‌شود و این مطالبه‌گری در نهایت موجب بهبود فضا

چنین مرجعیتی ایجاد شده، مثلاً سازمان بورس یک سری گواهی‌نامه‌های حرفه‌ای تعریف کرد و برای این گواهی‌نامه‌ها سرفصل‌های آموزشی و منابع تعریف شد که البته تا حد زیادی از CFA الگو گرفته و بسط داده شده است. مؤسساتی که قرار است این آموزش‌ها را بدهند باید قراردادهایی را با شرکت اطلاع‌رسانی بورس منعقد کنند که مجری این برنامه‌ها است و بر کیفیت و محتوای امتحان نظارت می‌کند. حتی اخیراً بحث آزمون جامع مطرح شد تا اطمینان کسب شود کیفیت حفظ شده است.

رشته‌ی ما غنی است ما چارچوب‌های صلاحیت حرفه‌ای داریم. در زمینه‌ی حسابداری مدیریت، در زمینه‌ی حسابرسی و در زمینه‌ی ده‌ها شغل دیگر هست. در دنیا هم که نگاه می‌کنیم در حوزه‌ی حسابرسی فناوری اطلاعات، حسابرسی سیستم‌ها و... ۲۰ گواهی‌نامه تعریف شده که منابع و سرفصل‌های همه‌ی این‌ها مشخص است و استاندارد شده است. البته در اروپا و آمریکا تمام آموزش‌ها حتی یک‌سری آموزش‌های دانشگاهی اعتباربخشی می‌شود. ما در سند نقشه‌ی علمی کشور هم چنین چیزی داریم اما هرگز تحقق پیدا نکرده است. بنابراین انجمن‌های علمی و حرفه‌ای باید پیش‌رو باشند و دوره‌ها را طراحی کنند. ولی وجود مراکز متعدد نشان‌دهنده‌ی یک خلأ است، و نشان‌دهنده‌ی نیاز یا تقاضاست. من در دوره‌ای که رییس انجمن حساب‌رسان داخلی بودم دنبال این موضوع بودم که یک مرکز آموزش خیلی قوی داشته باشیم که هیچ انجمنی جدا آموزش ندهد و ما تمام امکانات را کنار هم بگذاریم و مسائل حقوقی و قانونی را هم به یک ترتیبی حل‌وفصل کنیم تا آن مرکز عهده‌دار کار بشود. تجربه‌ای که من دارم در بازار سرمایه دانش فنی ما خیلی کم بود. ما کسی را نداشتیم BUSINESS PLAN تهیه کند یا امیدنامه را خود بچه‌های بورس تهیه می‌کردند. خب ما در دوره‌ای وارد بحث‌های آموزش شدیم و برای بحث‌های تخصصی‌تر با مؤسسه‌ی «یورومانی» قرارداد بستیم و ده‌ها دوره اجرا شد ولی در کنار آن دو مرکز آموزشی را که از همه مهم‌تر مرکز مالی شریف بود آوردیم کنار دست‌مان که بعداً بتوانند خودشان این دوره‌ها را اجرا کنند. البته کار بورس و اوراق بهادار این نبود که بخواهد دوره‌های آموزشی برگزار کند ولی چون خلأ بود راه دیگری نبود و ما به‌ناچار باید وارد می‌شدیم تا بتوانیم کارهای خودمان را انجام دهیم. مثلاً کارگزاری بتواند کارهای پذیرش شرکت را از ابتدا تا انتها خودش انجام بدهد، چون آن موقع شرکت‌های مشاوره‌ی سرمایه‌گذاری و تأمین سرمایه هم در کار نبود و در ده‌ها مورد دیگر بود که آن آموزش‌ها به ارتقای سطح آموزش کمک کرد. بعدها سازمان بورس این دوره‌ها را گذاشت، شریف آمد این دوره‌ها را گذاشت و سازمان مدیریت صنعتی ورود پیدا کرد. همه آمدند کمک کردند اما رهبری و مرجعیت را سازمان

بورس حفظ کرد. در حقیقت از آموزش به‌عنوان ابزار بازاریابی استفاده می‌کنند این موضوعی است که جامعه‌ی حسابداران رسمی و حساب‌رسان از آن غافل‌اند و درجه‌ی اول جامعه باید این کار را انجام بدهد و یک روش ترویج جامعه‌ی حسابداران رسمی، برگزاری همین دوره‌های آموزشی، سمینار و همایش است که در جای خودش قابل بررسی است.

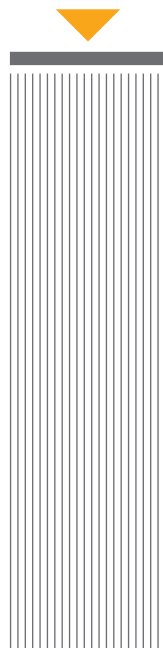
◀ محسن غلامرضایی

- اساساً نهادهای سیاست‌گذار مانند جامعه‌ی حسابداران رسمی، سازمان بورس، سازمان امور مالیاتی و ... باید در راستای توسعه‌ی نقش سیاست‌گذاری خود تلاش کنند و نباید به اجرای امر آموزش بپردازند؛ زیرا آموزش به‌طور کلی باید در سطح و با توجه به نیاز مؤسسات تهیه و پیاده‌سازی شود که با توجه به نوع صنعت، اندازه و بزرگی مشتریان و ساختار راهبری شرکتی مؤسسات متفاوت خواهد بود. در نتیجه، این نهادها نمی‌توانند به‌تنهایی پاسخی‌های نیازهای اعضای خود باشند.

- در این راستا، پیشنهاد می‌شود: (۱) این نهادها به‌جای ورود مستقیم به امر آموزش، طرح‌های آموزشی مشترکی را با مراکز آموزشی معتبر، هنرستان‌ها و مراکز فنی و حرفه‌ای معتبر و سایر نهادهای حرفه‌ای آموزشی پیاده‌سازی و اجرا کنند. (۲) تمرکز بر موضوع سودآوری در آموزش مد نظر نباشد و آموزش با هدف کسب سود انجام نشود. در این راستا، فعالیت نهادهایی مانند واحد آموزش جامعه‌ی حسابداران رسمی باید بر توانمندسازی اعضای حرفه‌ای خود متمرکز باشد تا رقابت با سایر مراکز آموزشی مستقل. به نظر می‌رسد لازم است تا کارگروه آموزش و تأمین نیروی انسانی مناسب، با توجه به نیاز، اندازه و کار مؤسسات مختلف به‌صورت جدی و در اسرع وقت با چنین رویکرد عمل نماید. (۳) نهایتاً مراجع سیاست‌گذار باید تلاش کنند تا با حمایت از مراکز آموزشی معتبر و تعیین شاخص‌های ارزیابی مناسب برای آن‌ها، نسبت به هدایت متقاضیان آموزش‌های حرفه‌ای به سمت این مراکز همت گمارند تا متقاضیان بتوانند از آموزش‌های باکیفیت بهره‌مند شوند.

◀ محمدحسن فامیلی

تشکیل مؤسسات و نهادهای آموزشی وابسته به نهادهای حرفه‌ای در صورتی که با جدیت و با برنامه‌ریزی آموزشی دقیق صورت گیرد نقش اساسی و تحول‌آفرین برای رفع نیازهای آموزشی نهادها و صنایع دارد. اگرچه تشکیل مؤسسات و یا دانشگاه‌هایی با دیدگاه کاربردی از دهه‌های قبل نیز وجود داشته است، لیکن به‌دلیل کیفیت بسیار پایین آموزشی و صرفاً با نگاه کسب درآمد نتوانسته است به اهداف خود نایل شود. در این راستا افزایش مراکز و مؤسسات آموزشی از یک طرف

موجب افزایش رقابت و از طرف دیگر به دلیل عدم نظارت و ارزیابی عملکرد، باعث کاهش کیفیت آموزش شده است. در صورت وجود کنترل کیفیت این مؤسسات توسط نهاد مستقل آموزشی بدون هیچ گونه اهمال، ارزیابی می تواند باعث افزایش کیفیت در آموزش شود و همچنین برای کنترل کیفی عملکرد این مؤسسات می توان از تکنیک های حسابداری مدیریت براساس واحد نظارتی اتحادیه های صنفی اقدام کرد. ضمن این که اعطای مدارک نیز منوط به گذراندن آزمون های نهاد مستقل و تأییدکننده شود تا جدیت و کیفیت در این دوره ها افزایش یابد.

در سال های اخیر و به ویژه بعد از همه گیری کرونا، اتکا به نظام آموزش آن لاین و غیر حضوری، بسیار گسترش یافت. طی این مدت نیز بسیاری از کاستی ها و قوت های آموزش آن لاین تا اندازه ای مشخص شده است. به نظر شما مهم ترین نقاط قوت و ضعف آموزش آن لاین در مقایسه با آموزش حضوری چیست و چگونه می توان به ترکیب بهینه ای از آموزش حضوری و آن لاین دست یافت؟

◀ امید آخوندی

برخلاف دانشگاه که بنا به دلایلی مانند آیین نامه های آموزشی وزارت علوم، حضور فعال و پویا در محیط آموزشی و همچنین ارزیابی نهایی دانشجو نیاز به برگزاری حضوری کلاس های درسی است، برای دوره های آموزش حرفه ای که به صورت کوتاه مدت (چهار الی هشت ساعت) برگزار می شود کلاس آن لاین می تواند گزینه ی بهتری باشد و با بررسی نقاط قوت آن خواهیم دید که نیاز به کلاس حضوری نخواهد بود (با پیش فرض عدم نیاز به ارزیابی پایان دوره). از جمله نقاط قوت برگزاری آن لاین دوره های حرفه ای عبارتند از:

- ۱- دسترسی عادلانه ی تمام دانش پذیران به دوره های آموزشی در سراسر کشور.
- ۲- امکان برگزاری دوره های آموزشی که هماهنگ با ساعت مدنظر مدرس واجد صلاحیت است.
- ۳- آن لاین شدن کلاس ها باعث جلوگیری از به هدر رفتن زمان در ترافیک می شود.
- ۴- مدرس دوره با عنایت به این که کلاس به صورت آن لاین برگزار می شود، در ارائه ی مطالب دقت بیش تری می کند.

شاید این مطلب طرح شود که در دوره های آن لاین، بعضی از دانش پذیران فقط برای موضوعات کنترل کیفیت جامعه و امتیاز آن برای مؤسسه، در این دوره ها ثبت نام می کنند و در محل کار به فعالیت روزانه ی خود مشغول هستند. در پاسخ باید بیان شود، اگر شخصی در یک دوره ی حرفه ای کوتاه مدت بخواهد مطلبی را بیاموزد برای او تفاوتی در حضوری یا آن لاین بودن کلاس وجود ندارد زیرا قدر زمان ارزشمند خود را می داند و تلاش می کند از مطالب کلاس بهره مند شود.

◀ سید محمد باقر آبادی

به نظر من دوره ی آموزش های حضوری به سر آمده و اصولاً حضور در کلاس را باید دیگر به فراموشی بسپاریم. سال ۱۳۹۷ که برای اولین بار ما در جامعه ی حسابداران رسمی ایران و در مرکز ماهر آموزش های آن لاین را راه انداختیم با سد محکمی از جانب مخاطب روبرو شدیم، دانش پذیر و استاد هر دو با این محیط غریبه بودند و خاطرم است اولین کلاس ما به شکل بسیار ناامیدکننده ای برگزار شد، اما به سبب کرونا و اجبار (همان گونه که گفته می شود اجبار مادر نوآوری است) امروز دیگر همه با این فضا آشنا شده اند و می توانند از مزایای بسیار زیاد آن استفاده کنند. اولین مزیت بسیار عالی کلاس های آن لاین عدم هدر رفت وقت در ترافیک است، شما فکر کنید برای یک کلاس ۳ ساعته ی حضوری شما حداقل ۳ ساعت زمان رفت و برگشت در ترافیک شهری دارید در کنار آن معمولاً نیم ساعت استراحت بین کلاس (تا دانش پذیران بروند بیرون و برگردند نیم ساعت زمان می برد) وسط کلاس کشیدن صحبت به خاطره و موضوعات فرعی و اما در کلاس آن لاین زمان هدر رفته ی شما در ترافیک صفر است از طرفی زمان استراحت کاملاً مشخص مثلاً یک کلاس ۳ ساعته ۱۵ دقیقه استراحت دارد و در طول کلاس استاد به صورت مستمر در حال تدریس است. مزیت بزرگ بعدی کلاس های آن لاین امکان بازبینی مجدد و نامحدود فیلم کلاس است. در یک کلاس حضوری اگر شما به هر دلیلی موفق به حضور در کلاس نشوید کل مطلب آن روز را از دست داده اید، اما در کلاس آن لاین امکان این را دارید تا بعداً در هر زمان از شبانه روز که خواستید مراجعه کنید و بار دیگر کلاس را تماشا کنید و حتی اگر بخشی یا مطلبی برای شما سخت بود آن قسمت را بارها و بارها تماشا کنید.

تنها ایراد کلاس های آن لاین ضعف اینترنت است که آن هم با بومی سازی سرورها دیگر رفع شده و اگر شما راهنماهای ورود به کلاس آن لاین را با دقت مطالعه و دنبال کنید (استفاده از نرم افزار به روز و مناسب، خالی کردن حافظه ی موقت موتور جستجو و خاموش کردن فیلترشکن و) به ضرس قاطع عرض می کنم که هیچ مشکلی از بابت قطعی نخواهید داشت.

« علی رحمانی

در بحث آموزش مجازی چه آن لاین چه آف لاین یک سری الزاماتی داریم؛ از زیرساخت اینترنت و نرم افزار گرفته تا محتوای مناسب آموزش مجازی، تا روش تدریس مناسب آموزش مجازی و آموزش استاد، پشتیبانی آموزش مجازی، همگی نکات مهمی هستند. ما تجربه‌ی خوبی داریم در دوران کرونا تقریباً ۱۰۰۰ نفر در دانشگاه الزهرا (س) دوره‌ی MBA بازار سرمایه را گذراندند که آن‌هایی که معدل‌شان بالای ۱۷ بود گواهی‌نامه‌ی اصول بازار سرمایه و تحلیل‌گری را دریافت کردند. ما آن‌جا درس حسابداری را استاندارد کردیم، روش آموزش را متفاوت کردیم و روش ارزیابی‌مان را تغییر دادیم. مثلاً پروژه‌های خاصی تعریف کردیم که خاص هر فرد دانش‌پذیر بود. هر فرد باید یک شرکت را انتخاب می‌کرد کنترل می‌شد که تکراری نباشد. در تمام کلاس‌ها پشتیبانی داشتیم اگر کسی وصل نمی‌شد، یا دچار مشکل می‌شد با تماس پوشش داده می‌شد و کمک می‌شد تا بتواند شرکت کنند. من قبل از کرونا نسبت به آموزش مجازی بدبین بودم اما وقتی که ناچار شدیم و تمرکز کردیم و محتوا تولید کردیم مشاهده کردیم که خیلی خوب است. در برنامه‌های انجمن حسابداران رسمی آمریکا که شرکت می‌کنیم یک گواهی حضور می‌دهد به این ترتیب که به شکل تصادفی وسط برنامه صفحه‌ای ظاهر می‌شود که اگر تیک زده نشود مفهوم آن این است که حضور ندارید. مثلاً ۵ مرتبه اتفاق می‌افتد که اگر ۳ بار تیک نخورد دیگر گواهی حضور نمی‌دهد. این‌ها مسائلی هستند که فناوری برای‌شان راهکار دارد و می‌توانیم استفاده کنیم.

« محسن غلامرضایی

نقاط ضعف:

- مشکلات مرتبط با زیرساخت مانند اینترنت قابل اتکا؛
- ناکارآمدی نرم‌افزارهای آموزشی بومی در مقایسه با نرم‌افزارهای بین‌المللی؛
- عدم آگاهی و آشنایی کافی و مناسب آموزش‌دهنده و دانش‌پذیر با محیط آموزش آن لاین و قابلیت‌های متنوع آن؛
- مخارج مستقیم و غیرمستقیم مرتبط با راه‌اندازی بستر مناسب برای آموزش‌های مجازی (سخت‌افزاری و نرم‌افزاری)؛
- عدم وجود سازوکارهای حمایتی مناسب و قوانین و مقررات مدون برای جلوگیری از دسترسی غیرقانونی و غیرمجاز به محتوای آموزشی و پخش بدون مجوز آن (قانون کپی رایت).

نقاط قوت:

- کاهش برخی هزینه‌های مرتبط با حضور فیزیکی در کلاس درس، مانند هزینه‌ی ایاب و ذهاب و غیره؛
 - دسترسی به آموزش‌های مورد نیاز در اقصی نقاط درون و برون مرزی؛
 - امکان دسترسی به کلاس با استفاده از ابزارهای الکترونیکی در دسترس؛
 - دسترسی به محتوای آموزشی به دفعات مختلف؛
 - امکان بهره‌گیری از دانش و تخصص اساتید مجرب در نقاط مختلف درون و برون مرزی.
- روشن است با رفع نقاط ضعف مطرح شده و تقویت و تمرکز بر نقاط قوت، می‌توان بهبود آموزش‌های آن لاین و غیرحضوری را شاهد بود.

محمدحسن فامیلی

نظام آموزشی آن لاین مکمل نظام آموزشی حضوری است. اگر به این نظام آموزشی سال‌ها قبل در سطح آموزش وجود دارد و آثار قابل توجهی نیز داشته است ولی نمی‌توان دوره‌های آموزشی را صرفاً براساس دوره‌های غیرحضوری تعریف کرد بلکه باید باتوجه به ضعف ساختارهای فناوری اطلاعات در محیط ایران وزن بیش‌تر دوره‌ها حضوری باشد. در حال حاضر علی‌رغم ضعف‌های متعدد ساختار فناوری اطلاعات بایستی فرهنگ آموزش غیرحضوری را نیز در سطح جامعه ارتقا داد. در این راستا برای ارتقای فرهنگ آموزش غیرحضوری بایستی از مقطع پایه نسبت به آموزش اقدام شود.

امید آخوندی

همگام با تغییرات در فعالیتهای اقتصادی کسب‌وکارها، حسابداری و حسابرسی نیز تحت تأثیر قرار گرفته‌اند. در کنار موضوعات نوظهور مانند داده‌های بزرگ، فناوری اطلاعات و اخیراً بحث هوش مصنوعی، رسیدگی‌های حسابرسان و خدمات مشاوره‌ای آنان نیز دچار تغییر شده‌اند. پیش‌نیاز ایجاد سازوکار برای طراحی برنامه‌های آموزشی، پیش‌بینی چشم‌انداز حرفه با توجه به این تغییرات و متعاقباً شناسایی توانمندی‌های حسابرسان در مواجهه با آن است. در این صورت می‌توان یک استراتژی صحیح برای تعیین محتوای دوره‌های آموزشی به‌کار گرفت. با بررسی دوره‌های آموزشی انجمن حسابداری آمریکا، انگلستان و سایر نهادهای حرفه‌ای معتبر دنیا مشاهده می‌شود که چنین استراتژی‌ای در حال انجام است. به‌عنوان نمونه، انجمن حسابداری آمریکا با توجه به تغییرات جدید، در کنار برگزاری دوره‌های عمومی حسابداری و حسابرسی به ارائه‌ی گواهی‌نامه برای دوره‌هایی مانند خدمات مشاوره‌ی امنیت سایبری سیستم اطلاعاتی، مدل‌سازی تحلیل داده‌ها، ارزش‌گذاری و تقلب اقدام کرده است. از جمله الزاماتی که باید در طراحی برنامه‌های آموزشی به آن توجه داشت، خدمتی است که از حسابرس تقاضا شده و این‌که چگونه حسابرس در انجام آن می‌تواند عملیات خود را با اثربخشی و بهره‌وری بالاتری انجام دهد. می‌توان به نحو دیگری به این موضوع نگرینست و بیان کرد که، صاحب‌کار بر اساس کدام

۳

ایجاد سازوکار مدونی برای طراحی برنامه‌های آموزشی مهارت‌زایی و مهارت‌افزایی در رشته‌ی حسابرسی و حوزه‌های مرتبط چه پیش‌نیازها و الزاماتی دارد؟ تجربه‌ی جهانی چه می‌گوید و وضعیت کنونی حرفه در ایران کدام برنامه‌های آموزشی را در اولویت قرار می‌دهد؟

ارزش افزوده‌ی حسابرسان قرار است حق الزحمه را پرداخت نماید تا حسابرسان نیز نسبت به سرمایه‌گذاری در وقت و هزینه‌ی خود به‌منظور یادگیری موضوعات نوین و ایجاد مزیت رقابتی اقدام کنند؟ در محیط اقتصادی ایران، بخش عمده‌ی تقاضاکنندگان خدمات اعتباربخشی حسابرسان عبارتند از: (۱) شرکت‌های بورسی، (۲) شرکت‌های مشمول ماده‌ی ۲۷۲ قانون مالیات‌های مستقیم، (۳) بانک‌ها و اعتباردهندگان برای اعطای تسهیلات و (۴) بقیه شرکت‌ها که برای موضوعات سهام‌داری خود از حسابرسان دعوت می‌کنند. با شناخت ویژگی‌های این چهار گروه متقاضی، می‌توان برنامه‌های آموزشی را طراحی کرد. به‌عنوان نمونه، در گروه اول، بخش عمده‌ی شرکت‌های بورسی را می‌توان جزو بنگاه‌های اقتصادی بزرگ کشور محسوب کرد و حسابرسان در هنگام رسیدگی‌های خود با داده‌های بزرگ اطلاعات در شرکت‌ها مواجه می‌شود. در چنین شرکت‌هایی نحوه‌ی رسیدگی حسابرسان باید با اتکا به کنترل‌های داخلی سیستم اطلاعاتی (با آزمون طراحی و اعمال مؤثر آن) و تجزیه و تحلیل داده‌های بزرگ باشد، تا این‌که فقط بخواهد به رویه‌های سنتی مانند سندرسی اتکا شود. آیا حسابرسان آموزش لازم را دیده است تا آماده‌ی ورود به محیط حسابرسانی چنین صاحب‌کارانی با داده‌های بزرگ اطلاعات باشد، و آیا در تیم حسابرسانی، عضو با تخصص فناوری اطلاعات همانند مؤسسات حسابرسانی بزرگ دنیا وجود دارد؟ در خصوص سایر شرکت‌ها نیز حسابرسان می‌توانند در کنار خدمات اعتباربخشی، با دانش و اطلاعات به‌روز خود در سایر حوزه‌ها مانند مالیات، بیمه، دعاوی حقوقی نقش مشاوره‌ی آگاه برای صاحب‌کار را بر عهده داشته باشد. در کنار موضوعات فوق که بر حسب تقاضای صاحب‌کار، باعث شکل‌گیری الزامات در طراحی دوره‌های آموزشی می‌شود یک پیشنهاد برای دوره‌ی آموزشی می‌تواند حسابداری قضایی باشد. حسابداری قضایی، در سال ۱۴۰۱ به‌عنوان گرایش جدید در مقطع کارشناسی ارشد حسابداری توسط وزارت علوم تصویب شد. فارغ‌التحصیل این گرایش، دارای آموزش نظری برابر با کارشناسی رسمی دادگستری ولی با مهارت‌های چندگانه در حوزه‌های مختلف حسابداری، بیمه، بانک، مالیات و ارزش‌گذاری است که می‌تواند برای صاحب‌کار با توجه به موضوعاتی که در کسب‌وکار رخ می‌دهد، ارزش افزوده ایجاد کند.

◀ سیدمحمد باقرآبادی

در این زمینه ما خیلی عقب‌تر از دنیا هستیم، در روزگاری که در دنیا در حال آموزش مهارت‌های حسابرسانی از طریق هوش مصنوعی و فضای متاورس هستند ما حتی یک کلاس

تعاملی (به معنی واقعی کلمه) حسابرسانی در ایران نداریم و آموزش‌های ما تماماً در حالت سنتی و رویکرد استاد-شاگردی است. هم‌اکنون در کشورهای پیشرفته افراد حرفه‌ای به‌جای یادگیری از طریق سخنرانی در کلاس یا پخش وب، از قابلیت شبیه‌سازی مجازی virtual reality (واقعیت مجازی) استفاده می‌کنند تا تجربه‌ی آموزشی کاملاً متفاوتی داشته باشند. طبق پیش‌بینی‌های صورت گرفته AICPA در پنج سال آینده، تجربیات یادگیری از طریق واقعیت مجازی، یکی از پیشنهاد‌های اصلی برای آموزش‌های حرفه‌ای مستمر خواهد بود. واقعیت مجازی به حسابداران در ایجاد درک بهتری از داده‌های مالی عظیم تولیدشده توسط هر شرکت کمک می‌کند. همچنین می‌تواند برای طراحی انواع مختلف روش‌های توسعه‌ی تجارت مورد استفاده قرار گیرد. در حالی که در ایران فعلاً بالاترین استفاده از این فناوری در شهرهای و بازی‌های کامپیوتری است.

◀ علی رحمانی

حتماً نیاز هست که ما گواهی‌نامه‌های حرفه‌ای طراحی کنیم. ACCA، AICPA، IIA همگی گواهی‌نامه‌های حرفه‌ای هستند. خود جامعه می‌تواند یک‌سری گواهی‌نامه‌ی صلاحیت حرفه‌ای تعریف کند. مثل سازمان بورس که این کار را انجام داده مثلاً برای مدیریت نهادهای مالی یک گواهی‌نامه داریم، برای ارزش‌یابی یک گواهی‌نامه، و برای سبدگردانی یک گواهی‌نامه داریم. درس‌ها و روش کارش هم مشخص است. فرد هم می‌تواند امتحان بدهد و هم می‌تواند دوره را بگذراند. الگوهای خیلی خوبی در سطح دنیا وجود دارد و بار اصلی آن بر عهده‌ی مجامع حرفه‌ای است. چون پول و امکانات دارند و آن را پیش می‌برند. مثلاً کی پی‌ام جی دوره‌ی حسابرسانی دیجیتال (DIGITAL AUDIT) طراحی کرده و ۵ میلیون دلار برای طراحی این دوره هزینه پرداخت کرده و کمک می‌کند در یک‌سری از دانشگاه‌ها این دوره برگزار بشود، اتفاقاً در دانشگاه سایمون فریزر، آقای دکتر جمال نظری مسئول دوره است که در کانادا تنها این‌ها هستند که این دوره را برگزار می‌کنند و مجبور شدند هم استاد آمار و هم استاد سیستم‌های اطلاعات مدیریت استخدام و به گروه حسابداری اضافه کنند. چون در این دوره تجزیه و تحلیل داده‌ها، بیگ دیتا، پایتون و ... کار می‌شود. من به بانک اطلاعاتی دانشگاه می‌سی‌سی‌پی دسترسی پیدا کردم و عمده‌ی مواردی که من گرفتم برای انجمن حسابداران رسمی آمریکاست. در زمینه‌ی حسابرسانی بانک‌ها سه جلد راهنما تهیه کردند و در سایر زمینه‌ها هم همین‌طور، که هم استادان و هم دانشجویان دسترسی دارند و می‌توانند استفاده کنند.

در آموزش‌ها مدنظر قرار بگیرد. برای این منظور مانند نظام آموزشی سایر کشورها باید در برنامه‌های آموزشی کارگاه‌های عملی مجزا با همکاری مؤسسات حسابرسی و نهادهای حرفه‌ای گنجانده شود.

به منظور ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای در حرفه‌ی حسابرسی در ایران خود مؤسسات حسابرسی و نیز جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران و دیگر تشکلهای حرفه‌ای به چه تحولاتی نیاز دارند؟

◀ امید آخوندی

از مهم‌ترین تحولات در سطح مؤسسات حسابرسی، توجه به مدیریت دانش است و ازجمله روش‌های پیاده‌سازی آن برگزاری کلاس‌های آموزشی کوتاه‌مدت (۳ یا ۴ ساعته) برای رسیدگی به حساب‌ها توسط سرپرستان مؤسسه است. بدین ترتیب حساب‌رسان رده‌پایین‌تر، در کنار آشنایی با نحوه صحیح رسیدگی‌های حسابرسی با رویه‌های کنترل کیفیت مؤسسه نیز آشنا می‌شوند. معمولاً هنگامی که حساب‌رسان در مؤسسات جابه‌جا می‌شوند مدتی زمان لازم است تا با رویه‌های کنترل کیفیت مؤسسه‌ی جدید و نحوه رسیدگی‌ها آشنا گردند و این کلاس‌ها برای این افراد نیز مفید خواهد بود. همچنین ارزیابی پایان دوره در ارتقای کاری حساب‌رسان مدنظر قرار بگیرد. دومین موضوع، استفاده از نرم‌افزار در رسیدگی‌های حسابرسی و تحلیل داده‌ها است. در حداقل ممکن، می‌توان از نرم‌افزاری مانند اکسل برای تجزیه و تحلیل داده‌ها برای کمک به کشف تقلب و همچنین تهیه‌ی کاربرگ‌های حسابرسی استفاده کرد. سومین موضوع، فرهنگ‌سازی مطالعه‌ی مطالب جدید حسابداری و حسابرسی (به‌استثنای استانداردها) و تأثیر موضوعات جانبی بر آن‌ها (مانند هوش مصنوعی) انجام شود. معمولاً حساب‌رسان پس از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه به‌ندرت به سمت مطالعه‌ی چنین مواردی می‌روند.

مهم‌ترین تحول رخ داده در حوزه‌ی آموزش در جامعه‌ی حسابداران رسمی، راه‌اندازی مرکز آموزش بود که تأثیرات مثبت آن در بهبود کیفیت دوره‌های آموزشی و نظم در برگزاری آن‌ها قابل‌مشاهده است. برای ارتقای دوره‌های آموزشی پیشنهاد می‌شود در کنار برگزاری دوره‌های تخصصی

◀ محسن غلامرضایی

- مراجع حرفه‌ای بین‌المللی با تدوین استانداردهای بین‌المللی آموزش تلاش کرده‌اند نقشه‌ی راه منسجم و مشخصی را برای آموزش‌های حرفه‌ای ترسیم کنند. بدیهی است مهم‌ترین موضوع آموزش حرفه‌ای میزان انطباق با این استانداردها است. در این استانداردها به موضوعاتی مانند مهارت‌های حرفه‌ای (ذهنی، فردی، تعاملی و سازمانی)، مهارت‌های فناوری اطلاعات (دانش نرم‌افزار، سخت‌افزار، کلان‌داده‌ها)، مباحث ارزش‌های اخلاقی و نگرش حرفه‌ای در قضاوت و انجام کار با تردید حرفه‌ای و سایر موضوعات پرداخته شده است.

- از جمله راهکارهای مهارت‌زایی و مهارت‌افزایی در مؤسسات می‌توان به الزامی کردن آموزش‌های حرفه‌ای و کسب مهارت‌های حرفه‌ای و توجه به این مهم در رتبه‌بندی مؤسسات و ایجاد سازوکاری مناسب برای سنجش آن در مؤسسات اشاره کرد. همچنین، در برخی کشورها نظیر کانادا و آمریکا، تمدید گواهی‌نامه‌های حرفه‌ای منوط به طی نمودن آموزش‌های حرفه‌ای و به‌روزرسانی دانش فنی مورد نیاز است. در این راستا، اعضا موظف‌اند برنامه‌ی آموزش حرفه‌ای مستمر را به میزان هر سه سال ۱۲۰ ساعت آموزش طی کنند.

- در ایران، تمرکز آموزش‌های ارائه‌شده توسط مجامع حرفه‌ای نظیر جامعه‌ی حسابداران رسمی نباید صرفاً بر آموزش‌های کاربردی حسابرسی و مهارت‌های حسابرسی قرار گیرد. همچنین، سایر بخش‌های جامعه مانند بخش کنترل کیفیت، فنی، قوانین و مقررات باید مشارکت فعالانه‌تری در امر آموزش داشته باشند و از یافته‌های این بخش‌ها باید در آموزش استفاده شود. در برنامه‌های آموزشی باید سرفصل‌هایی مرتبط با رفتار سازمانی، مدیریت روابط، کار گروهی و مباحث مدیریتی گنجانده شود. باید نیروی انسانی که دارای درک و علاقه کافی نسبت به مسائل مالی و حسابرسی است جذب شود. همچنین مؤسسات باید با توجه به معیارهایی مانند اندازه مشتریان، سطح آموزش‌های ارائه‌شده مرتبط با خدمات، اندازه‌ی مشتریان و صنایع مختلف طبقه‌بندی شوند.

◀ محمدحسن فامیلی

مانند نظام‌های آموزشی سایر کشورها علاوه بر مهارت‌های تخصصی، ضرورت آشنایی با فناوری اطلاعات، دانش مدیریت و اقتصاد و آگاهی از قوانین و مقررات به شکل اثربخشی باید در برنامه‌های آموزشی حسابداری و حسابرسی دیده شود و با جنبه‌ی کارگاهی و علمی و به شکل ملموس و اثربخش

پژوهش در آموزش حسابرسی نیاز دارد که بیاید دوره‌های آموزشی طراحی کند و حتی استادها را آموزش بدهد. ما در حوزه حسابرسی فناوری خیلی مشکل داریم، خیلی با دنیا فاصله داریم، حسابرسی موارد عمده یا کلیدی خودش یک مسئله است. دانشگاه‌ها برای این که بتوانند به صنعت نزدیک بشوند فرصت مطالعاتی ارتباط با صنعت و جامعه طراحی کردند تا استادها جوان بروند در صنعت و حقوق‌شان را دانشگاه می‌دهد تا بتوانند در جریان کار قرار بگیرند، اصلاً کارشان همین است که چندین مسئله را شناسایی کنند. IAESB یا همان استانداردهای بین‌المللی آموزش را جدی بگیریم و در طراحی آموزش‌ها لحاظ نماییم. دنیایی کار انجام نشده هست که باید روی آن کار شود. ما از امکانات و منابع مان هم درست استفاده نمی‌کنیم. تعداد زیادی دانشجوی حسابرسی گرفتیم هرچند که سرفصل‌های دوره‌ی حسابرسی متأسفانه تجدیدنظر نشده است. من در دوره‌ای که مدیر کمیته‌ی برنامه‌ریزی درسی حسابداری در وزارت علوم بودم که تیم خوبی هم به‌عنوان اعضای کمیته بودند، آقای دکتر نمازی، آقای دکتر عباس‌زاده، آقای دکتر پرتوی، آقای دکتر پورحیدری، آقای دکتر فروغی، آقای دکتر کردستانی، خیلی خوب کار شد اما برای حسابرسی این اتفاق نیفتاد.

حسابداری و حسابرسی، همانند نهادهای حرفه‌ای حسابداری در دنیا دامنه‌ی آموزش به سایر حوزه‌های مورد تقاضای خدمات حسابرسان بسط داده شود. در دنیای امروز، اعتباربخشی فقط بخشی از کسب‌وکار حسابرسی است و مؤسسات حسابرسی بزرگ دنیا در حوزه‌های مشاوره، دعاوی حقوقی، گزارشگری پایداری و امنیت سایبری سیستم‌های اطلاعاتی و ... به ارائه‌ی خدمت می‌پردازند.

◀ سیدمحمد باقر آبادی

فقط یک تحول نیاز است: درک نقش نیروی انسانی. تا زمانی که مؤسسات حسابرسی ما به‌روشنی اهمیت نیروی انسانی خود را درک نکنند هیچ اقدامی در خصوص آموزش مؤثر نخواهد افتاد.

◀ علی رحمانی

نکته‌ی مهم تحول این است که جامعه‌ی حسابداران رسمی و مؤسسات بپذیرند که آن‌ها هم به تحقیق و توسعه نیاز دارند. حسابرسی هم یک صنعت فنی، دقیق و نیازمند سرمایه‌گذاری است. برای تولید محتوا، تولید ابزار، برای فناوری نیاز به سرمایه‌گذاری است که کسی در این حوزه به‌طور جدی ورود نمی‌کند. جامعه خودش به یک مرکز

تخصیص داده شود.

- درخصوص سایر تشکلهای حرفه‌ای نیز باید به این نکته توجه کرد که توسعه و تقویت تشکلهایی مانند حسابداری مدیریت، مشاوران مالیاتی، مشاوران بیمه‌ای، حسابرسان داخلی و غیره می‌تواند منجر به ارتقای سطح فنی کارکنان مالی صاحب‌کاران شود و حرفه‌ای‌گری را به مفهوم صحیح بسط دهد. حرفه در هیچ جای دنیا منحصر به جامعه‌ی حسابداران رسمی نیست و این امر می‌تواند به‌طور غیرمستقیم فشار صاحب‌کاران و نهادهای سیاست‌گذار را از سطح مؤسسات حسابرسی خارج کند.

محمدحسن فامیلی

نهادهای حرفه‌ای مانند جامعه‌ی حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی باید با تحول اساسی به‌صورت عملی و نه صرفاً به‌صورت شعاری با استفاده از خبرگان و مدرسان که تجربه‌ی آموزشی و عملی دارند در تمام جنبه‌های حرفه‌ای و آموزش‌های مکمل اقدام کنند. نیاز اساسی امروز جامعه‌ی حرفه‌ای آشنایی کاربردی با مهارت‌های فناوری اطلاعات بوده که بتوانند در کارهای خود از آن بهره ببرند اجرای کارگاه‌های حضوری و آن‌لاین و تهیه‌ی محتوا می‌تواند آموزش را متحول کرده و نیازهای افراد حرفه‌ای را مرتفع کند.

محسن غلامرضایی

- به‌منظور ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای، لازم است تا ساختار راهبری شرکتی در مؤسسات حسابرسی بهبود یابد و متحول شود که این خود مستلزم و متأثر از بزرگ‌تر شدن اندازه‌ی مؤسسات است. بدیهی است مؤسسات می‌توانند بیش‌ترین نقش را در آموزش حرفه‌ای خود با در نظر گرفتن نوع مشتریان، صنایع مختلف، اندازه و تعداد نیروهای حرفه‌ای خود ایفا کنند که این مهم از طریق مرجع دیگری قابل پوشش نیست.

- در این راستا، نقش جامعه‌ی حسابداران رسمی به‌عنوان یک کارگروه حمایتی آموزشی و با هدف رفع نیازهای آموزشی اعضا و با در نظر گرفتن اندازه، نوع صنعت و مشتریان باید فعال‌تر شود. این نهاد نباید به آموزش با رویکردی درآمدزا بنگرد و اساساً تمرکز آن باید بر آموزش اعضای خود باشد و نه رقابت با سایر مؤسسات آموزشی، چرا که جامعه در قبال کیفیت آموزش اعضای خود باید پاسخگو باشد. در واقع آموزش‌های جامعه‌ی حسابداران رسمی باید با تمرکز بر پرورش نیروی انسانی مورد نیاز مؤسسات ارائه شود. باید به نقش برجسته‌ی آموزش در سیستم تشویق و تنبیه توجه شود و در رتبه‌بندی امتیاز بیش‌تری به آن

ظرفیت پذیرش کارشناسی ارشد حسابرسی در دانشگاه‌های ایران در سال ۱۴۰۲

زهرا کرمی

انتفاعی تعلق دارد که ۶۷ درصد آن در مراکز استان و مابقی در شهرستان‌ها است. همچنین، سهم شهر تهران در پذیرش غیرانتفاعی ۷ درصد است. بیش‌ترین سهم در ظرفیت پذیرش سال ۱۴۰۲ را دانشگاه‌های آزاد اسلامی در اختیار دارند. که ۲۱ درصد آن متعلق به مراکز استان (تهران ۱۳ درصد) و مابقی متعلق به شهرستان‌ها است.

ظرفیت پذیرش دانشجوی در مقطع کارشناسی ارشد حسابرسی در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال گذشته رشد جزئی (۰,۲ درصد) داشته که مربوط به دانشگاه‌های پیام نور و غیرانتفاعی می‌شود. گفتنی است در سال ۱۴۰۲ دانشگاه علامه طباطبائی و در سال ۱۴۰۱ دانشگاه شهید بهشتی در این رشته پذیرش نداشته‌اند.

است یا خیر؟
برای پاسخ به این پرسش‌ها ابتدا باید ظرفیت مراکز عالی کشور را بررسی کنیم.

از کل ظرفیت پذیرش دانشجو در سطح کارشناسی ارشد حسابرسی سال ۱۴۰۲ تنها ۶ درصد آن را دانشگاه‌های دولتی دربرمی‌گیرند که شامل ۵۵ درصد روزانه و ۱ درصد شبانه است. ۵۶ درصد این ظرفیت در شهر تهران و مابقی در مراکز دیگر استان‌ها است. در سال مذکور تنها دانشگاه شهید بهشتی ظرفیت ۳ نفر در پردیس خودگردان داشته است که در نمودار یک با درصدی نزدیک به صفر نمایش داده شده است. ۵۵ درصد ظرفیت در سال مذکور متعلق به سه دانشگاه پیام نور در مراکز استان است. ۴۴ درصد کل پذیرش این رشته به دانشگاه‌های غیر

گسترده‌گی و پیچیده‌شدن فعالیت‌های تجاری و تعمیق بازارها، نقش اطمینان‌بخشی حسابرسی را بیش از هر زمان دیگری در گذشته الزامی ساخت است. اما این نقش محدود به اطمینان‌بخشی نیست و علاوه بر تقاضا برای حسابرسی مستقل، شامل انواع دیگر حسابرسی مانند حسابرسی داخلی، حسابرسی فناوری اطلاعات، حسابرسی سیستم‌های اطلاعاتی، حسابرسی عملیاتی و... نیز می‌شود.

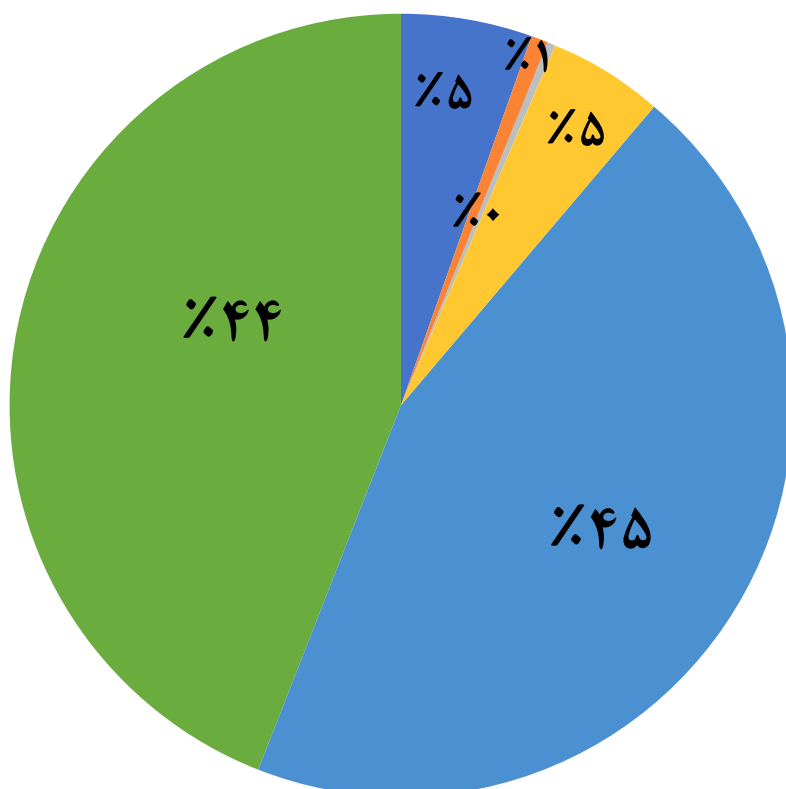
از همین رو، مراکز آموزش عالی کشور هر ساله اقدام به جذب و پذیرش دانشجو در رشته‌ی حسابرسی می‌کنند. حال این سؤال مطرح است که آیا تقاضای بازار و ظرفیت دانشگاه‌ها با یکدیگر هم‌سانی دارند یا خیر؟ علاوه بر این، آیا این ظرفیت با استقبال دانشجویان مواجه

نام دانشگاه	ظرفیت روزانه	ظرفیت شبانه	پردیس خودگردان	توضیحات
غیرانتفاعی	طلوع مهر-قم	۱۵		فقط مرد
	طلوع مهر-قم	۱۵		فقط زن
	علامه امینی-بابلسر	۸		
	علامه نایینی-نایین	۱۰		
	علوم توسعه پایدار آریا-ایوانکی	۱۵		
	فروردین-قائم شهر	۶		
	کار-قزوین	۷		
	گلستان-گرگان	۲۰		
	مهر-کرمان	۱۰		
	هشت بهشت اصفهان پویا	۱۸		
دانشگاه آزاد اسلامی	واحد ابرکوه	۲۰		
	واحد ابهر	۲۰		
	واحد الکترونیکی	۲۰		
	واحد بناب	۲۰		
	واحد تهران شرق	۲۰		
	واحد تهران شمال	۲۰		
	واحد تهران مرکزی	۲۰		
	واحد چالوس	۲۰		
	واحد خمین	۲۰		
	واحد دولت آباد	۲۰		
	واحد دهقان	۲۰		
	واحد رامسر	۲۰		
	واحد شاهرود	۲۰		
	واحد طبس	۲۰		
	واحد علی آباد کتول	۲۰		
	واحد قائنات	۲۰		
	واحد قزوین	۲۰		
	واحد قشم	۲۰		
	واحد مبارکه	۲۰		
	واحد مرند	۲۰		
	واحد مشهد	۲۰		
	واحد نور	۲۰		
	واحد نیشابور	۲۰		
جمع	۱۰۲۲	۷	۳	۱۰۳۲

نام دانشگاه	ظرفیت روزانه	ظرفیت شبانه	پردیس خودگردان	توضیحات
دولتی	الزهرا-تهران	۱۲	۳	فقط زن
	تهران	۸		
	خوارزمی-تهران	۷	۲	
	شهید باهنر-کرمان	۱۴		
	شهید بهشتی	۴	۳	
	شهید چمران-اهواز	۶		
	فردوسی مشهد	۶	۲	
پیام نور	تهران-غرب	۲۰		
	خراسان جنوبی-بیرجند	۱۰		
	مازنداران-ساری	۲۰		
غیرانتفاعی	امام رضا-مشهد	۱۵		فقط مرد
	امام رضا-مشهد	۱۵		فقط زن
	ایوانکی	۲۰		
	خاتم-تهران	۲۰		
	رجا-قزوین	۲۰		
	شهاب دانش-قم	۲۰		
	ادیبان-گرمسار	۱۵		
	ارشاد-دماوند	۱۵		فقط مرد
	ارشاد-تهران	۱۵		فقط زن
	اشراق-بجنورد	۱۶		
	الغدیر-تبریز	۱۲		
	بصیر-آبیک	۲۰		
	پرندک	۲۰		
	پویندگان دانش-چالوس	۳		
	تاکستان	۵		
	حکیم جرجانی-گرگان	۲۰		
	حکیم ناصر خسرو-ساوه	۱۰		
	حکیم نظامی-قوچان	۵		
	حکیمان-بجنورد	۱۳		
	راهبرد شمال-رشت	۱۷		
	سارویه-ساری	۸		
	سمنگان-آمل	۵		
	سناباد-گلپهارد	۱۵		
	سهروردی-قزوین	۴		
	شفق-تنکابن	۳		

دانشگاه	تعداد پذیرش ۱۴۰۲	تعداد پذیرش ۱۴۰۱
دولتی-روزانه	۵۷	۵۳
دولتی-شبانه	۷	۱۴
پردیس خودگردان	۳	۰
پیام نور	۵۰	۴۰
دانشگاه آزاد اسلامی	۴۶۰	۴۶۳
غیر انتفاعی	۴۵۵	۴۴۰
جمع	۱۰۳۲	۱۰۱۰

تعداد پذیرش

■ دولتی-روزانه
 ■ دولتی-شبانه
 ■ پردیس خودگردان
 ■ پیام نور
 ■ دانشگاه آزاد اسلامی
 ■ غیر انتفاعی

پیشنهاد بازیابی سرفصل مطالب و منابع دروس تخصصی «حسابرسی»

مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته‌ی حسابداری گرایش‌های مختلف

آزاده مداحی و حمیدرضا گنجی

پیشگفتار

پیچیدگی فضای کسب‌وکار و تحولات سریع آن، سبب می‌شود که دانش موردنیاز برای تهیه‌ی اطلاعات مالی از یک‌سو و بررسی و رسیدگی به آن اطلاعات از سوی دیگر، دستخوش تغییرات سریع قرار گیرد و یکی از دلایلی که منجر به شکست حسابرسی (این حرفه‌ی بسیار مهم که اطمینان‌بخشی و اعتباردهی به اطلاعات را بر عهده دارد) می‌شود، عدم درک صحیح از الزامات، ضرورت‌ها و کارکردهای حاکمیت (راهبری) شرکتی و حسابرسی، و اصول و استانداردهای حاکم بر آن‌ها توسط اعضای فعال در زنجیره‌ی گزارشگری مالی اعم از تهیه‌کنندگان اطلاعات، ارائه‌کنندگان خدمات اطمینان‌بخشی، و استفاده‌کنندگان و ذی‌نفعان اطلاعات مالی است؛ و بدون تردید کیفیت و به‌روز بودن منابع آموزشی دانشگاهی به گونه‌ای که پاسخ‌گوی نیازها و حساسیت‌های حرفه باشد، تأثیر به‌سزایی در بهبود کیفیت حسابرسی و شفافیت اطلاعاتی خواهد داشت. از آن‌جا که یکی از مهم‌ترین عوامل در بهبود زنجیره‌ی عرضه‌ی گزارشگری، وجود نیروی انسانی متخصص و باصلاحیت است، کیفیت آموزش دانشگاهی، میزان «جامع بودن» و «روزآمد بودن» سرفصل‌ها و مواد آموزشی و نیز در نظر گرفتن نیازهای روز حرفه در آموزش دانشگاهی، نقشی کلیدی در سطح کیفی فارغ‌التحصیلان و نیز دستیابی به ارتقای کیفیت حسابرسی و گزارشگری مالی دارد. منابع انسانی از مهم‌ترین منابع رشد و تکامل یک جامعه محسوب می‌شوند که می‌بایست در راستای کشف و پرورش و استفاده‌ی بهینه از آن‌ها فعالیت‌های مؤثری صورت گیرد.

آموزش عالی به‌عنوان یکی از مراحل مهم آموزش رسمی یعنی مرحله‌ی مطالعه و مهارت‌آموزی و به‌طور کلی آموزش و پژوهش، رسالت خطیری در ایجاد صلاحیت لازم در خروجی‌های مراکز و مؤسسات آموزشی جهت رفع نیازها و مسائل جامعه دارد. در همین راستا هدف‌هایی نظیر آماده‌سازی دانشجویان برای بازار کار، زمینه‌سازی برای پرورش دانشجویان خلاق، توجه به روابط میان‌رشته‌ای، تأکید بر یادگیری مادام‌العمر و توسعه‌ی آموزش‌های کاربردی در کارگاه‌ها و سایر فضاهای کمک آموزشی، و تخصص‌محوری آموزش عالی از اهمیت به‌سزایی برخوردار است؛ و البته ارتقا و کاربردی کردن محتوای آموزشی نیز، نیازمند تمرکز و تلاش قابل‌توجه است.

با توجه به خیل روزافزون علاقمندان رشته‌ی حسابداری و حسابرسی و پیرو سیاست‌های راهبردی گروه‌های حسابداری دانشگاه‌ها، به‌منظور تخصصی نمودن دروس، همسانی منابع و موضوعات مورد تدریس، جلوگیری از هم‌پوشانی مطالب در دروس مختلف، به‌ویژه با تأکید بر ارتقاء سطح مهارت و دانش حسابرسی دانشجویان گرایش حسابرسی مقطع ارشد، ضرورت بررسی سرفصل‌های درسی و منابع موجود دروس تخصصی حسابرسی در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد، احساس می‌شود.

در این نوشتار، تلاش شده است تا تصویری از تمامی درس‌ها و سرفصل‌های مرتبط با حوزه‌ی حسابرسی و حاکمیت شرکتی، طبق برنامه‌های درسی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارائه گردد و منابع اعلام‌شده در سرفصل مصوب (که در برخی برنامه‌های درسی مصوب، با عنوان «منابع پیشنهادی» ذکر شده‌اند) نیز برای هر درس ارائه شده است.

- مهارت‌افزایی و کاربردی نمودن آموزش
- در نظر گرفتن نیازهای روز حرفه‌ی حسابرسی و بازار سرمایه‌ی کشور
- مطابقت بیش‌تر با استانداردهای حسابرسی و الزامات حرفه‌ای و مقرراتی

در این گزارش «هدف، سرفصل و منابع» از برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف به امانت گرفته شده است و با فرض عدم همپوشانی سرفصل‌ها و این رویکرد که تا حد امکان، تدریس یک منبع به‌طور عمیق بر تدریس بخش‌هایی از چند منبع ارجح است، صرفاً توصیه‌هایی را برای بهبود و هماهنگی آموزش دروس تخصصی حسابرسی دربر دارد. هر نظرگاهی که باعث بهبود این گزارش شود، قطعاً مورد استقبال و مزید امتنان است.

دروس تخصصی «حسابرسی» مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته‌ی حسابداری گرایش‌های مختلف در یک نگاه

ردیف	کارشناسی حسابداری	تعداد واحد
۱	کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی	۳
۲	اصول حسابرسی ۱	۳
۳	اصول حسابرسی ۲	۳
ردیف	ارشد حسابداری مدیریت	تعداد واحد
۱	حسابرسی عمومی	۲
۲	حاکمیت شرکتی	۲
ردیف	ارشد حسابداری	تعداد واحد
۱	حسابرسی پیشرفته	۲
ردیف	ارشد حسابرسی	تعداد واحد
۱	تئوری‌های حسابرسی	۳
۲	بررسی مسائل کاربردی در حسابرسی (پروژه حسابرسی)	۳
۳	بررسی موارد خاص در حسابرسی (افته‌کاوی)	۲
۴	حسابرسی عملیاتی/عملکرد	۳
۵	کاربرد قوانین در حسابرسی	۳
۶	حسابرسی داخلی	۳
۷	حسابرسی فناوری اطلاعات	۲
۸	اصول و مبانی حسابرسی اسلامی	۲
ردیف	ارشد بخش عمومی	تعداد واحد
۱	حسابرسی جامع	۲

شایان ذکر است به‌منظور بررسی کفایت منابع موجود دروس حسابرسی، نظرات گروهی از اساتید و صاحب‌نظران رشته‌ی حسابرسی (به‌ویژه اساتید دانشگاه‌هایی که دارای رشته‌ی کارشناسی ارشد حسابرسی هستند و اساتید دارای تجربه‌ی حرفه‌ای در حسابرسی) دریافت شد. نتایج نشان می‌دهد که رویکرد برخی از اساتید دانشگاهی آن است که در مقطع کارشناسی ارشد، بر مقاله و استفاده از مقالات اخیر مرتبط با درس تأکید شود و در مقابل برخی دیگر از اساتید استفاده از کتاب را جهت اطمینان نسبی از پوشش سرفصل‌ها ضروری می‌دانند. همچنین با توجه به بررسی منابع موجود و دریافت نظرات اساتید یادشده، اگر چه کتاب‌های مفید و متعددی در حوزه‌ی حسابرسی تهیه و منتشر شده که بسیار جای تقدیر است و منابع غنی برای برخی دروس مختلف حسابرسی در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد حسابداری موجود است، اما به‌دلیل تغییرات استانداردهای حسابرسی، ضرورت کاربردی نمودن کتب و منابع درسی در راستای پاسخ به نیازهای جامعه، و رفع خلاءهای موجود در حرفه‌ی حسابرسی (به‌ویژه در اجرای اثربخش حسابرسی مبتنی بر ریسک بر اساس استانداردهای حسابرسی، که کیفیت آموزش دانشگاهی و منابع آموزشی نیز در آن مؤثر بوده است) گردآوری و تدوین منابع جدید و معتبر ضروری به نظر می‌رسد. در این زمینه، پیشنهادهای مندرج در این گزارش، بر اساس منابع موجود و با لحاظ معیارهای زیر ارائه شده است:

- بهره‌گیری از منابع جدید و مرتبط جهت پوشش دادن سرفصل‌های مصوب وزارت علوم

دروس حسابرسی دوره‌ی کارشناسی رشته‌ی حسابداری
مصوب مورخ ۱۳۹۶/۰۲/۱۶ کمیته‌ی حسابداری شورای
عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت عتف*

تعداد واحد	نام درس
۳	کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی
۳	اصول حسابرسی ۱
۳	اصول حسابرسی ۲

* شورای برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه فنی و حرفه‌ای
نیز برنامه‌ی درسی کارشناسی حسابداری را در تاریخ
۱۳۹۹/۱۲/۱۱ به تصویب رسانده است.

کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی

هدف درس کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی:

در این درس دانشجویان با مفاهیم راهبری شرکتی، ضرورت و منافع استقرار و اجزای راهبری شرکتی، آشنا می‌شوند. نقش هیأت‌مدیره و کمیته‌ی حسابرسی در استقرار و کارآمدی نظام راهبری شرکتی از جمله نکات مورد توجه در این درس است. مفهوم کنترل‌های داخلی، اصول طراحی، نقش کنترل‌های داخلی در سازمان و تشریح کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی در سازمان‌ها، از دیگر موضوعاتی است که در این درس مورد توجه قرار می‌گیرد.

سرفصل مطالب درس کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی:

نظام راهبری شرکتی
• اصول راهبری شرکتی
• نقش اخلاق
• سهام‌داران و مالکیت
• هیأت‌مدیره و نظارت
• حسابرسان (داخلی و مستقل) و نظارت
• مدیران و عملکرد
کنترل‌های داخلی
• مبانی کنترل‌های داخلی
• کنترل‌های داخلی – فرایند درآمد، اعتبارات و حساب‌های دریافتی
• کنترل‌های داخلی – فرایند خرید، دریافت و حساب‌های پرداختی‌ها
• کنترل‌های داخلی – منابع انسانی و حقوق و دستمزد
• کنترل‌های داخلی – موجودی کالا و انبار
• کنترل‌های داخلی – دارایی‌های ثابت
• نقش فناوری اطلاعات در طراحی و استقرار کنترل‌های داخلی

همچنین در هر یک از درس‌ها، به کتاب‌های منتشره مرتبط با درس با تأکید بر کتاب‌هایی که در سال‌های اخیر به چاپ رسیده‌اند، اشاره شده و البته ممکن است به دلیل نقص در نتایج جستجوی سایت‌ها یا در برخی موارد به دلیل تشابه کامل نام چند کتاب، مواردی از قلم افتاده باشد، بنابراین ادعا نمی‌شود که عناوین ذکر شده، فهرست تمام کتاب‌های موجود را دربر می‌گیرد. همچنین ذکر عناوین کتاب‌ها به معنای بررسی کیفیت محتوای کتاب‌ها یا ادعای پوشش کامل سرفصل آن درس نیست.

در ادامه، اهداف، سرفصل‌ها و منابع طبق برنامه مصوب وزارت عتف، و پیشنهادات مربوط به هر یک از دروس ارائه خواهد شد. روشن است با بهره‌گیری از ظرفیت اساتید و صاحب نظران ارجمند، غنای کافی به مطالب تدریس شده در دروس مذکور افزوده می‌شود، و ضروری است با تغییرات محیطی و منابع و استانداردهای حسابرسی سرفصل‌ها و منابع به‌هنگام شود.

منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت

عتف:

- راهنمای ارزیابی کنترل‌های حاکم بر گزارشگری مالی، محسن غلامرضایی و منصور مافی، انتشارات ترمه
- سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری (چرخه‌های معاملاتی)، جیمز هال، ترجمه حمیده اثنی عشری و غلامحسین اسدی، انتشارات ترمه

- کنترل‌های داخلی چارچوب یکپارچه، ترجمه امیر پوریا نسب، کیهان مه‌ام، ناشر: سازمان حسابرسی
- حسابرسی داخلی، بیتا مشایخی و ساسان مهرانی، انتشارات دانشگاه تهران

• Alan Trenerry, Blacktown TAFE (2009), Principles of Internal Controls & Corporate Governance, publisher: McGraw-Hill

• Donald Leeson, Silvana Di Sisto, David Flanders (2009), Internal Controls and Corporate Governance, publisher pearson

توصیه‌ی پژوهشگران

این درس که به‌درستی، در بازنگری سال ۱۳۹۶ به برنامه درسی اضافه شد، جزء مهم‌ترین دروسی است که دانشجویان را با فضای واقعی کسب‌وکار شرکت‌ها آشنا می‌سازد و بررسی منابع موجود نشان می‌دهد که کتاب‌های متعدد و خوبی در زمینه راهبری شرکتی و کنترل داخلی تدوین شده است. از منظر منابع آموزشی برای این درس، از آن‌جا که درس مذکور برای دانشجویان مقطع کارشناسی (معمولاً ترم چهار کارشناسی) ارائه می‌شود که هنوز درک کاملی از شرکت و ساختارها و فرایندهای آن ندارند، کتب موجود به‌ویژه در بخش کنترل‌های داخلی به لحاظ محتوا و شیوه‌ی بیان مطالب، بعضاً تناسب کافی با سطح این درس و مخاطبان آن ندارد. همچنین با توجه به چالش‌های موجود در بازار سرمایه و فضای کسب‌وکار، تبیین مناسب و پرداختن به مبحث مهم معاملات با اشخاص وابسته و مخاطرات مرتبط با آن در این درس، و الزامات و نحوه‌ی رسیدگی به آن در درس حسابرسی ۲ از موارد حائز اهمیت است. علاوه بر این، مباحث مربوط به کنترل داخلی، عمدتاً با رویکرد ارزیابی کنترل داخلی تدوین شده‌اند و یا بعد آموزشی آن‌ها برای این درس در مقطع کارشناسی نیاز به تقویت دارد و طراحی مثال‌ها و تمرین‌های متناسب برای درک بهتر مطالب ضروری به نظر می‌رسد.

برخی کتاب‌های موجود مرتبط با این درس به شرح زیر است:

- کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی، محمدرضا مهربان‌پور، مرتضی کاظم‌پور. ناشر: نگاه دانش

- نظام راهبری شرکتی و کنترل‌های داخلی، علی سعادت‌نیا. انتشارات ترمه

- راهبری شرکتی و کنترل‌های داخلی، فرهانی، طالبی، وجدانی و کمالی، نشر دیروک

- حاکمیت شرکتی و کنترل‌های داخلی، سیدمصطفی علوی. ناشر: مرکز آموزش حسابداران خبره

- نظام راهبری شرکتی و کنترل‌های داخلی، رسول برادران حسن‌زاده، نساء حشمت. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز

- کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی، حمزه عسگری رشتیانی. انتشارات ترمه

- کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی، قدرت‌الله طالب‌نیا، جواد معصومی، مریم فیض‌آبادی، ناشر: شکوفه سیب

- راهبری شرکتی و اخلاق کسب‌وکار، ذبیح‌الله رضایی، ترجمه بیتا مشایخی، ناشر: شرکت چاپ و نشر بازگانی

- حاکمیت شرکتی، حسن همتی، عادلہ گراوند، محمد گراوند، انتشارات نگاه دانش

- راهبری شرکتی، زهرا افتخاری. ناشر: سنجش و دانش
- حاکمیت شرکتی: اصول، مبانی و کارکردها، کاظم کاظم‌پوردودانگه، سعید بارونی، هوشنگ عاشقی‌اسکوئی، ناشر: دارالفنون

- حاکمیت شرکتی در شرکت‌های سهامی، جمشید یحیی‌پور، انتشارات میزان

اصول حسابرسی ۱

هدف درس اصول حسابرسی ۱

هدف درس آشنایی دانشجویان با دلایل وجودی خدمات حسابرسی و اطمینان‌دهی، اهداف مفاهیم پایه‌ی مرتبط با حسابرسی مبتنی بر ریسک، مسئولیت قانونی حسابرسان، نقش کنترل‌های داخلی در فرایند حسابرسی و فرایند پذیرش صاحب‌کار است در این درس دانشجو با انواع خدمات اعتباردهی و اطمینان‌بخشی آشنا می‌شود و به اهمیت استانداردهای حسابرسی در این فرایند اشراف می‌یابد آیین رفتار حرفه‌ای و ضرورت پایبندی به الزامات اخلاقی از دیگر مسائل مورد بحث است از این رو درس حاضر چارچوب نظری مناسبی را در ارتباط با محیط حسابرسی در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد تا بتوانند با اتکا به آن به آموزش رویه‌های اجرایی حسابرسی در اصول حسابرسی ۲ بپردازند.

سرفصل مطالب درس اصول حسابرسی ۱

- دلایل تقاضا برای خدمات حسابرسی و اطمینان‌بخشی
- انواع خدمات اعتباردهی اطمینان‌بخشی و انواع حسابرسان
- سازمان‌های مؤثر بر حرفه‌ی حسابرسی مستقل
- اهداف کلی حسابرسی مستقل فروع اساسی در حسابرسی

و اولویت با تدوین کتاب برای سایر دروس است. همچنین با توجه به وجود درس کنترل‌های داخلی و راهبری شرکتی لازم است هم‌پوشانی مطالب هر سه درس مقطع کارشناسی تا حد امکان کاهش یابد و موضوعات مربوط به راهبری شرکتی و مفاهیم اولیه‌ی کنترل‌های داخلی در درس کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی مد نظر قرار گیرد. شایان ذکر است کتاب‌های متعددی برای این درس منتشر شده است که برخی از آن‌ها به شرح زیر است:

حسابرسی ۱، ایرج نوروش، امید زارع‌زادگان، مهدی حیدری، ناشر، صفار
حسابرسی ۱، شکراله خواجوی، حمید الهیاری‌ابهری، میثم نوشادی
اصول حسابرسی ۱؛ مجید داعی، محسن نوش‌آذر، انتشارات ترمه
اصول حسابرسی (۱)، وحید دین‌محمدی، مؤسسه نشر سیمرغ آسمان آذرگان
حسابرسی (۱)، مصطفی جعفری، ناشر: کتابداران
اصول حسابرسی (۱)، سیروس کلوانی، سیدمحمدباقر حسینی، ناشر: لعل سخن
اصول حسابرسی ۱، محمدحسین ثنائی‌محمدی، ودود حسن‌زاده، مجید عمادالشریعه، ناشر: آیدین ساو
اصول حسابرسی ۱، زهره عارف‌منش، مجید آزادی، علی حقیقت‌زاده، ناشر: جهاد دانشگاهی واحد یزد
اصول حسابرسی، فرزانه یاوری، شادی جان‌بزرگی، ناشر: علم استادان
اصول حسابرسی (۱)، احسان رایگان، هومن خسروی، ناشر: مؤسسه نشر سیمرغ آسمان آذرگان
اصول حسابرسی (۱)، ناصر جعفری، ناشر: فرانما

اصول حسابرسی ۲

هدف درس اصول حسابرسی ۲

در این درس دانشجویان با نقش کنترل‌های داخلی در حسابرسی صورت‌های مالی و ارزیابی خطر کنترل‌ی، روش‌های کسب شواهد حسابرسی، آزمون‌های محتوای مرتبط با چرخه‌های تجاری، چگونگی استفاده از خدمات واحد حسابرسی داخلی و دیگر کارشناسان، گزارش‌های حسابرسی و چگونگی مکاتبه با مدیریت آشنا می‌شوند.

سرفصل مطالب درس اصول حسابرسی ۲

- کنترل‌های داخلی فناوری اطلاعات و ریسک کنترلی
- حسابرسی کنترل‌های داخلی
- آزمون‌های محتوا و شواهد حسابرسی
- آزمون‌های محتوا - فرایند درآمد
- آزمون‌های محتوا فرایند خرید

و انجام حسابرسی طبق استانداردهای حسابرسی
• راهبری شرکتی (ماهیت دلایل ساختار، نقش حسابرس و فرایند اطلاع رسانی به ارکان راهبری)

• الزامات اخلاق حرفه‌ای مربوط به حسابرسی صورت‌های مالی
• مسئولیت حسابرس در ارتباط با تقلب و اشتباهات در حسابرسی صورت‌های مالی
• ارزیابی رعایت قوانین و مقررات در حسابرسی صورت‌های مالی

• مفاهیم پایه در حسابرسی (مدل حسابرسی مبتنی بر ریسک انواع ریسک شواهد مستندسازی اهمیت در حسابرسی)، کنترل‌های داخلی (فرایندهای خرید در آمد، مدیریت موجودی کالا تأمین مالی سرمایه‌گذاری و مدیریت منابع انسانی) و رابطه‌ی آن با ریسک حسابرسی
• برنامه‌ریزی حسابرسی صورت‌های مالی
• مستندسازی حسابرسی و کاربرگ‌ها
• نمونه‌گیری در حسابرسی و سایر روش‌های انتخاب اقلام برای آزمون

منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزات عتف:

• اصول حسابرسی، جلد اول، افسانه رفیعی، الهام حمیدی، و ناصر مکارم، انتشارات سازمان حسابرسی (نشریه شماره ۲۰۶).

• اصول حسابرسی، جلد اول، ارباب سلیمانی، عباس و نفری محمود، انتشارات سازمان حسابرسی (نشریه شماره ۸۷).
• مروری جامع بر حسابرسی، نوروش و همکاران، انتشارات نگاه دانش

• Arens, A., Elder, R. and Beasley, M. (۲۰۱۰). Auditing and Assurance Services: An Integrated Approach. ۱۰th Edition, USA, Pearson.

• Rick Hayes, Philip Wallage, Hans Gortemaker (2014), principles of Auditing: An Introduction to International Standards on Auditing, Trd Edition, Pearson Education Limited.

• William F. Messier, Steven m. Glover, Douglas F. Prawitt (2012). Auditing & Assurance Services: A Systematic Approach, 8th Edition, McGraw-Hill Higher Education.

توصیه‌ی پژوهشگران

اگر چه تدوین کتاب با استفاده از مثال‌های کاربردی به‌ویژه در قسمت مدل ریسک حسابرسی به غنای بیش‌تر منابع این درس کمک خواهد کرد، اما در مجموع با توجه به نشریه شماره‌ی ۲۰۶ سازمان حسابرسی و سایر منابع موجود، به نظر می‌رسد سرفصل‌های درس عمدتاً پوشش داده می‌شود

استانداردهای جدید (بازنگری شده) مورد توجه قرار گیرد و تغییرات استانداردها به نحو مناسب در کتاب منعکس گردد. - علاوه بر پرداختن به چرخه‌ها و آزمون‌های محتوا (که در اغلب کتاب‌های فعلی مورد توجه قرار گرفته‌اند)، سایر موضوعات حائز اهمیت نظیر رسیدگی به معاملات با اشخاص وابسته، حسابرسی صورت‌های مالی تلفیقی و گروه، حسابرسی برآوردها و ارزش‌های منصفانه یا مبتنی بر نظر کارشناس و... با توجه به شرایط موجود بازار سرمایه و حرفه‌ی حسابرسی کشور و با بهره‌گیری از مثال‌ها و مسائل کاربردی مناسب، در حد اقتضای درس مورد توجه و تأکید قرار گیرد.

- حلقه‌های ارتباطی بین مباحث پایه‌ای حسابرسی (مدل حسابرسی مبتنی بر ریسک، انواع ریسک، کسب شناخت در خصوص کنترل‌های داخلی، اهمیت و شواهد) که در حسابرسی ۱ تدریس می‌شود، با سایر مراحل حسابرسی تا مرحله‌ی صدور گزارش، به نحو مناسب برقرار و تبیین شود به گونه‌ای که درس‌های حسابرسی ۱ و ۲، در مجموع تصویری از کل فرایند حسابرسی (منطبق با استانداردهای حسابرسی) ارائه دهد. برخی کتاب‌های موجود مرتبط با این درس به شرح زیر است:

• اصول حسابرسی (۲)، ایرج نوروش، کاوه مهرانی، یاسر

- آزمون‌های محتوا فرایند مدیریت موجودی کالا
- آزمون‌های محتوا فرایند سرمایه‌گذاری تأمین مالی پیش‌پرداخت هزینه‌ی دارایی‌های مشهود
- آزمون‌های محتوا فرایند سرمایه‌گذاری تأمین مالی بدهی‌های بلندمدت و حقوق صاحبان سرمایه
- آزمون‌های محتوا فرایند سرمایه‌گذاری تأمین مالی وجه نقد و سرمایه‌گذاری‌ها

- آزمون‌های محتوا روش‌های تحلیلی
- ارزیابی کار واحد حسابرسی داخلی
- استفاده از نتایج کار کارشناسان
- حسابرسی برآوردهای حسابداری
- گزارشگری نسبت به صورت‌های مالی
- اظهارنظرهای تعدیل‌شده در گزارش حسابرس مستقل
- بندهای تأکید بر مطلب خاص و سایر بندهای توضیحی در گزارش حسابرس مستقل

• بررسی اجمالی صورت‌های مالی

منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف:

- استانداردهای حسابرسی، سازمان حسابرسی
- اصول حسابرسی، والتر میگز، اری، ویتینگتون، کرت پینی و رابرت آف، میگز، ترجمه: عباس ارباب سلیمانی و محمود نفری، جلد دوم، سازمان حسابرسی.
- حسابرسی ۲، شکرالله خواجوی، میثم نوشادی، انتشارات

ترمه

- گزارش حسابرس در مورد صورت‌های مالی، عبدالله آزاد، محبوبه کاظمی، جامعه حسابداران رسمی ایران

• Arens, A., Elder, R. and Beasley, M. (2015) Auditing and Assurance Services: An Integrated Approach. 10th Edition, USA, Pearson.

• Rick Hayes, Philip Wallage, Hans Gortemaker (2014), principles of Auditing: An Introduction to International Standards on Auditing, Trd Edition, Pearson Education Limited.

• William F. Messier, Steven m. Glover, Douglas F. Prawitt (2012). Auditing & Assurance Services: A Systematic Approach, Ath Edition, McGraw-Hill Higher Education

توصیه‌ی پژوهشگران

با وجود تدوین کتاب‌های ارزشمند و متعدد برای درس حسابرسی ۲ طی سال‌های گذشته، تدوین کتاب با نگرش متفاوت که حائز شرایط زیر باشد، ضروری به نظر می‌رسد: - با توجه به این‌که استانداردهای حسابرسی اکثراً مورد بازنگری قرار گرفته‌اند، در تدوین کتاب، رویکرد کلی

حسابرسی پیشرفته

هدف درس حسابرسی پیشرفته

عبارت است از (الف) آشنایی با مفاهیم دقیق حسابرسی، اخلاق حرفه‌ای و مسئولیت‌های حسابرسی، استانداردها و روش‌ها و فنون جدید حسابرسی و انواع حسابرسی در چارچوب استانداردهای گزارشگری و الزامات قانونی، (ب) آشنایی با محیط کار حسابرسی و مسائل و معضلات این حرفه با استفاده از روش بررسی موارد خاص (Case Study) و (ج) آشنایی با شیوه‌ی تحقیق در مسائل حسابرسی با بررسی تحقیقات انجام شده در این زمینه.

سرفصل مطالب درس حسابرسی پیشرفته

- تئوری و فلسفه‌ی حسابرسی
- انواع حسابرسی شامل حسابرسی مالی نسبت به گزارش‌های مالی، حسابرسی ویژه، حسابرسی کنترل داخلی، حسابرسی عملکرد، حسابرسی مستمر و حسابرسی اجمالی
- حسابرسی در محیط‌های نوین (محیط‌هایی که فرایندها بیش‌تر خودکار و مبتنی بر IT بوده و کم‌تر از نیروی انسانی استفاده می‌شود).

- ویژگی‌های حسابرسان و مؤسسات حسابرسی و تفاوت‌های بین آن‌ها و فعالیت‌هایشان و همچنین توانایی‌های شخصی حسابرس مانند توانایی‌های ارتباطی و مهارت‌های خاص
- ریسک حسابرسی و حسابرسی مبتنی بر ریسک .

- مبحث نظام راهبری شرکتی، چارچوب، نقش آن در حرفه‌ی حسابرسی، سیر تکاملی آن در جهان و ایران

- حسابرسی در چارچوب قوانین و مقررات نظارتی شامل قوانین بازار سرمایه، مرکزی، بیمه‌ی مرکزی، قانون ضد پول‌شویی، قانون ارتقای سلامت نظام اداری و وظایف قانونی و مسئولیت بازرسی قانونی.

- نمونه‌گیری در حسابرسی

- حسابرسی تقلب

- آخرین دستاوردها در حوزه‌ی حسابرسی از طریق بررسی جدیدترین مقالات حسابرسی در مجلات معتبر بین‌المللی

منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف:

- نظریه‌ها و پژوهش حسابرسی، امید فرجی، فخرالدین محمدرضایی، مجتبی صفی پور افشار، و مهدی کسایی، نگاه دانش
- فلسفه حسابرسی، یحیی حساس یگانه

- استانداردهای حسابرسی شماره ۷۰۰، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۱۰، ۷۲۰، ۸۰۰، ۲۴۰۰، ۲۴۱۰، ۳۴۰۰، ۴۴۰۰، ۴۴۱۰ سازمان حسابرسی.

- Hall, B. Charles. (2019). The Why and How of Auditing: Auditing Made Easy. CPA Hall Talk.

- Johnstone-Zehms, M., Karla., Gramling, A., Audrey. & Rittenberg, E., Larry. (2018). Auditing:

برزگر . ناشر: کتاب نو،

- اصول حسابرسی ۲، علی رضایی، مهدی پناهی، مزگان

منشی‌زاده، ناشر: پیش‌دانشگاهیان گزینه‌های برتر

- اصول حسابرسی ۲: حسن پاکدامن. انتشارات ملرد

- اصول حسابرسی (۲)، سیروس کلوانی، سیدمحمدباقر

حسینی. ناشر: لعل سخن

- اصول حسابرسی ۲، عباس پورآقاجان؛ کاوه آذین‌فر، آرش

آذین‌فر. ناشر: کاری

- حسابرسی (۲)، پرویز گلستانی، امیرعلی خان خلیلی ناشر:

دانشگاه پیام نور

- مروری جامع بر حسابرسی، غلامرضا کرمی، ایرج نوروش،

ساسان مهرانی و مجید شهبازی، انتشارات نگاه دانش

دروس حسابرسی دوره‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی

حسابداری

مصوب مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۰۵ شورای گسترش و

برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت عتف

نام درس	تعداد واحد
حسابرسی پیشرفته	۲

- حسابرسی پیشرفته، مهدی فیل‌سرائی، محمدمهدی
قمیان ناشر: شکوفه سیب
- حسابرسی پیشرفته، مهناز نوجوان، پیام محمودی،
مرتضی صادقی. ناشر: سخن گستر
- حسابرسی پیشرفته، محمدرضا سماعی باغبادرانی. ناشر:
پارسیان دانش پندار

دروس حسابرسی دوره‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی حسابداری مدیریت مصوب مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۰ شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت عتف

نام درس	تعداد واحد
حسابرسی عمومی	۲
حاکمیت شرکتی	۲

حسابرسی عمومی

هدف درس حسابرسی عمومی

در این درس دانشجویان با نحوه‌ی بررسی و آزمون روش‌های بهیابایی، معیارهای حسابرسی سیستم بهای تمام‌شده، روش‌های جمع‌آوری شواهد و مبانی مقایسه و نیز ارزیابی خروجی‌های سیستم بهیابایی برای تهیه‌ی گزارش‌های سیستم حسابداری مدیریت با تأکید بر رویکردهای مدرن حسابرسی به‌هنگام و حسابرسی سیستم‌های کامپیوتری مدیریت هزینه و حسابداری مدیریت آشنا می‌شوند.

سرفصل مطالب درس حسابرسی عمومی

- آشنایی با مبانی حسابرسی سیستم‌های اطلاعاتی
- حسابرسی به‌هنگام و ارزیابی ریسک با استفاده از روش‌های جدید نظیر منطق فازی
- کنترل‌های داخلی در سیستم‌های بهیابایی
- تکنولوژی اطلاعات در سیستم‌های بهیابایی
- حسابرسی عملیاتی
- حسابرسی عملکرد مدیریت
- معیارها و مدل‌های بهیابایی، حسابرسی روش‌های بهیابایی
- اجرای عملیات حسابرسی بهیابایی و گزارشگری آن
- حسابرسی هزینه‌های جذب‌نشده‌ی تولید
- ارزیابی داده‌ی مدل‌های حسابداری مدیریت
- منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف:
- حسابرسی عملکرد مدیریت، تألیف رضا شباهنگ، نشریه ۹۸ سازمان حسابرسی

• Hall James A. 2000, "Information systems auditing and assurance", publisher: South- Western College, ISBN: 0324016530, 9780324016536

A Risk Based-Approach. 11th Edition, Cengage Learning.

- 6) Beasley, S. Mark., Buckless, A. Frank., Glover, M., Steven. & Prawitt, F., Douglas. (2014). Auditing Cases: An Interactive Learning Approach. 6th Edition, Pearson

توصیه‌ی پژوهشگران

این درس تنها درس تخصصی حسابرسی مقطع کارشناسی ارشد گرایش حسابداری بوده و بنابراین بسیار حائز اهمیت است، علاوه بر این، گستردگی مباحث موردنظر در سرفصل درسی و ضرورت پوشش مناسب آن‌ها بر اهمیت موضوع می‌افزاید. با توجه به منابع موجود در خصوص این درس، آشنا نمودن دانشجو با محیط واقعی کار حسابرسی و مسائل حرفه، و نیز ارتقای مهارت دانشجو در متن کاوی، فهم زبان و استخراج نکات کاربردی استانداردهای حسابرسی، به تحقق اهداف درس کمک خواهد نمود.

برخی کتاب‌های موجود مرتبط با این درس به شرح زیر است:

- فلسفه حسابرسی، رابرت کوهن ماتز؛ حسین‌عامر شرف، جواد رضازاده، انتشارات دنیای اقتصاد

- بیانیه‌ی مفاهیم بنیادی حسابرسی، علی نیکخواه آزاد، نشریه ۱۲۱ سازمان حسابرسی

- نقش اقتصادی حسابرسی در بازارهای آزاد و تحت نظارت، تألیف والاس، ترجمه امیراصلانی، نشریه ۱۵۹ سازمان حسابرسی

- حسابرسی پیشرفته، مهدی مرادی، نعیمه بیات، انتشارات مرندیز

- حسابرسی تقلب و حسابداری قضایی، نویسندگان تامی سینگلتون، آرون سینگلتون، مترجم محسن رشیدی؛ ناشر: دانشگاه لرستان

- حسابرسی پیشرفته، قاسم قاسمی، طیبه نودهی. ناشر: شکوفه سیب

- شناخت مسئولیت‌های حسابرسان در حسابرسی صورت‌های مالی گروه، مترجمان: وحید منتی، علی محمد گرگانی، ناشر: مرکز آموزش حسابداران خبره

- حسابرسی پیشرفته، مهدی صفری گرایلی، یاسر رضائی‌پیتونه‌ئی، محمد نوروزی، ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، نشر علمی و دانشگاهی

- حسابرسی پیشرفته، سیدعلی حسینی‌حصارشنه، مستانه عسگری‌راد، اشکان عبادی‌گیگلو، ویراستار مهدی رضایی‌تبار، ناشر: هاتف

- حسابرسی پیشرفته اصول حساب‌سازی در ایران و فنون رایانه‌ای کشف تقلب برای حسابرسان مبتنی بر Excel و PowerPivot ایمان ثابتی‌بیلندی، ناشر: سایان پژوهان

• Solomon J & Solomon A. "Corporate Governance and Accountability" John Wiley & Sons, Ltd. England 2004.

• Thomas Clarke, Theories of Corporate Governance, The Philosophical Foundations of Corporate Governance, Routledge, London. 2009

توصیه‌ی پژوهشگران

با توجه به این که در مقطع کارشناسی، درسی ۳ واحدی با عنوان کنترل‌های داخلی و نظام راهبری شرکتی تعریف شده است، تعمیق و بسط مباحث مربوطه در مقطع ارشد، مورد انتظار است. در این زمینه، علاوه بر طرح مباحث نظری مرتبط با حاکمیت شرکتی، از آن جا که دانشجویان در این مقطع درک بهتری از فضای کسب‌وکار دارند، پرداختن به برخی سازوکارهای کلیدی حاکمیت شرکتی نظیر هیأت مدیره و کمیته‌های تخصصی آن (کمیته‌ی حسابرسی، کمیته‌ی ریسک، کمیته‌ی انتصابات، جبران خدمات و ...)، حسابرسی داخلی، معاملات با اشخاص وابسته، کنترل‌های داخلی و ...، و کارکردها و چالش‌های مرتبط با آن‌ها به غنای آموزش و کاربردی‌تر نمودن سرفصل‌های درسی کمک خواهد کرد. برخی کتاب‌های موجود مرتبط با این درس به شرح زیر است:

- راهبری شرکتی مفاهیم و موردکاوی، مهین شاکری، بیتا مشایخی، انتشارات بورس
- راهبری شرکتی و اخلاق کسب‌وکار، ذبیح الله رضایی، ترجمه بیتا مشایخی، ناشر: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

دروس حسابرسی دوره‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی

حسابداری بخش عمومی

مصوب مورخ ۱۳۹۸/۰۸/۱۲ شورای گسترش و

برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت عتف

نام درس	تعداد واحد
حسابرسی بخش عمومی	۲

حسابرسی بخش عمومی

هدف درس حسابرسی بخش عمومی

در این درس دانشجویان با نهاد مستقل حسابرسی کشور و نهادهای بین‌المللی عالی حسابرسی مرجع تدوین استانداردهای حسابرسی بخش عمومی آشنا می‌شوند. تمرکز اصلی این درس بر حسابرسی جامع شامل حسابرسی رعایت، حسابرسی مالی و حسابرسی عملکرد در بخش عمومی است. افزون بر این دانشجویان با ساختار نهادی مؤسسات عالی حسابرسی کشورهای توسعه یافته آشنا می‌شوند و با ساختار

• Weber Ron, 1999, "Information systems control and audit", publisher: Prentice Hall, 1999, ISBN: 0139478701, 9780139478703

• Champlain Weber, 2003, "Auditing information systems", publisher: John Wiley and

Sons, ISBN: 0471281174, 9780471281177

• Saxena Vk. And Vashit Cd., 2001, "Cost audit and management audit", publisher: Sultan Chand and son, ISBN (10): 817014874X PB ISBN (13): 9788170148746

• Ramanathan, A. R., 2008, Cost and management audit, Publisher: Mcgraw-Hill Education (India) Ltd, ISBN: 0074633465, ISBN-13: 9780074633465

• Duttachoudhury D. 2010, "Cost Audit & Management Audit", Publisher: New Central Book Agency (P) Ltd, ISBN: 8173810877, 9788173810879

توصیه‌ی پژوهشگران

با توجه به سرفصل‌های ارائه‌شده و این که این درس تنها درس تخصصی حسابرسی دانشجویان گرایش حسابداری مدیریت است، با سرفصل‌های فعلی، برخی از موارد مهم حسابرسی مورد غفلت قرار خواهد گرفت و پیشنهاد می‌شود به موضوعات ضروری مرتبط در درس حسابرسی پیشرفته مقطع کارشناسی ارشد حسابداری و درس حسابرسی عملیاتی و تئوری حسابرسی مقطع ارشد حسابرسی نیز پرداخته شود.

حاکمیت (راهبری) شرکتی

هدف درس حاکمیت شرکتی

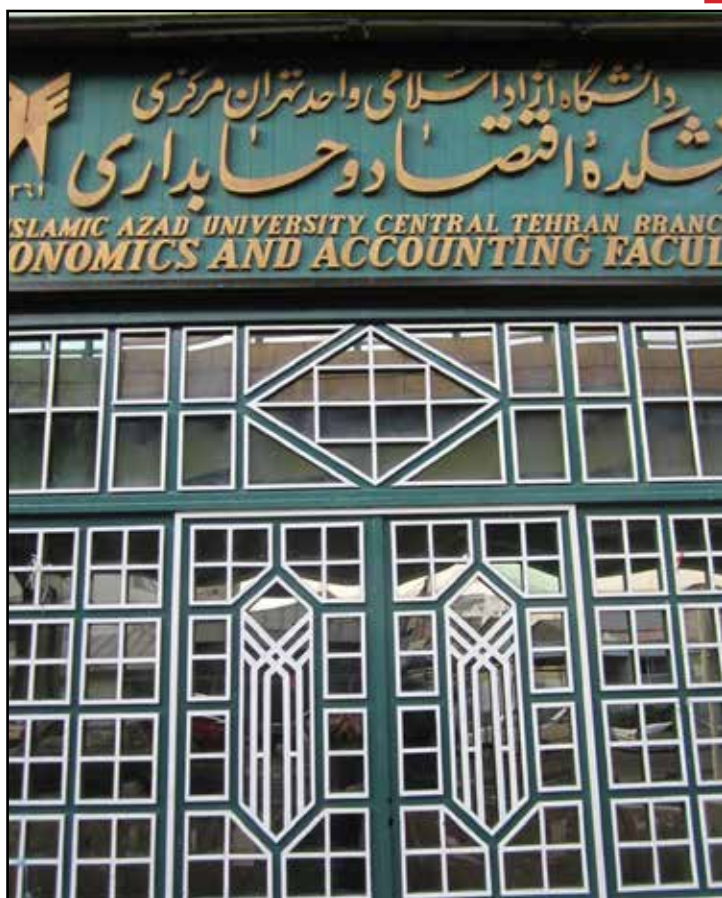
هدف از این درس آشنایی دانشجویان با آخرین مفاهیم، اصول، سیستم‌ها و مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی و چگونگی به‌کارگیری آن‌ها در سازمان‌ها است.

سرفصل مطالب درس حاکمیت شرکتی

- مفاهیم حاکمیت شرکتی
- چارچوب نظری حاکمیت شرکتی
- نظریه‌ی نمایندگی، نظریه‌ی مباشرت، نظریه‌ی هزینه‌ی معاملات، نظریه‌ی ذی‌نفعان، نظریه‌ی قراردادهای سیستم‌های حاکمیت شرکتی
- وضعیت جهانی در هماهنگ‌سازی سیستم‌های حاکمیت شرکتی
- مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی

منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف:

- مکاتب تئوری‌های مالی و حسابداری، فریدون رهنمای رودپشتی، الله کرم صالحی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی

توصیه‌ی پژوهشگران

این درس تنها درس تخصصی حسابداری مقطع ارشد گرایش حسابداری بخش عمومی بوده و از اهمیت بالایی برخوردار است. همچنین در راستای هماهنگی آموزش دانشجویان گرایش‌های مختلف در سرفصل‌های درسی مشابه، مناسب است که در این درس از منابع درس حسابداری عملکرد مقطع کارشناسی ارشد حسابداری نیز بهره گرفته شود. برخی کتاب‌های موجود در این زمینه به شرح زیر است:

- کنترل‌های مالی داخلی در نهادهای بخش عمومی ایران (یک بررسی تطبیقی)، جعفر باباجانی، ناشر: دانشگاه علامه طباطبائی
- بررسی تطبیقی مبانی قانونی نظارت مالی و حسابداری مستقل در بخش عمومی، جعفر باباجانی، ناشر: دانشگاه علامه طباطبائی
- حسابداری و حسابداری بخش عمومی، جعفر باباجانی، ناشر: دانشگاه علامه طباطبائی
- حسابداری عملکرد، ساسان مبینی، محمدرضا الماسی ناشر، تخت جمشید
- حسابداری عملکرد، حسین احمدپور، پیام همتی، رحیم عدالت‌خواه، ناشر: سخن گستر

دیوان محاسبات کشور مقایسه خواهند کرد.

سرفصل مطالب درس حسابداری بخش عمومی

- عوامل کلیدی حسابداری و کنترل
- هرم کنترلی
- حسابداری جامع شامل انواع حسابداری رعایت، مالی و عملیاتی
- کنترل داخلی و اجزای آن (مدل کوزو)
- نقش‌های حسابداری
- حسابداری عملکرد
- آشنایی با رهنمودهای اجرای استانداردهای حسابداری عملکرد (INTOSAI)
- ساختار سازمانی مؤسسات عالی حسابداری و مقایسه‌ی آن با ساختار سازمانی دیوان محاسبات
- آشنایی با استانداردهای حسابداری دیوان محاسبات آمریکا (GAO)
- امکان‌سنجی استقرار حسابداری عملکرد در ایران، قوانین مقررات و محدودیت‌ها
- منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف:
- مسئولیت پاسخ‌گویی و کنترل‌های داخلی در بخش عمومی، جعفر باباجانی، مجله دانشکده علوم اداری و اقتصاد، ویژه‌نامه حسابداری
- مجموعه مقالات همایش حسابداری عملکرد، مرکز تحقیقات و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور، سال پانزدهم، شماره ۴
- رهنمودهای اجرای استانداردهای حسابداری عملکرد، هادی فاوچی، دیوان محاسبات کشور
- کنترل داخلی چارچوب یکپارچه، مترجمان کیهان مهمان، و امیر پوریان‌سب، سازمان حسابداری، نشریه ۱۱۸.
- "GAO (2011), "Government Auditing standards", by comptroller General of the United States Internet Version.
- Mickatrienn, S. Bram, S. and Geert, B. (2005), "The Modernization of the public control pyramid: International Trends"
- Sandra T. & Henk J. (2010) "performance Auditing Improving the guallity of political and Democratic processes?" Critical perspective an Accounting
- Stuart kells & Graeme Hodgo, (2009), "Performancr Auditing in the public Sector: Reconceptualizing the Task", the Journal of contemporary Issues in Business and Government, Volume 15, NO 2

حسابرسی فناوری اطلاعات

هدف درس حسابرسی فناوری اطلاعات

هدف کلی: در این درس دانشجو، مفاهیم، نحوه اجرا و گزارشگری حسابرسی فناوری اطلاعات را می‌آموزد.

هدف رفتاری: پس از مطالعه این درس دانشجو باید بتواند، حسابرسی فناوری اطلاعات، برنامه‌ریزی و جمع‌آوری شواهد را توضیح دهد، رویکردهای حسابرسی داخلی، را تشریح نماید، خدمات مختلف حسابرسان داخلی را توضیح دهد. استانداردهای حرفه‌ای مربوطه و کاربرد آن‌ها را بیان کنند، سیستم و نرم‌افزار عملیاتی، نگهداری سیستم، پشتیبانی کاربرد و غیره را تشریح نماید.

سرفصل مطالب درس حسابرسی فناوری اطلاعات

- مقدمه‌ای بر حسابرسی فناوری اطلاعات
 - تدوین طرح کلی، راهبرد و استراتژی حسابرسی فناوری اطلاعات
 - چارچوب و خط مشی فناوری اطلاعات
 - اطلاعات ثبت‌های دارایی‌ها
 - مدیریت ظرفیت، مدیریت اطلاعات، سوابق مدیریت، مدیریت دانش
 - سایت فناوری اطلاعات و زیرساخت فناوری اطلاعات شامل امنیت فیزیکی
 - پرونده پشتیبان backup سیستم و مدیریت رسانه
 - سیستم و نرم‌افزار عملیاتی، کنترل دسترسی، کارکنان فناوری اطلاعات، پست الکترونیک، استفاده از اینترنت
 - نگهداری نرم‌افزار، شبکه، database، نگهداری داده‌ها، آزادی اطلاعات، انتقال و مشارکت داده‌ها
 - مسئولیت قانونی، مهارت مدیریت، انتخاب نرم‌افزار، برنامه‌ریزی احتمالی، امنیت اطلاعات منابع انسانی، نظارت و ورود به سیستم
 - رخدادهای امنیتی اطلاعات، نگهداری داده‌ها و در معرض عموم بودن آن، مبادله الکترونیکی داده‌ها، ویروس‌های رایانه‌ای
 - پشتیبانی کاربر، طراحی صفحه‌گسترده و استفاده مناسب از آن، کنترل سلامت فناوری اطلاعات، حسابداری فناوری اطلاعات
 - گزارشگری و غیره
- منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف:**
- حسابرسی سیستم‌های کامپیوتری، ناصر آریا، نشریه ۸۳ سازمان حسابرسی
 - به‌کارگیری نرم‌افزارهای عمومی در حسابرسی، ناصر آریا، نشریه ۱۱۶ سازمان حسابرسی
 - کاربرد فناوری اطلاعات در کنترل‌های داخلی، ناصر آریا و کامبیز فرقاندوست حقیقی، نشریه ۱۸۱ سازمان حسابرسی
 - Andrew Chambers & Graham Rand, (2010)

دروس حسابرسی دوره‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی حسابرسی

مصوب مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۰۵ کمیته‌ی حسابداری شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت عتف

ردیف	نام درس	تعداد واحد
۱	حسابرسی فناوری اطلاعات	۲
۲	حسابرسی داخلی	۳
۳	بررسی مسائل کاربردی در حسابرسی (پروژه)	۳
۴	تئوری‌های حسابرسی	۳
۵	حسابرسی عملیاتی	۳
۶	حسابرسی عملکرد (برای دیوان محاسبات و بخش عمومی)	۳
۷	کاربرد قوانین و مقررات مالی، بانکی و بازرگانی در حسابرسی	۳
۸	بررسی موارد خاص در حسابرسی (افته‌کاوی)	۲

توصیه‌ی پژوهشگران

با توجه به این که منابع معرفی شده که عمدتاً نشریه‌های سازمان حسابرسی می‌باشند، بسیار قدیمی هستند، استفاده از منابع و کتاب‌های مناسب و روزآمد برای پوشش ابعاد مختلف این درس و نیازهای محیط حرفه‌ای ضروری است. در این زمینه، استفاده از منابع مندرج در سایت www.isaca.org نیز مناسب است. همچنین در خصوص مطالب ارائه شده در هدف درس به نظر می‌رسد موضوعات حسابرسی داخلی می‌بایست در درس اختصاصی آن گنجانده شود.

برخی منابع مرتبط با این درس عبارتند از:

- حسابرسی فناوری اطلاعات، نویسنده: جیمز. ای. هال، ترجمه: علی رحمانی، احسان حمزه، بهاره جلیلی، بهمن زندیه، ناشر: مرکز آموزش حسابداران خبره
- چارچوب حسابرسی فناوری اطلاعات (ITAF) نسخه چهارم، میترا یافتیان؛ سمیرا ارفعی، انتشارات ترمه،
- حسابرسی سیستم‌های اطلاعاتی: همراه با چک‌لیست‌ها و یافته‌های مربوط به صنعت بانکداری، دی. پی. دوب، ودپراکش گولانی؛ مترجمین امیرحسین نریمانی، امیر سپهرام. ناشر: نص
- حسابرسی سیستم‌های مدیریتی در چارچوب سند استاندارد ایزو ۱۹۰۱۱، دنیا حاجی‌شاه‌وردی، انتشارات آرنا
- مهندسی مجدد حرفه‌ی حسابرسی مبتنی بر فناوری اطلاعات، بدران بدرانی، انتشارات نشر سیمرغ آسمان آذرگان
- راهنمای حسابرسی فناوری اطلاعات؛ اینتوسای، مرکز توسعه و آموزش، کارگروه حسابرسی فناوری اطلاعات؛ مترجمان: غلامرضا بازگشا، سیدحسام ابطحی، احمدرضا شیرینی، مهدی بهرامی، بهرام جمالی، ندا آریان‌مهر، عالیہ منتظری، محبوبه سلیمانی، ناشر: آرنا
- آشنایی با حسابرسی فناوری اطلاعات، ملیحه قدرتی، سیدحسن بامیانی. ناشر: بوستان کاغذی
- تجزیه و تحلیل داده‌های حسابرسی، نظام‌الدین رحیمیان؛ شهاب باقری‌تبار، انتشارات کیومرث

تئوری‌های حسابرسی

هدف درس تئوری‌های حسابرسی

هدف کلی: در این درس دانشجوی تئوری‌های حسابرسی و بسط و تکامل آن را می‌آموزد.

هدف رفتاری: پس از مطالعه این درس دانشجو باید بتواند رسیدگی و حسابرسی، هدف‌های گزارشگری و نقش‌های حسابرسی را تبیین کند. نیاز به تئوری حسابرسی و انواع تئوری‌های اثباتی، هنجاری و فلسفی حسابرسی را توضیح دهد.

سرفصل مطالب درس تئوری‌های حسابرسی

- حسابرسی چیست
- رسیدگی و حسابرسی، هدف‌های گزارشگری
- انواع حسابرسی، ارتباط، شباهت‌ها و تفاوت‌های آن‌ها با هم
- نقش حسابرسی و رسیدگی در جامعه
- تعریف تئوری حسابرسی
- نیاز به تئوری حسابرسی و نقش‌هایی که تئوری برعهده دارد

- انواع تئوری‌های حسابرسی
- تئوری اثباتی یا توصیفی حسابرسی
 - دیدگاه واتس و زیمرمن
 - دیدگاه واندالاس
- تئوری دستوری یا هنجاری حسابرسی
 - دیدگاه ماتر و شرف
 - دیدگاه انجمن حسابداران آمریکا
- اهداف حسابرسی، مفاهیم کلی حسابرسی
- فرضیات بدیهی حسابرسی
- منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزات عتف:
- فلسفه حسابرسی، یحیی حساس یگانه، انتشارات علمی و فرهنگی

- بیانیه‌ی مفاهیم بنیادی حسابرسی، علی نیکخواه آزاد، نشریه ۱۲۱ سازمان حسابرسی
- نقش اقتصادی حسابرسی در بازارهای آزاد و تحت نظارت، تألیف والاس، ترجمه حامی امیر اصلانی، نشریه ۱۵۹ سازمان حسابرسی

- Ross L. Watts & Jerold L. Zimmerman, "Positive Accounting Theory", Prentice - Hall, Chapter, 8&13

توصیه‌ی پژوهشگران:

- با توجه به وجود منابع غنی در این درس، اولویت تدوین منبع با دروس دیگر است. از جمله منابع موجود مرتبط با این درس عبارتند از:
- نظریه‌های حسابرسی، جواد رضازاده، انتشارات ترمه
 - فلسفه حسابرسی، رابرت کوهن ماتر، حسین‌عامر شرف، جواد رضازاده، انتشارات دنیا اقتصاد
 - تئوری حسابرسی: نظریه‌ها، با تأکید بر تحقیقات ایران و رویکرد اخلاقی / تألیف زهره حاجیه. ناشر: ترمه
 - تحلیلی بر نظریه‌های حسابرسی، مریم خسروی‌فارسانی، انتشارات آفتاب گیتی
 - تئوری حسابرسی (ایان دنیس)، ترجمه غلامرضا کرمی و امید آخوندی و حامد عمرانی، انتشارات نگاه دانش
 - تئوری حسابرسی (ایان دنیس)، ترجمه حمید حقیقت، عباسعلی دریائی، علی ترک‌زهرانی، انتشارات دانشگاه قزوین
 - مقدمه‌ای بر نظریه‌های حسابرسی، محمدباقر هاشمی، عباس

رفیعی، زلال سبز

- نقش‌های حسابرسی، احمدصادق سلطانی‌نژاد، سخن گستر
- واگرایی تئوری‌های حسابرسی، محمدعلی آقایی، محمد امیری‌اسرمی، حافظ پژوه
- گزارش حسابرسی و بازار سرمایه، کیم ایتون؛ مترجم: جواد رضازاده نشر ترمه
- تحلیلی بر نظریه‌های حسابرسی، ریحانه امینی‌ولاشانی، افتخار ناشر: آموزشی تألیفی ارشدان

کاربرد قوانین و مقررات مالی، بانکی و بازرگانی در

حسابرسی

هدف درس کاربرد قوانین و مقررات مالی، بانکی و بازرگانی در حسابرسی

هدف کلی: در این درس دانشجو شیوه‌های کاربرد قوانین و مقررات مورد نیاز و تحلیل آن‌ها در امر حسابرسی به خصوص قوانین و مقررات مالی، بازرگانی و بانکی کشور را می‌آموزد. هدف رفتاری: پس از مطالعه این درس دانشجو باید بتواند شیوه‌های کاربرد قوانین و مقررات مورد نیاز و تحلیل آن‌ها در انجام حسابرسی را توضیح داده و از رعایت آن‌ها در واحد مورد رسیدگی اطمینان معقول به‌دست آورد.

سرفصل مطالب درس کاربرد قوانین و مقررات مالی، بانکی و بازرگانی در حسابرسی

- اصول مالی و محاسباتی کشور در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- قانون محاسبات عمومی
- قانون برنامه و بودجه
- تبصره‌های قوانین بودجه سالانه کل کشور
- قانون هزینه کردن خارج از شمول
- نحوه‌ی تنظیم و تصویب گزارش تفریغ بودجه‌ی کل کشور
- قانون تجارت
- قانون مدنی
- قانون مالیات‌ها
- قانون تأمین اجتماعی
- قوانین گمرکی و مقررات واردات و صادرات
- قانون عملیات بانکی بدون ربا
- وظایف بازرسان، حسابسان در حوزه بانکداری با توجه به محیط اسلامی و عملیات قانون بانکداری بدون ربا
- مقررات کمیته‌ی نظارت بر بانکداری بازل و خصوصی
- حسابرسی مستقل، حسابرسی ناظرین بانکی، حسابرسی داخلی در بانک‌ها
- اصول حسابرسی کمیته‌ی بانکداری بازل

منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت

عتف:

- قانون تجارت
- مختصر قانون مدنی، دکتر موحّد، نشریه شماره ۱۶۳ سازمان حسابرسی
- مجموعه رهنمودهای بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در حوزه‌ی حسابرسی، کنترل داخلی، ریسک و ناظرین بانکی، ترجمه‌ی رهنمودهای کمیته بانکداری بال توسط مدیریت نظارت بر بانک‌های بانک مرکزی
- قوانین و مقررات موضوعه

توصیه‌ی پژوهشگران

با توجه به گستردگی محتوای این درس و قوانین و مقررات مالی، بازرگانی و بانکی کشور، طبیعتاً منابع این درس نیز بسیار متنوع و متعدد هستند که در این راستا بهره‌گیری از مجموعه رهنمودها و چک‌لیست‌های رعایت قوانین و مقررات سازمان حسابرسی، سازمان بورس و اوراق بهادار، جامعه‌ی حسابداران رسمی و بانک مرکزی مثمرتر می‌باشد. از منظر آموزشی، تدوین کتابی که در آن مفاد قانونی و الزاماتی که دارای اولویت و ضرورت بیش‌تری هستند (نظیر الزامات قانون تجارت برای بازرسان قانونی، مقررات مبارزه با پول‌شویی، مقررات بورس‌ها و بازار سرمایه و سایر مقرراتی که در سرفصل مصوب به آن‌ها اشاره شده است) با رویکرد آموزشی و دارای تحلیل آموزشی و مثال حل‌شده و... امری ضروری به نظر می‌رسد.

کتاب‌های موجود در این زمینه، عمدتاً منابعی است که با رویکرد آمادگی برای آزمون حسابدار رسمی و آزمون‌های حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی تدوین شده‌اند، که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- مجموعه سایر قوانین: با رویکرد آزمون جامعه حسابداران رسمی، فرشید فریدونی، امیر نجاتی، انتشارات ترمه
- مروری جامع بر سایر قوانین، ابراهیم صادقی، انتشارات ترمه
- مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای قوانین و مقررات مالی، مجید ملایی و منصور یگانه‌فر، انتشارات کیومرث
- مجموعه سؤالات چهارگزینه‌ای طبقه‌بندی‌شده سایر قوانین، محمد محمودی و پیمان میرزامحمدی انتشارات فکر سبز

بررسی مسائل کاربردی در حسابرسی (پروژه

حسابرسی)

هدف درس پروژه‌ی حسابرسی

هدف کلی: در این درس دانشجو مسائل کاربردی حسابرسی مالی را در دنیای واقعی و در عمل (حداقل در حد یک سرپرست حسابرسی) می‌آموزد.

هدف رفتاری: پس از مطالعه‌ی این درس دانشجو باید

بتوانند، برنامه‌ریزی و کنترل پروژه‌ی حسابرسی را تشریح کند. جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شواهد را تبیین کند و گزارش حسابرسی را بنویسد.

سرفصل مطالب درس پروژه حسابرسی

- برنامه‌ریزی حسابرسی
- تدوین طرح کلی و طرح تفصیلی
- کنترل پروژه حسابرسی کیفی زمانی پرسنلی
- جمع‌آوری شواهد تجزیه و تحلیل شواهد و بررسی کلی
- تنظیم خلاصه نکات قابل توجه حسابرسی قابل درج در

نامه مدیریت

- تنظیم خلاصه نکات بااهمیت قابل درج در گزارش

حسابرسی

- مرور و تکمیل پرونده‌ی حسابرسی
- تنظیم گزارش‌های حسابرسی
- هر یک از عناوین مذکور مجتمع بر سه بخش است
- مطالعه‌ی نظری موضوع بر مبنای یکی از دستورالعمل‌های
- حسابرسی سازمان حسابرسی یا جامعه‌ی حسابداران رسمی

ایران

- انجام تمرین‌های عملی در کلاس

- انجام یک نمونه‌ی واقعی به‌عنوان پروژه

منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف:

- ندارد

توصیه‌ی پژوهشگران

این درس، از نظر محتوایی جزو کاربردی‌ترین دروس به نظر می‌رسد و همان‌گونه که در هدف کلی برنامه‌ی درسی مصوب بیان شده، در این درس دانشجو باید مسائل کاربردی حسابرسی مالی را در دنیای واقعی و در عمل (حداقل در حد یک سرپرست حسابرسی) بیاموزد. در این راستا تدوین کتابی که مراحل مختلف برنامه‌ریزی و کنترل پروژه‌ی حسابرسی، پرونده‌های دائمی و جاری حسابرسی، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شواهد (شامل حسابرسی برآوردها و ارزش منصفانه)، تنظیم خلاصه نکات و تنظیم گزارش حسابرسی را به صورت گام‌به‌گام، با رویکرد حسابرسی مبتنی بر ریسک و منطبق با آخرین استانداردهای حسابرسی تبیین کند، ضروری به نظر می‌رسد؛ به گونه‌ای که دانشجو بتواند نحوه‌ی برقراری ارتباط بین مدل ریسک حسابرسی، برآورد خطر در سطح صورت‌های مالی، برآورد خطر در سطح ادعاهای مختلف در اجزای صورت‌های مالی، به کارگیری مفهوم اهمیت و خطر (از مرحله‌ی برنامه‌ریزی تا صدور گزارش)، نمونه‌گیری (تعداد نمونه و نحوه تحلیل نتایج آزمون‌ها) و سایر اجزای فرایند حسابرسی را فراگیرد و همچنین مسئولیت‌های حسابرسی در خصوص کار کارشناس و حسابرسان بخش تبیین گردد. برخی کتاب‌های موجود مرتبط با درس عبارتند از:

- دستورالعمل حسابرسی بنگاه‌های متوسط و بزرگ، ترجمه عباس ارباب‌سلیمانی، مسعود عزیزخانی، جامعه حسابداران رسمی

- دستورالعمل حسابرسی نشریه ۱۵۰ سازمان حسابرسی
- بازرسی قانونی و گزارشات حسابرسی، ویراستار: سیده‌طیبه حسینی، ناشر اندیشه عصر

- حسابرسی مبتنی بر ریسک با رویکردی نوین و عملیاتی (مدل پیاده‌سازی عملیاتی حسابرسی مبتنی بر ریسک)، مسعود شاهوردی، حمیدرضا کردلوئی، میرفیض فلاح‌شمس، ناشر هوشمند تدبیر

- دستورالعمل رسیدگی و حسابرسی مستقل صورت‌های مالی جامعه حسابداران رسمی

- راهنمای اجرای حسابرسی صورت‌های مالی، بر مبنای ریسک، شهریار دیلم‌صالحی؛ محمد علی‌محمدی؛ سوگل دیلم‌صالحی، ناشر کیومرث

- روش‌های تحلیلی و استانداردهای حسابداری و حسابرسی، گردآورنده: فرشاد گنجی، ناشر ندای کارآفرین

- گزارشگری در حسابرسی، محمد اسمعیلی، ناشر متخصصان

- چرایی و چگونگی حسابرسی (حسابرسی به زبان ساده)،

که معمولاً در متون درسی کم‌تر می‌توان مصادیقی از آن را مشاهده کرد می‌آموزد.

هدف رفتاری: دانشجو پس از مطالعه‌ی این درس باید بتواند برخی از موارد خاصی که در حرفه رخ داده و راه‌حل‌های آن را توضیح دهد، حسابرسی مالیاتی، حسابرسی بیمه، حسابرسی بانک‌ها و حسابرسی شرکت‌های بیمه و حسابرسی پروژه‌ها را تشریح کند. در این درس تأکید بر طرح و بررسی موارد خاص (افته‌کاوی) خواهد بود که در آن به مسائل روز حسابرسی در ایران توجه ویژه می‌گردد.

سرفصل مطالب درس بررسی موارد خاص در حسابرسی (افته‌کاوی)

- موارد خاص رخ داده در حرفه
- حسابرسی مالیاتی و بیمه‌ی تأمین اجتماعی
- حسابرسی بانک‌ها
- حسابرسی شرکت‌های بیمه
- سایر حسابرسی ویژه

منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف:

- برخی از موارد خاص استانداردهای حسابرسی
- استفاده از موارد خاص واقعی رخ داده در حرفه
- استفاده از مقاله‌های منتشر شده در زمینه‌ی موضوع‌های

مورد بحث در این درس

توصیه‌ی پژوهشگران:

در این درس اگر چه با گذر زمان موضوعات جدید و نوظهوری بروز می‌کند که باید به آن‌ها نیز در کنار کتاب پرداخته شود، اما تدوین کتابی که با رویکرد آموزشی به تحلیل و واکاوی موارد خاص بپردازد و اطمینان نسبی را در خصوص پوشش حداقل انتظارات با توجه به شرایط حاکم بر بازارهای مالی و حرفه‌ی حسابرسی کشور فراهم نماید، مناسب به نظر می‌رسد. از جمله مواردی که با توجه به نیاز محیط واقعی متناسب با سرفصل‌های درس پرداختن به آن‌ها ضروری به نظر می‌رسد به شرح زیر است:

- موارد خاص مرتبط با حسابرسی بانک‌ها، هلدینگ‌ها، شرکت‌های بیمه، انواع نهادهای مالی نظیر صندوق‌های سرمایه‌گذاری، سب‌گردان‌ها و ... هم از منظر ارزیابی ریسک‌ها، ارزیابی اثربخشی کنترل‌های داخلی و روش‌های رسیدگی، و هم از منظر الزامات خاص مرتبط با موضوع فعالیت و انتظارات نهادهای ناظر و ذی‌نفعان

- موردکاوی تقلب‌ها و واکاوی موضوعات بااهمیتی که در حرفه رخ داده است، شامل ابعاد مختلف و زمینه‌های آن؛ نظیر ماجراهای انرون، زیراکس، و ... یا موارد داخلی

- حسابرسی مالیاتی و حسابرسی بیمه

- گزارش‌های خاص حسابرسی مستقل و نظرات کمیته‌ی فنی سازمان حسابرسی و جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران

چارلز بی. هال محمد سلیمانی، مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان

• علت و چگونگی حسابرسی مترجم: نیما غیاثوند؛ چارلز بی. هال نشر رهام اندیشه

• برنامه‌های حسابرسی (با رویکرد عملیاتی)، بهناز طاهری، ناشر: کیومرث

• شناخت مسئولیت‌های حسابرسان در حسابرسی صورت‌های مالی گروه، مترجمان: وحید منتی، علی محمد گرگانی، ناشر: مرکز آموزش حسابداران خبره

• تردید حرفه‌ای در حسابرسی، محمدرضا مهربان‌پور، نظام‌الدین رحیمیان، مهناز آهنگری. ناشر: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران

• تجربه و تحلیل داده‌های حسابرسی، نظام‌الدین رحیمیان، شهاب باقری‌تبار، ناشر: کیومرث

بررسی موارد خاص در حسابرسی (افته‌کاوی)

هدف درس بررسی موارد خاص در حسابرسی (افته‌کاوی)

هدف کلی: در این درس دانشجو مسائل و موضوع‌های خاصی که در حسابرسی و در حرفه و عمل رخ می‌دهند

• کنترل‌های خود ارزیابی
• ارزیابی فعالیت واحد حسابرسی داخلی
• حسابرسی قراردادهای و فعالیت‌های خرید
• حسابرسی عملیات و مدیریت منابع
• حسابرسی بازاریابی و فروش
• حسابرسی عملیات توزیع
• حسابرسی منابع انسانی
• حسابرسی عملیات تحقیق و توسعه
• حسابرسی اوراق بهادار
• حسابرسی مسئولیت‌های اجتماعی و مسئولیت‌های مورد تأکید در اسلام
• حسابرسی فعالیت‌های مالی و حسابداری
• گزارشگری و پیگیری

منابع اعلام‌شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت

عتف:

- «حسابرسی عملیاتی»، «چالش‌های حسابرسی عملیاتی»، یحیی حساس یگانه، مجله حسابدار شماره ۱۶۰ و ۱۶۱
- نشریه شماره ۱۴۹ سازمان حسابرسی، راهنمای جامع حسابرسی عملیاتی، مهیمنی و عبدالله پور
- Operational auditing Handbook, Auditing Business & IT Processes, Andrew Chambers & Graham Rand, (2414), John Wiley & Sons.

توصیه‌ی پژوهشگران

براساس سرفصل مصوب وزارت عتف این درس با درس حسابرسی عملکرد در یک سرفصل ارائه شده است که به‌نظر می‌رسد با توجه به محتوا و نحوه‌ی ارائه‌ی سرفصل، دانشگاه‌ها یکی را انتخاب می‌نمایند. ضمن این‌که مناسب‌تر است مباحث مربوط به حسابرسی داخلی به درس مربوط منتقل شود. در این خصوص کتاب‌های متعددی منتشر شده است و لذا به نظر می‌رسد اولویت با تدوین کتاب برای سایر دروس است. برخی کتاب‌های موجود با این عنوان به شرح زیر است:

- آشنایی با حسابرسی عملیاتی، کسلر و کراکت، ترجمه دکتر حسین کثیری و سیاوش نامنی
- حسابرسی عملیاتی اصول و تکنیک‌هایی برای دنیای در حال تغییر، تألیف هرنان مرداک، ترجمه نظام‌الدین رحیمیان، وحید منتی و محمد غواصی کناری نشر کیومرث
- حسابرسی عملیاتی از تئوری تا عمل، فرزاد حاجی‌عظیمی؛

- قوانین و مقررات خاص ناظر بر حرفه نظیر مقررات بورس برای مؤسسات حسابرسی، قانون SOX

برخی کتاب‌های موجود مرتبط با این عنوان عبارتند از:

• بررسی موارد خاص در حسابرسی، رضا جامعی، ناشر: گلگشت

• بررسی موارد خاص افته‌ها در گزارش حسابرسی، نویسنده:

ابراهیم وحیدی‌الیزائی

• بررسی موارد خاص در حسابرسی، هوشمند اسحاقی

شربانی، نشر آکادمیک

• تقلب در صورت‌های مالی: جلوگیری و کشف، تألیف ذبیح

الله رضایی، علی رحمانی، وحید منتی، ناشر: دانشگاه الزهرا

• حسابرسی فرهنگ ریسک: یک راهنمای کاربردی، الیزابت

شیدی، نشر حسابدار

• حسابرسی اجتماعی، نادر نوری‌خواه، نشر سنجش و دانش

• حسابرسی تقلب و حسابداری قضایی، نویسندگان تامی

سینگلتون، آرون سینگلتون؛ مترجم محسن رشیدی؛

ویراستار عصمت دریکوند، ناشر: دانشگاه لرستان

• نمونه‌هایی از تقلب و رفتارهای غیر اخلاقی در شرکت‌های

بزرگ جهان: مطالعات موردی در اخلاق، تقلب و راهبری

شرکتی، بیتا مشایخی، عالمه یزدانیان، الهام جمالی، شرکت

چاپ و نشر بازرگانی

حسابرسی عملیاتی

هدف درس حسابرسی عملیاتی

هدف کلی: در این درس دانشجوی، حسابرسی عملیاتی، بسط و تکامل آن، کاربردها و نحوه‌ی انجام آن را می‌آموزد.

هدف رفتاری: پس از مطالعه این درس دانشجو باید بتواند، حسابرسی عملیاتی، مفاهیم حاکمیت شرکتی، کنترل‌های داخلی و ارزیابی آن را تبیین کند و برنامه‌ریزی، اجرا و گزارشگری آن را توضیح دهد.

سرفصل مطالب درس حسابرسی عملیاتی

• حسابرسی عملیاتی چیست
• رویکردهای حسابرسی عملیاتی
• فرایند حاکمیت شرکتی
• فرایند مدیریت ریسک
• فرایند کنترل‌های داخلی
• بررسی محیط کنترلی
• بررسی کنترل‌های مالی حاکم بر گزارشگری مالی
• کسب‌وکار روش‌های مدیریت و تأثیر آن کنترل‌ها بر حسابرسی

• مشخصات یک گزارش مناسب و مفید
• نحوه توزیع گزارش حسابرسی عملکرد
• پیگیری

منابع اعلام شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزات عتف:

- حسابرسی عملکرد مدیریت، رضا شباهنگ، نشریه‌ی ۹۸ سازمان حسابرسی
- رهنمودهای اجرای استانداردهای حسابرسی عملکرد، دیوان محاسبات، هادی فاوچی
- “Performance Auditing Standards” INTOSAI (International Organization of Supreme Audit Intuitions)

توصیه‌ی پژوهشگران

- براساس سرفصل مصوب وزارت عتف این درس با درس حسابرسی عملیاتی در یک سرفصل ارائه شده است که به نظر می‌رسد با توجه به محتوا و نحوه‌ی ارائه‌ی سرفصل‌ها، دانشگاه‌ها یکی را انتخاب می‌نمایند. منابع دیگر موجود با عنوان این درس عبارتند از:
- کنترل‌های مالی داخلی در نهادهای بخش عمومی ایران (یک بررسی تطبیقی)، جعفر باباجانی، ناشر: دانشگاه علامه طباطبایی
- حسابداری و حسابرسی بخش عمومی، جعفر باباجانی، ناشر: دانشگاه علامه طباطبایی
- حسابرسی عملکرد، ساسان مبینی، محمدرضا الماسی، ناشر: تخت جمشید
- حسابرسی عملکرد، حسین احمدپور، پیام همتی، رحیم عدالت‌خواه، ناشر: سخن گستر
- مدیریت راهبردی حسابرسی عملکرد (رویکرد پژوهشی)، امیرحسین باوفا، نشر نور علم

حسابرسی داخلی

هدف درس حسابرسی داخلی

هدف کلی: در این درس دانشجوی تحولات و مفاهیم حسابرسی داخلی نوین، حاکمیت شرکتی، نقش‌های حسابرسی داخلی در سازمان، رویکردها و خدمات حسابرسی داخلی را می‌آموزد.

هدف رفتاری: پس از مطالعه‌ی این درس دانشجو باید بتواند تحولات و مفاهیم حسابرسی داخلی، حاکمیت شرکتی، نقش حسابرسان داخلی در سازمان را تبیین کند. رویکردهای حسابرسی داخلی را تشریح نماید. خدمات مختلف حسابرسان داخلی را توضیح دهد. استانداردهای حرفه‌ای مربوطه و کاربرد آنها را بیان کند.

سرفصل مطالب درس حسابرسی داخلی

علی گودرز تله‌جودی؛ علی ابراهیمی کردلر، نشر ترمه

- حسابرسی عملیاتی، رضا معروف، نشر دانش‌پذیر
- حسابرسی عملیاتی (رویکردها، فرایندها و استانداردها) / گردآورندگان مصطفی زنگی‌آبادی، الهه خدامرادی. ناشر: آپریس

حسابرسی عملکرد (برای دیوان محاسبات و بخش عمومی)

هدف درس حسابرسی عملکرد

هدف کلی: در این درس دانشجو، حسابرسی عملکرد (برای دیوان محاسبات و بخش عمومی)، بسط و تکامل آن، کاربردها و نحوه‌ی انجام آن را می‌آموزد.

هدف رفتاری: پس از مطالعه‌ی این درس دانشجو باید بتواند، حسابرسی عملکرد (برای دیوان محاسبات و بخش عمومی)، مفاهیم حاکمیت شرکتی، کنترل‌های داخلی و ارزیابی آن را تبیین کند و برنامه‌ریزی، اجرا و گزارشگری آن را توضیح دهد.

سرفصل مطالب درس حسابرسی عملکرد

• حسابرسی عملکرد چیست
• حسابرسی عملکرد و استانداردهای حسابرسی INTOSAI
• ویژگی خاص حسابرسی عملکرد
• مبانی اساسی حسابرسی عملکرد
• پرسش‌های اساسی حسابرسی عملکرد
• مفاهیم اثربخشی و کارایی و صرفه اقتصادی
• تأثیر مدیریت بخش عمومی بر حسابرسی عملکرد
• ارتباط حسابرسی عملکرد با سنجش عملکرد و ارزیابی برنامه
• تمایز بین رویکردها و اهداف
• کاربرد اصول حسابرسی دولتی در حسابرسی عملکرد
• ملاحظات که در گردآوری داده‌ها باید مد نظر قرار گیرد
• الزامات عمومی حسابرسی عملکرد
• مراقبت‌های حرفه‌ای با اهمیت
• مراحل کلی چرخه‌ی حسابرسی عملکرد
• تدوین طرح کلی و الزامات برنامه‌ریزی راهبردی
• ویژگی‌های فرایند اصلی
• ویژگی شواهد و یافته‌های حسابرسی عملکرد
• نکات با اهمیت در تحلیل داده‌ها و نتیجه‌گیری
• دلایل تأکید بر گزارش نهایی

- تحولات حسابرسي داخلي
- مفاهيم حسابرسي داخلي نوين و ارزش افزا
- گسترش مفهوم حاکميت شرکتي
- نقش کمیته‌ی حسابرسي
- مدیریت ريسک
- تبیین نقش حسابرسي داخلي در سازمان
- نقش ارزش افزاي حسابرسي داخلي
- رویکردهای حسابرسي داخلي
- رویکرد مبتنی بر مدل ريسک
- خدمات مشاوره، رعایت و اطمینان بخشی
- تقلب و سوء جریان
- سیستم‌های اطلاعاتی
- استانداردهای حرفه‌ای حسابرسي داخلي
- شایستگی و صلاحیت حرفه‌ای حسابرسان داخلي
- فرایند حسابرسي داخلي، راهبرد (استراتژی) مبتنی بر ريسک
- برنامه‌ريزی و عملیات میدانی
- جمع‌آوری شواهد
- گزارشگری و پیگیری

منابع اعلام شده در برنامه‌ی درسی مصوب وزارت عتف:

- حسابرسي داخلي اثربخش، علی کمالی زارع و عباس ارباب سلیمانی، نشریه شماره ۱۷۴ سازمان حسابرسي (2004), Internal Auditor K.H. Spencer Pickett, John Wiley & Sons, 1nc.
- Code Of Ethics and International Standards For The Professional Practice Of Internal Auditing, Institute Of Internal Auditors, (2004), IIA.

توصیه‌ی پژوهشگران

- با توجه به منابع متعدد موجود، به نظر می‌رسد اولویت تدوین منبع با دروس دیگر است و در این زمینه پوشش الزامات سازمان بورس و اوراق بهادار نظیر دستورالعمل کنترل‌های داخلی، منشور کمیته‌ی حسابرسي، منشور فعالیت حسابرسي داخلي، استانداردهای بین‌المللی حسابرسي داخلي، ارائه‌ی نمونه‌های واقعی مستندسازی کنترل‌ها از طریق کاربرگ‌ها و گزارش‌های حسابرسي داخلي توصیه می‌شود. برخی منابع موجود در این زمینه به شرح زیر است:
- راهنمای جامع حسابرسي داخلي و عملیاتی (چارچوب فرایندهای یکپارچه)، حمیدرضا ارجمندی، ناشر: معین
- حسابرسي داخلي، بیتا مشایخی و ساسان مهرانی، انتشارات دانشگاه تهران.
- حسابرسي داخلي، خدمات اطمینان بخش و مشاوره ترجمه دکتر حسین کثیری، بهمن زندیه و علی کمالی زارع.

- حسابرسي داخلي جلد اول، نقش حسابرسي داخلي در راهبري شرکتي، ريسک و کنترل، مؤلف امير پوريانسنب و شاهين احمدي.
- راهنمای ارزیابی کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی اثر محسن غلامرضایی، منصور مافی انتشارات ترمه.
- حسابرسي داخلي ارتقا و حفاظت ارزش سازمانی، مترجم: زهرا کثیری؛ مترجم: حسین کثیری، انتشارات کیومرث
- حسابرسي داخلي: ارزیابی ريسک، راهبري و کنترل حاوی دستورالعمل شناسایی ريسک و مدل ارزیابی و رتبه‌بندی عوامل ريسک، عظیم ره‌نوردواقف، انتشارات آدینه گل‌مهر
- مشاوران قابل اعتماد: ویژگی‌های کلیدی حسابرسان داخلي برجسته، ریچارداف. چیمبرز؛ مترجم: حسین کثیری؛ زهرا کثیری، انتشارات کیومرث
- حسابرسي داخلي؛ رهنمودی برای حسابرسان تازه‌کار، دیوید گالووی؛ مترجم: مهرداد معززی‌راد؛ مترجم: غزاله تیما، انتشارات ترمه
- تأثیرات چارچوب بین‌المللی IPPF بر اثربخشی حسابرسي داخلي شرکتهای بورسي، مجید تاجیک‌جلایری، انتشارات استیناف
- ابعاد رفتاری حسابرسي داخلي: راهنمای کاربردی روابط

جعفری خوشه مهر، انتشارات کیومرث

- حسابرسی داخلی و حسابرسی‌های سری: حسابرسی کشف
- تقلب با استفاده از امکانات نرم‌افزار کامپیوتری (CAATT) و
- تکنیک‌های حسابرسی، شان عقیلی، مترجم: ملیحه حیدری،
- رضا یوسفی، انتشارات کیومرث
- موضوعات داغ حسابرسی داخلی فناوری اطلاعات (به
- همراه وظایف حسابرسان داخلی)، مهدی نوروزی، مرتضی
- اسدالهی مجرد، انتشارات طلوع مجد
- تأثیر کوبیت بر حسابرسی داخلی، مینا نقدعلی، انتشارات
- دانش پژوهان شریف‌یار
- رهنمودهای به‌کارگیری چارچوب بین‌الملل اجرای
- حرفه‌ای حسابرسی داخلی، جامعه حسابداران رسمی ایران
- گزارش‌های حسابرسی داخلی، نظام‌الدین رحیمیان.
- انتشارات کیومرث
- گزارش حسابرسی داخلی و اطلاعات در بنگاه‌های
- اقتصادی، اردلان دهقان، انتشارات شریف‌زاده
- اصول نگارش گزارش در حسابرسی داخلی، سالی کاتلر،
- ترجمه: وحید منتی، غزاله زرین‌فر. مرکز آموزش حسابداران
- خبره

حرفه‌ای در حسابرسی داخلی، مورتیمر دیتنهوفر؛ سری‌دار
رامامورتی؛ داگلاس زیگنفس؛ لوک ایوانز؛ مترجم: مهرداد
معزیزاد؛ محمدصفا دهقان، انتشارات ترمه

• اهمیت نظارت داخلی: مقدمه‌ای بر حسابرسی داخلی،
مترجم: منصور گرکز؛ امیر ابراهیم‌زاده؛ محسن تنانی، انتشارات
فکر سبز

• حسابرسی داخلی با رویکرد سیستم‌سازی مالی: ویژه‌ی
کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، یاسر نادری، انتشارات ترمه
• حسابرسی داخلی با رویکرد فرهنگ ریسک، فرزاد
پویان‌فر، فرزاد محمودی، انتشارات آفتاب گیتی

• حسابرسی داخلی با رویکرد نوین، مهدی
علی‌نژادساروکلائی، صابر رسولی، علی فرهادی، الهه رگنیان،
انتشارات ترمه

• حسابرسی داخلی حرفه‌ای از تئوری تا عمل، سعید شهرآ،
عبداله صلاحی شیره‌جینی، انتشارات کیومرث

• حسابرسی داخلی، جابر جلالی، ابراهیم داودی، عفت
قوی‌دل، ویراستار: مهناز نوجوان، انتشارات هاتف

• حسابرسی داخلی، سیدمهرداد حسینی، احمدصادق
سلطانی‌نژاد، بابک خرقانی، انتشارات سخن‌گستر

• شاخص‌های کلیدی عملکرد حسابرسی داخلی، اشرف

اصول و مبانی حسابرسی اسلامی

هدف درس اصول و مبانی حسابرسی اسلامی

هدف کلی: در این درس دانشجو اصول و مبانی حسابرسی مورد نظر اسلام جهت تئوری پردازی را می آموزد.

هدف رفتاری: پس از مطالعه این درس دانشجو باید بتواند عناصر اصلی حسابرسی اسلامی، ضرورت حسابرسی از دیدگاه قرآن کریم و از منظر روایات اهل بیت را تبیین کند. اهداف حسابرسی از دیدگاه اسلام، شرایط حسابرسان در اسلام و استانداردهای حسابرسی اسلامی را تشریح کند.

سرفصل مطالب درس

• عناصر اصلی حسابرسی اسلامی؛ نظام بینشی، نظام ارزشی اسلام و نظام رفتاری اسلامی (عقاید اسلامی، اخلاق اسلامی و رفتار اسلامی)

• ضرورت حسابرسی از دیدگاه قرآن کریم؛ طرح و بررسی آیات سوره آل عمران (آیه های شماره ۱۷ و ۱۹۹)، سوره رعد (آیه شماره ۱۴)، سوره ابراهیم (آیه شماره ۵۱)، سوره نور (آیه شماره ۳۹) سوره مؤمن (آیه شماره ۱۷)، سوره انبیاء (آیه شماره ۵۱)، سوره ص (آیه شماره ۵۳)، سوره انشقاق (آیه شماره ۸) سوره حجر (آیه های شماره ۹۲ و ۹۳)، سوره نحل (آیه شماره ۹۳)، سوره اعراف (آیه شماره ۷)، سوره توبه (آیه شماره ۱۲۷) و سوره غاشیه (آیه های شماره ۲۵ و ۲۶)

• ضرورت حسابرسی از منظر روایات اهل بیت؛ (نهج البلاغه، خطبه های ۵۳ و ۸۸) (وسائل الشیعه، حر عاملی، ۱۳۷۶)

• اهداف از حسابرسی از دیدگاه اسلام؛ تحقق عدالت اقتصادی و اجتماعی، حفظ بیت المال مسلمین، حفظ حقوق مسلمین، پاسخ گویی به افکار عمومی، تشویق درست کاران، نجات در صداقت، شفافیت اطلاعات مالی

• شرایط حسابرسان در اسلام؛ استقلال رأی حسابرسان، دانش و تجربه حسابرسان، مراقبت و دقت حرفه ای، استانداردهای حسابرسی اسلامی؛ رعایت شریعت (واجبات و محرمات، مستحبات و مکروهات)، مسئولیت های اجتماعی، کارایی و بهره وری، رعایت مصالح جامعه اسلامی، حفظ اسرار حاکمیتی، انصاف، استحکام، درست کاری، امانت داری

• چالش های حسابرسی اسلامی در ایران؛ عدم تدوین شاخص های حسابرسی اسلامی مورد نیاز در حوزه های مختلف تدوین نشدن مدل های اجرایی اسلامی در حوزه های مختلف

• مقایسه مدل حسابرسی رایج با مدل حسابرسی اسلامی

• مروری بر حسابرسی مالییه اسلامی

منابع اعلام شده در برنامه درسی مصوب وزارت عتف:

• الحیات، محمدرضا حکیمی و دیگران، مترجم احمد آرام،

نشر فرهنگ اسلامی

• بولو، قاسم، مجله ای حسابدار رسمی، شماره ۳

- جمعی از مؤلفین، مبانی اندیشه ای اسلامی، ج ۳، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- سازمان حسابداری و حسابرسی مؤسسات مالی اسلامی. ۱۹۹۹. استانداردهای حسابداری مؤسسات مالی اسلامی.
- سازمان حسابرسی (نشریه ۱۶۴)، ترجمه علی اکبر جابری.
- عاملی، حر، وسایل الشیعه، مؤسسه آل البیت
- قرآن کریم، سازمان تبلیغات اسلامی، افست
- مصباح یزدی، محمدتقی، پیش نیازهای مدیریت اسلامی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- نهج البلاغه، فیض الاسلام
- نهج الفصاحه، ترجمه ابوالقاسم پاینده، نشر فرهنگ

اسلامی

• EDWARD ELGAR PUB, Ros Haniffa, Mohammad Hudaib, Handbook of Islamic Auditing and Corporate Governance - Edward Elgar Pub,

• Haniffa, R., and M. Hudaib. "A theoretical framework for the development of the Islamic perspective of accounting." Accounting, Commerce and Finance: The Islamic Perspective Journal 1:1 1-21.

• El-Gamal, M. Islamic Finance: Law, Economics and Practice. Cambridge, UK: Cambridge University Press,.

• Sultan, S. A. M. A , Mini Guide to Shari'ah Audit for Islamic Financial Institutions: A Primer. Kuala Lumpur, Malaysia: CERT Publications

توصیه های پژوهشگران

در خصوص این درس با سرفصل های تعریف شده، منبع کافی و مناسب وجود ندارد و به نظر می رسد با توجه به اختیاری بودن درس، در دانشگاه ها نیز اغلب تدریس نشده است؛ بنابراین تدوین کتاب مناسب در این خصوص امری ضروریست. شایان ذکر است تدوین چنین کتابی نیازمند مطالعه و درک عمیق از مبانی اسلامی و حسابرسی، و مستلزم اجرای یک پروژه بین رشته ای است.

منابع

در این نوشتار آخرین برنامه های درسی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، از سایت رسمی وزارت به آدرس www.msrt.ir استخراج شده و عناوین کتاب ها عمدتاً از سایت های کتابیران www.ketabiran.ir و شبکه ای جامع کتاب گیسوم www.gisoom.com و سایر سایت های مرجع کتب دانشگاهی استخراج شده است.

روزگار تیره‌ی حسابرسی

غلامحسین دوانی

هدف از نگارش مقاله‌ی حاضر تدقیق در نامه‌ی ریاست هیأت عالی نظارت به وزیر امور اقتصادی و دارایی پیرامون زیان‌دهی و مسأله‌ی تداوم فعالیت تعداد قابل‌ملاحظه‌ای از مؤسسات حسابرسی کشور است. به نظر اینجانب، تداوم زیان‌دهی مؤسسات به‌ویژه مؤسسات نسبتاً بزرگ و یا سوددهی ناچیزشان قابل‌فهم نیست زیرا حتی با فرض احتساب ۸۰ درصد درآمد مؤسسات به حقوق و مزایای کارکنان شاغل در آن‌ها، بازهم زیان‌دهی آن‌ها معقول به نظر نمی‌رسد. عدم شفافیت صورت‌های مالی برخی از مؤسسات، به‌طوری که به نظر می‌رسد حتی جامعه‌ی حسابداران نیز به تعداد کارکنان و شرکای آن‌ها دسترسی به‌موقع ندارد و برخی اخبار یا ادعاهای ناخوش آیند درباره‌ی نحوه‌ی کارگرفتن آن‌ها، می‌تواند در بررسی عملکرد مؤسسات حسابرسی مدنظر قرار گیرد.

بر این اساس، چگونه امکان دارد «درآمد به‌ازای شریک» برخی مؤسسات فاقد رتبه‌بندی بورس و یا دارای آخرین رتبه‌بندی جامعه در مقایسه با مهم‌ترین مؤسسه‌ی حسابرسی کشور بیش‌تر باشد؟ یا چگونه برخی از آنان در فصل مالیاتی، مشابه دستگاه چاپ اقدام به

انتشار گزارش‌های متعدد حسابرسی مالی مورد درخواست سازمان مالیاتی وفق ماده «۲۷۲» قانون مالیاتی می‌کنند؟ طبعاً در این‌جا نقش کنترل کیفیت و نظارت باید پررنگ‌تر شود.

به نظر می‌رسد باید چشم اسفندیار زیان‌دهی یا سوددادن این مؤسسات را شناسایی کرد. باید یادآور شد قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی در درجه‌ی اول تابع نظامات سیاسی-اقتصادی است که حرفه در آن به فعالیت اشتغال دارد و کلیه‌ی تحقیقات منتشرشده در این زمینه حکایت از آن دارند که برای تعیین حق‌الزحمه‌ی حسابرسی عواملی چون ریسک مشتری و محیط فعالیت، پیچیدگی کارحسابرسی، تخصص‌های مورد نیاز و... در نظر گرفته می‌شوند. علی‌رغم این موضوع صاحب‌کاران و «مشتریان خدمات حسابرسی» استبعاد برای پذیرش آن نداشته و مباحثی نظیر چانه‌زنی و مناقصه مطرح می‌شود که جوامع حرفه‌ای برای برخورد با این موضوع متوسل به مقررات تنظیم‌گری از طریق آیین رفتارحرفه‌ای می‌شوند.

از آن‌جا که با توجه به شرایط محیط اقتصادی جهانی‌شدن و اقتصاد

دیجیتال محاسبه‌ی ریسک مشتری و محیط کار و سایر عوامل چندان به‌آسانی متصور نیست، در بخش قابل‌ملاحظه‌ای از تحقیقات انجام شده درخصوص حق‌الزحمه‌ی حساب‌برسان از حیث سهولت نتیجه‌گیری، بررسی از طریق محاسبه نسبت حق‌الزحمه به درآمد/فروش مشتری انجام شده است. فدراسیون بین‌المللی حسابداران جهان نیز این تحقیقات را برای کاربرد مؤسسات حسابرسی و بورس‌های جهان منتشر کرده است.

اساس این مقاله گزارش عملکرد جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران و درآمد مؤسسات برای سال ۱۴۰۱ است که در سایت جامعه‌ی حسابداران ارائه شده و همچنین داده‌های آماری شرکت‌های بورسی است. بر اساس این گزارش‌ها درآمد کل حرفه‌ی حسابرسی ۳۶۱۰ میلیارد تومان (سهم سازمان حسابرسی ۵۵۶ میلیارد تومان) است که سهم بخش خصوصی معادل ۳۰۵۴ میلیارد تومان (با احتساب دلار ۴۵ هزار تومانی) برابر با ۶۷/۸ میلیون دلار شده است.

خروج کارکنان ماهر و کمبود نیروی انسانی اگرچه در همه‌ی رشته‌ها و حرفه‌ها مشهود است اما دو سه سالی

نمایه شماره (۱) - وضعیت درآمدی (۲۰) مؤسسه‌ی برتر حسابرسی کشور در سال ۱۴۰۱

[illegible]

درج شده در سایت جامعه‌ی حسابداران
نشان می‌دهد.

در واقع درآمد ۳،۶۱۰ میلیارد تومانی حاصل کار شرکای شاغل و حسابداران رسمی شاغل و همچنین حسابربان شاغل در مؤسسات (حدود ۹۵۰۰ نفر) است. نمایه شماره (۳) بیانگر تعداد این مؤسسات در تقسیم‌بندی درآمدی مختلف را نمایش می‌دهد.

با توجه به این که فعالیت مؤسسات حسابرسی در زمره فعالیت های دانش بنیان و هوش محور است (فارغ از میزان صحت و سقم آن در عمل) چنانچه قرار باشد براساس حق الزحمه ی رایج منطقه خاورمیانه درآمد این مؤسسات

نداندند و ضرورت حسابداری شدن به اتفاق دو یا چند نفر موجب تشکیل مؤسسه از طرف آنان شده اما همین آمار نیز وضعیت بحرانی حرفه را نشان می‌دهد و مقایسه‌ی آمار و ارقام فوق به‌خصوص در رابطه با برخی مؤسسات کم‌نشان خالی از لطف نیست. زیرا بر اساس همین آمار متوسط حق‌السهم محاسباتی (و نه دریافتی) هریک از شرکا و مدیران با اعمال دلار ۴۵ هزار تومانی حدود ۶۰٫۲۳۹ دلار گردیده که در مقایسه با ارقام دریافتی شرکای حسابرس در جهان حکایت از فقر حسابرسی دارد.

نمایه‌ی شماره (۲) وضعیت شاغلین
و غیرشاغلین حرفه را براساس اطلاعات

است که در حرفه‌ی حسابرسی به چالش و معضلی مهم تبدیل شده است زیرا حسابرسان با تجربه و کسانی که گواهی‌نامه‌ی حسابدار رسمی را دریافت کرده‌اند ترجیح می‌دهند در واحدهای اجرایی با سمت مدیر مالی، مدیر حسابرسی داخلی با حقوق‌های حداقل دو برابر مؤسسات حسابرسی مشغول به کار شوند تا این که خود را درگیر مؤسسات حسابرسی کنند که بعضاً حتی پرداخت حقوق خود را نمی‌توانند به‌موقع انجام دهند.

نمایی یک وضعیت درآمدی بیست مؤسسه‌ی برتر حسابرسی کشور را نشان داده که حدود ۲۸,۹ درصد کل درآمد حرفه را به خود تخصیص داده‌اند. این نمایه، درآمد بیست مؤسسه حسابرسی برتر کشور و تفکیک درآمدی هر مؤسسه به ازای هر رده‌ی شغلی را نشان می‌دهد. اگر چه‌بسا برخی از شرکای مؤسسات حسابرسی قواعد مؤسسه‌ی حسابرسی و کسب‌وکار حسابرسی را به‌درستی

نمایه «۲» وضعیت حسابداران رسمی ایران سال ۱۴۰۲						
شاغل انفرادی	شاغل در سازمان حسابرسی	شاغل در مؤسسات	شاغل شریک	غیر شاغل	کل اعضا	
۲۲	۱۴۴	۵۳۵	۱۱۷۸	۱۱۱۱	۲۹۹۰	

نمایه «۳»- تقسیم بندی درآمد مؤسسات حسابرسی ایران- سال ۱۴۰۱						
بیلغ درآمد «میلیارد ریال»	۱-۹	۱۰-۵۰	۵۱-۹۹	۱۰۰-۲۰۰	۲۰۱-۵۰۰	۵۰۰-۱۰۰۰
تعداد موسسه	۲۰	۸۵	۷۷	۵۰	۳۴	۶

را برآورد نماییم و بر اساس یک تفکیک برآوردی به شرح زیر که تعداد شرکای مؤسسات و حسابداران شاغل و کارکنان حرفه‌ای را بر اساس سنوات تجربه تفکیک و حق الزحمه‌ی ساعتی آنان با حداقل نرخ‌های ساعتی برآورد گردیده، همچنین با توجه به مجموع ساعات کار سالانه سال ۱۴۰۱ که برابر ۲۱۰۰ ساعت بوده، چنانچه هر یک از ردیف‌های جدول فوق را در نفر ساعت سالانه و بر اساس حق الزحمه‌ی دلاری و لحاظ هر دلار ۴۵,۰۰۰ تومان، درآمد بخش‌های حسابرسی به شرح زیر باید حداقل معادل ۱۸,۶۱۷ میلیارد تومان گردد.

مقایسه‌ی درآمد کل حرفه ۳۶۱۰ میلیارد تومان و یا درآمد صرف بخش خصوصی ۳۰۵۴ میلیارد تومان با درآمد برآوردی ۱۸,۶۱۷ میلیارد تومان نشان‌دهنده‌ی فاصله‌ی نامساعد ۵/۹ برابری است. به تعبیری حق الزحمه‌ی حسابرسی حداقل ۵/۹ برابر گردد تا حرفه‌ی حسابرسی بتواند مشابه حرفه در منطقه قد علم کند.

از طرف دیگر فدراسیون بین‌المللی حسابداران جهان در سال گذشته اقدام به انتشار یک گزارش خاص پیرامون چگونگی حق الزحمه حسابرسان جهان در کشورهای مختلف و بورس‌های جهان نموده بود «Audit Fee Survey 2022-IFAC» که نشان می‌داد حق الزحمه‌ی حسابرسان نه بر اساس درصدی بیش از قیمت تمام‌شده‌ی خدمات حسابرسان بلکه براساس درصدی از درآمد شرکت‌های مورد حسابرسی تعیین می‌شود.

نمایه‌ی ۶ شاخص حق الزحمه‌ی حسابرسان در کشورهای مختلف و بورس‌های آن‌ها را نشان می‌دهد. البته باید تأکید کرد که این شاخص‌ها برحسب نوع صنعت و محل شرکت مورد رسیدگی یکسان نبوده و بیش‌تر و کم‌تر از این شاخص‌ها هم بوده که متوسط این شاخص در این مقاله مورد استناد قرار گرفته است. آنچه مسلم است حق الزحمه‌ی حسابرسان مشابه قیمت‌گذاری دستوری برخی اقلام و

نمایه «۵» محاسبه حق الزحمه حسابرسان در رده‌های مختلف حرفه‌ای						
ترکیب شاغلین شریک		ترکیب حسابداران رسمی		ترکیب سایر حسابرسان		
تعداد	درآمد	تعداد	درآمد	تعداد	درآمد	جمع کل
۵۰۰	۳۷۸۰	۲۰۰	۷۵۶	۱۲۸۷	۲۴۳۲	۶,۹۶۸
۵۰۰	۲۸۳۵	۲۰۰	۵۶۷	۲۰۰۰	۲۸۳۵	۵,۲۳۷
۱۷۸	۸۴۱	۱۳۵	۳۱۹	۴۵۰۰	۴۲۵۲	۵,۴۱۲
جمع	۷۴۵۶	جمع	۱۶۴۲	جمع	۹۵۱۹	۱۸,۶۱۷

برخلاف نظریه‌ی سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و رییس سابق اتاق بازرگانی به‌عنوان کسی که مدعی پارلمان بخش خصوصی و رقابت بوده، با درصد مشابه تورم تعیین نمی‌گردند و بستگی به ارقام درآمدی شرکت مورد رسیدگی دارند. زیرا ماحصل فعالیت شرکت و همه‌ی ریسک‌های موجود آن رقمی به‌نام درآمد یا دارایی بیانگر وضعیت مالی شرکت خواهد بود و لاغیر. چون اساس حسابرسی بر ریسک استوار است و نتیجه‌ی حق الزحمه‌ی حسابرسان با رقم منتج از همه‌ی ریسک‌ها برآورد می‌شود. نگارنده می‌تواند ده‌ها مستند و منبع علمی و تحقیقاتی انجام شده در جهان را ارائه کند که حداقل از سال‌های ۲۰۰۰ مبنای حق الزحمه‌ی مؤسسات حسابرسی بورسی در اروپا به‌ویژه انگلستان و همچنین امریکا لحاظ همین محاسبات بوده و بارها نیز در نشریات حرفه‌ای ایران بدان اشاره شده بود، ولی دیدگاه سنتی خود حسابرسان هم مانع پذیرش این امر بود و حتی برخی چنین امری را غیرممکن می‌دانستند!

با لحاظ این‌که حداقل حق الزحمه‌ی حسابرسان ۱۳ در ده‌هزار و حداکثر آن ۳۸ در ده هزار درآمد/فروش شرکت‌های مورد حسابرسی بوده و از آن‌جا که درآمد/فروش شرکت‌های بورسی ایران (حدود ۶۳۴ شرکت) در سال ۱۴۰۱ معادل ۳,۶۵۴,۹۵۳ میلیارد تومان بوده

نمایه «۴» - حق الزحمه ساعتی حسابرسان در منطقه خاورمیانه							
ترکیب حسابداران رسمی شاغل در مؤسسات				ترکیب حسابرسان شاغل			
تعداد	سابقه	حق الزحمه ساعتی	تعداد	سابقه	حق الزحمه ساعتی	تعداد	سابقه
۵۰۰	۳۰	۸۰	۲۰۰	۱۵	۴۰	۱۲۸۷	۱۰
۵۰۰	۲۰	۶۰	۲۰۰	۱۰	۳۰	۲۰۰۰	۸
۱۷۸	۱۵	۵۰	۱۳۵	۸	۲۵	۴۵۰۰	۳

نمایه «۶» - شاخص حق الزحمه حسابرسی در کشورهای مختلف			
شرح	امریکا	اروپا	کانادا
درصد حق الزحمه حسابرسی جهان/فروش یا درآمد شرکت‌های مورد رسیدگی	38/10.000	13/10.000	29/10.000
منبع - «Audit Fee Survey 2022-IFAC»			

اما حق الزحمه‌ی حساب‌رسان از محل رسیدگی شرکت‌های بورسی به‌طور جداگانه در دسترس نیست. با این حال، چنانچه قرار باشد مشابه همه‌ی بورس‌های جهان حداقل ۱۳ در ده‌هزار این رقم به‌عنوان حق الزحمه‌ی حساب‌رسان منظور شود، در این صورت شرکت‌های بورسی باید رقمی معادل ۱۲،۵۵۱ میلیارد تومان به حساب‌رسان خود پرداخت کرده باشند. این در حالی است که بعید به‌نظر می‌رسد بیش از ۱۵۰۰ میلیارد تومان پرداخت کرده باشند زیرا کل درآمد خدمات حساب‌رسی کشور در سال گذشته ۳،۶۱۰ میلیارد تومان برای حدود سی‌هزار شرکت بورسی و غیربورسی بوده است. از آنجا که وفق آمارهای مستند حدود سی هزار شرکت سالانه در ایران حساب‌رسی می‌شوند قاعدتاً شاید بتوان گفت اگر مجموع درآمد فروش شرکت‌های مورد حساب‌رسی بالغ بر ۶،۰۰۰،۰۰۰ میلیارد تومان باشد که در چنین حالتی درآمد مؤسسات حساب‌رسی ایران حداکثر ۵،۵ در ده‌هزار درآمد فروش شرکت‌های مورد حساب‌رسی بوده که از حداقل جهانی فاصله‌ی معنی‌داری دارد. با توجه به شاخص‌های اعلام شده توسط آیفک قاعدتاً حق الزحمه‌ی حساب‌رسی شرکت‌های بورسی باید بین ۴۷،۵۱۴ تا ۱۳۸،۸۸۸ میلیارد ریال و یا میانگین آن برابر ۹۳،۲۰۱ میلیارد ریال و کل درآمد مؤسسات حساب‌رسی باید رقمی معادل جدول هفت باشد.

بررسی این نمایه بدان معنی است که اگر مقرر گردد حق الزحمه‌ی حساب‌رسان ایرانی با ارقام حق الزحمه‌ی ساعتی حساب‌رسان کشورهای منطقه برآورد شود بایستی حق الزحمه‌ی سال ۱۴۰۲ حرفه‌ی حساب‌رسی حداقل ۹،۵ برابر (نمایه شماره ۵) و چنانچه مقرر گردد با کم‌ترین شاخص اعلام شده‌ی فدراسیون جهانی حسابداران جهان برآورد شود باید حق الزحمه‌ی فعلی حداقل ۲۱،۶ برابر شود (نمایه شماره ۱). البته می‌توان این افزایش را در دو سطح شرکت‌های بورسی که دارای ریسک بیش‌تری هستند بیش‌تر و برای سایر شرکت‌های غیربورسی کم‌تر اعمال کرد که لازمه‌ی چنین مقایسه‌ای ارتقای خدمات فعلی مؤسسات حساب‌رسی به خدمات باکیفیت فارغ از امضا کردن صرف گزارش‌ها، پرهیز از ارائه‌ی خدمات هم‌زمان حساب‌رسی و خدمات مالی - حسابداری و ارائه‌ی گزارش‌های شفاف به جامعه‌ی حسابداران رسمی و... است.

در این میان، نامه‌ی رییس سابق اتاق بازرگانی ایران به سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان برای کاهش حق الزحمه‌ی حساب‌رسان حیرت‌آور بود. همکاران اتاق که عملکرد آنان حداقل در خروج ارز زبان‌زد عام و خاص است و کراراً در مخالفت با اقتصاددستی و قیمت‌گذاری دولتی در بوق و کرنا می‌زنند، این بار یک‌باره طرفدار نظام قیمت‌گذاری دولتی شده بودند!

نمایه «۸» - درآمد چهارموسسه بزرگ حساب‌رسی جهان ۲۰۲۳

شرح	Deloitte	PWC	EY	KPMG
درآمد - میلیارد دلار	۶۴	۵۳	۵۰	۳۶

نمایه شماره (۷) - برآورد حق الزحمه حساب‌رسی شرکت‌های بورسی (مبالغ میلیارد تومان)

ردیف	شرح	با شاخص ۱۳/۱۰۰۰۰	با شاخص ۲۱/۱۰۰۰۰	با شاخص ۳۱/۱۰۰۰۰
۱	درآمد فروش شرکت‌های بورسی ۳،۶۵۴،۹۵۳ میلیارد تومان	۴۷،۵۱۴	۷۶،۷۵۴	۱۳۸،۸۸۸
۲	درآمد فروش کل شرکت‌های حساب‌رسی شده ۶،۰۰۰،۰۰۰ میلیارد تومان	۷۸،۰۰۰	۱۲۶،۰۰۰	۲۲۸،۰۰۰
۳	درآمد محقق شده حرفه حساب‌رسی در سال ۱۴۰۱	۳،۶۱۰	۳،۶۱۰	۳،۶۱۰
۳	نسبت برابری با درآمد فعلی حرفه «۲:۳»	۲۱،۶	۲۴،۹	۶۳،۱

شایان ذکر است درآمد چهارموسسه‌ی بزرگ حساب‌رسی جهان موسوم به «بیگ فور» که اخیراً منتشر شده نشان می‌دهد درآمد موسسه‌ی دیلویت به‌دلیل ارائه خدمات باکیفیت و متنوعی که بعضاً در حال حاضر از سوی اعضای جامعه‌ی حسابداران غیرممکن است از درآمد ارزی کشور نفتی ایران بیش‌تر شده است.

در پایان با توجه به مسائل پیشگفته و بررسی نمایه‌ی درآمدی بیست موسسه اول عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران و نگاهی به پیشینه‌ی آنان و کم‌وکیف این مؤسسات به‌نظر می‌رسد حق الزحمه‌ی خدمات حساب‌رسی با لحاظ کیفیت گزارش‌ها چندان هم نامطلوب نبوده و گریزایی حساب‌رسان کارآزموده به نحوه‌ی توزیع درآمد مؤسسات مربوط باشد تا تنگنای درآمدی. زیرا ظاهراً مؤسساتی هستند که شریک غایب و یا غیرفعال دارند ولی حقوق و مزایای خاص نظیر شرکت‌های سهامی به آنان تعلق می‌گیرد در نتیجه مؤسسات توانایی پرداخت حقوق و مزایای حساب‌رسان ورزیده را ندارند. نتیجه آن که کسب‌وکار حساب‌رسی فعالیت‌محور و با حضور همه‌ی ارکان موسسه صورت می‌گیرد و نظیر شرکت‌های سهامی یا بازرگانی نیستند که شریکی در خارج موسسه یا خارج از کشور جا خوش کند ولی از نعمات موسسه برخوردار باشند. بدون شک نگارنده اعتقاد دارد برای دستیابی به این بستر و مناسبات حرفه‌ای تعدادی از همکاران حسابدار رسمی باید بازنشسته و یا دستخوش بازآموزی حرفه‌ای شوند تا بتوانند ادعای چنین حق الزحمه‌ای را بنمایند.

استانداردهای بین‌المللی مدیریت کیفیت 1 ISQM

علیرضا زند بابارئیس

این استانداردها با افزودن رویکرد مبتنی بر مدیریت ریسک برای امکان اجرای یکنواخت کیفیت کار توسط سیستم مدیریت کیفیت مؤسسه، سطح کیفی مؤسسات حسابرسی را بالا می‌برند. این استانداردها همچنین با معرفی مسئولیت شریک مسئول کیفیت کار حسابرسی Engagement Quality Reviewer Partner ساختار کیفیت کار حسابرسی را عمق بیشتری می‌بخشند و ملاحظات بهبود بخش مربوط به بررسی کیفیت کار را ارائه می‌دهند.

مدیریت کیفیت در کار حسابرسی فراگیر و اجتناب ناپذیر است و این استانداردها در ارائه خدمات حسابرسی و اطمینان بخشی غیر قابل معامله هستند. از حسابرسان انتظار می‌رود که بتوانند آن‌ها را به درستی درک کنند و در حسابرسی‌های خود آن‌ها را بکار گیرند. این مقاله و مقاله‌ای که در شماره‌ی آتی نشریه‌ی «حسابدار رسمی» منتشر می‌شود به ترتیب بر استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت 1 ISQM و استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت 2 ISQM

حرفه‌ای می‌شوند و در نتیجه اعتماد عمومی به حرفه در معرض تهدید قرار می‌گیرد. هیأت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان بخشی (IAASB) استانداردهای کیفیت را برای حمایت از مؤسسات حسابرسی در دستیابی به این هدف صادر کرده است استانداردهای فعلی در این زمینه عبارتند از:

۱) استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت 1 ISQM برای استقرار سیستم مدیریت کیفیت در سطح مؤسسه‌ی حسابرسی.

۲) استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت 2 ISQM برای ارزیابی کیفیت کار حسابرسی.

۳) استاندارد بین‌المللی حسابرسی ISA 220 برای اعمال مدیریت کیفیت حسابرسی صورت‌های مالی.

استانداردهای بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM برای مؤسسات ارائه‌دهنده‌ی خدمات حسابرسی یا بررسی صورت‌های مالی، تدوین شده‌اند.

برای این که حسابرسی مؤثر باشد و اعتماد عمومی را حفظ کند، باید به گونه‌ای انجام شود که بتوان اطمینان یافت مؤسسات حسابرسی و پرسنل آن‌ها مسئولیت‌های خود را مطابق با استانداردهای قانونی و حرفه‌ای قابل اجرا انجام می‌دهند. لذا مؤسسات حسابرسی ضروری است فرهنگ بهترین عملکرد (Culture of best practice) را مطابق با این استانداردها اتخاذ کنند تا شرکای حسابرسی را در صدور گزارش‌های حرفه‌ای مناسب قادر سازند. شکستن ضوابط اخلاقی آیین رفتار حرفه‌ای از قبیل تهدید منافع شخصی (Self-interest)، ناشی از افزایش فشارهای مالی بر شرکای مؤسسات حسابرسی، به همراه مسائل مربوط به برنامه‌ریزی ضعیف، ارزیابی ناکافی ریسک، کمبود منابع انسانی و ناکافی بودن استعداد لازم (پرسنل کافی و دارای صلاحیت حرفه‌ای) برای انجام حسابرسی و عدم گردآوری شواهد مناسب و کافی، عواملی هستند که منجر به کاهش کیفیت گزارش‌های

به همراه استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISA220 تمرکز دارند. در این مقاله سعی شده مواردی ارائه شود که نشان دهد چه جنبه‌های خاصی از مدیریت کیفیت باید مورد توجه قرار گیرد. این‌ها برای نشان دادن راه‌های بالقوه‌ای است که حساب‌رسان ممکن است با سؤالاتی در مورد کیفیت با آن‌ها مواجه شوند، با این حال، این‌ها فقط نمونه‌هایی برای آشنایی و صحبت درباره‌ی استاندارد ISQM1 هستند و نباید جامع در نظر گرفته شوند. نمونه‌ها و جنبه‌های جایگزین نیز قابل بررسی هستند.

اصول کلیدی زیربنای استانداردهای مدیریت کیفیت Key principles underlying the quality standards

استانداردهای مدیریت کیفیت بر منافع عمومی متمرکز هستند، با این امید که به برخی از شرایطی که ناکامی و قصور حساب‌رسان در آن بیش‌تر محتمل است، توجه شود. در استانداردهای ISQM بر الزام شرکا و تیم‌های حسابرسی برای به‌کارگیری «تردید حرفه‌ای» با ذهنیتی مستقل و چالش برانگیز، تاکید شده است. این امر به ویژه هنگام ارزیابی قضاوت‌ها و برآوردهای مدیریت واحد مورد رسیدگی اهمیت دارد.

تیم‌های حسابرسی برای انجام این کار باید بدون ترس از پیامدهای منفی، شایستگی خود را نشان دهند و انتظار می‌رود مؤسسات نیز به کارهای شایسته تیم‌های حسابرسی توجه کنند. استانداردهای مدیریت کیفیت به جای رویکرد رعایت تیک باکس (tick box)، رویکرد فعالانه‌ای تحت عنوان قاعده‌ی مقیاس‌پذیری استاندارد نسبت به کیفیت چه در مؤسسات کوچک حسابرسی و چه در شبکه‌های چند ملیتی بزرگ، اتخاذ کرده‌اند.

بی‌تردید حساب‌رسان باید مطمئن باشند که نیاز به تکامل کیفیت حسابرسی برای تغییر فرایندهای یک مؤسسه‌ی حسابرسی متناسب با تغییر فناوری و کسب و کارهای مختلف مشتریان مؤسسات که متضمن رویه‌های مختلف در معاملات آن‌ها است، همواره وجود دارد. برای این منظور باید دستورالعمل‌های راهنمای مدیریت کیفیت در مؤسسه تدوین شوند. همچنین باید بر بهبود نظارت داخلی و خارجی مؤسسات و شبکه‌های آن‌ها و نیز کسانی که مسئولیت حاکمیت شرکتی را در مؤسسات به عهده دارند و مقررات‌گذاران، تمرکز شود.

استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM1 این رویکرد را از طریق تدوین و ایجاد یک سیستم مدیریت کیفیت (SQM) بر اساس قاعده‌ی مقیاس‌پذیری استاندارد (Scalability of the standard) برآورده می‌کند. قاعده‌ی مقیاس‌پذیری استاندارد به مفهوم تعدیل الزامات استاندارد و برآورده کردن آن‌ها متناسب با اندازه‌ی مؤسسه

و مشتریان آن است. این مقیاس‌پذیری مؤسسات را قادر می‌سازد تا سیستمی را که متناسب با شرایط خاص مؤسسات و ریسک‌هایی که مؤسسه با آن روبروست، به‌طور اختصاصی برای خود طراحی کنند. بر اساس برداشتی که از استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM1 به دست می‌آید، بنظر می‌رسد سیستم مدیریت کیفیت (SQM) در سطح مؤسسه‌ی حسابرسی باید هشت جزء اشاره شده زیر را مورد بررسی قرار دهد:

۱) فرایند ارزیابی ریسک مؤسسه Firm's risk assessment process

مؤسسات باید فرایند ارزیابی ریسک‌های خود را طراحی و اجرا کنند. فرایند ارزیابی ریسک باید بتواند اهداف کیفی را تعیین کرده و ریسک‌هایی که مؤسسه با آن‌ها روبروست را متناسب با ویژگی‌های مؤسسه و مشتریان آن شناسایی کند. ارزیابی ریسک متناسب با موقعیت و محیط خاص مؤسسه مشتمل بر فناوری‌های به کار گرفته شده توسط مؤسسه، ساختار مدیریتی و شراکت

مؤسسه و حتی ارائه‌دهندگان خدمات در خارج از مؤسسه انجام می‌شود. این یک فرایند نظارت مستمر (Ongoing monitoring process) است و نه یکباره و سیستم مدیریت کیفیت را قادر می‌سازد تا با هر تغییری سازگار شود.

این رویکرد به مؤسسه این امکان را می‌دهد تا برای رسیدگی به ریسک‌های خاص درون خود که با توجه به اندازه مؤسسه‌ی حسابرسی و سبد مشتریان آن، متفاوت خواهد بود، اقدام کند. با به‌کارگیری این رویکرد اختصاصی برای تمرکز بر ریسک‌ها و کاهش آن‌ها، مؤسسه باید بتواند با اطمینان به صدور گزارش حسابرسی و سایر تعهدات اطمینان‌بخشی خود تمرکز کند. این موضوع با به‌کارگیری افراد شایسته‌تر و آموزش‌دیده‌تر در انجام حسابرسی‌های پیچیده یا مخاطره آمیز ممکن می‌شود و شرکای حسابرسی با احساس قدرت بیش‌تری از طریق اطمینان یافتن از به‌کارگیری رویه‌های شناسایی کامل تهدیدات نسبت به استقلال و اطمینان یافتن از اجرای پادمان‌های کاهش ریسک تهدیدات مزبور به سطح قابل قبول، گزارش‌های حسابرسی را صادر می‌کنند. مهم‌ترین نکته این است که این رویکرد برای مواجهه با ریسک‌های خاص هر مؤسسه باید به‌طور اختصاصی طراحی شود و انتظار نمی‌رود که برای هر مؤسسه‌ی حسابرسی صرف‌نظر از اندازه یا سبد مشتریان، یکسان باشد.

برای ایجاد سیستم مناسب کنترل کیفیت، مؤسسه‌ی حسابرسی باید بتواند ساختار مناسبی برای ارزیابی مستمر ریسک‌هایی که با آن مواجه است متناسب با محیط خاص مؤسسه و سبد مشتریان، فناوری‌های به‌کار گرفته شده توسط مؤسسه، ساختار مدیریتی و شراکت و سایر ویژگی‌های محیطی مختص به خود را برقرار نماید. لذا مسئولان کنترل کیفیت (چه داخل مؤسسه و چه نهادهای نظارتی

یا همپیشگان) برخلاف رویه‌ی «تیک باکس»، باید مناسب بودن ساختار ارزیابی ریسک مؤسسه را ارزیابی کنند و توصیه‌هایی برای بهبود آن ارائه دهند.

۲ حکمرانی و رهبری - Governance and leadership

ارکان حکمرانی مؤسسات باید محیطی ایجاد کنند که تعهد به کیفیت را از طریق فرهنگ سازمانی نشان دهد و مؤسسه و کارکنان آن قادر به تشخیص نقش خود در خدمت به منافع عمومی باشند. این مسئولیت علاوه بر این‌که باید در سطح فردی باشد، باید در تمامی مؤسسه گسترده شود. مدیر عامل یا شریک مسئول سیستم مدیریت کیفیت به دلیل این‌که در سطح بالایی از موقعیت رهبری هستند، مسئولیت اصلی پاسخ‌گویی در ارتباط با ایجاد فرهنگ سازمانی برای تعهد به کیفیت

را به عهده دارند و باید اطمینان حاصل کنند که تعهد به کیفیت و اخلاق حرفه‌ای از بالا (Tone at the top) در مؤسسه اعمال می‌شود.

سیستم‌ها و سیاست‌ها باید برای پاداش دادن به تعهد برای کیفیت به جای تمرکز بر حفظ مشتری و سوددهی پروژه به‌کار گرفته شوند و باید به مدیر و شریک کار حسابرسی اجازه داده شود تا بدون ترس از عواقب منفی از دست دادن مشتری، ادعاهای مدیریت و قضاوت‌های هیأت مدیره مشتری را برای ارائه‌ی صورت‌های مالی به چالش بکشند. به این ترتیب، از همه‌ی کارکنان مؤسسه باید حمایت شود تا الزامات قانونی و نظارتی خود را بدون فشارهای تجاری یا منافع شخصی که منجر به تصمیم‌گیری نامناسب می‌شوند، انجام دهند.

تعهد به کیفیت از بالاترین رکن راهبری مؤسسه‌ی حسابرسی سرچشمه

می‌گیرد لذا مسئولین کنترل کیفیت (چه داخل مؤسسه و چه نهادهای نظارتی یا همپیشگان) باید مناسب بودن ساختار حاکمیت شرکتی مؤسسه و تاثیر رهبری مؤسسه‌ی حسابرسی در ایجاد و حفظ سیستم مدیریت کیفیت و تعهد آن به کیفیت را ارزیابی کنند و توصیه‌هایی برای بهبود آن ارائه دهند.

۳) الزامات اخلاقی مربوط - Relevant ethical requirements

سیستم مدیریت کیفیت مؤسسه‌ی حسابرسی باید شامل اهداف و خط‌مشی‌هایی برای اطمینان از تحقق الزامات اخلاقی باشد. این فرایندها دوباره بسته به اندازه مؤسسه و سید مشتریان مؤسسه متفاوت خواهند بود. از مؤسسات انتظار می‌رود با در نظر گرفتن قاعده‌ی مقیاس‌پذیری استاندارد (Scalability of the standard) برای ریسک‌های اخلاقی اقدامات تخفیف دهنده متناسب با شرایط مؤسسه، کارکنان و مشتریان مؤسسه و سایر مولفه‌های مرتبط به تهدید اخلاقی به جای یک پاسخ ثابت به یک ریسک معین، تعبیه نمایند.

نه تنها مؤسسه باید از درک و انطباق پرسنل خود از الزامات اخلاقی مربوطه به‌عنوان مثال، از طریق آموزش و گواهی‌های اخلاقی مانند فرم‌های استقلال، اطمینان حاصل کند، بلکه مؤسسه باید اطمینان حاصل نماید که حسابرسان واحدهای فرعی نیز مقررات اخلاقی قابل اعمال را درک کرده و به کار می‌برند.

الزامات اخلاقی مرتبط با هر مؤسسه به حوزه‌ی قضایی آن بستگی دارد. این موارد ممکن است فراتر از مواردی باشد که در منشور اخلاق بین‌المللی IES-BA به‌عنوان کدهای اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران آمده است. همچنین بسیاری از مؤسسات سیاست‌هایی برای کاهش تهدیدات اخلاقی دارند که فراتر

از حداقل‌های موردنیاز قانون و الزامات نظارتی حوزه‌ی قضایی محل فعالیت آن‌هاست.

استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM1 از مؤسسات می‌خواهد که اطمینان حاصل کنند که الزامات حوزه‌ی قضایی مربوط توسط آن‌ها رعایت می‌شود. برای مثال سیستم مدیریت کیفیت بسیاری از مؤسسات یا برخی از حوزه‌های قضایی، پذیرش هدایا را حتی با ارزش ناچیز (مثل یک خودکار معمولی) ممنوع می‌کنند. بنابر این اگرچه ممکن است این تخلف منجر به نقض آیین اخلاق حرفه‌ای نشود با اینحال عدم پایبندی به خط‌مشی‌های مؤسسه به‌عنوان شکست سیستم مدیریت کیفیت آن تلقی می‌گردد.

مقیاس‌پذیری استاندارد مؤسسات را قادر می‌سازد تا ریسک‌های اخلاقی را متناسب با وضعیت خاص مؤسسه، کاهش دهند، به‌عنوان مثال، مؤسسه‌ای که بخشی از یک شبکه بزرگ بین‌المللی است به فرایندهای دقیق تری برای شناسایی تضاد منافع احتمالی بین مشتریان نسبت به مؤسسات کوچکتر نیاز دارد.

مسائل مربوط به مدیریت کیفیت و مسائل اخلاقی ذاتاً به هم مرتبط هستند و به همین دلیل انتظار می‌رود مسئولین ارشد تیم‌های حسابرسی (شریک یا مدیر کار) بتوانند تهدیدات اخلاقی ناشی از سناریوهای مختلف در کارهای حسابرسی را ارزیابی کنند. برای ارزیابی رعایت الزامات اخلاقی، نوع و میزان تهدیدات و در دسترس بودن تدابیر حفاظتی مناسب در چارچوب تعهد مؤسسه و سیستم مدیریت کیفیت و همچنین سایر اطلاعات موجود برای تشخیص این که مؤسسه چگونه تعاملی باید داشته باشد و آیا عملکرد مؤسسه با سیستم مدیریت کیفیت مطابقت دارد یا خیر را باید در نظر گرفت.

از مسئولین ارشد تیم‌های حسابرسی

انتظار می‌رود که نقض‌های سیستم مدیریت کیفیت که ممکن است کدهای اخلاقی را نقض کنند و پیامدهای حاصله برای تعامل مؤسسه با آن‌ها را شناسایی نمایند و نیز توصیه‌هایی برای جلوگیری از نقض‌های آینده ارائه دهند

از مسئولین کنترل کیفیت (چه داخل مؤسسه و چه نهادهای نظارتی یا همپیشگان) انتظار می‌رود که نحوه‌ی تعامل اعضای تیم‌های حسابرسی در برخورد با تهدیدات اخلاقی ناشی از سناریوهای مختلف در کارهای حسابرسی را با توجه به الزامات اخلاقی، نوع و میزان تهدیدات و در دسترس بودن تدابیر حفاظتی مناسب در چارچوب تعهد مؤسسه و سیستم مدیریت کیفیت و همچنین سایر اطلاعات موجود و این که آیا عملکرد تیم‌های حسابرسی مؤسسه با سیستم مدیریت کیفیت مطابقت دارد یا خیر را، ارزیابی کنند.

۴) پذیرش و تداوم روابط با مشتری - Acceptance and continuance of client relationships

استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM1 تاکید بیش‌تری بر رویه‌های مربوط به پذیرش مشتری و تداوم روابط تجاری موجود دارد. مؤسسه باید یکپارچگی و ارزش‌های اخلاقی مشتری و مدیریت آن و همچنین توانایی خود برای انجام تعهد در چارچوب الزامات قانونی و حرفه‌ای را ارزیابی کند. سیستم مدیریت کیفیت باید اطمینان حاصل کند که اولویت‌های مالی و عملیاتی مؤسسه منجر به قضاوت‌های نامناسب هنگام تصمیم‌گیری در مورد پذیرش یا ادامه همکاری با مشتری نمی‌شود. تصمیم برای ادامه یا پذیرش یک مشتری جدید باید بر توانایی مؤسسه برای ارائه‌ی یک تعامل با کیفیت، متمرکز باشد.

ادامه‌ی همکاری و روابط تجاری موجود باید در هر سال قبل از

انتصاب مجدد به عنوان حسابرس مورد ارزیابی مجدد قرار گیرد و این به معنای بروز رسانی کنترل‌های مربوط به هویت سهامداران و مدیریت جدید، اخذ مجدد گواهی‌های استقلال کارکنان، ارزیابی مجدد تضاد منافع، صلاحیت فنی و حرفه‌ای و اطمینان یافتن از داشتن استعداد پرسنلی لازم برای انجام کار حسابرسی توسط مؤسسه می‌باشد. همچنین در ارتباط با مشتریان قدیمی شامل ارزیابی این است که اگر اطلاعات جدید در زمان پذیرش در دسترس بود، آیا باز هم مشتری توسط مؤسسه پذیرش می‌شد یا خیر؟ به عنوان مثال، مشتری که با توجه به گزارش حسابرسی سال قبل درگیر زیر پا گذاشتن‌های متعدد قوانین و مقررات مالیاتی یا پولشویی است ممکن است مشتری سازگار با ارزش‌های اخلاقی مؤسسه نباشد.

شریک مسئول کار در هنگام ارزیابی پذیرش مشتری جدید، پذیرش انتصاب مجدد برای مشتریان قبلی و نیز انجام کارهای اضافی برای مشتریان فعلی، باید در مورد اهمیت ارزیابی‌های پذیرش و ادامه همکاری الزامات استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM1 را به کار گیرد. چارچوب این استاندارد نقطه شروعی را برای ارزیابی سناریوهای مختلف فراهم می‌کند و این ممکن است به سایر ملاحظات حرفه‌ای و تجاری گسترش یابد. شریک مسئول کار باید ملاحظات قانونی، مقرراتی و اخلاقی و حرفه‌ای و در دسترس بودن منابع پرسنلی و استعداد‌های حرفه‌ای را برای انجام کار حسابرسی در هنگام ارزیابی تعامل با مشتری پیشین و جدید را در نظر بگیرد.

شریک مسئول کار باید به این نکته توجه کند که توانایی انجام تعهد در چارچوب الزامات مقررات اخلاقی و حرفه‌ای و تعهدات قانونی و قراردادی است، به عنوان مثال و از جمله شامل در دسترس بودن منابع هنگام پذیرش

مسئولیت حسابرسی یا سایر خدمات حرفه‌ای به مشتری جدید است. الزامات مربوط به پذیرش مشتری ممکن است به سایر ملاحظات حرفه‌ای و تجاری گسترش یابد. ماهیت تکراری کنکاش در خصوص ادامه‌ی همکاری با مشتریان بر تمام مراحل فرایند حسابرسی تأثیر می‌گذارد، به علاوه ملاحظات مربوط به پذیرش مشتری برای ارائه‌ی خدمات حسابرسی و غیرحسابرسی اعمال می‌شود.

۵ عملکرد تیم‌های عملیاتی Engagement performance

تیم‌های عملیاتی باید مسئولیت‌های خود را برای اطمینان از ارائه‌ی حسابرسی با کیفیت بالا را درک کنند. اعضای کم تجربه‌تر تیم‌های عملیاتی باید تحت نظارت و سرپرستی رده‌های بالاتر قرار گیرند و کارهای آن‌ها در زمانی مناسب برای انجام اثر بخش خدمات حرفه‌ای مورد بازبینی مناسب قرار گیرند. به علاوه استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM1 به‌طور خاص به مشارکت کافی و مناسب شریک حسابرسی در طول کار اشاره می‌کند.

تیم‌های حسابرسی باید از اعمال «تردید و قضاوت حرفه‌ای» (Professional Scepticism and Judgment) اطمینان حاصل کنند. رده‌های ارشدتر تیم‌های حسابرسی در ارزیابی فرایندها و کارهای انجام شده توسط رده‌های پایین‌تر باید اطمینان حاصل کنند که «تردید و قضاوت حرفه‌ای» اعمال شده است. اگر اعضای یک تیم حسابرسی زمان کافی برای انجام روش‌های حسابرسی لازم را نداشته باشند یا تجربه‌ی کافی را برای به چالش کشیدن ادعاهای مدیریت در صورت‌های مالی یا شناسایی تحریف‌ها نداشته باشند، خطر کشف (detection risk) افزایش می‌یابد و کیفیت حسابرسی در معرض خطر قرار می‌گیرد.

برای مؤثر بودن حسابرسی‌ها و حفظ اعتماد عمومی، باید به گونه‌ای کار شود که گزارش‌های حسابرسی صادر شده مناسب شرایط موجود باشد و مؤسسات و پرسنل آن‌ها مسئولیت‌های خود را مطابق با استانداردهای قانونی و حرفه‌ای قابل اجرا، انجام داده باشند.

سیستم مدیریت کیفیت باید اطمینان یابد که تیم‌های عملیاتی می‌توانند در مورد موضوعات مناقشه‌برانگیز مشورت کنند و نظریات اعضای تیم حسابرسی درباره‌ی تمام موضوعات مناقشه‌برانگیز توسط مدیریت کنترل کیفیت مطابق با ISA ۲۲۰ مورد بررسی قرار گرفته است، به اطلاع مؤسسه رسیده و به درستی حل و فصل شده است.

۶ منابع Resources

مؤسسه‌ی حسابرسی باید اطمینان یابد که منابع انسانی و استعداد‌های لازم را در زمان نیاز در دسترس دارد. این منابع شامل میزان کافی کارکنانی می‌شود که شایستگی، آموزش و قابلیت‌های لازم را برای انجام وظایفی که به آن‌ها محول شده‌اند دارند. مؤسسات حسابرسی باید اطمینان حاصل کنند که افراد با تجربه‌تر در زمینه‌هایی با ماهیت پیچیده‌تر که نیاز به قضاوت حرفه‌ای بیشتری دارند، کار می‌کنند و بازبینی کافی کارهای اعضای تیم‌های عملیاتی در خلال عملیات توسط اعضای ارشد تیم به‌طور اطمینان‌بخشی انجام شده است و زمان کافی برای انجام آزمون‌های حسابرسی و تحلیل‌های مناسب در اختیار تیم‌های عملیاتی در دسترس است. به علاوه مؤسسه باید از منابع تکنولوژیک تخصصی بیش‌تر از جمله از نرم‌افزارهای پردازش اطلاعات یا کارشناسان مستقل در صورت امکان بهره گیرد.

از مسئولین کنترل کیفیت (چه داخل مؤسسه و چه نهادهای نظارتی یا همپیشگان) انتظار می‌رود که نحوه‌ی

تعامل مؤسسه در سناریوهایی که در آن‌ها منابع نامناسب به کار گرفته شده است را ارزیابی کنند و توصیه‌هایی برای بهبود سیستم مدیریت کیفیت مؤسسه ارائه دهند.

۷) اطلاعات و ارتباطات Information and communication

اطلاعات و ارتباطات برای قادر ساختن سایر اجزای سیستم مدیریت کیفیت مؤسسه به انجام وظایف محوله‌ی موردنیاز است. این امر شامل توانایی به دست آوردن، تولید و استفاده از اطلاعات و انتقال اطلاعات در داخل مؤسسه است، به‌عنوان مثال، ابلاغ خط‌مشی‌ها کیفیت و ضوابط لازم‌الاجرای مؤسسه به پرسنل، انتقال اطلاعات به دست آمده در طول فرایند کار حسابرسی به مدیریت کنترل کیفیت یا بازرین کیفیت کار، یا ارتباط بین حسابرس گروه و شرکت‌های فرعی، این ارتباط همچنین شامل ارتباطات خارجی با ارکان مسئول حاکمیت شرکتی در واحدهای تحت حسابرسی و نیز ارکان نظارتی و مقررات‌گذاران است.

استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM1 اطلاعات و ارتباطات را در تمام اجزای سیستم مدیریت کیفیت فراگیر می‌داند زیرا بدون آن، سیستم نمی‌تواند کار کند. طیف کامل اطلاعات و ارتباطات در سیستم مدیریت کیفیت گسترده است. موارد زیر فقط چند نمونه را در برخی از عناصر استاندارد بیان می‌کند:

الزامات اخلاقی و حرفه‌ای Ethical and professional requirements

- سیاست‌های مؤسسه در زمینه‌ی اخلاق حرفه‌ای
- منابع آموزشی و مواد درسی که در آموزش کارکنان به کار می‌روند
- سوابق مکتوب آموزش‌های انجام

شده برای کارکنان
• گواهی‌های تنظیم شده استقلال و بی‌طرفی کارکنان

پذیرش و ادامه‌ی مشتری Client acceptance and continuation

- مستندات ریسک‌های ارزیابی‌شده برای پذیرش مشتریان
- مدارک هویتی به دست آمده و ذخیره شده‌ی مشتریان
- قراردادهای حسابرسی منعقد

عملکرد تیم‌های عملیاتی Engagement performance

- طرح کلی حسابرسی و وظایف محوله به تیم‌های عملیاتی
- برنامه‌های حسابرسی تولید شده و به کار رفته
- اطلاعات به دست آمده از مشتری
- وضعیت داده‌های استفاده شده

برای حسابرسی با کامپیوتر

- خلاصه نتایج مستند شده حاصله در پرونده‌ی حسابرسی
- مکاتبات با مدیریت از جمله گزارش‌های نکات ویژه به مدیریت
- اطلاع‌رسانی به ارکان راهبری و حاکمیت شرکتی واحد مورد رسیدگی

اطلاع‌رسانی باید به موقع و در پرتو فرهنگ سازمانی مؤسسه در اسرع وقت صورت گیرد. برای مثال زمانی که یک تهدید اخلاقی مانع از انتساب یکی از کارکنان مؤسسه در تیم حسابرسی یک مشتری خاص می‌شود، انتظار می‌رود که خود فرد در اسرع وقت اقدام به اطلاع‌رسانی در خصوص آن نماید و برای این منظور باید فرایندهای مناسب به گونه‌ای که منافع کارکنان و مؤسسه به خطر نیفتد باید تعبیه شود. استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت

ISQM1 همچنین اشاره خاصی به اطلاع‌رسانی خارجی موردنیاز برای حفظ کیفیت حسابرسی دارد. این امر شامل اطلاع‌رسانی در داخل شبکه حرفه‌ای مرتبط با مؤسسه و با ارائه‌دهندگان خدمات، اطلاع‌رسانی درباره‌ی قوانین و مقررات لازم‌الاجرا یا استانداردهای حرفه‌ای مربوط است، به‌طور مثال می‌توان از مواردی که که الزام مشخصی برای گزارش عدم رعایت قوانین و مقررات خاص توسط مشتری به ارکان راهبری و حاکمیت شرکتی در واحد مورد رسیدگی وجود دارد، نام برد. از مسئولین کنترل کیفیت (چه داخل مؤسسه و چه نهادهای نظارتی یا همپیشگان) انتظار می‌رود که ساختار اطلاعات و اطلاع‌رسانی سیستم‌های مدیریت کیفیت مؤسسات را با توجه به مسائل گفته شده در این بخش متناسب با استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM1 ارزیابی کنند و توصیه‌هایی لازم را برای بهبود به مؤسسه‌ی حسابرسی ارائه دهند.

منابع برای مطالعه بیشتر

- Introduction to ISQM 1, Quality Management for Firms that Perform Audits or Reviews of Financial Statements, or Other Assurance or Related Services Engagements (Dec 2000), www.iaasb.org. This is a useful summary of the key points of ISQM 1 prior to reading the Final Pronouncement (Dec 2020)
 - The global call for high quality, independent audits (Jun 2019), www.accaglobal.com
- A useful summary of some of the reasons for the change
- International Standard on Quality Management 2: Engagement Quality Reviews, IAASB (www.iaasb.org)

درست مؤسسه در ارائه حسابرسی و سایر خدمات اطمینان‌بخشی فراهم می‌کند. این استاندارد متمرکز بر اصول مقیاس‌پذیری (Scalability)، انعطاف‌پذیری (Flexibility) و بهبود مستمر (Continuous improvement) است.

مدیریت کیفیت هسته‌ی اصلی حسابرسی و اطمینان‌بخشی است و درک دقیق اهمیت کیفیت حسابرسی و مدیریت کیفیت زیربنای عملکرد آن است. کیفیت بخش کلیدی حصول اطمینان از مناسب بودن عملکرد برای اهداف حسابرسی و حفظ اعتماد عمومی است. به این ترتیب، از حساب‌رسان و مؤسسات حسابرسی انتظار می‌رود که جنبه‌های مدیریت کیفیت را در تمام مراحل کارهای حسابرسی و اطمینان‌بخشی مدنظر داشته باشند.

۸) فرایند نظارت و اصلاح

مؤسسات حسابرسی باید فرایندی را برای نظارت بر اثربخشی سیستم مدیریت کیفیت ایجاد کنند و اطمینان حاصل کنند که کاستی‌ها به موقع شناسایی می‌شوند و امکان اجرای اقدامات اصلاحی را فراهم می‌کنند. این فرایند یک چرخه‌ی پیوسته است که مؤسسات حسابرسی به‌طور خاص ملزم به انجام آن هستند.

نتیجه‌گیری

استاندارد بین‌المللی مدیریت کیفیت ISQM1 با تمرکز بر کیفیت حسابرسی و فرایند ارزیابی و مدیریت ریسک برای حصول به کیفیت ممکن و کسب اطمینان از داشتن کیفیت به‌عنوان اولویت در سطح مؤسسات حرفه‌ای بستر مناسبی برای موضع‌گیری

تأثیر اتوماسیون و

هوش مصنوعی

بر حسابرسی و نقش حسابرس

مرتضی اسدی، آرشیوا منتظری

نامیده می‌شوند) و به دنبال پذیرش و همگامی با پیشرفت سریع فناوری‌ها در دنیای به‌طور فزاینده داده‌محور هستند، این تغییرات در حال حاضر به‌شدت احساس می‌شود. حسابرسان و واحدهای تجاری که حسابرسی می‌شوند بیش از هر زمان دیگری از فناوری‌های جدید استفاده می‌کنند.

برای بسیاری از حسابرسان، استفاده از اتوماسیون و تحلیل، اولین گام در سفر دیجیتالی آن‌ها به سمت حسابرسی مبتنی بر هوش مصنوعی است. دقیقاً مانند پیشرفت‌های دیجیتالی که قبل از آن انجام شد، هوش مصنوعی وظایف تکراری را انجام و بینش بیشتری ارائه می‌دهد و کارایی و کیفیت را بهبود می‌بخشد و به حسابرسان اجازه می‌دهد تا از مهارت‌ها، دانش و قضاوت حرفه‌ای خود بهتر استفاده کنند.

با ادامه‌ی پیشرفت دیجیتال، سؤالات بیش‌تری طرح می‌شود. یک حسابرس در دنیای تحت‌سلطه‌ی هوش مصنوعی چه نقشی را ایفا خواهد کرد؟ حسابرسی آینده چگونه تغییر خواهد کرد؟

می‌توانند انجام دهند. اما برای انجام این کار، حسابرسان قبل از این‌که بتوانند فرصت‌ها را شناسایی کنند، نیاز به شناخت کامل نحوه‌ی عملکرد هوش مصنوعی دارند.

کووید ۱۹ و محیط ناشی از آن نحوه‌ی کار ما را برای آینده‌ی قابل پیش‌بینی تغییر داده است. این موضوع اتکای روزافزون ما به فناوری و ابزار مربوط به آن را افزایش داده است و ما معتقدیم که اکنون بیش‌تر از همیشه باید از اتوماسیون استقبال کنیم و به‌فکر استفاده‌ی هرچه سریع‌تر از هوش مصنوعی در انجام حسابرسی امروز و آینده باشیم.

این نوشتار، در مورد تحول داده‌ها، هوش مصنوعی و قدرت محاسباتی بحث و به شما کمک می‌کند تا در مورد هوش مصنوعی و این‌که چگونه ممکن است بر کار شما تأثیر بگذارد، فکر کنید. برای حسابداران رسمی که خدمات حسابرسی و اطمینان‌بخشی را انجام می‌دهند (حسابداران رسمی در این نوشتار به‌عنوان «حسابرسان»

مقدمه

اگرچه برای عموم مردم موضوع هوش مصنوعی همیشه

قابل توجه نبوده، ولی هوش مصنوعی از دهه‌ی ۱۹۵۰ وجود داشته است. با این حال، پیشرفت‌های هوش مصنوعی در دهه‌ی گذشته به‌دلیل افزایش قدرت محاسباتی، در دسترس بودن داده‌ها و بهبود الگوریتم‌های یادگیری ماشین، شتاب گرفته است. در نتیجه، قابلیت‌های هوش مصنوعی شروع به نفوذ در زندگی روزمره‌ی ما کرده است. با افزایش پذیرش هوش مصنوعی هم برای مصرف‌کنندگان و هم برای کسب‌وکارها، برای حسابرسان شناخت مبانی هوش مصنوعی و تأثیر بالقوه‌ی آن بر سازمان‌ها، مشتریان و خود حسابرسان مهم است.

حسابرسان فرصتی برای استفاده از هوش مصنوعی به‌عنوان عاملی برای نوآوری و افزایش بهره‌وری دارند. با استفاده از هوش مصنوعی، حسابرسان کاری با کیفیت بهتر و کارایی بالاتر

کار و زندگی ما را تغییر خواهد داد.

انقلاب صنعتی چهارم و تأثیر آن بر حسابرسی

حرفه‌ای‌های خوب به سرعت با تغییر جهان پیرامون خود سازگار می‌شوند. حرفه‌ای‌های عالی با تغییر دنیای اطراف خود پیشرفت می‌کنند. ده‌ها سال طول کشید تا متخصصان حسابداری کامپیوتری را بپذیرند. داستان‌های اتوماسیون حسابداری، به‌ویژه پیاده‌سازی ERP، توازن کاملی از هیجانات و شادی‌های پیشرو ورود به عصر جدید کامپیوتری را ارائه می‌دهند. درست زمانی که فکر می‌کردیم دیجیتالی شدن آخرین انقلابی است که باید در زندگی حرفه‌ای خود تحمل کنیم، انقلاب جدیدی در راه است. درست زمانی که ما با شروع به تطبیق با احساس راحتی و یکنواختی کردیم، یک تغییر بزرگ و بسیار بزرگ در خانه ما را می‌زند. صدای آن تق تق روزبه‌روز بلندتر می‌شود. به قدری که دولت‌ها و نهادهای بزرگ در سرتاسر جهان تشخیص می‌دهند که اتفاق خارق‌العاده‌ای رخ داده است. به انقلاب هوش مصنوعی خوش آمدید.

این انقلاب ما را به شدت به چالش خواهد کشید و به روش‌های بیش‌تری که می‌توان تصور کرد انجام خواهد شد. قدرت انقلاب هوش مصنوعی، تاکنون حرفه‌ی حسابداری را تغییر داده است. اکنون زمان آن رسیده است که متخصصان این تحول را بپذیرند، اعمال کنند و با آن سازگار شوند.

بسیاری از حرفه‌ای‌ها ممکن است هنوز روزهایی را به یاد بیاورند که دفتر کل کاغذی برای حسابداری ارجحیت داشت. حتی در دهه‌ی ۱۹۸۰ بسیاری از کسب‌وکارها، از حسابداری با استفاده از کامپیوتر محروم بودند. انقلاب فناوری اطلاعات، حرفه‌ی حسابداری را به گونه‌ای عمیق متحول کرد به‌طوری که در پایان قرن، دانستن نحوه‌ی کار با

بالایی طبقه‌بندی کنند.

به هوش مصنوعی خوش آمدید. از دستیار مجازی سیری گرفته تا اپلیکیشن ناوبری Waze، تا ماشین‌های خودران، سفیران بانکی ربات‌های انسان‌نما و پذیرش بیمارستان‌ها، تا توانایی دستیار گوگل برای تماس با آرایشگاه و تنظیم قرار ملاقات برای شما، هوش مصنوعی نحوه‌ی زندگی و کار ما را تغییر می‌دهد. هوش مصنوعی در همه جا وجود دارد و ما هنوز در حال بررسی این موضوع هستیم که چگونه نحوه‌ی

محدودیت‌های هوش مصنوعی چیست؟ در حرفه‌ی حسابداری ما شاهد اتوماسیون در حساب‌های پرداختنی هستیم که در آن وظایف دستی با سیستمی جایگزین شده است که همه‌ی کارها را از تطبیق سفارش‌های خرید گرفته تا نمادگذاری فاکتورها برای پرداخت‌ها انجام می‌دهد. علاوه بر این، از طریق تشخیص کاراکتر نوری و یادگیری ماشین، الگوریتم‌ها می‌توانند آن فاکتورها را بخوانند و انواع هزینه‌ها یا انواع حساب‌ها را به‌طور خودکار با دقت

رایانه، تهیه‌ی صفحات گسترده و آشنایی با نرم‌افزار حسابداری به مهارت‌های ضروری برای حسابداران تبدیل شد. چند سال دیگر، نرم‌افزارهای تجزیه و تحلیل کسب‌وکار و هوش تجاری توجه جریان اصلی را به خود جلب کرد. حسابداران و مدیران مالی باید یاد می‌گرفتند که چگونه گزارش‌های پیچیده‌ای از ابزارهای تجزیه و تحلیل تجاری (BA)^۱ و هوش تجاری (BI)^۲ تولید کنند، داده‌ها را تحلیل کنند، و بینش‌هایی را برای حمایت از نیازهای روزافزون ذی‌نفعان مختلف برای اطلاعات حسابداری توسعه دهند. اکنون ما وارد دوران انقلابی جدید و قدرتمند هوش مصنوعی شده‌ایم.

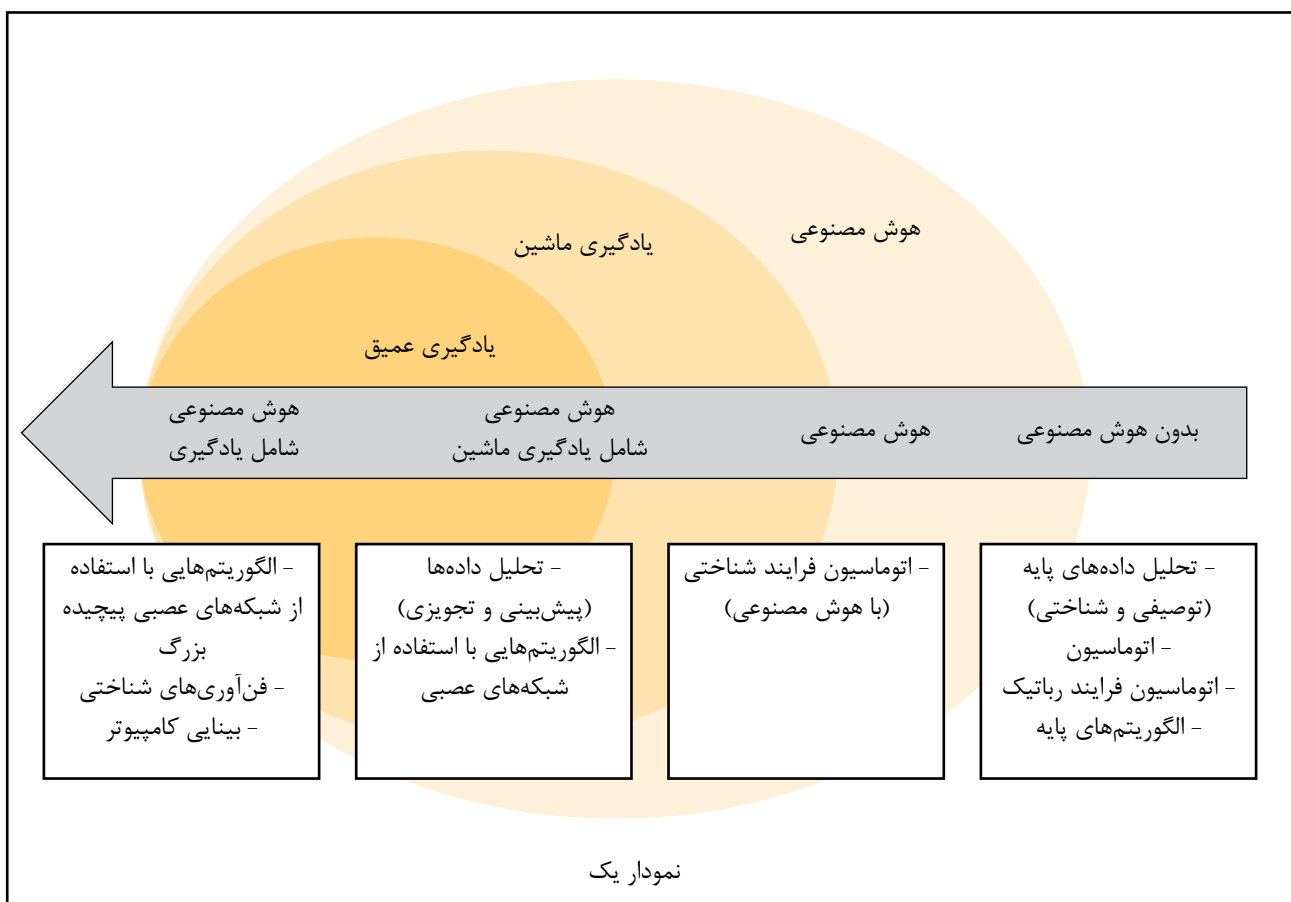
چرا برای حساب‌برسان به‌روز ماندن در خصوص اتفاقات هوش مصنوعی مهم است؟

به عبارت ساده، هوش مصنوعی این پتانسیل را دارد که در آینده‌ی نزدیک به‌طور قابل‌توجهی بر مشاغل حسابداری و اطمینان‌بخشی تأثیر بگذارد - اگر این کار را قبلاً نکرده باشد. وظایف معاملاتی به‌طور فزاینده‌ای خودکار می‌شوند. همچنین الگوریتم‌ها توانایی تشخیص سرنخ‌های ظریف در مجموعه داده‌ها، برای تشخیص دقیق تقلب یا تشخیص فرصت‌های جدید مانند پس‌انداز، بهبود کارایی و سودآوری و فرصت‌های جدید بازار را دارند. همه‌ی این‌ها در حالی است که حجم زیادی از اطلاعات که از منابع متعدد با عنوان داده‌های بزرگ به دست می‌آیند، اعمال می‌شود و معنا می‌یابد.

البته هر شخصی نظری درباره‌ی هوش مصنوعی دارد. برخی بر موارد مثبت تمرکز می‌کنند و این‌که چگونه همه چیز را از حمل‌ونقل گرفته تا

تشخیص پزشکی، بهبود می‌بخشد. دیگران مشکلات و نگرانی‌های اخلاقی، حذف احتمالی مشاغل و نقض حریم خصوصی را می‌بینند. تا کجا می‌توانیم به استقلال سیستم‌های هوش مصنوعی اعتماد کنیم؟ به‌عنوان مثال، هوش مصنوعی چگونه معضل یک خودروی خودران را حل می‌کند، زمانی که باید برای تصادف با خودرو روبرو یا عابر پیاده تصمیم بگیرد؟ وقتی تصادف اجتناب‌ناپذیر است؟ آیا تصادف هوش مصنوعی اجتناب‌ناپذیر است؟ در این‌جا بحث شفافیت در تصمیم‌گیری وجود دارد. آیا هر سیستم هوش مصنوعی می‌تواند دلایل تصمیمات خود را با عباراتی که ما متوجه می‌شویم توضیح دهد؟

نمودار یک نمای کلی از اصطلاحاتی را که باید در سرتاسر این نوشتار پوشش داده شود و ارائه‌ای بصری در خصوص

ارتباط فناوری‌ها را نمایش می‌دهد.

مزایای حسابرسی در دنیای دیجیتال

با تکیه بر تغییراتی که رایانه‌ها در حرفه‌ی اطمینان‌بخشی (حسابرسی) ایجاد کرده‌اند (به‌عنوان مثال، انتقال و محاسبه از دفتر کل و روزنامه کاغذی به اوراق الکترونیکی)، فناوری و افزایش استفاده از اتوماسیون، تحلیل و هوش مصنوعی، همه‌ی این موارد باعث تحول حرفه‌ی حسابرسی می‌شوند. با ترکیبی از قدرت محاسباتی امروزی (و سهولت دسترسی به آن)، یادگیری ماشین و ابزارهای حسابرسی مبتنی بر هوش مصنوعی، می‌توان حجم عظیمی از داده‌ها را برای یافتن ناهنجاری‌ها و شناسایی بینش‌ها، الگوها و روابطی که به‌آسانی برای انسان آشکار نیست، با این تکنیک‌ها تحلیل و بررسی کرد. با این حال، برای درک و فهمیدن خروجی و تعیین این‌که آیا این اطلاعات نشان دهنده یک ناهنجاری واقعی هستند یا خیر، و مهم‌تر از آن، تعیین این‌که این ناهنجاری‌ها، بینش‌ها یا الگوها به‌طور کلی به چه مواردی دلالت می‌کنند، به بینش و تجربه انسانی نیاز است.

مهم است که دقیقاً ببینیم اتوماسیون، تحلیل و هوش مصنوعی برای چه هدفی است: تسهیل‌گر و در واقع همان رایانه‌ها جایگزین حسابرسان نخواهند بود. بلکه نقش حسابرس و حسابرسی را تغییر خواهند داد.

ملاحظات حسابرسی در دنیای دیجیتال

در کنار مزایا، چالش‌های مستقیم و غیرمستقیمی نیز در ارتباط با هوش مصنوعی وجود دارد. چالش‌های مستقیم شامل حریم خصوصی و محرمانه بودن داده‌ها، یکپارچگی داده‌ها، توضیح و تبیین‌پذیری و مدیریت عملیاتی حسابرسی است. چالش‌های غیرمستقیم

نیز مربوط به برخورداری حسابرس از شایستگی و قابلیت‌های مناسب برای انجام کار حسابرسی است.

حریم خصوصی و محرمانه بودن داده‌ها

اساس حرفه‌ی ما اعتماد است. بدون آن، ما هیچ وسیله‌ای به‌صورت عملی به‌عنوان واسطه‌ی هدف‌نهایی و مستقل بین تولیدکنندگان اطلاعات و استفاده‌کنندگان اطلاعات نداریم.

استفاده‌ی مؤثر از هوش مصنوعی اغلب مستلزم دسترسی به مقادیر زیادی از داده‌ها، از جمله داده‌های محرمانه مشتری، به منظور یادگیری الگوهای مرتبط و اعمال آن‌ها برای پیش‌بینی یا پیشنهاد خروجی است. جای تعجب نیست که مشتریان ممکن است در برابر ارائه‌ی دسترسی به این داده‌ها و اطلاعات باارزش مقاومت نشان دهند. چندین مورد برجسته از نقض استفاده از داده‌ها در حوزه‌ی عمومی منجر به افزایش و سخت‌گیری مقررات در مورد داده‌ها، امنیت و حریم خصوصی شده است. حسابرسان باید خطرات مرتبط با داده‌ها و حریم خصوصی را در نظر بگیرند و حفاظت‌های امنیتی را متناسب با حساسیت داده‌ها طراحی کنند.

برای تعیین بهترین روش برای تقویت سیاست‌های داده موجود برای فعال کردن ایمنی فناوری‌های گرسنه داده^۲ مانند هوش مصنوعی، به حسابرسان توصیه می‌شود سؤالات زیر را از خود بپرسند.

- چگونه مطمئن شوم که داده‌ها به درستی کنترل و ایمن شده‌اند؟
- چگونه از حریم خصوصی محافظت کنم؟
- چگونه از آسیب و نقض پرهزینه داده محافظت کنم؟
- سیاست‌های حفظ داده‌های من چگونه باید تغییر کند؟

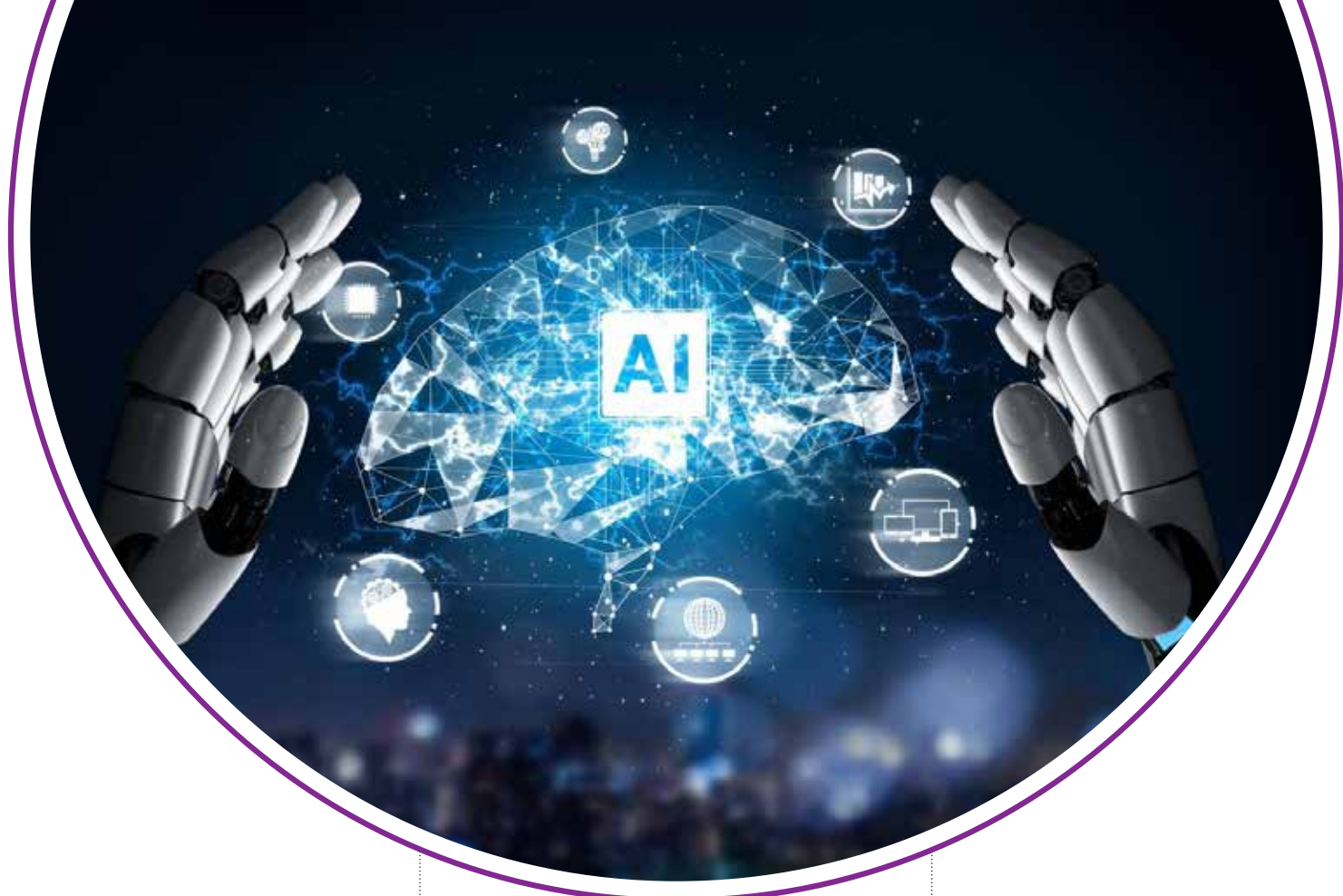
یکپارچگی داده

تحلیل پیشرفته، اتوماسیون و هوش مصنوعی به اندازه‌ی داده‌های اساسی مؤثرند. رویه‌هایی که بر کیفیت داده‌های مورد استفاده در این ابزارها تمرکز می‌کنند، به‌طور فزاینده‌ای حیاتی می‌شوند و دقت اطلاعات ارائه شده یا تولید شده توسط این فناوری‌ها به آن‌ها بستگی دارد. ضرب المثل قدیمی «آشغال وارد بشه، آشغال بیرون میاد»^۴ به‌طور تصاعدی به کار می‌رود. به‌عنوان مثال، اگر یک برنامه‌ی اتوماسیون پردازش، برای کپی کردن یک فیلد داده‌ی خاص در یک فرم از ابزار به ابزار دیگر طراحی شده باشد، هرگونه تغییر در ماهیت آن فیلد داده (به‌عنوان مثال، تغییر مکان آن در صفحه، تغییر تعریف آن، اجازه دادن به مقادیر خالی، و غیره) ممکن است باعث از کار افتادن برنامه شود نه فقط یک بار، بلکه هزاران بار، با آثاری که معمولاً به فرایندهای دیگر نیز بصورت آبشاری سرایت می‌کنند.

برخی از سؤالات کلیدی که باید به‌عنوان حسابرس در نظر گرفته شوند عبارتند از:

- چگونه می‌توانم قابلیت اطمینان داده‌های جمع‌آوری شده (به‌عنوان مثال، دقت، کامل بودن) و روش(های) جمع‌آوری داده‌ها را از سیستم‌های مختلف، به ویژه سیستم‌های مشتری، ارزیابی کنم؟
- وقتی سیستم‌ها، کنترل‌ها، خط‌مشی‌ها یا رویه‌های مشتریان تغییر می‌کنند، یا اگر خرید در اواسط سال اتفاق می‌افتد که بر دامنه‌ی کلی فرایند تأثیر می‌گذارد، چه اتفاقی می‌افتد؟
- آیا فقط پرسنل دارای صلاحیت، برای اصلاح سیستم مشتری، دسترسی دارند.

ارتباط این سؤالات برای حرفه‌ی ما در هنگام انجام حسابرسی‌ها و ارزیابی داده‌های استخراج شده تغییر نکرده است، اما آن‌ها به نسبت فناوری دریافت

داده‌ها که حساب‌رسان در حساب‌رسی استفاده می‌کنند اهمیت دارند.

قابلیت توضیح: هوش مصنوعی و جعبه سیاه^۵

فقدان اعتماد به هوش مصنوعی شاید بزرگ‌ترین چالش برای پذیرش گسترده ابزارهای هوش مصنوعی در فرایند حساب‌رسی باشد. این اغلب به‌عنوان «مشکل جعبه سیاه» نامیده می‌شود.

پیش‌زمینه: ابزارهای پایه‌ی هوش مصنوعی می‌توانند به مجموعه‌ای از داده‌های نسبتاً ساده (مثلاً تعدادی رکورد) نگاه کنند و قوانین و درخت‌های طبقه‌بندی را تدوین کنند که انسان می‌تواند آن‌ها را تأیید کند (یعنی دلیل منطقی بودن این که چرا یک ابزار هوش مصنوعی می‌تواند معامله‌ی خاص متقلبانه یا با ریسک بالا را شناسایی کند). سپس این می‌تواند مبنایی برای پیش‌بینی یک نتیجه در آینده شود.

همه‌ی این‌ها خوب است، تا زمانی که نقاط داده برای الگوریتم‌ها بسیار پیچیده شوند و ابزارهای هوش مصنوعی

به‌طور واضح، عوامل محرک و نتایج را به هم مرتبط کرده و الگوی علت و معلولی را تعیین کنند. هنگامی که این اتفاق می‌افتد، تکنیک‌های پیشرفته‌ی هوش مصنوعی، به نام شبکه‌های عصبی، می‌توانند برای یادگیری این الگوها استفاده شوند. شبکه‌های عصبی با استفاده از یک سری الگوریتم‌ها برای تشخیص روابط بین حجم زیادی از داده‌ها کار می‌کنند، که ممکن است درک یا مستندسازی آن دشوار باشد. این عدم شفافیت یا قابلیت توضیح ابزارهای پیشرفته هوش مصنوعی همان چیزی است که به‌عنوان «مشکل جعبه سیاه» شناخته می‌شود.

دلیل دیگری که اعتماد به هوش مصنوعی را دشوار می‌سازد این است که ابزارهای هوش مصنوعی اگر با استفاده از داده‌های جانبدارانه (سوگیری شده) یا بد (مانند نمونه‌ی نامتناسب) آموزش ببینند، می‌توانند پیش‌بینی‌های سوگیری‌شده یا بدی را ارائه دهند. برای مثال، اگر یک ابزار هوش مصنوعی برای طبقه‌بندی خودکار اسناد به‌عنوان

داده‌های مالی، داده‌های منابع انسانی یا راهنمای عملیات آموزش داده شود، اما ۹۰ درصد اسناد آموزشی، داده‌های مالی باشد، این ابزار به اشتباه یاد می‌گیرد در بیش از ۹۰ درصد از زمان، پیش‌بینی هر سند، داده‌های مالی است.

مدیریت باید درک روشنی داشته باشد و بتواند نتایج هوش مصنوعی را تحلیل و توجیه کند. برای انجام این مسئولیت، آن‌ها ملزم به پیاده‌سازی و اعمال سطح مناسبی از کنترل‌های فناوری اطلاعات، پیرامون برنامه‌ها، ازجمله برنامه‌های کاربردی هوش مصنوعی هستند. برخلاف کنترل‌های فناوری اطلاعات سنتی که در آن یک فرایند یا منطق از طریق تغییرات مدیریت ایجاد و کنترل می‌شود استفاده از هوش مصنوعی ممکن است نیازمند توسعه‌ی کنترل‌های بیش‌تر برای نظارت و ارزیابی داده‌های وارد شده به هوش مصنوعی و خروجی نتایج، به‌منظور بررسی صحت و دقت و سوگیری بالقوه باشد. این موضوع همچنین بر چگونگی شناخت حساب‌رس از واحد

مورد حسابرسی با توجه به استاندارد حسابرسی ۳۱۵ تأثیر می‌گذارد.

حسابرسان نیز مانند مدیریت، باید کنترل‌ها و فرایندهای پیرامون ابزار حسابرسی هوش مصنوعی را در نظر بگیرند. زمانی که هوش مصنوعی در تهیه‌ی مستندات مناسب در انجام فرایند حسابرسی به کار گرفته می‌شود، این موضوع برای حسابرسان مهم است که بتوانند توضیح دهند که چرا ابزار هوش مصنوعی معاملات «غیر معمول» یا «غیر عادی» را انتخاب کرده است. این موضوع می‌تواند پیچیده باشد، زیرا ابزار هوش مصنوعی ممکن است هم روش‌های سنتی انتخاب نمونه (به‌عنوان مثال، نمونه‌گیری آماری، بیش‌ترین مقدار، نزدیک به پایان دوره بودن، مقادیر غیرعادی) و عوامل ترکیبی (یعنی بیش از یک عامل) را در نظر گرفته باشد که قبلاً ارزیابی آن در یک جامعه‌ی آماری عملی نبوده است. ملاحظات بیش‌تر در مورد استفاده از هوش مصنوعی توسط مدیریت و حسابرسان شامل موارد زیر است:

- اگر مدیریت نتواند نتایج حاصل از یک ابزار هوش مصنوعی را توضیح دهد

یا ارزیابی کند، آیا می‌تواند ادعا کند که موضوع کامل و دقیق است و کنترل داخلی برای کاهش خطرات تحریف با اهمیت، مؤثر است.

- به‌طور مشابه، اگر حسابرس نتواند نتایج حاصل از یک ابزار حسابرسی هوش مصنوعی را توضیح دهد یا ارزیابی کند، آیا می‌تواند به این نتیجه برسد که شواهد حسابرسی کافی و مناسب را از ابزار حسابرسی با کمک هوش مصنوعی برای اظهار نظر به دست آورده است؟
- الزامات اساسی برای درک برنامه‌ریزی اصلی، کنترل‌ها و فرایندهای پیرامون نگهداری ابزار هوش مصنوعی مدیریت یا ابزار هوش مصنوعی حسابرس چیست؟

محدودیت‌های فعلی هوش مصنوعی

برخی از محدودیت‌های فعلی هوش مصنوعی شامل موارد زیر است:

- هوش مصنوعی نمی‌تواند به‌تنهایی کار کند. در حالی که ممکن است از طریق کارآیی به دست آمده و استفاده از فناوری‌ها و مهارت‌های جدید، حرفه را متحول کند، اما باز هم حسابرس باید

پارامترها را تنظیم کند، نتایج را در ارتباط با سایر شواهد در نظر بگیرد و قضاوت کند که یک کامپیوتر نمی‌تواند این کار را انجام دهد.

- هوش مصنوعی نمی‌تواند تصویر بزرگ را ببیند. برای مثال، دنیای یک ماشین فقط به داده‌هایی (درست یا نادرست) که به آن‌ها دسترسی دارد، آنچه که به آن آموزش داده شده و برنامه‌ریزی شده، محدود است. تفاوت‌ها و نکات دقیق و ظریف دنیای واقعی را نمی‌داند و نمی‌تواند جایگزین قضاوت حرفه‌ای حسابرس شود. تقلب یا جانبداری حتی زمانی که تراکنش‌های پردازش شده توسط هوش مصنوعی کاملاً قانونی به نظر می‌رسند نیز ممکن است اتفاق بیفتد. حسابرسان باید نسبت به این جنبه‌های کیفی هوشیار باشند.
- هوش مصنوعی نیاز به کنترل دارد. یکپارچگی داده‌ها، اگر کنترل‌های مناسبی اجرا و به‌طور مؤثر عمل نکنند ممکن است به خطر بیفتد.
- هوش مصنوعی نمی‌تواند نگرانی‌های اخلاقی یا معنوی را ارزیابی کند. به‌عنوان مثال، در حالی که هوش مصنوعی ممکن است بتواند الگوهای واقعی نقض قوانین

استقلال را شناسایی کند، ولی به طور مؤثری نمی تواند مفهوم یا ادراک تعارض را انجام دهد. (یعنی استقلال باید هم در واقعیت و هم در ظاهر وجود داشته باشد). به عنوان مثال، هوش مصنوعی نمی تواند تشخیص دهد که آیا بازار مالی عدم استقلال را درک می کند یا خیر، وقتی واقعیت ها حاکی از استقلال است.

حسابرسی صورت های مالی در آینده

استفاده ی حسابرس از هوش مصنوعی به موقع، مسئولیت مدیریت نسبت به گزارشگری مالی را سلب نمی کند. استفاده ی بیش از حد مدیریت از نتایج هوش مصنوعی، می تواند تهدیدی برای استقلال حسابرس باشد.

حسابرسی آینده احتمالاً تعامل انسانی بسیار کمتری در رابطه با وظایف بسیار تکراری و مبتنی بر قوانین خواهد داشت. ابزارهای واسط می توانند با اشتراک گذاشتن خودکار اطلاعات در زمان واقعی با ابزار(های) هوش مصنوعی در حسابرسی مستقل مورد استفاده قرار گیرند، که به نوبه خود می تواند ناهنجاری ها یا مسائلی را که نیاز به توجه بیش تر حسابرس دارد را تحلیل، آزمایش و علامت گذاری کند. این امر تعامل انسانی را بر روی تراکنش های پر ریسک تر متمرکز می کند که برخلاف پرس وجوهای معمولی است.

در این سناریو، ابزارهای هوش مصنوعی می توانند معاملات غیرعادی را شناسایی کنند و در عین حال بینش هایی درباره ی ملاحظات که حسابرس ممکن است، در خصوص استانداردهای قابل اجرا (حسابداری، افشا، حسابرسی یا استانداردهای نظارتی)، موقعیت های تاریخی مشابه، یا نتایج حاصل از منابع در دسترس عموم (از جمله موقعیت های

مشابه یا گروه های صنعت مشابه) در نظر بگیرد، را شناسایی کنند. ابزار هوش مصنوعی همچنین می تواند صورتجلسات هیأت مدیره یا ارتباطات کلیدی را تحلیل کند تا به حسابرس در شناسایی ریسک های بیش تر و درخواست اطلاعات پشتیبانی مربوط، کمک کند و همچنین جلساتی را با افراد مناسب، برای بحث در مورد موضوعات مختلف حسابرسی برنامه ریزی کند. همه ی این ها علاوه بر توانایی پردازش مقادیر زیادی از داده ها (مانند خواندن صورت حساب های بانکی و قراردادهای قانونی و تطبیق حساب ها)، چندین برابر سریع تر از یک حسابرس انسانی و همچنین با خطای کم تر است.

تغییر مجموعه مهارت ها

فناوری های پیشرفته، اطلاعات زیادی را در اختیار حسابرس قرار می دهد و آن ها را قادر به قضاوت می کند. اما در نهایت قضاوت نهایی با حسابرس است. فناوری یک تسهیل گر است و زمانی که نوبت به شناسایی همبستگی بین داده ها یا متغیرها می رسد بی بدیل است. با این حال، برای درک نهایی خروجی اطلاعات و همچنین تحلیل آن نسبت به ورودی های ارائه شده، نیاز به بینش و تجربه ی انسانی است. نتایج هوش مصنوعی، در بهترین حالت، پیش بینی های احتمالی مبتنی بر استنتاج، در ارتباط با داده ها است و نباید به عنوان حقیقت در نظر گرفته شوند (یعنی، پیش بینی ها لزوماً پاسخ «درست» نیستند). حسابرس باید از قضاوت حرفه ای برای ارزیابی نتایج هوش مصنوعی در ترکیب با سایر شواهد استفاده کند. ابزارهای هوش مصنوعی می توانند سطح دیگری از بینش را ارائه دهند، اما آن ها به تنهایی پاسخ گو نیستند.

حسابرس اطلاعات را تأیید و تعیین می کند که آیا این یک ناهنجاری است

یا خیر، و مهم تر از آن، تعیین می کند که بر چه چیزی دلالت دارد یا چگونه درباره ی مناسب بودن رفتار با اطلاعات نتیجه گیری کند. در نتیجه، داشتن مهارت های فراتر از تخصص در زمینه الزامات حسابداری و حسابرسی، به زیربنای اساسی حسابداری و حسابرسی و فرایندهای تجاری برای حسابرسان بسیار مهم تر خواهد بود. برای مثال، ممکن است بپرسند:

- چرا این معامله رخ می دهد؟
 - چرا باید به عنوان دارایی گزارش شود؟
 - از کجا بفهمم کلیه ی تراکنش ها کامل است؟
- حسابرسان با داشتن این دانش می توانند معاملات را ارزیابی کنند.

حسابرسان همچنین ممکن است تغییراتی را در تیم های چندرشته ای خود منظور کنند که شامل طیفی از حسابرس، غیر حسابرس ها یا متخصصان و کارشناسان با تخصص فنی بیش تر می شود. افراد حرفه ای حسابرسی، نیاز به دانش بیش تری از علم داده، مدیریت داده ها و تکنیک های یادگیری ماشین (نحوه ی عملکرد آن ها و همچنین محدودیت های آن ها) دارند. درک بهتر از فناوری اطلاعات، تحلیل داده ها، جمع آوری داده ها و برنامه ریزی منابع سازمانی همراه با مهارت هایی مانند تفکر انتقادی، تحلیل و خلاقیت مورد نیاز است.

فاصله ی انتظارات

این فناوری ها پتانسیل این موضوع را دارند که فاصله ی انتظارات حرفه ای ما را افزایش دهند و سطح تعریف «اطمینان معقول» را بالا ببرند. با توانایی تحلیل درصد بیش تری (یا حتی ۱۰۰٪) از تراکنش ها و داده ها، آیا انتظارات بیش تری نسبت به آنچه حسابرسی به دست می آورد وجود خواهد داشت؟

نمونه‌گیری

استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی ممکن است سؤالاتی را در مورد استفاده از نمونه‌گیری ایجاد کند. برای مثال، با توجه به روش‌های حسابرسی آزمون محتوا، اگر حسابرس نتواند رویه‌ای را با پارامترهای دقیق و کافی برای مجموعه‌ای از داده‌ها طراحی کند تا از نیاز به مدیریت کردن تعداد موارد پرت (نقاط دورافتاده)^۶ ناشی از آن جلوگیری کند، ممکن است استفاده از نمونه‌گیری حسابرسی کارآمدتر باشد، زیرا تعداد موارد قابل توجه یا نقاط پرت می‌توانند هنگام واریسی ۱۰۰ درصد جامعه مورد بررسی، افزایش یابند (گاهی اوقات به هزاران مورد).

زمان‌بندی

در حال حاضر، گزارش‌های حسابرسی معمولاً پس از پایان دوره‌ی حسابرسی منتشر می‌شود (معمولاً ۲۵ تا ۱۲۰ روز پس از پایان دوره). با این حال، کاربران به‌طور فزاینده‌ای خواستار اطلاعات به‌موقع هستند. بسیاری از بخش‌های حسابرسی می‌توانند از قبل خودکار یا به صورت موازی اجرا شوند و در نتیجه منجر به تکمیل سریع‌تر مراحل حسابرسی گردد (علی‌رغم محدودیت‌های هوش مصنوعی که در بالا ذکر شد). حسابرسی و گزارش‌دهی مستمر (به‌عنوان مثال، ماهانه، فصلی یا سایر جداول زمانی مربوط) یا در زمان واقعی (مثلاً در صورت وقوع تراکنش‌ها) ممکن است رایج شود.

سرعتی که حسابرس می‌تواند نظر خود را پس از پایان دوره ارائه کند، اساساً توسط سرعت گزارش‌دهی صاحب‌کار محدود می‌شود. استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی توسط حسابرس ممکن است منجر به این شود که ابزار هوش مصنوعی حسابرس به‌طور مداوم تراکنش‌های بااهمیت را هنگام ارسال مشخص کند (با فرض این که کنترل‌ها

به‌طور مؤثر طراحی و اجرا شوند) و به‌طور خودکار روش‌هایی را برای اعتبارسنجی آن تراکنش‌ها (به‌عنوان مثال، مرتبط کردن جزئیات تراکنش‌های بانکی با ارزیابی بر اساس شرایط قرارداد) انجام دهد. بنابراین حسابرس فقط باید ارزیابی کند که آیا رویه‌های بیش‌تر در مورد ادعاهایی که نمی‌توانند در زمان واقعی آزمایش شوند، مورد نیاز است یا خیر. این نوع گزارش‌دهی هم‌زمان و مستمر ممکن است برای مشتریانی که می‌خواهند آن را به‌عنوان بخشی از عملکرد کنترل یا حسابرسی داخلی خود اجرا کنند، نیز مرتبط باشد.

فرصت‌های جدید برای حسابرسان

همان‌طور که هوش مصنوعی به پیشرفت خود ادامه می‌دهد و مشتریان ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی را در فرایندهای خود پیاده‌سازی می‌کنند، پیشنهادهای جدید برای حسابرسی خدمات اطمینان‌بخشی، ممکن است ایجاد شود:

• گزارش اطمینان‌بخشی در مورد

ابزار هوش مصنوعی مشتری

(به‌عنوان مثال، خروجی، الگوریتم یا پارامترها، اگر الگوریتم طبق طراحی عمل می‌کند، یا اگر یک جانب‌داری در داده‌های اساسی یا الگوریتم وجود دارد).

• گزارش اطمینان‌بخشی در

مورد کنترل‌ها و فرایند ابزار هوش

مصنوعی مشتری

(به‌عنوان مثال، سیستم و گزارش‌های کنترل‌های سازمانی (SOC) یا سایر تعهدات مبتنی بر اطمینان / گواهی). اگرچه گزارش‌دهی در مورد کنترل‌ها پیشنهادی کاملاً جدید نیست و این‌که چه کنترل‌هایی آزمایش می‌شوند و چگونه حسابرسان آن کنترل‌ها را آزمایش می‌کنند ممکن است تغییر کند.

• گزارش اطمینان‌بخشی در مورد

استفاده مناسب مشتری از هوش

مصنوعی

(به‌عنوان مثال، حاکمیت بر استفاده از هوش مصنوعی، مطابقت با الزامات قانونی یا اخلاقی).

• گزارش اطمینان‌بخشی در مورد برنامه‌های کاربردی اتوماسیون فرایند روباتیک (RPA)^۷ دارای هوش مصنوعی.

این‌ها ممکن است قبلاً به روشی مشابه در هر کنترل وابسته به فناوری اطلاعات آزمایش شوند (به‌عنوان مثال، شناخت این که ابزار یا برنامه در حال انجام چه کاری انجام می‌دهد و آزمایش نمونه‌ای برای تأیید این شناخت، تنظیم تست، ارزیابی پذیرش کاربر، ارزیابی مدیریت تغییر). این گزارش‌دهی ممکن است در طول زمان برجسته‌تر و مکررتر شود، زیرا فرایندها و برنامه‌ها پیچیده‌تر و پیچیده‌تر می‌شوند.

فراخوانی برای اقدام: حسابرسان برای ورود به بازی چه کاری می‌توانند انجام دهند؟

همه‌ی ما روزانه با رایانه کار می‌کنیم و با این حال بسیاری از ما نمی‌دانیم که چگونه یک ریزتراشه روی مادربرد کار می‌کند. به همین ترتیب، حسابرسان نیازی به متخصص شدن در الگوریتم‌ها و نظریه‌های ریاضی زیربنایی هوش مصنوعی ندارند تا درباره‌ی استفاده و ابزارهای هوش مصنوعی بیاموزند. به‌عنوان حسابرس، شما تشویق می‌شوید:

۱. آگاه باشید و آموزش ببینید.

درباره‌ی فرصت‌ها و ابزارهای هوش مصنوعی که در بازار هستند بخوانید. کنجکاو باشید که سازمان‌های دیگر چگونه از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند و آیا ایده‌های مشابهی وجود دارد که می‌تواند برای سازمان شما در نظر گرفته شود.

• درباره‌ی هوش مصنوعی بیش‌تر بیاموزید (به مقدمه CPA برای هوش

مصنوعی: از الگوریتم‌ها تا یادگیری عمیق، آنچه باید بدانید و سایر منابع شناسایی شده در این زمینه مراجعه کنید).

- توسعه‌های اطمینان‌بخش و استراتژی‌هایی را که از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند، به‌طور فعال نظارت کنید.

- درک خود را از فرصت‌ها و ریسک‌های مرتبط با استفاده از هوش مصنوعی در کارهای حسابرسی افزایش دهید.

- بپرسید که مشتریان چگونه هوش مصنوعی را پیاده‌سازی می‌کنند. حساب‌رسان باید سیستم‌های مشتریان خود را درک کنند، از جمله موقعیت‌هایی که مشتریان هوش مصنوعی را در فرایندهای گزارشگری مالی پیاده‌سازی کرده‌اند.

- دانش خود را با شرکت در سمینارها و وبینارهای توسعه‌ی حرفه‌ای به‌عنوان نقطه شروع برای افزایش دانش خود در مورد هوش مصنوعی و موضوعات مرتبط مانند داده‌ها، تحلیل یا اتوماسیون عمیق کنید.

۲. رهبران هوش مصنوعی در سازمان خود را شناسایی کنید. اگر هیچ کس وجود ندارد، بپرسید «چرا که نه؟» درک این که چه کسی در سازمان شما باید به آن نزدیک شود، شما را در موقعیت بهتری برای حمایت از تغییرات ملموس و اجرای هر فرصت هوش مصنوعی که شناسایی می‌کنید قرار می‌دهد.

۳. شناسایی فرصت‌های اتوماسیون. هنگامی که ابزارها و برنامه‌های کاربردی موجود را درک کردید و این که با چه کسانی در سازمان صحبت کنید، دانش و مخاطبینی را خواهید داشت که بر اساس فرصت‌های شناسایی شده، بر تغییرات تأثیر بگذارید. استراتژیک باشید.

- یک مکان ایده‌آل برای شروع، فرصت‌هایی با منافع بالا و تلاش کم‌تر

است. فرایندهایی که خود را به اتوماسیون اختصاص می‌دهند ماهیت ثابت و تکراری دارند (مانند بررسی صفحات گسترده، فیلتر کردن و مرتب‌سازی اطلاعات، بررسی اسناد و وارد کردن دستی اطلاعات در سیستم‌های ثبت، یا دنبال کردن فرایندهای تصمیم‌گیری بر اساس واقعیت‌ها و شرایط)

- دیجیتالی‌کردن فرایندهای حسابرسی را در نظر بگیرید. برای نگهداری پرونده‌های حسابرسی کاملاً الکترونیکی، برنامه‌ها و شواهدی را از فرمت غیر الکترونیکی مشتریان دریافت کنید.

۴. فرصت‌های هوش مصنوعی را شناسایی کنید.

کارهایی را که از شما می‌خواهد به دنبال داده‌های الگوها یا فرصت‌هایی برای بررسی الگوها در حجم بالایی از داده‌ها بگردید که انجام آن برای انسان چالش‌برانگیز یا زمان‌بر است (به‌عنوان

مثال، بیش‌تر از تعداد معینی، بعد از تاریخ، درصد، بررسی‌های متقابل، خوشه بندی جغرافیایی یا ترکیبی از هر یک از موارد فوق).

- به جمع‌آوری داده‌ها و فرایندهای استانداردسازی برای به دست آوردن داده‌ها از مشتریان مختلف در قالبی ثابت فکر کنید. اگر داده‌ها در قالبی سازگار و ساختاریافته، مشتری به مشتری، سال به سال به دست آیند، پیاده‌سازی ابزارهای هوش مصنوعی ممکن است آسان‌تر باشد.

- ابتدا اجرای فرایندهای هوش مصنوعی را در مقیاس کوچک آغاز کنید و نتایج را با استفاده از قضاوت حرفه‌ای و همچنین هرگونه صرفه‌جویی در کارایی بالقوه ارزیابی کنید.

فهرست بالا به معنای فهرستی جامع نیست، بلکه می‌تواند به شما کمک کند تا در مورد هوش مصنوعی و فرصت‌های موجود برای شما و شرکتان فکر کنید.

تعریف اصطلاحات

اصطلاح	تعریف
هوش مصنوعی Artificial intelligence (AI)	علم آموزش برنامه‌ها و ماشین‌ها برای انجام دادن وظایفی که معمولاً به هوش انسانی نیاز دارند
الگوریتم‌ها Algorithms	مجموعه‌ای دقیق از دستورالعمل‌های کامپیوتری مانند if/then/else یا احتمالات/وزن‌ها برای انجام یک عملیات یا حل یک مشکل
تکنیک‌های تحلیل Analytics techniques	چهار دسته اصلی از تکنیک‌های تحلیل وجود دارد: تحلیل توصیفی بینش‌هایی را در مورد رویدادهای گذشته ارائه می‌دهد. می‌توان از این تکنیک‌ها برای ارزیابی عملکرد و جمع‌آوری بینش استفاده کرد. تحلیل تشخیصی داده‌ها را بررسی می‌کند تا پاسخ دهد که چرا یک نتیجه رخ داده است. با تکنیک‌هایی مانند کاوش، کشف داده‌ها و همبستگی مشخص می‌شود. تحلیل پیش‌بینی‌کننده برای پیش‌بینی نتایجی مانند پیش‌بینی تقاضا برای عملیات زنجیره تامین، که به آینده نگاه می‌کند. در این مورد، داده‌های موجود برای آموزش مدل‌های یادگیری ماشین برای پیش‌بینی آنچه احتمالاً رخ خواهد داد، استفاده می‌شود تحلیل تجویزی راه حل‌های ممکن را ارائه می‌دهد که پیش‌بینی‌ها را به اقدامات قابل اجرا هدایت می‌کند، مانند ایجاد راه‌هایی برای بهینه سازی تولید یا موجودی.
اتوماسیون Automation	فرایند یا روشی که توسط یک راه حل فناوری با حداقل کمک انسانی انجام می‌شود.
داده‌های بزرگ Big data	مجموعه داده‌های بزرگ و پیچیده‌ای که با نرم‌افزارهای پردازش داده سنتی قابل مدیریت و تحلیل نیستند.
بینایی کامپیوتر Computer vision	توانایی یک سیستم یا دستگاه کامپیوتری برای دیدن (به‌عنوان مثال، شناسایی و پردازش تصاویر).
یادگیری عمیق / یادگیری سلسله‌مراتبی Deep learning / hierarchical learning	نوعی یادگیری ماشین با استفاده از الگوریتم‌هایی که تقریباً ساختارها و عملکردهای مغز انسان را تقریب می‌کنند (به‌عنوان مثال، الگوریتم‌هایی که می‌توانند مجموعه‌ای از نورون‌ها را در یک شبکه عصبی مصنوعی شبیه‌سازی کنند که از منابع گسترده داده‌ها یاد می‌گیرد).
هوش مصنوعی عمومی/هوش مصنوعی قوی General AI / strong AI	هوش در سطح انسانی که اجازه می‌دهد دانش بین حوزه‌ها منتقل شود
اینترنت اشیا Internet of Things	اتصال از طریق اینترنت دستگاه‌های محاسباتی تعبیه شده در اشیاء روزمره، آن‌ها را قادر می‌سازد تا داده‌ها را ارسال و دریافت کنند.
رویکرد مبتنی بر منطق و قواعد Logic and rulesbased approach	استفاده از الگوریتم‌ها برای انجام یک کار یا حل یک مسئله

توانایی الگوریتم‌ها برای یادگیری از تجربه به جای ارائه‌ی دستورالعمل‌ها. الگوریتم‌ها، مدل‌های محاسباتی ایجاد می‌کنند که مجموعه داده‌های بزرگ را برای پیش‌بینی خروجی‌ها و استنتاج پردازش می‌کنند. داده‌های بیش‌تر منجر به نمونه‌های بیش‌تری می‌شود، که به الگوریتم کمک می‌کند تا خروجی و بینش خود را در طول زمان تنظیم کند. بینش‌ها برای اصلاح بیش‌تر مدل‌های الگوریتمی بازخورد داده می‌شوند و در طول زمان دقیق‌تر می‌شوند.	یادگیری ماشین Machine learning
هوش مصنوعی محدود/هوش مصنوعی ضعیف Narrow AI / weak AI	سیستم‌های باهوشی که می‌توانند در کارهای خاص، مانند بازی شطرنج، از انسان‌ها پیشی بگیرند، اما نمی‌توانند قابلیت‌ها را انتقال دهند.
تولید زبان طبیعی (NLG) Natural language generation	توانایی یک سیستم یا دستگاه کامپیوتری برای درک زبان طبیعی گفتاری یا نوشتاری
پردازش زبان طبیعی Natural language processing (NLP)	توانایی یک سیستم یا دستگاه کامپیوتری برای درک زبان طبیعی گفتاری یا نوشتاری
محاسبات کوانتومی Quantum computing	پردازش کامپیوتری با استفاده از کیوبیت‌ها برای ذخیره حجم عظیمی از اطلاعات در حالی که انرژی کم‌تری نسبت به یک کامپیوتر کلاسیک مصرف می‌کند.
یادگیری تقویتی Reinforcement learning	یک سیستم هوش مصنوعی نظارت شده که با انجام پیش‌بینی‌ها، اعتبارسنجی آن‌ها در برابر واقعیت و تنظیم مداوم خود برای خروجی بهتر دفعه بعد، یاد می‌گیرد.
اتوماسیون فرایند رباتیک (RPA) Robotic process automation	اتوماسیون نرم‌افزاری که می‌تواند وظایف تکرار شونده با حجم بالا مانند پاسخ دادن به سؤالات، انجام محاسبات، نگهداری سوابق و ثبت تراکنش‌ها را انجام دهد.
یادگیری نظارت‌شده Supervised learning	روشی برای آموزش سیستم‌های هوش مصنوعی با ارائه نتایج دلخواه برای داده‌های آموزشی (جایی که داده‌های آموزشی ورودی و خروجی، برچسب‌گذاری شده‌اند) تا بتوانند آن خروجی‌ها را به داده‌ها متصل کنند.
یادگیری بدون نظارت Unsupervised learning	توانایی الگوریتم‌ها برای استنتاج از مجموعه داده‌ها با شناسایی الگوها و جستجوی شباهت‌هایی که می‌توان آن داده‌ها را براساس آن گروه‌بندی کرد.

پی‌نویس:

1. Business Analytics

2. Business Intelligence

۳. data-hungry یادگیری عمیق به‌عنوان «گرسنه‌داده» در نظر گرفته می‌شود، زیرا برای آموزش و بهینه‌سازی مؤثر مدل‌های خود به مقادیر زیادی از داده‌های برچسب‌گذاری شده متکی است.

۴. garbage in, garbage out: آشغال وارد بشه، آشغال بیرون میاد (GIGO): یک اصل در علوم کامپیوتر و فناوری اطلاعات است که به این ایده اشاره دارد که کیفیت اطلاعات ورودی برای خروجی بسیار مهم است و وارد کردن داده‌های ناقص یا نادرست به سیستم، نتایج نادرست یا ناقص ایجاد می‌کند.

۵. black box: جعبه سیاه در هر سیستم هوش مصنوعی به این موضوع دلالت دارد که ورودی‌ها و عملیات آن برای کاربر یا شخص دیگری قابل مشاهده نیست جعبه سیاه به معنای کلی یک سیستم غیر قابل نفوذ است. مدل سازی یادگیری عمیق معمولاً از طریق جعبه سیاه انجام می‌شود الگوریتم یادگیری، میلیون‌ها نقطه داده را به‌عنوان ورودی می‌گیرد و ویژگی داده خاص را برای تولید خروجی به هم مرتبط می‌کند.

۶. outliers داده‌ای است که به‌طور قابل توجهی از بقیه داده‌ها انحراف دارد و به شیوه‌ای متفاوت رفتار می‌کند.

7. robotic process automation

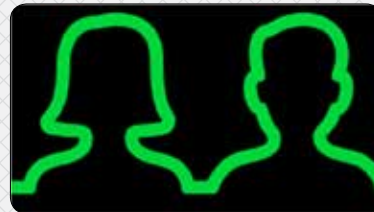
منابع:

1- The Data-Driven Audit: How Automation and AI are Changing the Audit and the Role of the Auditor, CPA Canada and AICPA, 2020

2- A CPA's Introduction to AI: From Algorithms to Deep Learning, What You Need to Know, CPA Canada and AICPA, 2019

3- Artificial Intelligence for Audit, Forensic Accounting, and Valuation, AL NAQVI, WILEY, 2020

چرا مهارت‌های تعامل با مشتری به همان میزان دقت فنی مهم است؟

ظهور محصولات مالی پیچیده، محیط‌های نظارتی در حال تحول، و افزایش انتظارات برای خدمات متنوع، مهارت‌های تعامل با مشتری را به موضوعی رایج

مبدل کرده است. برای حسابداران، این بدان معنی است که دقت فنی دیگر کافی نیست.

نسل امروزی حسابداران و حسابرسان باید نیازهای مشتریان را درک کرده و با آن‌ها هماهنگی داشته باشند، چالش‌های منحصر به فرد هر مشتری را بررسی کنند و توصیه‌های مناسب ارائه دهند.

این مهارت‌ها بسیار با اهمیت شده‌اند، زیرا متخصصان را قادر می‌سازند تا فراتر از خدمات حسابداری سنتی سودآور باشند، که منجر به روابط عمیق‌تر با مشتری، بهبود رضایت‌مندی، و در نهایت، مسیر شغلی قوی‌تر در بازار رقابتی فزاینده می‌شود.

اما برای افرادی که در ارتباط با اعداد به خوبی مهارت دارند، گذار به دنیای کلمات، می‌تواند چالش برانگیز باشد.

این شایستگی فراتر از مهارت کار با اعداد و ارقام است و به ایجاد روابط مستحکم با مشتریان گسترش می‌یابد و به حسابداران برتری قابل ملاحظه‌ای می‌دهد. تعامل موثر با مشتریان نه تنها برای برآوردن نیازهای حسابداری بلکه برای تبدیل شدن به یک مشاور استراتژیک قابل اعتماد است.

حسابداران دارای مهارت در روابط با مشتری، وفاداری بالاتر و ارجاع‌های بعدی بیش‌تری را تجربه کنند، که مستقیماً بر مسیر شغلی و رضایت شغلی آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

در مطالعه‌ای که توسط InfoQuest انجام شد، تأثیر وفاداری مشتری بر درآمد کمی‌سازی گردید. این پژوهش نشان داد که یک مشتری کاملاً راضی ۲.۶ برابر بیش‌تر از یک مشتری تا حدی راضی و ۱۴ برابر بیش‌تر از یک مشتری تا حدودی ناراضی، ایجاد درآمد دارد.

بنابراین تعامل با مشتری احتمالاً منجر به رضایت و وفاداری بیش‌تر می‌شود و می‌تواند به‌طور قابل ملاحظه‌ای بر درآمد و رشد کسب‌وکار مؤسسات تأثیر بگذارد. علاوه بر این، مشتریان راضی بیش‌تر به مؤسسه مراجعه می‌کنند که این امر می‌تواند منجر به تلاش‌های بازاریابی موفق‌تر شود.

برای آخرین نسل از حسابداران، مهارت‌های تعامل با مشتری به‌طور فزاینده‌ای ضروری تلقی می‌شود و زمینه را برای موفقیت حرفه‌ای در شرایطی فراهم می‌کند که تخصص فنی به تنهایی دیگر کافی نیست.

افزایش مهارت‌های تعامل با مشتری: راهنمای گام به گام

۱- توسعه‌ی مهارت‌های ارتباطی قوی

ارتباط موثر بستر تعامل با مشتری را تشکیل می‌دهد. فراتر از اصول صحبت کردن و نوشتن، استفاده از ابزارهای مدرن مانند کنفرانس ویدئویی و نرم افزارهای تعاملی را برای تقویت ارتباط شفاف و کارآمد در نظر داشته باشید. به‌عنوان مثال، استفاده از تماس‌های ویدیویی امکان تعاملات چهره به چهره را، حتی در تنظیمات کار از راه دور فراهم می‌کند و ارتباط شخصی با مشتریان را افزایش می‌دهد.

۲- ایجاد رابطه و اعتماد

ایجاد رابطه با مشتریان فراتر از تعاملات حرفه‌ای است. علاقه‌ی واقعی خود را به کسب‌وکار و روند صنعت مشتری خود نشان دهید. مقالات یا بینش‌های ارزشمندی را که به عملیات آن‌ها مرتبط است به اشتراک بگذارید. به‌عنوان مثال، اگر متوجه یک تغییر نظارتی در بلندمدت هستید که می‌تواند بر کسب‌وکار آن‌ها تأثیر بگذارد، آن‌ها را مطلع کنید. این اقدامات اعتماد ایجاد می‌کند و تعهد شما را با موفقیت به آن‌ها نشان می‌دهد.

۳- آگاه باشید و از فناوری استقبال کنید.

در همگام‌شدن با روندهای صنعت، با تغییرات نظارتی و فناوری‌های نوظهور پیش قدم باشید. از نرم افزار حسابداری مدرن و ابزارهای تجزیه و تحلیل داده‌ها برای ارائه‌ی بینش در لحظه (در زمان واقعی) در مورد سلامت مالی آن‌ها استفاده کنید. به‌عنوان مثال، تجزیه و تحلیل داده‌های مبتنی بر هوش مصنوعی می‌تواند الگوهای پنهان در داده‌های مالی را آشکار کند و شما را قادر سازد تا راه‌حل‌های فعالانه‌ای برای چالش‌های بالقوه ارائه دهید.

۴- گواهی‌نامه‌ها و آموزش‌های مربوطه را دنبال کنید

با دنبال کردن گواهی‌نامه‌ها و برنامه‌های آموزشی متمرکز بر تعامل با مشتری، بر توسعه‌ی حرفه‌ای خود سرمایه‌گذاری کنید. نهادهایی مانند انجمن حسابداران رسمی آمریکا (AICPA) دوره‌ها و گواهی‌های تخصصی در این زمینه ارائه می‌دهند. با دریافت چنین گواهی‌نامه‌هایی، نه تنها مهارت‌های ارزشمندی کسب می‌کنید، بلکه تعهد خود را به برتری در خدمات مشتری به مشتریان فعلی و آینده نشان می‌دهید.

۵- خودارزیابی مستمر و سازگاری

مهارت‌های تعامل با مشتری ثابت نیستند. آن‌ها همگام با صنعت تکامل می‌یابند. به‌طور منظم مهارت‌های خود را ارزیابی کنید و از مشتریان بازخورد بگیرید تا زمینه‌های بهبود را شناسایی کنید. از ذهنیت رشد استقبال کنید، پذیرای بازخورد باشید و با تغییر نیازهای مشتری سازگار شوید. این توسعه‌ی شخصی مستمر تضمین می‌کند که مهارت‌های شما مرتبط و موثر باقی می‌مانند.

۶- از تجزیه و تحلیل داده‌ها برای شخصی‌سازی استفاده کنید

تجزیه و تحلیل داده‌ها را در استراتژی تعامل مشتری خود بگنجانید. از داده‌ها برای تطبیق خدمات خود با نیازهای منحصر به فرد هر مشتری استفاده کنید. به‌عنوان مثال، می‌توانید معیارهای مالی خاصی را که برای

مشتریانتان مهم است، شناسایی کنید و گزارش‌های سفارشی‌سازی‌شده‌ای ارائه دهید که بر شاخص‌های کلیدی تمرکز دارد. شخصی‌سازی، سودی را که از روابط با مشتری به دست می‌آید، افزایش می‌دهد.

تعامل در عمل

حسابدارانی که مهارت‌های تعامل با مشتری را در اولویت قرار داده‌اند، مزایای قابل ملاحظه‌ای را مشاهده کرده‌اند.

مؤسسات ارائه دهنده خدمات حسابداری، اغلب با چالش رایجی در حرفه روبرو هستند، یعنی فرآیندهای دستی زمان‌بر که زمان در دسترس را برای تعاملات معنی‌دار مشتری محدود می‌کند.

آن‌ها نیاز به ساده کردن عملیات خود و یافتن راه‌حلی دارند که به آن‌ها امکان می‌دهد سود بیشتری به مشتریان خود برسانند. از این رو گذار به ابزار جدیدی که می‌تواند وظایف دستی آن‌ها را خودکار کند و ساعات ارزشمندی را که قبلاً به کارهای اداری اختصاص داده شده بود، آزاد کند، می‌تواند اثربخش باشد. پلتفرم جدید به تیم کاری این امکان را می‌دهد تا تجزیه و تحلیل مالی در لحظه را به مشتریان خود ارائه دهند که در هر لحظه از طریق فضای ابری قابل دسترسی است.

این اطلاعات در لحظه، تضمین می‌کند که توصیه‌های ارائه شده به مشتریان همیشه بر اساس داده‌های دقیق بوده و مشتریان را قادر می‌سازد تا تصمیماتی آگاهانه برای کسب‌وکار خود بگیرند.

در جایی که داده‌ها فراوان است اما روابط بسیار مهم است، توانایی برقراری ارتباط مؤثر و ایجاد اعتماد در مشتریان، حسابداران را از هم‌تایانشان متمایز می‌سازد.

تمرکز استراتژیک بر بهبود استعدادهای ارتباطی، پرورش اعتماد تزلزل‌ناپذیر، حفظ هوشیاری، و تعهد به توسعه‌ی حرفه‌ای مستمر از طریق صدور گواهی‌نامه‌ها و برنامه‌های آموزشی، متخصصان حسابداری را به حسابدارانی مناسب برای آینده تبدیل می‌کند.

www.accountancyage.com، ۲۰ نوامبر ۲۰۲۳

• از قضاوت کردن دست بردارید، و شروع به کمک کنید.

اگر کسی در حال قضاوت منفی مشتری، همکار، یا موقعیتی است، بهتر است فوراً با وی تماس بگیرید و بگویید، اگر ما قضاوت نمی‌کردیم، چه اتفاقاتی رخ می‌داد؟ توقف قضاوت‌ها باید به موضوعی غیرقابل مذاکره در مؤسسه‌ی شما تبدیل شود.

• جلسات غیر مولد را حذف کنید.

اولین قدم برای افزایش بهره‌وری کارکنان، کوتاه کردن جلسات غیرمولد است. جلساتی که بیش از ۳۰ دقیقه غیرمولد طول می‌کشد، باید حذف شوند. بهتر است، آن‌ها را به جلسات کوتاه اما بسیار پربار تبدیل کنید.

• به‌عنوان مدیر از اعضای تیم کاری بخواهید درمورد تکمیل یک کار، موارد زیر را برای شما بنویسند:

۱. یک جمله‌ی خلاصه‌کننده‌ی وضعیت؛

۲. پیشینه‌ی مرتبطی که یک مدیر باید بداند؛

۳. تجزیه و تحلیلی از موانع موجود، و

۴. چند توصیه برای مقابله با موانع

این کارها، ابزارهایی برای تغییر فرهنگ است. مسئولیت‌پذیری را هدایت می‌کند و این قدرت را در آن‌ها ایجاد می‌کنند تا خودشان بتوانند مشکلات را حل کنند.

• با افراد مشتاق کار کنید.

سازمان‌هایی که به دنبال رشد هستند باید انرژی خود را بر روی کارکنان متعهد متمرکز کنند، یا به تعبیری دیگر، با افراد مشتاق کار کنند. این نکته‌ی کلیدی است که پیش از بحران استعفای بزرگ، هیچ کس در مورد آن صحبت نمی‌کرد. نظرسنجی‌ها حاکی از آن است که بیش از ۷۰ درصد کارکنان از نظر فکری از کاری که انجام می‌دهند، جدا هستند. به این ترتیب، اگر فرهنگ سازمانی شما در حال تغییر است، باید کارکنان جدا شده را از فرهنگ سازمانی جدید آگاه سازید.

www.journalofaccountancy.com، ۱۱ سپتامبر ۲۰۲۳

جدا شدن یا نشدن خدمات حسابرسی و خدمات غیر حسابرسی، مسئله این است

هنگامی که ارنست اند یانگ اعلام کرد قصد دارد بخش خدمات حسابرسی و خدمات مشاوره‌ای خود را در سپتامبر ۲۰۲۲ جدا کند، زمزمه‌هایی در سراسر صنعت حسابرسی انگلستان

به جریان افتاد. شورای گزارشگری مالی انگلستان از چهار مؤسسه‌ی بزرگ EY، Deloitte، PwC و KPMG خواسته بود تا ژوئن ۲۰۲۴ بخش خدمات حسابرسی خود در انگلستان را به‌عنوان یک فعالیت مستقل از سایر بخش‌ها جدا کنند. در آوریل ۲۰۲۳، این مؤسسه که قبلاً بیش از ۶۰۰ میلیون دلار هزینه کرده بود و یک سال برای جدا

چگونه شکاف استعدادها را بدون استخدام کم کنیم؟

اگر مؤسسه‌ی شما به دنبال راه‌هایی برای یافتن منابع جدید (کارکنان اضافی) است، باید بدانید که ممکن است دو ساعت و نیم در روز، یعنی ۶۰۰ ساعت در سال را به ازای هر کدام از کارکنان فعلی خود از دست بدهید ولی از آن آگاه نباشید. در این مطلب قرار است به ارائه‌ی راهکارهایی بپردازیم که کمک می‌کند بدون استخدام منابع انسانی جدید، به چالش‌های جذب و حفظ استعدادها پاسخ دهیم.

استراتژی رشد مؤسسات کوچک

راه اندازی و اداره‌ی یک کسب‌وکار کوچک از هر نوع شغلی که باشد یک کار تمام وقت است. از بسیاری جهت‌ها، ایجاد استراتژی رشد برای بسیاری از حسابداران سخت است چراکه آن‌ها مجبورند زمان بیشتری را برای جذب مشتریان جدید و استخدام کارکنان بیش‌تر اختصاص دهند. حسابداران افرادی واجد شرایط و ماهر هستند که متعهد به ارائه‌ی خدمات با کیفیت بالا هستند. اگر یک مؤسسه‌ی ارائه‌دهنده‌ی خدمات حسابداری کوچک را اداره می‌کنید و می‌خواهید زمان بیش‌تری را به رشد کسب‌وکار خود اختصاص دهید، باید یکی از دو کار را زیر را انجام دهید:

- اول، شما باید روزانه، حساب‌های کم‌تری را پردازش کنید.
 - دوم، شما باید راهی برای انجام همان مقدار کار در زمان کم‌تر پیدا کنید.
- گزینه‌ی دوم ارجح به نظر می‌رسد، اما چگونه می‌توانید آن را انجام دهید؟

✓ ساختن اصول اولیه‌ی سریع‌تر

سه حوزه‌ی اصلی برای حسابداران وجود دارد که باید در مؤسسات کوچک را در نظر بگیرند:

- (۱) رعایت
- (۲) مدیریت عملکرد
- (۳) مدیریت اسناد

این موارد غیر قابل مذاکره هستند. یعنی، حسابداران باید راه‌هایی برای پوشش موثر هر یک از این حوزه‌ها پیدا کنند. بسیاری از حسابداران در حال حاضر از صفحات گسترده و پردازشگرهای ساده استفاده می‌کنند تا از تطابق مشتریان با قوانین و مقررات اطمینان حاصل کنند. در حالی که این کار مبنایی پایدار نیست که بتوانید عملکرد خود را روی آن رشد دهید. زیرا داده‌های مربوط به مشتری را در معرض خطای انسانی قرار می‌دهد، و چون تمام داده‌ها باید به صورت دستی به روز رسانی و منتقل می‌شوند. وظایف اساسی، مانند تبادل اسناد بین حسابدار و مشتری، بیش

کردن فعالیت‌های خود کار کرده بود، انجام این پروژه را لغو نمود. در آن زمان، ارنست اند یانگ اعلام کرد که کار روی این پروژه را متوقف می‌کند زیرا شرکای EY ایالات متحده‌ی آمریکا، به‌عنوان بزرگ‌ترین شبکه‌ی جهانی این مؤسسه، تصمیم گرفته بودند که با این طرح پیش نروند. بدون تردید این جداسازی بر کارکنان، مشتریان و رشد آینده‌ی مؤسسه تأثیر می‌گذارد اما با توجه به وجوه نقدی که برای آماده‌سازی هزینه شده است، آیا این توقف تصمیم درستی بوده است؟

تضاد منافع بین خدمات حسابرسی و خدمات مشاوره‌ای مدت‌هاست بزرگ‌ترین مؤسسات جهان را با چالش مواجه کرده است. دلایل پشتوانه‌ی این جداسازی ساده است، مؤسسات بیگ فور می‌توانند هر دو بخش کسب‌وکار خود را بدون نگرانی توسعه دهند. این کار اجازه می‌دهد تا هر دو بخش از کسب‌وکار زمانی که با مشتریان یا مشتریان بالقوه‌ای که ممکن است هنوز از آن‌ها اطلاعی نداشته باشند، تحت نام خود فعالیت کنند. هنگامی که EY برنامه‌های خود را در سپتامبر ۲۰۲۲ اعلام کرد، کارمین دی سییو، مدیر اجرایی، گفت که این جداسازی می‌تواند در سال ۱۰ میلیارد دلار اضافی حق‌الزحمه‌ی خدمات مشاوره‌ای از شرکت‌های بزرگ فناوری محور به همراه داشته باشد. البته این جداسازی مشکلاتی را هم به دنبال دارد. این خطر وجود دارد که تقاضا برای برخی خدمات کاهش یابد و منجر به مشکل برای یکی از حوزه‌ها شود. به‌عنوان مثال، PWC قصد دارد تا ۶۰۰ شغل از بازوی مشاوره‌ای خود و تعداد کمی از مشاغل بخش مالیات را کاهش دهد. تقسیم دارایی‌ها و بدهی‌های قانونی و حمایت از پرداخت‌های بازنشستگی نیز به چالش جداسازی اضافه می‌کند. KPMG نیز اعلام کرده است که در حال بررسی پروژه‌ی جداسازی است، در حالی که PWC گفته است که هیچ برنامه‌ای برای جدا کردن خدمات حسابرسی و غیرحسابرسی خود ندارد. با این حال اعلام است که با انجام خدمات مشاوره‌ای به دنبال تنوع بخشیدن به جریان درآمد خود خواهد بود. Deloitte نیز مجدداً اعلام کرده است که بازوهای تجاری خود را تقسیم نخواهد کرد زیرا نمی‌خواهند ارائه‌ی خدمات خود را تقسیم کنند. نشانه‌هایی وجود دارد که مؤسسات متوسط همچون BDO نیز به فکر تغییر وضعیت هستند. نهاد ناظر بر بازار حسابرسی انگلستان اخیراً از این مؤسسه به‌عنوان یکی دیگر از بازیگران مهم در صنعت، به دلیل کاستی‌های غیرقابل قبول در کار حسابرسی انتقاد کرده است. در پاسخ، BDO ۸ میلیون پوند برای کیفیت حسابرسی تیم مرکزی خود سرمایه‌گذاری کرد و ۳۰۰ نفر دیگر را در بخش حسابرسی خود استخدام کرد. تعداد کارکنان BDO نیز از ۷۰۰۰ نفر در سال قبل به ۷۵۰۰ نفر افزایش یافت. با این حال، این رشد در بخش خدمات حسابرسی بدون چالش نبوده است. حقوق دستمزد شرکای این مؤسسه به دلیل تحمل هزینه‌های بیش‌تر برای استخدام‌های جدید و بهبود کیفیت، کاهش یافته است. به‌طور کلی، در شرایطی فعلی مؤسسات به‌طور فزاینده‌ای در حال رقابت با یکدیگر برای مشتریان هستند، به این معنی که آن‌ها باید راه‌های جدیدی برای متمایز کردن خود از یک‌دیگر بیابند. زیرا به نظر می‌رسد دولت فعلاً برای اصلاحات بازار حسابرسی عجله ندارد.

۱۷ نوامبر ۲۰۲۳، www.accountancyage.com

اهمیت موضوع همکاری برای تحول محل کار

ما در عصری زندگی می‌کنیم که یکی از ویژگی‌های بارز آن تحول سریع فناوری است و می‌توان گفت هر صنعتی، از جمله حسابداری، در حال تجربه‌ی یک تغییر پارادایم است. یکی از کاتالیزورهای کلیدی برای این تحول، در نظر گرفتن قدرت همکاری است. با این حال، همکاری صرفاً به معنای کار کردن با یکدیگر نیست. بلکه بیش‌تر به نحوه‌ی رهبری مؤسسه از طریق تغییر و هماهنگ کردن استعدادهای فردی برای دستیابی به نوآوری و تحول است.

• درک همکاری و تأثیر آن

هنگامی که چابکی و سازگاری در اولویت قرار دارند، طرز فکر مشارکتی اهمیت فزاینده‌ای خواهد داشت، چیزی که تنها با همکاری گسترده امکان پذیر است. به عنوان مثال، کسب‌وکاری را در نظر بگیرید که نرم‌افزار حسابداری ابری را اتخاذ می‌کند و به بخش‌های مختلف اجازه می‌دهد تا داده‌های مالی را به‌طور هم‌زمان به‌روزرسانی و تجزیه و تحلیل کنند. این امر محیطی را ایجاد می‌کند که در آن تیم‌های مالی، بازاریابی و عملیاتی می‌توانند به سرعت برای تصمیم‌گیری مبتنی بر داده با یکدیگر همکاری کنند و در نتیجه چابکی و مزیت رقابتی شرکت را افزایش دهند. دامنه‌ی همکاری بسیار فراتر از اعداد و معیارها است. یک محل کار متنوع و پر رونق را تصور کنید که در آن ایده‌های نوآورانه پرورش می‌یابند، و در آن شیوه‌های سنتی، به چالش کشیده می‌شوند. این محیط روحیه‌ی مشارکتی واقعی را پرورش می‌دهد و با تجدیدنظر و بازتعریف هنجارها، می‌تواند موجب تحول صنعت و آینده‌ی حرفه‌ی حسابداری شود. آینده‌ای نزدیک را تصور کنید که در آن هوش مصنوعی و فناوری بلاک‌چین در حسابداری فراگیر می‌شود. این فناوری‌ها به جای صرفاً ثبت دیجیتال سوابق، امکان حسابرسی بلادرنگ و تشکیل آنی پرونده‌ی مالیاتی را فراهم می‌کند. در چنین محیطی کار مؤسسه تنها به بررسی‌های صورت‌های مالی پایان دوره منتهی نمی‌شود، بلکه مؤسسه به یک مشاور مالی در تمام طول سال تبدیل می‌شود و از تجزیه و تحلیل برای ارائه‌ی مشاوره‌های پیش‌بینی‌کننده استفاده می‌کند.

• قدرت رهبری

ایجاد طرز فکر مشارکتی مسئولیتی محدود به رهبری نیست، بلکه تلاش جمعی است که باید در افکار تمام افراد سازمان طنین انداز

از آنچه مورد انتظار است طول می‌کشد.

✓ یکپارچه سازی (نگاهی جامع به نرم افزار خود داشته باشید)
بسیاری از مؤسسات کوچک هنوز اولین تلاش خود را درباره‌ی هدفمندسازی نرم‌افزار حسابداری خود انجام نداده‌اند. برخی دیگر در حال آزمایش راه‌حلهایی از سوی ارائه‌دهندگان مختلف برای پوشش حوزه‌هایی مانند مالیات یا مالیات بر ارزش افزوده هستند. مانند هر هزینه‌ی تجاری، آن‌ها هر راه‌حل را بر اساس استحقاق آن یعنی از نظر هزینه و کارایی در نظر می‌گیرند. با این حال، وقتی هر عملکرد حسابداری را جداگانه در نظر می‌گیرید و نرم‌افزار را به صورت موردی خریداری می‌کنید، می‌توانید راه‌حل‌های مختلف را از چندین ارائه‌ی دهنده متفاوت دریافت کنید. ولی این کار مانع از دستیابی کامل به کارایی نرم‌افزار حسابداری می‌شود. کلید کار یکپارچه سازی نرم‌افزار است. استفاده از نرم‌افزارهای کاربردی که با یکدیگر ادغام می‌شوند، به داده‌ها اجازه می‌دهد تا به صورت یکپارچه و بر بستری امن همگام شوند. به این ترتیب بسیاری از کارهای دستی که برای انتقال داده‌های مالی مشتری از یک نرم‌افزار به نرم‌افزار دیگر انجام می‌شود حذف می‌گردد. این بدان معنی است که خطای انسانی به میزان قابل توجهی کاهش می‌یابد و می‌توان در زمانی که قبلاً برای کارهای تکراری ساده صرف می‌شد، صرفه جویی کرد. بدین ترتیب، شما می‌توانید بر روی ساختن برنامه‌ی رشدی تمرکز کنید که عملکرد شما را برای پیشرفت تجهیز می‌کند.

✓ طراحی نرم افزار حسابداری مقرون به صرفه

هنگامی که شما یک کسب‌وکار کوچک از هر نوعی را اداره می‌کنید، هزینه‌ها تنها ملاحظات بااهمیت نیستند. آن‌ها به‌طور بالقوه تصمیم‌هایی هستند که نتایج‌شان به‌ویژه در اقتصادی با تورم بالا مشخص می‌شوند. با این حال، مهم است که تجزیه و تحلیل هزینه-منفعت را نیز در نظر بگیریم. آیا نرم‌افزار حسابداری X فرصت‌های رشد یکسانی را فراهم می‌کند؟ آیا موجب بهینه‌سازی سود و بهره‌وری و گسترش پایگاه داده‌های مشتری شما می‌شود؟ با این حال تردیدی نیست استفاده از نرم‌افزار حسابداری هدفمند هزینه‌ی قابل ملاحظه‌ای دارد. پس چگونه به ارزش برسیم؟

همان‌طور که عملیات خود را توسعه می‌دهید، ممکن است متوجه شوید که نرم‌افزار مدیریت عملکرد ساخته شده بسیار مفید است. گام بعدی می‌تواند مدیریت اسناد باشد، یعنی استفاده از ترکیب‌های نرم‌افزاری که جریان کارآمد اطلاعات را بین کارکنان و پایگاه داده‌ی مشتری تضمین می‌کند. شناسایی ترکیب‌ها و ادغام‌های نرم‌افزاری مناسب برای تسهیل عملکردها همیشه آسان نیست. اختصاص زمان بیش‌تر به شما کمک می‌کند تا متوجه شوید بستری نرم‌افزاری مناسب شما در بازار درکجا وجود دارد. این به شما و ارائه‌دهنده‌ی انتخابی شما اجازه می‌دهد تا نیازهای خود را در مرحله‌ی خاص تدوین استراتژی رشد شناسایی کنید.

www.accountancyage.com، ۱۴ سپتامبر ۲۰۲۳

شود. برای فراگیر شدن چنین ذهنیتی، رهبری باید مفهومی فراتر از معنای لغوی آن باشد. با این نوع رهبری، تمام کارکنان، صرف نظر از موقعیت‌های‌شان، به همان اندازه نقش مهمی در پرورش این طرز فکر دارند. بهتر است به این موضوع به‌عنوان یک پازل فکر کنید هر قطعه، هر کارمند، برای تکمیل فرهنگی که می‌خواهید ایجاد کنید، حیاتی است.

• نقش در حال تحول فناوری

فرآیندهای حسابداری سنتی در حال تجربه‌ی تحول بزرگی هستند که به‌طور قابل ملاحظه‌ای با پیشرفت فناوری اطلاعات تقویت شده است. معرفی راه‌حل‌های حسابداری مبتنی بر ابر، هوش مصنوعی و سایر ابزارهای دیجیتال نه تنها ارتباط یکپارچه را ترویج می‌کند، بلکه اطلاعات را نیز یکپارچه می‌کند. این پیشرفت‌های فناوری عملکرد متقابل را در سطوح مختلف سازمان تسهیل می‌کند و فرهنگ شفافیت و دسترسی به اطلاعاتی را که حتی یک دهه‌ی پیش وجود نداشت، ارتقا می‌دهد. این ابزارها با ساده‌سازی گردش‌های کاری، بر تنگناهایی که معمولاً نوآوری را خفه می‌کنند، غلبه می‌کنند. به عبارت دیگر، این تحول فراتر از بهبود کارایی عملیات، و مستلزم تعریف مجدد روابط در محل کار و شکستن موانع مرسوم در سطح هر بخش و کل سازمان است.

• تأثیر بر حل مسئله

همکاری فقط یک ایده آل انتزاعی نیست، بلکه ابزار عملی برای حل بهتر مشکلات است. به‌ویژه در یک چشم انداز رقابتی که در آن تصمیمات سریع و مؤثر می‌تواند باعث شکست یک کسب‌وکار شود. همکاری با گرد هم آوردن دیدگاه‌های مختلف، امکان ایجاد راه‌حل‌های جامعی را فراهم می‌کند که عوامل متعددی را در نظر می‌گیرند. این نه تنها موفقیت یک پروژه، بلکه پایداری طولانی مدت تصمیمات و استراتژی‌ها را تضمین می‌کند. به‌عنوان نمونه، در دنیای حسابداری، رسیدگی به مسائل پیچیده در حوزه‌ی رعایت قوانین و مقررات اغلب به حضور تیم‌های حقوقی، مالی و عملیاتی نیاز دارد. از طریق این تلاش‌های مشترک، دیدگاه‌های متنوع می‌توانند در راه‌حل جامعی که تمام جنبه‌های مشکل را بررسی می‌کند، ادغام شوند.

• ایجاد فرهنگ همکاری

ایجاد فرهنگ همکاری یک شبه اتفاق نمی‌افتد. رهبران باید اقدامات فعالی را برای پرورش و ترویج آن انجام دهند. شناخت استعدادهای فردی در چارچوب همکاری می‌تواند به شکل قابل ملاحظه‌ای به ایجاد فرهنگی کمک کند که حس منحصر به فرد بودن را به کارکنان القا می‌کند. این سفر با درون نگری آغاز می‌شود. تخصیص فضا در ایجاد فرهنگ همکاری مهم است. چراکه به شما امکان می‌دهد تا به درستی روی شیوه‌ها، هنجارها و باورهای فعلی فکر کنید، و تمایل به پذیرش تغییر را تقویت نمایید. رسیدن به فرهنگ همکاری اغلب نیازمند شکستن مقاومت‌ها در برابر تغییر است و این کار به رهبری انعطاف پذیر، صبر و چابکی نیاز دارد. درست، در زمانی که ما دچار چالش می‌شویم، یاد می‌گیریم و رشد می‌کنیم.

به‌عنوان سخن آخر، رهبرانی که استراتژی‌های خود را بر پنج ستون زیر بنا می‌کنند، راه را برای همکاری هموار می‌کنند و فرهنگی را ایجاد

می‌کنند که در آن همه پیشرفت کنند.

(۱) شفافیت: سیاست‌های درهای باز نمادین نیستند، بلکه افراد را به گفت و گوی معنادار، ایجاد اعتماد و صراحت دعوت می‌کنند.

(۲) شناخت: استعدادهای فردی و نقاط عطف مشترک را شناسایی کنید. این تعادل، ویژگی‌های منحصر به فرد شخص را تأیید و در عین حال کار گروهی را تشویق می‌کند.

(۳) انعکاس: بخشی از جلسات تیم را به تفکر جمعی در مورد عملکردها، پیشرفت و چگونگی بهبود مستمر اختصاص دهید.

(۴) همکاری متقابل: میان تیم‌هایی که بر روی پروژه‌های مختلف کار می‌کنند، ارتباط برقرار کنید و مهارت‌های حل مشکل به شکل جمعی را افزایش دهید.

(۵) غلبه بر مقاومت در برابر تغییر: تغییر سخت است. بر روی استراتژی‌های مدیریت تغییرات، سرمایه گذاری کنید تا بتوانید تیم خود را به سوی اهداف سازمانی هدایت کنید.

۵ اکتبر ۲۰۲۳ www.journalofaccountancy.com

افزایش حقوق حسابداران به دلیل کمبود استعدادها در حرفه‌ی حسابداری

کاهش تعداد فارغ‌التحصیلان حسابداری که وارد بازار کار می‌شوند، موجب افزایش حقوق حسابداران و متخصصان مالی می‌شود. در حال حاضر بازار کار بیش‌ترین تقاضا را برای متخصصان حسابداری و مالی

نشان می‌دهد که دارای مهارت‌های برنامه ریزی مالی و تجزیه و تحلیل داده هستند. اکنون جریان استخدام در امور مالی و حسابداری قوی است و نرخ بیکاری در حوزه‌های مذکور به‌ویژه برای حسابداران، بسیار پایین‌تر از سایر رشته‌ها است. به‌طور خاص، برای متخصصان برنامه‌ریزی و تحلیل مالی (FP&A) و همچنین متخصصان گزارشگری مالی و حسابداران رسمی که کار رسیدگی به حساب‌های شرکت‌های دارای منافع عام را بر عهده دارند، تقاضای بسیار زیادی وجود دارد. در نتیجه حقوق و مزایای این افراد دارای روند رو به افزایشی است. شرکت‌ها با کمبود حسابدار مواجه هستند که این موضوع هم باعث مشکلات گزارشگری مالی برای مدیرانی می‌شود که نمی‌توانند متخصصان مورد نیاز خود را پیدا کنند و هم باعث افزایش حجم کاری می‌شود که می‌تواند منجر به فرسودگی کارکنان شود. از این رو، واحدهای حسابداری و مالی در بخش‌های دولتی و خصوصی استراتژی‌های متعددی را برای جذب و حفظ استعدادها امتحان می‌کنند. علاوه بر این، مؤسسات ارائه دهنده‌ی خدمات حسابداری همچنان با چالش‌های نظارتی مواجه هستند و در نتیجه، حوزه‌های کلیدی همچون کاهش زیان مصرف‌کننده، مدیریت بدهی‌ها و دارایی‌ها و رعایت قوانین و مقررات را در اولویت قرار می‌دهند. ادغام و تحصیل نیز

این روزها در کانون توجه است. گفتنی است، برخورداری از مهارت‌های مختلف درآمد بیش‌تری را برای حسابداران به همراه دارد. بر اساس یک نظرسنجی، رهبران کسب‌وکارهای تجاری درصدد افزایش حقوق برای متخصصان حسابداری و مالی در زمینه‌های گزارشگری مالی (۴۸ درصد)، مدل‌سازی مالی (۴۲ درصد)، حسابداری مدیریت (۳۸ درصد) و تجزیه و تحلیل داده‌ها (۳۶ درصد) هستند. در حال حاضر مفهوم ارزش برای سازمان بسیار فراتر از توانایی انجام وظایف حرفه‌ای عادی است و تنها حسابداران دارای صلاحیت‌های حرفه‌ای و مهارت‌های منحصر به فرد، امکان مشارکت مستمر و فعالیت در سطوح بالاتر را دارند.

۱۳ اکتبر ۲۰۲۳، www.accountingtoday.com

نقش حسابداران رسمی در پروژه‌های مبتنی بر هوش مصنوعی

صنعت هوش مصنوعی این روزها در حال رشد است، اما نرخ پذیرش راه‌حل‌های مبتنی بر هوش مصنوعی در بین شرکت‌های کوچک و متوسط (SMEs) نسبتاً پایین است، زیرا آن‌ها اغلب ابزار سرمایه‌گذاری در

هوش مصنوعی، و درک خوبی از آنچه در معرض ریسک است را ندارند. هوش مصنوعی امکان خودکارسازی، حذف وظایف اضافی یا تکراری، مدیریت و تفسیر بهتر داده‌ها و تسهیل حسابرسی را فراهم می‌کند. افزایش بهره‌وری واقعی در سایه‌ی هوش مصنوعی، حدود ۲۵ تا ۴۵ درصد کسب‌وکارهای تجاری را قادر می‌سازد رقابتی باقی بمانند و حتی در شرایط بحرانی نیز به بقای خود ادامه دهند. به‌طور کلی یک پروژه‌ی مبتنی بر هوش مصنوعی باید به‌عنوان پروژه‌ای فناوری محور در نظر گرفته شود که چالش آن نوشتن الگوریتم نیست، بلکه پاسخ به سوالاتی از قبیل است که، ما برای رسیدن به چه چیزی تلاش می‌کنیم؟ برای حل چه مشکلی تلاش می‌کنیم؟ راه‌حل فناوری محور چگونه به نتایج سازمان ما کمک خواهد کرد؟ و غیره. به این ترتیب، بینش استراتژیک حسابداران رسمی (CPA) می‌تواند ارزشمند باشد. به‌طور طبیعی، پیاده‌سازی هوش مصنوعی هزینه دارد، اما با تخمین میزان صرفه جویی بالقوه در زمان یا بهبود کارایی، CPAها می‌توانند علاوه بر مدیریت برنامه‌ریزی مالی (هزینه‌های پیاده‌سازی هوش مصنوعی)، حوزه‌ی به‌کارگیری و نحوه‌ی اعمال راه‌حل مبتنی بر هوش مصنوعی را نیز شناسایی کنند. مهم است که در نظر داشته باشید که کارشناسان هوش مصنوعی، هر میزان هم که ماهر باشند، همیشه درآمد و هزینه‌ها یا نحوه‌ی مدیریت پروژه را نمی‌دانند. آن‌ها نیاز به راهنمایی دارند و از آنجایی که CPAها در این زمینه‌ها بسیار قوی هستند، در زمان مذاکره با ذی‌نفعان مختلف، جایگاه

برجسته‌ای بر سر میز خواهند داشت. فراموش نکنید که وقتی موضوع جدیدی مانند هوش مصنوعی را اجرا می‌کنید، باید دائماً برنامه‌های استراتژیک خود را بازنگری و با تغییرات مطابقت دهید. CPAها در مؤسسات بزرگ می‌توانند این نقش مشاوره را برای مشتریان خود ایفا کنند، و اگر ببینند که هوش مصنوعی به روشی نادرست در پروژه استفاده می‌شود، در حاکمیت، حفاظت از داده‌ها و حتی اخلاق، نقش خود را ایفا خواهند کرد. مدیریت ریسک بخشی از مدیریت پروژه و بسیار مهم است. حسابداران رسمی با انجام تحلیل ریسک مناسب، می‌توانند فرآیند را به شکلی مدیریت کنند که پروژه به سمت جلو حرکت کند و اگر مسائلی وجود دارد که می‌تواند برای سازمان مضر باشد، آن‌ها را پیش‌بینی نمایند. امروزه، دامنه‌ی فعالیت حسابداران رسمی بسیار فراتر از کار با اعداد است. از پردازش داده‌ها گرفته تا تحول دیجیتال و پیاده‌سازی اتوماسیون، همه چیز در محیط امروزی به سرعت در حال تحول است، و CPAها با قرار دادن عملکرد مالی در محوریت سازمان و با تمرکز بر به‌کارگیری بینش استراتژیک در مورد کسب‌وکار، این پتانسیل را دارند که در پیاده‌سازی هوش مصنوعی پیشرو باشند.

۸ اگوست ۲۰۲۳، www.cpacanada.ca

اثربخشی مدیر ارشد حسابرسی داخلی چگونه افزایش می‌یابد؟

بر اساس نظرسنجی اخیر از مدیران ارشد حسابرسی داخلی (CAEs)، مدیریت ذی‌نفعان و رهبری تیم به‌عنوان سه ویژگی اصلی مؤثرترین مدیران ارشد

حسابرسی داخلی شناسایی شده‌اند. ۱۱۴ مدیر ارشد حسابرسی داخلی در این نظرسنجی شرکت کردند که نتایج نشان می‌دهد ریسک‌گرایی بزرگ‌ترین فاکتور افزایش نمرات اثربخشی شخصی CAEها بوده است و ریسک‌گرایی منجر به بهبود ۴۷ درصدی اثربخشی مدیران ارشد حسابرسی داخلی می‌شود. ریسک‌گرا بودن منجر به همسویی برنامه‌ی حسابرسی داخلی با ریسک‌های برتر شرکت و ارزیابی ریسک‌های حسابرسی می‌شود. علاوه بر این، توصیه‌های حسابرسان داخلی را به خوبی با ریسک سازمانی هماهنگ می‌سازد. هر کاری که حسابرسی داخلی انجام می‌دهد باید بر اساس ریسک باشد. وقتی صحبت از اهمیت ریسک به میان می‌آید، جالب است بدانید که CAEهای مؤثر با احتمال بیش‌تری در مدیریت ریسک سازمانی (ERM) مشارکت می‌کنند.

مدیریت ذی‌نفعان نیز تا ۳۰ درصد در افزایش اثربخشی شخصی CAEها نقش دارد. برگزاری جلسات غیررسمی منظم با ذی‌نفعان کلیدی و درک همسو از انگیزه‌ها، اولویت‌ها و نگرانی آن‌ها، ازجمله مهم‌ترین عوامل افزایش اثربخشی مدیران ارشد حسابرسی داخلی است. مؤثرترین

ایمیل ارسال کنید. ریسک سردرگمی کاهش می‌یابد و اطمینان حاصل می‌شود که با آخرین داده‌ها کار می‌شود.

- حسابداری خودکار: ورود دستی داده‌ها خسته کننده و مستعد خطا است. نرم افزارهای حسابداری ابری بسیاری از این وظایف را خودکار می‌کند و زمان و تلاش مورد نیاز را به میزان قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌دهد. این اتوماسیون نه تنها کارایی را افزایش می‌دهد، بلکه دقت را نیز بهبود می‌بخشد.

- امنیت پیشرفته: سیستم‌های حسابداری مبتنی بر ابر معمولاً دارای ویژگی‌های امنیتی قوی هستند. داده‌های مالی مشتری رمزگذاری شده و به‌طور ایمن ذخیره می‌شود و خطر رخنه در داده‌ها را کاهش می‌دهد. این سطح از امنیت اغلب فراتر از آن چیزی است که کسب‌وکارهای کوچک می‌توانند از عهده‌ی آن برآیند.

- مقیاس پذیری: کسب‌وکارهای کوچک پویا هستند. همان‌طور که آن‌ها رشد می‌کنند، نیازهای حسابداری‌شان نیز تکامل می‌یابد. سیستم‌های مبتنی بر ابر مقیاس‌پذیر هستند و به حسابداران این امکان را می‌دهند که به‌طور یکپارچه با نیازهای متغیر مشتریان خود سازگار شوند. حسابداران از پتانسیل تحول آفرین فناوری ابر آگاه هستند، اما چگونه می‌توانند به آن نقطه‌ی عطف برسند؟

- درک دقیقی از چالش‌های منحصر به فرد مشتریان خود و این‌که چگونه فناوری ابری می‌تواند بازی را تغییر دهد به دست آورید.

- از رهبران صنعت که در گذار به فناوری ابری موفق بوده‌اند، دیدگاه‌های تخصصی دریافت کنید، و در صورت امکان، استراتژی‌های عملی را که ارائه می‌دهند بلافاصله اجرا کنید.

- نحوه‌ی استقرار استراتژیک ابزارها برای افزایش همکاری، امنیت و مقیاس پذیری را بیاموزید.

به‌طور کلی، فناوری ابر شما را به ابزارهایی مجهز می‌کند تا فراتر از خدمات حسابداری سنتی بروید و به شما امکان می‌دهد مشاوره‌ی مالی استراتژیک را در زمان واقعی ارائه دهید.

۱۱ سپتامبر ۲۰۲۳، www.accountancyage.com

تجدید نظر در مورد تقلب و مسئولیت شناسایی آن

تقلب یک نگرانی جدی است که می‌تواند عواقب مخربی داشته باشد. با توجه به عدم اطمینان‌های پیرامون اقتصاد و این‌که آیا ما در حال تجربه‌ی رکود، فرود نرم یا چیز دیگری هستیم، بهتر است از ابتدا بررسی مختصری از وظایف متخصصان حسابداری در مورد تقلب، در پروژه‌های اطمینان بخشی داشته باشیم. به یاد داشته باشید که هیچ جایگزینی برای استانداردهای حرفه‌ای انجمن حسابداران رسمی آمریکا (AICPA) وجود ندارد و هدف از این

CAE‌ها خود را بیش‌تر به‌عنوان یک مدیر اجرایی استراتژیک می‌بینند و نسبت به این نقش مشتاق هستند. ارتباط قوی با ذی‌نفعان در سراسر سازمان، از ویژگی‌های حیاتی مدیران با عملکرد بالاست.

رهبری مؤثر تیم حسابرسی داخلی نیز یکی دیگر از ویژگی‌های اساسی CAE‌های مؤثر است. رهبری اعضای تیم برای رسیدن به اهداف‌شان و کمک به آن‌ها برای توسعه‌ی نقش‌شان مهم است، و این موضوع فقط برای رسیدن به اهداف و اولویت‌ها نیست، بلکه در مورد گوش دادن و درک نیازهای یک تیم است. یک رهبر تیم مؤثر، فرهنگ افکار باز را پرورش می‌دهد که در آن اعضای تیم، افکار و ایده‌های‌شان را به آسانی به اشتراک بگذارند، و به افراد کمک می‌کند تا با ایجاد ارتباط و تعامل به پیشرفت در مسیر حرفه‌ای خود دست یابند.

۲۸ اگوست ۲۰۲۳، internalaudit360.com

آینده‌ی حسابداری در فضای ابری

دگرگونی دیجیتال برای کسب‌وکارهای تجاری فراتر از یک کلیدواژه است، و این موضوع متخصصان حسابداری را در مقطع حساسی قرار می‌دهد. دنیایی را تصور کنید که در آن حسابداران نه تنها داده‌های تاریخی را ارائه می‌دهند، بلکه بینش‌های مالی در زمان واقعی را ارائه می‌دهند

که مشتریان را برای تصمیم‌گیری آگاهانه توانمند می‌سازد. این همان چیزی است که در سایه‌ی فناوری ابری تحقق می‌یابد. ابر فقط یک روند فناوری محور نیست. بلکه لوزه‌ای است که در حال تعریف مجدد نحوه‌ی ارائه‌ی ارزش منحصربه‌فرد توسط حسابداران است. حسابداران می‌توانند به مشتریان تجاری خود برای صرفه جویی در زمان، کاهش هزینه‌ها و تصمیم‌گیری آگاهانه کمک کنند. اگر یک مؤسسه‌ی کوچک ارائه دهنده‌ی خدمات حسابداری هستید، تحول دیجیتال موضوعی است که نباید از دست بدهید. ابزارهای مبتنی بر فضای ابری، شیوه‌ی ارائه‌ی خدمات حسابداری به مشتریان تجاری کوچک را متحول می‌کند. از جمله مزایای آن برای کسب‌وکارهای تجاری کوچک به شرح زیر است:

- ارائه‌ی بلادرنگ اطلاعات مالی: کسب‌وکارهای کوچک اغلب با حاشیه سود کم کار می‌کنند. به این ترتیب نباید برای گزارش‌های پایان ماه، منتظر بمانند. با ابزارهای حسابداری مبتنی بر ابر، حسابداران می‌توانند چشم انداز فوری در مورد سلامت مالی مشتریان ارائه دهند تا صاحبان کسب‌وکارهای کوچک را برای تصمیم‌گیری سریع توانمند کنند.
- ارائه‌ی جریان اطلاعاتی یکپارچه: سیستم‌های مبتنی بر ابر امکان به اشتراک گذاری یکپارچه‌ی داده‌ها و اسناد مالی را فراهم می‌کنند. این به این معنی است که دیگر نیاز نیست صفحات گسترده را از طریق

مطلب پوشش تمام استانداردهایی نیست که در بخش‌های مربوط به دستورالعمل‌ها گنجانده شده‌اند. بحث ما شامل تعهدات تحت پوشش بیانیه‌های AICPA در مورد استانداردهای خدمات حسابداری و بررسی (SSARS) و بیانیه‌های AICPA در مورد استانداردهای حسابرسی (SAS) خواهد بود. بیایید با SSARS شروع کنیم.

مشابه با حسابرسی صورت‌های مالی، هنگام انجام پروژه‌ی تهیه، تکمیل یا بررسی، حسابدار با روش‌های پذیرش یا تداوم فعالیت شروع می‌کند. این رویه‌ها شامل اخذ موافقت مدیریت (معمولاً از طریق نامه‌ی تعهد) است که در آن مدیریت مسئولیت‌های خود را در قبال تقلب می‌شناسد و درک می‌کند. این مسئولیت‌ها شامل پیشگیری و کشف تقلب و همچنین طراحی، اجرا و حفظ سیستم کنترل داخلی مربوط به تهیه و ارائه صورت‌های مالی به نحوی است که عاری از تحریف‌های بااهمیت، اعم از تقلب یا اشتباه باشد، مگر این‌که حسابدار تصمیم بگیرد که مسئولیت چنین کنترل داخلی را بپذیرد.

مسئولیت‌های تقلب در پروژه‌ی تهیه یا تکمیل

هنگام اجرای یک پروژه‌ی تهیه که هدف از آن تهیه‌ی صورت‌های مالی بر اساس چارچوب گزارشگری مالی مشخص است، مسئولیت اصلی حسابرس الزام به کسب موافقت مدیریت مبنی بر اذعان و درک مسئولیت خود برای پیشگیری و کشف تقلب است. در هر صورت، این امر در مورد تعهدات تکمیل پروژه نیز صدق می‌کند، جایی که هدف کمک به مدیریت در ارائه‌ی صورت‌های مالی و گزارشگری مطابق با بخش ۸۰ AR-C (تعهدات تکمیل)، با استفاده از تخصص حسابداری و گزارشگری مالی است. با این حال، هیچ تضمینی ارائه نشده یا اطمینان حاصل نشده است که به منظور انطباق صورت‌های مالی با چارچوب گزارشگری مالی مربوط، نیاز به تغییر معناداری نباشد.

توصیه می‌شود (اگرچه لازم نیست) که به منظور شفافیت، حسابدار در نامه‌ی تعهدی که وظایف حسابدار را تشریح می‌کند به مدیریت اطلاع دهد که برای شناسایی یا افشای هرگونه تحریف در صورت‌های مالی، نمی‌توان در مورد تقلب یا اشتباه، یا شناسایی یا افشای هرگونه تخلف در واحد تجاری یا عدم رعایت قوانین و مقررات به تعهدات تهیه یا تکمیل اتکا کرد.

مسئولیت‌های تقلب در یک پروژه‌ی بررسی

به یاد داشته باشید که در بررسی صورت‌های مالی، اهداف حسابدار شامل کسب اطمینان محدود نسبت به مطابقت با مبنایی برای گزارشگری است که آیا از تغییرات معناداری که باید در صورت‌های مالی انجام شود تا صورت‌ها مطابق با چارچوب گزارشگری مالی قابل اتکا باشند، آگاهی لازم وجود دارد یا خیر.

در به دست آوردن اطمینان محدود، بخش ۹۰ AR-C (بررسی صورت‌های مالی)، حسابدار ملزم است تا از مدیریتی که مسئولیت امور مالی و حسابداری را بر عهده دارند، در صورت اقتضا، در مورد وجود یک تقلب واقعی، مشکوک یا ادعایی مطرح شده از سوی سایرین در واحد تجاری، تحقیق کند. روش تحقیق زمانی مؤثر است که حسابدار درک مناسبی از کسب‌وکار تجاری کسب کرده باشد تا پرسش‌هایی را مطرح

کند، در طول کار بررسی کنجکاو باقی بماند و پاسخ‌ها را در چارچوب تعهد خاص ارزیابی کند و در عین حال تردید حرفه‌ای مناسب را حفظ کند.

هنگامی که نشانه‌هایی وجود دارد که تقلب رخ داده است یا ممکن است رخ داده باشد، باید آثار آن در هنگام تهیه‌ی صورت‌های مالی در نظر گرفته شوند، حسابدار موظف است این موارد را در اسرع وقت به سطح مناسب مدیریت ارشد، ترجیحاً در سطح بالاتر از افرادی که درگیر مورد مشکوک تقلب هستند یا به افرادی که مسئولیت راهبری دارند، اطلاع دهد. در صورت لزوم، حسابدار باید تأثیر ارزیابی مدیریت از تقلب بر صورت‌های مالی، و تأثیر ارزیابی مدیریت از اثرات تقلب بر نتیجه‌گیری حسابدار در مورد صورت‌های مالی و گزارش حسابدار را در نظر بگیرد و تعیین کند که آیا آن‌ها به‌عنوان حسابدار مسئولیت‌های گزارشگری به اشخاص خارج از واحد تجاری را دارند یا خیر.

از آن‌جا که ممکن است تعارضات احتمالی با تعهدات اخلاقی و قانونی حسابدار در مورد محرمانه بودن پیچیده باشد، حسابدار ممکن است قبل از انجام هرگونه بحث با اشخاص خارج از واحد تجاری، با مشاور حقوقی مشورت کند. اگر تقلب منجر به تحریف بااهمیت در صورت‌های مالی شود یا مدیریت ارشد را شامل شود، حسابدار موظف است موضوع را مستقیماً به افرادی که مسئولیت راهبری دارند اطلاع دهد.

حسابدار باید تضمین‌های کتبی خاصی را از مدیریت در مورد تقلب دریافت کند، مانند این‌که مدیریت اطلاعات مهمی در مورد هر تقلب شناخته شده یا مشکوکی که ممکن است بر واحد تجاری تأثیر گذاشته باشد، در اختیار حسابدار قرار دهد. این اطلاعات می‌تواند شامل اطلاعات درباره‌ی کارکنانی باشد که نقش مهمی در کنترل‌های داخلی، مدیریت، یا ... دارند، و در زمانی که تقلب می‌تواند بر صورت‌های مالی تأثیر با اهمیتی داشته باشد.

در پایان، گزارش بررسی کتبی می‌بایست شامل توضیحی باشد مبنی بر این که مدیریت مسئول تهیه و ارائه‌ی منصفانه‌ی صورت‌های مالی مطابق با چارچوب گزارشگری مالی قابل اجرا است. این مسئولیت شامل طراحی، اجرا و حفظ سیستم کنترل داخلی حاکم بر تهیه‌ی صورت‌های مالی به نحوی است که عاری از تحریف‌های بااهمیت ناشی از تقلب یا اشتباه باشند.

مسئولیت‌های تقلب در یک کار حسابرسی

بخش ۲۴۰ AU-C، به بررسی تقلب در حسابرسی صورت‌های مالی و مسئولیت‌های حسابرس مربوط به تقلب در حسابرسی صورت‌های مالی می‌پردازد. به‌طور خاص، بخش ۳۱۵ AU-C، به درک از واحد تجاری و محیط آن و ارزیابی ریسک تحریف‌های بااهمیت، و بخش ۳۳۰ AU-C، به اجرای مراحل حسابرسی در پاسخ به ریسک‌های ارزیابی شده و ارزیابی شواهد حسابرسی به دست آمده در مورد ریسک تحریف‌های بااهمیت ناشی از تقلب، می‌پردازد.

بخش ۲۴۰، ۰۴ AU-C نیز اشاره می‌کند که مسئولیت اصلی پیشگیری و کشف تقلب بر عهده‌ی مدیریت واحد تجاری است. علاوه بر این، افرادی که مسئولیت راهبری را بر عهده دارند، مسئولیت نظارتی شامل در

نظر گرفتن احتمال حذف کنترل‌ها یا سایر تأثیرهای نامناسب بر روند گزارشگری مالی را دارند.

مسئولیت‌های حسابرس

همان‌طور که می‌دانیم حسابرس مسئول کسب اطمینان معقول نسبت به این موضوع است که صورت‌های مالی عاری از تحریف‌های بااهمیت ناشی از تقلب یا اشتباه است. اگرچه اطمینان معقول سطح بالایی از اطمینان است، اما این ریسک اجتناب‌ناپذیر وجود دارد که برخی تحریف‌های بااهمیت، حتی اگر حسابرسی به درستی مطابق با استانداردهای حسابرسی پذیرفته شده (GAAS) برنامه‌ریزی و انجام شده باشد، در صورت‌های مالی شناسایی نشوند. محدودیت‌های ذاتی حسابرسی به‌ویژه در مورد تحریف ناشی از تقلب است و در بیش‌تر موارد، مدیریت، منبع تقلب بالقوه است.

برای دستیابی به الزامات GAAS، حسابرسان عموماً موظفند:

- تردید حرفه‌ای خود را حفظ کنند.

اعضای کلیدی تیم رسیدگی بحث کنند که چگونه و در کجا ممکن است صورت‌های مالی واحد تجاری در معرض تحریف بااهمیت ناشی از تقلب قرار گیرد. فراموش نشود که جلسه‌ای ایده‌پرداز تقلب با شناسایی ریسک‌های تقلب خاص مشتری، مستند شود.

به‌عنوان بخشی از رویه‌های ارزیابی ریسک و فعالیت‌های مرتبط با بخش ۳۱۵ AU-C، حسابرس وظایف زیر را بر عهده دارد:

- پرس و جو از مدیریت...

- توجه به ارزیابی مدیریت از ریسک تحریف بااهمیت ناشی از تقلب، فرآیندهای شناسایی و نظارت بر روند آن و هرگونه ارتباط با مورد تقلب، همچنین در طول مصاحبه‌ها حتماً مراقب نشانه‌های غیرکلامی باشند و نسبت به تغییرات کنترل داخلی به دلیل دور بودن یا کاهش نیروی کار هوشیار باشند.

- بررسی در مورد این که آیا واحد تجاری وارد معاملات مهم و غیرعادی شده است یا خیر و در این صورت ماهیت، شرایط و هدف تجاری آن‌ها برای ورود به چنین معامله‌ای چه بوده است.

- از مدیریت و سایر افراد درون واحد تجاری در مورد این که آیا آن‌ها از هرگونه تقلب واقعی، مشکوک یا ادعایی مبنی بر آن اطلاع دارند، پرس و جو کنند.

- روابط غیرمعمول یا غیرمنتظره شناسایی شده در طی مراحل تحلیلی را ارزیابی کنند.

- ارزیابی کنند که آیا نشانه‌هایی از عوامل ریسک تقلب وجود دارد یا خیر.

- شناسایی و ارزیابی ریسک تحریف بااهمیت ناشی از تقلب.

- پاسخ به ریسک‌های ارزیابی شده‌ی تحریف بااهمیت ناشی از تقلب، مطابق با بخش ۳۳۰ AU-C.

- ارتباط بین ریسک ارزیابی شده و پاسخ را مستند کنند.

- سایر روش‌های حسابرسی را که در بخش ۲۴۰ AU-C الزامی نیست، در صورت لزوم، برای پاسخ‌گویی به ریسک‌های شناسایی شده که توسط مدیریت نادیده گرفته شده است در نظر بگیرید.

- اطلاعات مورد نیاز را به مدیریت و افرادی که مسئولیت راهبری را بر عهده دارند و یا در صورت لزوم به مقامات قانونی و اجرایی ارائه دهند. توجه داشته باشید که اگر در نتیجه‌ی تقلب شناسایی شده یا مشکوک، حسابرس با شرایطی مواجه شود که توانایی وی برای انجام ادامه‌ی حسابرسی را زیر سؤال می‌برد، ممکن است حسابرس ضرورت کناره‌گیری از کار را در نظر بگیرد.

در یک کار حسابرسی، حسابرس از مدیریت در مورد تقلب تأییدیه دریافت خواهد کرد. به‌طور خاص، مدیریت اعلام خواهد کرد که هر گونه حقایق مهم شناخته شده مربوط به تقلب واقعی یا مشکوک و هر گونه ادعای تقلب شناخته شده یا مشکوک که ممکن است بر صورت‌های مالی واحد تجاری تأثیر گذاشته باشد را به اطلاع حسابرس رسانده است.

گزارش حسابرس

در نهایت، گزارش حسابرس دربرگیرنده‌ی بخشی با عنوان «مسئولیت‌های مدیریت در قبال صورت‌های مالی» می‌شود که شامل توضیحی است مبنی بر این که مدیریت مسئول تهیه و ارائه‌ی منصفانه صورت‌های مالی و طراحی، اجرا و حفظ سیستم کنترل داخلی مربوط به تهیه و ارائه‌ی منصفانه‌ی صورت‌های مالی به نحوی است که عاری از تحریف‌های بااهمیت ناشی از تقلب یا اشتباه باشد.

www.journalofaccountancy.com، ۱۴ سپتامبر ۲۰۲۳

ارزیابی ریسک‌های مالی در صدر اولویت‌های مدیران ارشد حسابرسی داخلی

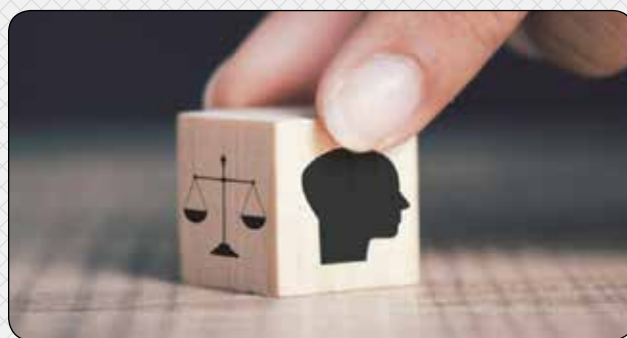

بر اساس نظرسنجی جدیدی که توسط انجمن حسابرسان داخلی خبره صورت گرفته است، مسائل مالی، نقدینگی و ورشکستگی به‌عنوان ریسک‌های کلیدی تجاری، از مواردی مانند امنیت سایبری پیشی گرفته است. سه پنجم از مدیران ارشد حسابرسی داخلی (CAEs) گزارش دادند که چشم انداز اقتصادی نامطمئن ناشی از نرخ بهره‌ی بالا، قیمت انرژی و افزایش هزینه‌های زندگی، ریسک‌های مالی را به بالاترین سطح خود رسانده است. این در حالی است که در نظرسنجی مشابه در سال گذشته، ریسک مالی، نقدینگی و ورشکستگی در رتبه‌ی نهم فهرست ریسک‌های کلیدی کسب‌وکارها قرار داشت. ریسک‌های دیگری که در پنج رتبه‌ی اول فهرست ارزیابی CAE ها قرار دارد عبارتند از: تغییرات بازار، رقابت و تغییر

رفتار مصرف کننده، عدم اطمینان کلان اقتصادی و جغرافیای سیاسی؛ سرمایه‌ی انسانی، تنوع، مدیریت و حفظ استعدادها؛ و زنجیره‌های تامین، برون سپاری و ریسک‌های اشخاص وابسته. نتایج این نظرسنجی از ۷۹۹ مدیر ارشد حسابرسی داخلی حاکی از آن است که رهبران کسب‌وکارها باید با به نحوی از عملکرد واحد حسابرسی داخلی اطمینان حاصل کنند که نشان دهد برای موارد غیرمنتظره آماده هستند. این امر باید شامل بررسی تداوم فعالیت کسب‌وکار و برنامه‌های مدیریت بحران کسب‌وکار باشد تا این اطمینان حاصل شود که آن‌ها برای مقابله با شوک‌های اقتصادی در ماه‌های آینده آماده هستند. آن‌ها همچنین باید تمرین‌های شبیه سازی اقتصادی و آزمون استرس مالی را بر اساس طیف وسیعی از سناریوهای مختلف اقتصادی انجام دهند. در همین راستا، انجمن حسابرسان داخلی خبره از دولت می‌خواهد تا اصلاح چارچوب‌های حسابرسی و حاکمیت شرکتی را بیش از این به تعویق نیندازد. این نهاد حرفه‌ای تأکید دارد که این اصلاحات برای افزایش انعطاف‌پذیری کسب‌وکارها و محافظت از آن‌ها در برابر شوک‌های اقتصادی آینده حیاتی هستند. نتایج این نظرسنجی بر الزام همکاری میان هیأت مدیره و واحد حسابرسی داخلی تأکید می‌کند تا اطمینان حاصل شود که ریسک‌های بی‌شمار تجاری که اکنون کسب‌وکارها آن مواجه هستند شناسایی، مدیریت و کاهش داده می‌شوند. ذکر این نکته ضروری است که حسابرسی داخلی نقش مهمی در حمایت از هیأت مدیره در این زمینه دارد و دولت باید اصلاحات چارچوب‌های حسابرسی و حاکمیت شرکتی را برای انعطاف‌پذیری و اطمینان بخشی بیش‌تر بدون تأخیر بیش‌تر منتشر نماید. چراکه این اصلاحات برای افزایش انعطاف‌پذیری کلی اقتصاد حیاتی است.

۲۲ سپتامبر ۲۰۲۳، www.iaa.org.uk

نگاهی بلند مدت به اخلاق در حرفه‌ی حسابداری

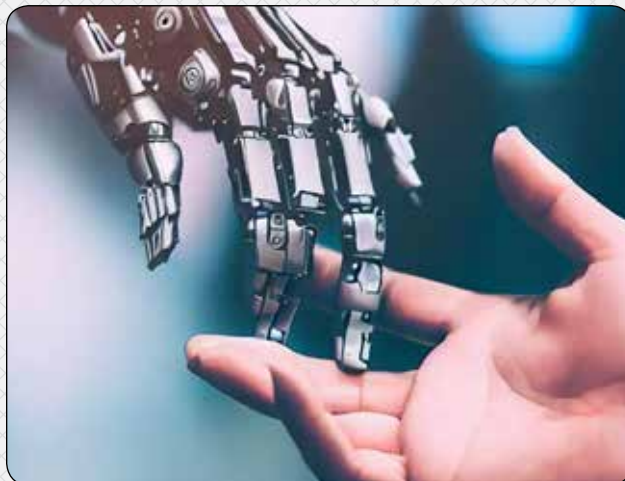

انجمن حسابداران خبره‌ی انگلستان به مناسبت گرامیداشت روز جهانی اخلاق (۱۸ اکتبر) میزگردی را برگزار نمود تا قدرت اخلاق، موضوعی که بدون تردید از نظر شخصی و حرفه‌ای مشکل و اغلب چالش برانگیز است، مورد بحث و تبادل نظر قرار گیرد. حسابداران خبره، تابع الزامات روشنی برای پیشرفت حرفه‌ی خود به صورت سالانه هستند، و از ۱ نوامبر ۲۰۲۳، این الزامات با الزامات اخلاقی اجباری جدید ICAEW

تقویت خواهد شد. به‌عنوان یک حرفه، حسابداران وظیفه دارند فرهنگ اخلاقی را در سازمان‌های خود به‌طور مثبت ترویج دهند و از قدرت اخلاق برای ساختن دنیایی بهتر استفاده نمایند. منشور اخلاقی به حسابداران مجموعه‌ی دقیقی از الزامات را ارائه می‌دهد که آن‌ها باید در صورت مواجهه با مواردی از عدم رعایت قوانین و مقررات از آن‌ها پیروی کنند. به‌عنوان نمونه، حسابداران در راستای اجرای بخشی از الزامات عملی خود در جهت منافع عمومی و مطابق با اصول درستکاری و آیین رفتار حرفه‌ای، نقش کلیدی در مبارزه با جرایم اقتصادی دارند. در دنیای حسابداری، اخلاق یک وظیفه‌ی حرفه‌ای مستمر است که قوانین در آن به وضوح تنظیم شده است. بر اساس نتایج بررسی مؤسسه‌ی Edelman در سال ۲۰۲۳، که در روز ۱۸ اکتبر منتشر شد، اعتماد به حسابداران خبره از سال ۲۰۱۸ در همه‌ی کشورها روند صعودی داشته، به‌ویژه در انگلستان که شاهد افزایش ۱۷ برابری بوده‌ایم. این گزارش نشان داد که موضوعات شفافیت و صحت اطلاعات برای جلب اعتماد اهمیت بیش‌تری پیدا کرده است، و در حالی که اغلب در حوزه‌های سیاسی در مورد آن‌ها صحبت می‌شود، در تجارت نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. علاوه بر این، در این گزارش ترس و اضطرابی که ناشی از عدم اطمینان اقتصادی و بحران افزایش هزینه‌های زندگی است، برجسته شده است. وظیفه‌ی حسابداران ارائه‌ی مشاوره، پشتیبانی و کمک به کاهش این مشکلات است. با این حال، مانند بسیاری از موضوعات زندگی، هیچ چیز سیاه و سفید نیست. در رابطه با انسان، ما می‌دانیم که هیچ یک از ما کامل نیستیم. رویدادهای زیادی وجود داشته است که در آن شکست‌های اخلاقی رخ داده است، و رفتار افراد در خط مقدم این شکست‌ها و یا مقابله با آن‌ها بوده است. سؤالات پیرامون استانداردهای اخلاقی، و معنای آن‌ها برای افراد مختلف در شرایط مختلف، همچنان پیچیده است. این که چرا افراد خوب گاهی کارهای بد انجام می‌دهند، یا ناتوانی در دیدن جنبه‌های اخلاقی یک تصمیم در برخی موقعیت‌ها که در موارد متعدد عامل واقعی در بسیاری از رسوایی‌های تجاری اخیر بوده است، نمونه‌های از صدها مسائل حل نشده در مقوله‌ی اخلاق است. قدرت اخلاق حسابداران، حرفه را قادر می‌سازد از فرهنگ و ارزش‌ها به‌عنوان نیرویی برای ساختن دنیای بهتر استفاده کنند. متعهد بودن به فرهنگ اخلاقی در طول چندین دهه و حفظ این موضوع در رأس برنامه‌ی کاری و رهبری حرفه‌ی حسابداری در بلندمدت، سال‌هاست در کانون توجه قرار دارد. ایجاد فرهنگی که به افراد اجازه می‌دهد صحبت کنند و قدرت بیان نظر خود را داشته باشند، بسیار مهم است. این فقط به این معنی نیست که سیستم‌ها و کنترل‌های مناسب در جای خود قرار داشته باشد، بلکه به معنای ایجاد فرصت پیشرفت در محل کار است. همان‌طور که در انواع پروژه‌ها و مسائل تجاری می‌بینیم، ما باید برای آینده‌ی بلندمدت جهان، موضعی اخلاقی اتخاذ کنیم، نه تنها برای محافظت از نسل‌های آینده، بلکه برای هدایت آن‌ها در دنیای پیچیده و دشواری‌های روزافزون؛ تنها در این صورت است که واقعاً می‌توانیم بگوییم که از موضع اخلاقی خود برای ساختن جهانی بهتر و آینده‌ای روشن‌تر استفاده نموده‌ایم.

۱۸ اکتبر ۲۰۲۳، www.accountancyage.com

آیا هوش مصنوعی واقعا می‌تواند عملکرد مؤسسات ارائه دهنده خدمات حسابداری را بهبود بخشد؟

پیدایش هوش مصنوعی (AI) باعث ایجاد تحولی عمیق در بخش‌های بی‌شماری شده است، و حرفه‌ی حسابداری یکی از بارزترین حوزه‌هایی بوده است که به شدت تحت تأثیر این تحول فناوری قرار گرفته است. همان‌طور که عصر دیجیتال در حال گسترش است، ادغام هوش مصنوعی با پلتفرم‌های حسابداری از یک روند معمولی فراتر رفته است و به چالشی اساسی برای مؤسساتی تبدیل شده است که مشتاق حفظ مزیت رقابتی و بهینه‌سازی کارایی عملیاتی هستند. بر اساس مطالعه‌ای که اخیراً توسط انجمن حسابداری آمریکا (AAA) انجام شده است، در حالی که هوش مصنوعی (به‌طور خاص ChatGPT) در بررسی‌های حسابداری از هم‌تایان انسانی عقب مانده است، اما در بخش‌های خاصی مانند حسابرسی و پرس و جوهای چند گزینه‌ای، عملکرد برتری از خود نشان داده است. این موضوع، بر توانایی هوش مصنوعی در زمینه‌ی مدیریت ماهرانه‌ی وظایف مشخص شده تأکید می‌کند، در نتیجه زمان حسابداران را آزاد می‌کند تا وظایف پیچیده‌تر و ارزش آفرین را انجام دهند. در میان مؤسسات پیشرو در زمینه‌ی به‌کارگیری فناوری، مؤسسه‌ی خدمات حسابداری مور کینگستون اسمیت مستقر در انگلستان بوده است که تلاش گسترده‌ای برای استفاده از ChatGPT در طیف خدمات متنوع خود را منعکس نموده است. این ابتکار هوش مصنوعی موجب بهبود بهره‌وری و کاهش حجم کاری نیروهای متخصص و ساماندهی خدمات حرفه‌ای متعدد در مؤسسه شده است. با این حال، گذار به سمت ادغام و یکپارچه‌سازی مبتنی بر هوش مصنوعی مملو از موانع است. به‌عنوان نمونه حفظ امنیت داده‌ها و تأکید بر محرمانه بودن اطلاعات مشتری نیازمند طراحی استراتژی عاقلانه و دقیق برای یکپارچه‌سازی موفق هوش مصنوعی ضروری است. همچنین پشتیبانی از یک رویکرد تدریجی

برای آغاز با حوزه‌های خاصی که در آن هوش مصنوعی می‌تواند ارزش ارائه کند و متعاقباً کاربرد گسترده‌تری دارد، ارزیابی اثربخشی و تأثیر هوش مصنوعی قبل از ادغام جامع را تسهیل می‌کند. پیش‌بینی پرایس واتر‌هاوس کوپرز مبنی بر ایجاد ۷,۲ میلیون فرصت شغلی برای به‌کارگماردن ۷ میلیون نفر در انگلستان در سایه‌ی هوش مصنوعی، افسانه‌ی از بین رفتن نقش‌های انسانی توسط هوش مصنوعی را از بین می‌برد، و در مقابل نقش آن را در مدرن‌سازی حرفه‌ی حسابداری به تصویر می‌کشد و الگویی را در ذهن افراد ایجاد می‌کند که در آن مجموعه مهارت‌های جدیدی پرورش می‌یابد و نقش‌های بدیع ساخته می‌شود. علاوه بر این، قابلیت هوش مصنوعی در خودکارسازی وظایف یکنواخت، صرفه جویی زمانی قابل ملاحظه‌ای را به ارمغان می‌آورد که حسابداران را قادر می‌سازد تمرکز خود را به سمت ظرفیت‌های خدمات مشاوره و تصمیم‌گیری استراتژیک هدایت کنند. به‌عنوان نمونه، اتوماسیون‌سازی فرایند می‌تواند به‌طور مستقل ورود داده‌ها و تهیه‌ی اظهارنامه‌ی مالیاتی را مدیریت کند، در نتیجه ساعات کار به شکل قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌یابد. بر همین اساس، سناریوی فرضی که در آن هوش مصنوعی ۲۰ ساعت کار در هفته را صرفه جویی می‌کند، به مخزن زمانی قابل ملاحظه‌ای تبدیل می‌شود که می‌تواند به سمت گسترش کار مؤسسه و سرمایه‌گذاری‌های استراتژیک هدایت شود. کارکردهای هوش مصنوعی فراتر از صرفاً افزایش کارایی عملیاتی است و شامل طیف گسترده‌تری از مزایا از جمله افزایش دقت، تجزیه و تحلیل‌های پیش‌بینی‌کننده، و بینش مالی برای تصمیم‌گیری آگاهانه در زمان واقعی هستند. علاوه بر این، یکپارچه‌سازی هوش مصنوعی و داده‌های بزرگ، بینش‌های عملی برای تجزیه و تحلیل داده‌های بزرگ را که تا کنون یک چالش غیرقابل حل بود، آشکار می‌سازد. همچنین، نمی‌توان پتانسیل هوش مصنوعی در تقویت عملیات رعایت و مدیریت ریسک را دست کم گرفت. هوش مصنوعی با خودکارسازی وظایف و تسهیل نظارت در زمان واقعی، ریسک خطای انسانی را به میزان قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌دهد و پابندی به چارچوب‌های نظارتی در حال تحول را تضمین می‌کند. ادغام هوش مصنوعی با پلتفرم‌های حسابداری گامی اساسی به سوی تعریف مجدد این حرفه است. این امر، نوید بخش افزایش کارایی، بهره‌وری و ایجاد فرصت‌های شغلی و در عین حال دگرگونی نقش حسابداران است. با این حال، این ادغام باید تحت رویکرد محتاطانه و با تأکید بر امنیت داده‌ها و محرمانه بودن اطلاعات مشتری صورت گیرد. از آنجایی که تکامل هوش مصنوعی بی‌وقفه ادامه می‌یابد، این مسئولیت بر عهده‌ی مؤسسات ارائه دهنده خدمات حسابداری است که به‌طور منطقی خود را با آن تطبیق دهند و از مزایای هوش مصنوعی بهره ببرند و هم‌زمان ریسک‌های مرتبط با آن را کاهش دهند. به این ترتیب مسیر حرفه‌ی حسابداری به وضوح به سمت تلفیقی هماهنگ از تخصص انسانی و قابلیت‌های هوش مصنوعی سوق داده می‌شود که نویدبخش عصر جدیدی از بهبود عملکرد و بینش استراتژیک در قلمروی مالی است.

۲۷ اکتبر ۲۰۲۳، www.accountancyage.com

کار انعطاف‌پذیر برای کمک به پیشرفت زنان در پست‌های ارشد ضروری است

تغییرات معنادار در مورد مسائلی است که بر کارکنان تأثیر می‌گذارد. در حال حاضر، ۲۵ درصد از ۸۰ شریک مور کینگستون اسمیت زن هستند، و پنفولد معتقد است که داشتن یک الگوی زن قوی در این مؤسسه تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر حرفه داشته است. همچنین زنانی در نقش‌های برجسته‌ی دیگر وجود دارند که برای نشان دادن سطوح پیشرفت قابل دستیابی و ارائه‌ی الگو برای استعدادهای آینده در حرفه، بسیار مهم است. گفتنی است، مؤسسه‌ی دیلویت نیز با اعمال رویه‌های مشابه از پیشگامان ترویج این ذهنیت در حرفه بوده است.

۹ نوامبر ۲۰۲۳ www.accountancyage.com

انقلاب هوش مصنوعی مولد: حساب‌برسان پیش‌تاز هستند

اتسکا به هوش مصنوعی مولد (GenAI) در فضای گزارشگری مالی به سرعت در حال گسترش است و به موازات آن اتسکا به حساب‌برسان برای ایفای نقش پیشرو در این فضا نیز روز به روز افزایش می‌یابد. در نظرسنجی اخیر KPMG از مدیران مالی در شرکت‌هایی با درآمد سالانه‌ی ۱ میلیارد دلار یا بیش‌تر، نیمی از آن‌ها اظهار داشتند راه‌حل‌های مبتنی بر هوش مصنوعی را برای گزارشگری مالی خود به کار گرفته‌اند یا به شکل آزمایشی انجام دادند و ۷۰ درصد از افرادی که از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند انتظار دارند در دو سال آینده آن را به‌طور گسترده‌تری پیاده‌سازی کنند. در هنگام استفاده از هوش مصنوعی، مدیران مذکور به حساب‌برسان مراجعه می‌کنند تا مطمئن شوند که آیا GenAI به هدف مورد نظرشان کمک می‌کند. حساب‌برسان، باید استقرار مسئولانه‌ی هوش مصنوعی رهبری کنند. تقریباً نیمی از مدیران مورد بررسی از حساب‌برسان انتظار دارند که تجزیه و تحلیل داده‌ها را با استفاده از هوش مصنوعی انجام دهند. از آنجایی که مؤسسات حسابرسی خود از هوش مصنوعی برای بهبود و ساده‌سازی قابلیت‌های حسابرسی استفاده می‌کنند، شرکت‌ها نیز برای گذار به فناوری بر آن‌ها اتکا می‌کنند. رهبران کسب‌وکارهای تجاری، سرمایه‌گذاران، نهادهای ناظر و سایر ذی‌نفعان در بازار سرمایه انتظار دارند هوش مصنوعی کیفیت حسابرسی را افزایش دهد. آن‌ها همچنین از حساب‌برسان انتظار دارند که فرایندها و کنترل‌ها را درک و ارزیابی کنند، داده‌های دارای نوسان در سطح معاملات را تجزیه و تحلیل کنند و حجم بیش‌تری از داده‌ها را آزمون کنند.

حرفه‌ی حسابداری به‌طور سنتی چالش‌هایی را در زمینه‌ی نابرابری‌های جنسیتی تجربه کرده است و در حالی که در سال‌های اخیر پیشرفت‌هایی حاصل شده است، هنوز کارهای زیادی برای انجام دادن وجود دارد. در اکتبر ۲۰۲۳، شورای گزارشگری مالی انگلستان (FRC) مطالعه‌ای را منتشر کرد که به بررسی نابرابری‌های جنسیتی در حرفه‌ی حسابداری می‌پردازد و چالش‌هایی را که زنان برای پیشرفت در این حرفه با آن روبرو هستند روشن می‌کند. این نهاد ناظر همچنین در اکتبر ۲۰۱۹ بر نابرابری جنسیتی در حرفه‌ی حسابداری، جایی که فقط ۱۷ درصد از زنان در پست‌های شریک مؤسسه بودند، تأکید کرد. از این رو، مورین پنفولد، شریک مؤسسه‌ی مور کینگستون اسمیت، معتقد است کار انعطاف‌پذیر برای کمک به پیشرفت زنان در موقعیت‌های بالاتر در این حرفه ضروری است. وی افزود، باید محیطی ایجاد شود که در آن زنان انعطاف‌پذیری لازم را داشته باشند تا از وقت خود استفاده کنند و مسئولیت‌های دیگر زندگی را نیز متعادل سازند. از طریق اصول کاری ترکیبی و انعطاف‌پذیر، شما افراد را قادر می‌سازید تا به روشی کار کنند که بهترین نتیجه را دربر داشته باشد و ساعات خود را به شکل متناسب میان کار و زندگی تخصیص دهند. این کاری است که اکنون توسط مؤسسه‌ی دیلویت انجام شده است و این احساس که باید دائماً پشت میز خود باشید کاملاً از بین رفته است، و همه‌چیز به کیفیت کاری است که ارائه می‌شود مربوط است.

• **افزایش تعداد زنان در پست‌های ارشد در حرفه‌ی حسابداری**
در پنج سال گذشته، تنها ۹ درصد از حسابرسی‌های ۱۰۰ شرکت برتر بورسی در دیلویت توسط زنان تأیید می‌شد. این موضوع در حالی است که در سال ۲۰۲۳، پیش‌بینی می‌شود که این رقم به حدود ۵۰ درصد برسد. پنفولد معتقد است که ارقام پایین‌تر برای زنان در پست‌های ارشد به علت زمانی است که آن‌ها به خانواده تخصیص می‌دهند و برای پاسخ با این موضوع، مور کینگستون اسمیت سیاست‌های جدیدی را برای حمایت بیش‌تر از زنان در ایفای نقش‌های خود ارائه کرده است. شش ماه حقوق و دستمزد کامل برای مرخصی زایمان، شش هفته حقوق و دستمزد کامل برای پدر، حمایت اضافی ارائه شده به والدین برای مراقبت از کودکان و سالمندان، نمونه‌هایی از سیاست‌های حمایتی ایجاد شده برای پیشرفت و

خودکار می‌شوند، خطاها کاهش می‌یابند و بینش‌های ارزشمندی ارائه می‌شوند که زمان حسابداران را آزاد می‌کند تا روی وظایف استراتژیک تمرکز کنند. به نقل از بسیاری از پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، هوش مصنوعی و یادگیری ماشین به اجزای حیاتی برای رشد در بسیاری از سازمان‌ها تبدیل شده‌اند.

مزایای هوش مصنوعی در حسابداری

هوش مصنوعی مزایای زیادی را برای حسابداران ارائه می‌دهد و فرایندهای حسابداری مختلف مانند گزارشگری مالی، حسابرسی و انطباق، کشف تقلب، و تجزیه و تحلیل داده‌ها را خودکار نموده و بهبود می‌بخشد. این پیشرفت می‌تواند منجر به بهبود دقت، کارایی و کاهش هزینه‌ها شود و بینش‌های ارزشمندی برای تصمیم‌گیری ارائه دهد. علاوه بر این، هوش مصنوعی با قابلیت‌های خود در تجزیه و تحلیل سریع داده‌ها، و پیش‌بینی و شناسایی روندها به مدیریت کارای داده‌های مالی کمک می‌کند. تحقیقات اخیر PWC نشان می‌دهد که چگونه یک استراتژی داده در سطح سازمانی با استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند سازمان‌ها را قادر به تصمیم‌گیری و پیش‌بینی خودکار در زمان واقعی کند. اما در حالی که هوش مصنوعی وظایف تکراری را خودکار می‌کند، خطای انسانی را کاهش می‌دهد و بهره‌وری را بهبود می‌بخشد، نمی‌تواند جایگزین قضاوت انسانی، ارتباط‌ها و مهارت‌های تفکر انتقادی ضروری در حسابداری شود. در گزارش اخیر انجمن حسابداران خبره‌ی انگلستان و ICAEW، اشاره شده است که هوش مصنوعی به جای آن که جای نیروی انسانی را بگیرد، مکمل تصمیم‌گیری انسانی است. این گزارش جنبه‌های شهودی و استدلالی تصمیم‌گیری انسانی را مورد بحث قرار می‌دهد و آن‌ها را با قابلیت‌های شناسایی الگو و یادگیری هوش مصنوعی مقایسه می‌کند. در حالی که حرفه‌ی حسابداری به نقاط قوت یادگیری ماشینی در پردازش حجم زیادی از داده‌ها و شناسایی الگوهای پیچیده اذعان می‌کند، اما محدودیت‌های آن مانند عدم انعطاف‌پذیری و ناتوانی در مدیریت موقعیت‌های نوپدید را نیز مورد توجه قرار می‌دهد.

هوش مصنوعی چه کارهایی انجام می‌دهد؟

- خودکارسازی وظایف تکراری: هوش مصنوعی می‌تواند وظایفی مانند ورود داده‌ها، طبقه‌بندی هزینه‌ها و مغایرت‌گیری حساب‌ها را انجام دهد که معمولاً زمان‌بر هستند. این اتوماسیون به حسابداران اجازه می‌دهد تا بر فعالیت‌های استراتژیک‌تری تمرکز کنند.
- شناسایی تقلب پیشرفته: سیستم‌های هوش مصنوعی می‌توانند الگوهای موجود در داده‌های مالی را برای شناسایی تراکنش‌های غیرعادی که ممکن است نشان دهنده‌ی تقلب باشد، تجزیه و تحلیل کنند. این موضوع به‌ویژه در مجموعه داده‌های بزرگ که شناسایی دستی غیرعملی است، مفید خواهد بود.
- پیش‌بینی درآمد: هوش مصنوعی می‌تواند داده‌های تاریخی و روندهای بازار را تجزیه و تحلیل کند تا پیش‌بینی‌های دقیق‌تری درباره‌ی درآمدهای آینده داشته باشد و به کسب‌وکارها در برنامه‌ریزی و

همچنین، با توجه به دامنه و مقیاس تأثیر هوش مصنوعی بر گزارشگری مالی، افزایش کیفیت حسابرسی با استفاده از فناوری برای جلوگیری از ریسک‌های نوظهور، مورد انتظار است. نظرسنجی اخیر مؤسسه‌ی KPMG درباره‌ی سیاست هوش مصنوعی نشان داد که ۶۴ درصد از پاسخ‌دهندگان از ایجاد یک نهاد دولتی که وظیفه‌ی نظارت بر قابلیت اطمینان سیستم‌های هوش مصنوعی را دارد، حمایت می‌کنند. سایر یافته‌های این نظرسنجی عبارتند از:

- رایج‌ترین مزیت هوش مصنوعی در فضای گزارشگری مالی افزایش کارایی و کاهش حجم کاری کارکنان است.
 - ۵۲ درصد از مدیران انتظار دارند هوش مصنوعی استعداد‌های بیش‌تری را برای نقش‌های گزارشگری مالی جذب کند. از هر هفت مدیر شش نفر بر این باورند که هوش مصنوعی بر تنوع، برابری و همه‌شمولی تأثیر مثبت خواهد گذاشت.
 - در حالی که فقط ۲۷ درصد هوش مصنوعی را راه‌حلی برای پاسخ به کمبود کارکنان می‌دانند، ۵۵ درصد انتظار ندارند که هوش مصنوعی نیروی کار آن‌ها را کاهش دهد.
- www.journalofaccountancy.com، ۹ نوامبر ۲۰۲۳

استقبال از هوش مصنوعی: عصر جدیدی برای حسابداران

هوش مصنوعی (AI) به سرعت در حال تغییر صنایع مختلف است و حرفه‌ی حسابداری نیز از این قاعده مستثنی نیست. این روند رو به رشد فناوری در حال تغییر نحوه‌ی انجام وظایف حسابداران است و فرصت‌های بی‌سابقه‌ای برای افزایش کارایی، دقت و بهبود تصمیم‌گیری استراتژیک ارائه می‌دهد. با این حال، فناوری چالش‌هایی را نیز به همراه دارد که برای استفاده‌ی کامل از پتانسیل آن باید مورد توجه قرار گیرد. این مطلب به بررسی تأثیر هوش مصنوعی بر حسابداری، مزایا و چالش‌هایی که ارائه می‌کند و نحوه‌ی سازگاری حسابداران با این چشم‌انداز در حال تحول می‌پردازد.

انقلاب هوش مصنوعی در حسابداری

هوش مصنوعی با توانایی خود در کار با داده‌ها و پیش‌بینی آینده، حرفه‌ی حسابداری را متحول می‌سازد. به این ترتیب کارهای تکراری

بودجه‌بندی کمک کند.

• تجزیه و تحلیل داده‌های بدون ساختار: هوش مصنوعی به‌طور فزاینده‌ای برای استخراج اطلاعات ارزشمند از داده‌های بدون ساختار مانند قراردادهای ایمیل‌ها و یادداشت‌ها استفاده می‌کند. این قابلیت می‌تواند به بررسی‌های تطبیقی و به دست آوردن درک عمیق‌تر از اسناد مالی کمک کند.

• حل مسئله: هوش مصنوعی برای حل مشکلات واقعی کسب‌وکارها، مانند بهینه‌سازی جریان نقدی، شناسایی فرصت‌های صرفه‌جویی در هزینه و ارائه مشاوره‌ی مالی استراتژیک از تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده می‌کند.

چالش‌ها و راه‌حل‌ها

علی‌رغم مزایایی که هوش مصنوعی دارد، چالش‌هایی را نیز به همراه دارد. یکی از نگرانی‌های اصلی، ریسک احتمالی از بین رفتن مشاغل، ناشی از اتوماسیون است. با این حال، به جای جایگزینی حسابداران، هوش مصنوعی احتمالاً نقش آن‌ها را دوباره تعریف می‌کند. حسابداران برای کار در کنار هوش مصنوعی باید مهارت بیشتری داشته باشند و بیش‌تر بر نقش‌های استراتژیک و مشاوره تمرکز کنند. چالش دیگر، مسائل امنیتی و مسئله‌ی اعتماد مرتبط با هوش مصنوعی است. هوش مصنوعی مولد می‌تواند موارد سرقت هویت، کلاهبرداری و جعل هویت را افزایش دهد. برای رفع این مشکل، طراحان نرم‌افزارها و پلتفرم‌ها باید راه‌حل‌های جدید امنیتی را برای این چالش‌های نوظهور توسعه دهند.

مشاوره‌ی استراتژیک برای حسابداران

حسابداران برای این‌که در این چشم‌انداز مبتنی بر هوش مصنوعی پیش‌تاز باقی بمانند، باید از فناوری‌های روز استقبال کنند و مهارت‌های مرتبط را توسعه دهند. آن‌ها باید در زمینه‌ی هوش مصنوعی و زمینه‌های مرتبط مانند تجزیه و تحلیل داده‌ها، آموزش ببینند. حسابداران همچنین باید بر تقویت مهارت‌های استراتژیک و مشاوره‌ای خود تمرکز کنند، زیرا در عصر هوش مصنوعی تقاضای زیادی برای آن‌ها وجود خواهد داشت. در نتیجه، هوش مصنوعی قرار است حرفه‌ی حسابداری را متحول کند و مزایای متعددی را ارائه دهد اما چالش‌هایی را نیز به همراه خواهد داشت. با پذیرش فناوری هوش مصنوعی و ارتقای مهارت، حسابداران می‌توانند اطمینان حاصل کنند که برای پیشرفت در دوره‌ی آتی به خوبی مجهز هستند.

۱۴ نوامبر ۲۰۲۳، www.accountancyage.com

چرا حسابداران باید بیش‌تر با مهارت‌های هوش مصنوعی همسو شوند؟

فناوری‌هایی که در حال حاضر طراحی و ارائه می‌شوند، بسیاری از تصمیم‌ها و تهیه‌ی گزارش‌های معمول درباره‌ی داده‌های معاملات تاریخی را به سیستم‌ها واگذار می‌کنند. این لزوماً برای حسابداران خبر

بدی نیست. وظایفی مانند وارد کردن دستی داده‌ها یا مغایرت‌گیری بهترین بخش‌های کار نیستند. فناوری‌ها همچنین می‌توانند فشار ناشی از افزایش شدید حجم کاری را که خصیصه‌ی کار حسابداری در پایان ماه یا پایان سال است، برعهده گیرند. جنبه‌ی خلاقانه‌ی این تغییرات، پشتیبانی از حوزه‌های جدید خدمات حسابداری است. شرایطی را تصور کنید که حسابداران قادر هستند با اتکا بر فناوری‌های نوظهور، تأثیر تغییرات در نشانگرهای مالی همچون تأثیر ریسک‌های شناخته‌شده و نوسانات قابل پیش‌بینی در تورم یا نرخ بهره را قبل از تصمیم‌گیری آزمون نمایند یا تأثیر ریسک‌های کم‌تر رایج را مدل‌سازی کنند. تغییر به سمت تحلیل‌های پیش‌بینی‌کننده، شما را به شریک ارزشمند رهبران سازمان‌ها در سال‌های پرتلاطم آینده تبدیل می‌کند. تحلیل‌های پیش‌بینی‌کننده‌ی پیشرفته اغلب با تغییر نرم‌افزاری که از آن به‌عنوان ابزار استفاده می‌کنید از الگوریتم سری زمانی و الگوریتم مرتب‌سازی قدرتمند در پشت فیلدهای مجموعه‌ی داده‌های شما استفاده می‌کند.

مهارت‌های زیادی در فرایند حسابرسی وجود دارد که موجب می‌شود هوش مصنوعی نتواند همه چیز را در اختیار بگیرد. با این حال، حسابرسی در حال حاضر به شدت به مرحله‌ی نمونه‌گیری وابسته است. این موضوع در حالی است که مکانیسم‌های ایجاد شده بر بستر فناوری امکان حسابرسی کل داده‌ها را فراهم می‌کند. به این ترتیب می‌توان ناهنجاری‌ها را به‌سرعت شناسایی کرده و داده‌ها را به‌طور کارآمد با هم تطبیق داد، به این ترتیب تعداد حسابرسی‌هایی که به شکل منطقی انجام می‌گیرند، افزایش می‌یابد.

رهبران شرکت‌هایی که می‌خواهند از فساد جلوگیری کنند نیز ممکن است بخواهند بررسی‌های حسابرسی داخلی قوی‌تری را مبتنی بر فناوری اجرا کنند. راه‌حل‌های حسابرسی مبتنی بر هوش مصنوعی می‌توانند به سرعت پرداخت‌های تکراری و شاخص‌های تقلب را با هدف بهبود و ساده‌سازی فرایند حسابرسی شناسایی کنند. همچنین الگوریتم‌های تشخیص نوسان‌ها یکی از مراحل ابتدایی یادگیری ماشین هستند. این وجه از فناوری به حساب‌رسان اجازه می‌دهد تا روی کارهای با ارزش‌تر مانند تفسیر داده‌ها، درک یا پیش‌بینی این‌که چرا موقعیتی به وجود آمده است و مهم‌تر از آن ارائه‌ی توصیه‌هایی برای اقدام در دوره‌های بعدی، تمرکز کنند. با ایجاد و انتقال بیش‌تر داده‌ها در انتهای فرایند‌های حسابداری، طبیعی است که تقاضا برای کار قضاوت یا ارزیابی محرک‌های جدید افزایش یابد و این‌جاست که هوش مصنوعی می‌تواند بینش لازم را ایجاد کند اما نمی‌تواند به داده‌ها معنی یا مفهوم ببخشد.

حسابداران ممکن است نیاز داشته باشند بیش‌تر با مهارت‌های هوش مصنوعی و تأثیر آن‌ها بر تصمیم‌گیری در سیستم‌های استراتژیک همسو شوند. بسیاری از تغییرات آتی نیاز به تعریف مجدد از چپستی حسابداری دارند. همواره تفسیرهای زیادی از نقش‌های وسیع حسابداران و هر صنعت جدیدی که در آن وارد می‌شوند، وجود دارد. ممکن است نگرانی‌های فزاینده‌ای در مورد تأثیر مخرب هوش مصنوعی بر نقش‌ها و مشاغل وجود داشته باشد، اما تأثیرهای سازنده و خلاقانه‌ی آن فراتر است.

۳ نوامبر ۲۰۲۳، www.accountancyage.com

شانزدهمین آیین‌های گرامی‌داشت روز حسابدار

می‌گذرد، اظهار داشت: در تمامی این سال‌ها تشکلهای حرفه‌ای حسابداری از این مناسبت بهره بردند تا ضمن معرفی خدمات حرفه‌ای حسابداری و حسابرسی در سطح جامعه، اهمیت حسابداری و شفافیت مالی را نیز برای مسئولین و شهروندان روشن کنند.

وی این مناسبت را بهانه‌ای برای ایجاد هماهنگی و نزدیکی بین بخش‌های خصوصی و دولتی دانست و تصریح کرد: نمونه بارز آن برگزاری مشترک این مراسم توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و جامعه حسابداران رسمی است. مقیمی‌فر با تأکید بر اینکه حسابداری، حسابرسی و ذی‌حسابی نقش موثر و بی‌بدیلی در برقراری عدالت و مبارزه با فساد دارد، عنوان کرد: نهادهای دستگاه‌های حاکمیتی در راستای تحقق این مهم به نقش و جایگاه حسابداری و حسابرسی بیش از پیش توجه کنند و

دربدارنده‌ی بیش از ۳ میلیون نفر حسابدار در سطح جهان هستند. دبیرکل جامعه اشاره کرد که در سال جاری موضوع پایداری در حسابداری از سوی آیفک مورد تأکید قرار داشته است که به مباحث حسابداری محیط‌زیستی و مقابله با تغییرات اقلیمی و آب‌وهوایی تأکید دارد. وی در بخش دیگری از سخنان خود به مبارزه با فساد به عنوان یکی دیگر از اهداف آیفک اشاره داشت. در این نشست همچنین پیام ویدیویی رئیس فدراسیون بین‌المللی حسابداران (آیفک) خطاب به حسابداران ایرانی در شادباش روز حسابدار پخش شد.

در ادامه، روح‌الله مقیمی‌فر، رئیس شورای عالی دوره هشتم جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران، طی سخنانی ضمن خوش آمدگویی و تبریک این روز و بیان اینکه ۱۶ سال از برگزاری آیین گرامیداشت روز حسابدار در ایران

۱۴ آذرماه، در آستانه‌ی روز حسابدار، سالن اجلاس سران در تهران شاهد برگزاری با شکوه مراسم آیین گرامی‌داشت روز حسابدار بود.

در این مراسم که شاهد حضور صدها تن از اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران و جمع گسترده‌ای از مقامات اقتصادی و مالی بودیم، بر اهمیت حسابداری و شفافیت مالی در اقتصاد ایران و نقش روز افزون حسابداران رسمی در این امر تأکید شد.

نخستین سخنران مراسم، فرهاد پناهی، دبیرکل جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران بود. وی در سخنان خود ضمن خوش آمدگویی به همه حاضران و تبریک فرارسیدن روز حسابدار با اشاره به این که بیش از ۱۸۰ انجمن حرفه‌ای حسابداری از ۱۳۵ کشور جهان عضو فدراسیون بین‌المللی حسابداران (آیفک) هستند گفت که این تشکلهای

استقلال نهادهای متولی در این حوزه‌ها را محترم شمرده و در مسیر تحکیم آن گام بردارند.

رئیس شورای عالی هشتم اضافه کرد: انتظار ما در چارچوب سیاست‌های نظام، پرهیز دولت در حوزه‌های تصدی‌گری بر حرفه است. وی تأکید کرد حاکمیت با کمک تشکیلات حرفه‌ای و با برنامه‌ریزی دقیق در جهت توسعه و استفاده‌ی مطلوب از خدمات حسابداری و حسابرسی و به رسمیت شناختن استدلال حرفه و با استفاده از تجربیات جهانی همت گماشته و در حوزه‌های ذیربط زمینه مشارکت اهالی حرفه را در بخش خصوصی بیش از پیش مهیا کند. وی همچنین تأکید کرد پرهیز از شتاب‌زدگی و استفاده از خرد جمعی مبتنی بر تجربیات جهانی، استفاده از ظرفیت بخش خصوصی و پیشکسوتان حرفه با مشارکت نهادهای حاکمیتی برای تغییرات اصولی و مطلوب در ساختارها، مقررات موجود، تدوین و تنظیم قوانین و مقررات جدید و متناسب با محیط کسب‌وکار در شرایط حاضر امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است.

رئیس شورای عالی دوره هشتم اعلام کرد: جامعه حسابداران رسمی ایران آمادگی خود را برای همکاری با دولت

جهت ایجاد تغییرات بهینه در قوانین و مقررات موجود و استفاده مطلوب تر از حسابداری و حسابرسی در کشور اعلام می‌دارد.

مقیمی‌فر به انتقاداتی در خصوص تشکیل نهاد ناظر بر جامعه حسابداران اشاره کرد و افزود: ضمن پذیرش بخشی از انتقادات و لحاظ کردن این نکته که جامعه حسابداران رسمی ایران مانند سایر نهادها و تشکیلات موجود در کشور دارای نقاط ضعف و قوت است بر نکات مثبت و ارزش آفرین آن در این ۲۲ سال اشاره کرد و گفت: از جمله اصلاح آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها، افزایش نظارت حرفه‌ای، کاهش صدور گزارش‌های غیرحرفه‌ای و دارای مغایرت، اعمال تنبیهات انضباطی جهت اصلاح روش‌ها، افزایش سطح آموزش پرسنل مؤسسات حسابرسی، ایجاد مرکز آموزش و تحقیقات گام‌هایی در جهت اصلاح بوده است.

وی اشاره داشت آمار و اطلاعات، حاکی از بالندگی جامعه حسابداران رسمی در این ۲۲ سال بوده است. به عنوان نمونه تعداد اعضای جامعه از سال ۱۳۸۰ با ۹۱۹ نفر به سه هزار و ۱۰۹ نفر تاکنون رسیده است، تعداد مؤسسات ما از ۲۶ مؤسسه به ۲۹۱ مؤسسه افزایش پیدا کرده، تعداد شاغلین در جامعه

حسابداران رسمی در سطوح مختلف بیش از هشت هزار و ۳۰۰ نفر است، تعداد گزارش‌هایی که در سال ۱۴۰۱ صادر شده بالغ بر ۵۳ هزار است که شامل انواع گزارش‌های حسابرسی، صورت‌های مالی، ارزیابی سهام و حسابرسی بیمه است.

دیگر سخنران این مراسم دکتر سید رحمت‌اله اکرمی، خزانه‌دار کل کشور و رئیس هیات تشخیص صلاحیت حسابداران رسمی و نماینده‌ی وزیر در شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران بود که با تبریک این روز به همه اهالی حرفه گفت: با وجود همه تلاش‌های صورت گرفته صاحبان حرفه باید تلاش بیشتری صورت گیرد تا این پیشه ارزشمند، نقش خود را در کیک اقتصادی کشور پیدا کند.

دکتر اکرمی با اشاره به اینکه شعار محوری آیین گرامیداشت روز حسابدار امسال «شفافیت مالی، لازمه تعالی، توسعه و عدالت اقتصادی» است بیان داشت: با وجود همه تلاش‌ها، برای ایجاد یک نظام مالی جامع و کامل که زمینه‌ساز انضباط مالی و عدالت اقتصادی باشد راه درازی در پیش است. دکتر اکرمی افزود: اقدامات خوبی توسط خزانه‌داری کل کشور در

حسابداری بخش عمومی صورت گرفته که از جمله آن‌ها تدوین استانداردهای بخش عمومی، تدوین نظام حسابداری بخش عمومی بر اساس مبنای تعهدی و بازنگری و به روز رسانی مستمر و تشکیل کمیته دائمی راهبری اجرای استانداردها و نظام حسابرسی بخش عمومی است.

وی تهیه صورت‌های مالی تلفیقی در سطح دولت و گروه‌های گزارشگر بخش عمومی را اقدام دیگر خزانه داری کل عنوان کرد و گفت: یکی از اهداف مهم حسابداری بخش عمومی که باید انجام شود؛ تدوین ترازنامه دولت است که با انجام آن مشخص می‌شود دولت‌ها چه وضعیتی را تحویل می‌گیرند و چه چیزی را به دولت بعد تحویل می‌دهند و در حال حاضر نیز کارهایی در این زمینه انجام شده است اما اشکالات فراوانی دارد تا بتوان به عنوان ترازنامه دولت از آن نام برد.

دکتر اکرمی فرآیند حسابرسی ادعای مطالبات از دولت یا در واقع شفاف شدن میزان بدهی دولت را اقدام دیگر حسابداری بخش عمومی عنوان کرد و اظهار داشت: تا قبل از سال ۱۳۹۴، هر شخصی با هر سندی می‌توانست ادعای طلب یا بدهی از دولت کند اما در حال حاضر بدون طی فرایند موضوع، کسی نمی‌تواند ادعای این‌چنینی از دولت داشته باشد و خزانه داری گزارش‌های سه ماهه در خصوص وضعیت طلب یا بدهی دولت و اجزای آن را ارائه می‌دهد. وی در ادامه گفت: تلاش وسیع در خصوص شناسایی اموال و دارایی‌های دولت که به نوعی بخش عظیمی از ابزار ترازنامه دولت را تشکیل می‌دهد، صورت گرفته و با این کار شناسایی، احصاء، سند سازی دارایی‌های دولت صورت می‌گیرد و مشخص می‌شود که دارایی‌های دولت بهینه استفاده می‌شود یا نه و مولد سازی نیز با اشراف کاملی انجام می‌شود.

دکتر اکرمی، استفاده حداکثری از فناوری اطلاعات در فرایند گزارشگری مالی را اقدام دیگر خزانه‌داری کل کشور نام برد و کمک به بهبود شفافیت و اصلاح ساختار نظام حسابرسی، کمک به توسعه و بازنگری استانداردهای حسابداری و حسابرسی در بخش انتفاعی یا خصوصی و کمک به نحوه آزمون حسابداری رسمی با نظرخواهی از اعضای حرفه و مطالعات علمی را از جمله اقدامات انجام شده خزانه داری کل کشور در جهت حسابداری بخش خصوصی برشمرد.

وی با اشاره به اینکه مراسم امروز با همکاری حسابداری بخش عمومی و خصوصی برگزار شده است، تاکید کرد: وزارت اقتصاد به عنوان متولی بخش حرفه در حاکمیت و همچنین صاحبان حرفه در بخش خصوصی، باید تعامل ویژه‌ای داشته باشند و گفتگو و همکاری سبب رشد و ترقی حرفه در کشور خواهد شد.

وی در خصوص چالش‌های حرفه حسابداری و حسابرسی در کشور بیان داشت: عدم وجود ساختاری جامع برای نظام‌مند کردن حسابداری به گونه شایسته، عدم استفاده مناسب و به هنگام از فناوری اطلاعات در حرفه بویژه حسابرسی، عدم همراهی کامل برخی مسئولان واحد گزارشگر، عدم یکپارچه نبودن داده و اطلاعات مورد نیاز حسابداری در سطح کلان، چابک نبودن حرفه در برابر تغییرات محیطی و رقابت‌های نادرست و غیر منطقی در بخشی از بدنه حسابرسی از جمله این چالش‌ها است.

دکتر اکرمی در پایان خواستار جدی گرفتن حرفه توسط دولتی‌ها و صاحبان حرفه، و تعامل این دو بخش در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری‌ها و نهایتاً ارتقای اثربخشی حرفه شد. دیگر سخنران آیین‌های گرامی‌داشت روز حسابدار دکتر مجید عشقی، رئیس

سازمان بورس و اوراق بهادار بود. وی در سخنان خود تاکید کرد در شرایط کنونی که مخاطبان و استفاده کنندگان از گزارش مالی افزایش یافته است و برای نمونه هم اکنون در بازار سرمایه ۵۰ میلیون نفر در فعالیت می‌کنند، نیاز به گزارش‌های مالی قابل اتکا افزایش یافته است و بدون گزارش شفاف نمی‌توان شاهد حضور فعالان بود.

دکتر عشقی اظهار داشت: هم اکنون ۸۰۰ ناشر در بازار سرمایه فعالیت می‌کنند که در ۶ ماهه ابتدایی امسال ۲۳ هزار اطلاعیه منتشر کردند و بیش از یک‌هزار نهاد مالی در بازار سرمایه فعالیت دارند که خود مشمول دستورالعمل‌ها می‌شوند و از آنها استفاده می‌کنند. او در ادامه خاطرنشان کرد: باید در حوزه اطلاعات و گزارشگری مالی فعالیت کنیم و این گزارش‌ها باید به‌موقع باشند.

رییس سازمان بورس و اوراق بهادار همچنین اشاره کرد که کیفیت گزارش‌های حسابرسی خوب نیست و برای رفع این مشکل به دنبال این هستیم تا هزینه حسابرسی به صورت واقعی پرداخت شود.

وی اظهار داشت: آمادگی داریم تا با همکاری جامعه حسابداران رسمی ایران، مدلی برای اصلاح رویه‌ها و تدوین اسم بسازیم و دستورالعمل تدوین و ضروری است بر کیفیت گزارش‌های حسابرسی تمرکز کنیم.

دکتر عشقی بیان‌داشت: هم اکنون مؤسسات حسابرسی معتمد در سازمان بورس ۵۳ مؤسسه است که ۲۰ درصد جامعه حسابداران را شامل می‌شود و با توجه گسترش بازار سرمایه امیدواریم مؤسسات بیشتری شرایط درج شده در دستورالعمل را داشته باشند.

وی با تاکید بر اینکه باید حرفه حسابداری با موضوعات محیطی هماهنگ شود، ادامه داد: مؤسسات حسابرسی باید در استقرار حاکمیت

شرکتی که بازار سرمایه در این حوزه مشکلاتی دارد، کمک کنند و اقدامات موثری انجام دهند.

رییس سازمان بورس و اوراق بهادار خاطرنشان کرد: در بازار سرمایه در نظر داریم رتبه بندی حاکمیت شرکتی را عملیاتی کنیم که با کمک حسابرسان محقق می‌شود.

دیگر سخنران این مراسم، هوشنگ نادریان، مدیرعامل مؤسسه‌ی مفید راهبر بود. وی ضمن تبریک روز حسابدار با اشاره به نقش حرفه حسابداری در شفافیت‌های مالی، اظهار داشت: حسابداران رکن اصلی در مجموعه بنگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی هستند

گزارش‌هایی که در اختیار تصمیم‌گیران قرار می‌گیرد، افزایش اعتبار می‌دهند.

نادریان از محورهای نتیجه کار حسابرسان را افزایش اطمینان از رعایت قوانین و مقررات، ترویج فرهنگ استفاده از استانداردهای حسابداری، تقویت سیستم‌های مالی و مدیریتی و کاهش تخلف دانست و تصریح کرد: حسابرسی موضوع کلیدی است؛ حسابرسی از پاسخگویی برمی‌آید که خاستگاه آن احترام به حقوق انسان‌هاست.

وی تأکید کرد: افرادی که دارای اختیار هستند باید در مقابل اختیارات خود پاسخگو باشند، بنابراین حسابرسی می‌تواند کمک کند تا پاسخگویی در

جامعه‌ی حسابداری و حسابرسی کشور گفت: دقت شما این امکان را فراهم می‌کند تا سیاست‌گذار و حکمران اطلاع درستی از وضعیت بخش‌های مختلف اقتصاد ایران داشته باشد.

دکتر خاندوزی افزود: هر قدر پیامی که از وضعیت بازیگران اقتصادی به خود بازیگران اقتصادی، حرفه، صنعت و بازار و در پایه بالاتر به حکمران و سیاست‌گذار کشور منتقل می‌شود، دقت و شفافیت بیشتری داشته باشد بر اتخاذ تصمیمات درست تر تاثیرگذار خواهد بود و باعث می‌شود آدرس غلط به سیاست‌گذار داده نشود و زمان‌های لازم برای اصلاح اقتصادی از دست نرود، زیرا شبکه

و کار اساسی آنها تولید اطلاعات است. وی با بیان اینکه از خصوصیت اطلاعات مالی، قابل دفاع بودن، بیان صادقانه، بی‌طرفی، قابل فهم بودن، به‌موقع و قابل مقایسه بودن و جامعیت است، افزود: اگر قرار است این اطلاعات که در اختیار تصمیم‌گیران قرار می‌گیرد کیفیت مناسب نداشته باشد تصمیماتی که براساس آن اطلاعات گرفته می‌شود نیز غیر جامع و غیردقیق شود و دچار مشکل خواهد شد.

مدیرعامل مؤسسه حسابرسی مفید راهبر ادامه داد: از این رو، نقش حرفه حسابرسان مورد توجه قرار می‌گیرد چراکه حسابرسان به اطلاعات و

شرایط مناسب تری انجام بپذیرد. مدیرعامل مؤسسه حسابرسی مفید راهبر اضافه کرد: در فرآیند پاسخ‌گویی، حسابرسان از طریق اعتباردهی به اطلاعات، ارزش افزوده ایجاد می‌کنند و هدف حسابرسی در تئوری‌های مربوطه زدودن آلودگی‌های اطلاعات است تا از طریق افزایش قابلیت اتکای آن، بستری مساعد برای صیانت از مدیران در تصمیم‌های بزرگ فراهم شود.

سخنران پایانی مراسم روز حسابدار دکتر سید احسان خاندوزی، وزیر امور اقتصادی و دارایی بود. وی با بیان اینکه گزارشگری مالی شبکه‌ی عصبی در نظام اقتصادی کشور است خطاب به فعالان

عصبی اگر در زمان خود درست عمل کند و پیام را به مقصد برساند، پیش از آنکه عضوی از کار بیفتد تصمیم درست در این خصوص گرفته خواهد شد.

وزیر امور اقتصادی و دارایی گزارشگری مالی درست، دقیق و به هنگام را خدمت بزرگ جامعه حسابداری و حسابرسی به اقتصاد کشور برشمرد و افزود: هر قدر که سیاست‌گذاران را بیشتر مطلع کنیم که این حرفه چه خدمتی را به اقتصاد کشور ارائه می‌دهد و حتما بهتر از این نیز می‌تواند ارائه دهد، حتما سیاست‌گذاران مراجعه بیشتر و مطالبه همکاری و مشارکت بیشتری از این جامعه متخصص و توانمند خواهند

کرد و حتماً بیش از این به گزارش‌هایی که توسط این مجموعه تولید می‌شود، اتکاء خواهند کرد.

دکتر خاندوزی با اشاره به اینکه وزارت امور اقتصادی و دارایی یکی از پر استفاده ترین یا یکی از پر ارتباط ترین بخش‌های دولت با خدمات جامعه حسابداران و یا سازمان حسابرسی است، اظهار داشت: ما در وزارت اقتصاد برای کمک به اثر بخشی بیشتر گزارشگری مالی در تمامی حلقه‌های این حرفه تا حسابرسی‌ها، برای اتخاذ تصمیمات درست و آرایه تصویر واقعی و اتخاذ سیاست‌های به هنگام آمادگی داریم و در این زمینه نیز تلاش خود را کرده ایم که در این مدت در نسبت حرفه و نظام سیاست گذاری کشور این اتفاق رخ دهد.

وزیر امور اقتصادی و دارایی در ادامه سخنانش افزود: می‌خواهم از فرصت نشست امروز استفاده کنم و همه توان شما فعالان این حرفه و صنعت را به کمک بطلبم که همه ما برای اثر بخش شدن خروجی و نتیجه و پیامد کار این حرفه در اقتصاد ایران یک همت جمعی به کار ببندیم. خاندوزی با اشاره به پایین بودن ضریب نفوذ در حسابداری و حسابرسی در صنعت و کشور گفت: روشن است که ضریب نفوذ این حرفه اصلاً در تراز آن چیزی که اقتصاد ایران نیامند آن است، نیست و قطعاً ضریب نفوذ باید بهبود یابد.

دکتر خاندوزی سپس به چالش‌های موجود در حرفه حسابداری از جمله رقابت‌های مخرب و نرخ‌شکنی در این صنعت اشاره کرد و در این زمینه گفت: برای حل این مشکلات می‌شود پیشنهادهای مشخص و گام‌به‌گام مطرح کرد و با یک برنامه اقدام مشترک بین وزارت امور اقتصادی و دارایی و مجموعه‌ای از بازیگرانی که در حرفه حسابداری و حسابرسی و ... وجود دارند، بخش از این چالش‌ها را در یک سال آینده و بخش‌های دیگر را در سال‌های

بعد برطرف کرد.

وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی با تأکید بر اینکه در بسیاری از کشورها بخش مهمی از درآمدها از طریق تنوع‌بخشی به خدمت تحقق می‌یابد، اظهار داشت: این موضوعی است که از سالها قبل باید در اقتصاد ما درباره آن چاره‌اندیشی می‌شد و نظام انگیزشی و ابزارهای هدایتی باید در این زمینه به کار گرفته شود تا بتوانیم اثربخشی و سهم این حرفه را در اقتصاد افزایش دهیم.

همچنین در این مراسم شاهد تقدیر از پیش‌کسوتان حرفه، ذی‌حسابان برگزیده کشور و نفرات برگزیده آزمون حسابدار رسمی و آزمون‌های حرفه‌ای جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران از دیگر بخش‌های شانزدهمین آیین گرامی‌داشت روز حسابدار بودیم. در ادامه‌ی آیین‌های گرامی‌داشت مراسم سوگند حسابداران رسمی جدیدالورود توسط استاد نظام‌الدین ملک‌آرایی اجرا شد.

در بخش ویژه‌ای از این مراسم از پیش‌کسوتان و نسل اول حرفه‌ی حسابرسی در ایران، ذی‌حسابان برگزیده، نفرات برتر آزمون حسابدار رسمی و نفرات برتر آزمون‌های حرفه‌ای جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران تقدیر به عمل آمد. پیش‌کسوتان نسل اول حرفه‌ی حسابرسی در ایران که مورد تقدیر گرفته شدند:

- غلامرضا جهانگیریان
- مسعود وکیلی‌فرد
- غلامرضا شوندی
- لطفعلی لطفعلیان صارمی
- فرخ تاج عابدسلیمی
- سید شجاع نجات فر
- علیرضا قاسمی
- ابراهیم شاکری
- اکبر دادگرنمینی
- کامبیز فرقاندوست حقیقی
- محمد دل آرام

نفرات اول تا سوم آزمون جامعه

۱. حامد کریم پور
۲. آرزو ملک پور
۳. مصطفی عابدی طورانی

نفرات برتر آزمون‌های جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران

نفرات برتر آزمون حسابرسان ارشد در آزمون اسفندماه ۱۴۰۱

۱. ابراهیم میر خاقتانی زاده
۲. شیوا محمدی
۳. محسن مه آبادی مقدم

نفرات برتر آزمون حسابرسان ارشد در آزمون مهرماه ۱۴۰۲

۱. زیورالسادات فیروز آبادی
۲. فاطمه یوسف زاده وایقان
۳. پیام بیگی

نفرات برتر آزمون سرپرست ارشد حسابرسان اسفندماه ۱۴۰۱

۱. منصور نظری
۲. محمد باقر رسولخانی

نفرات برتر آزمون سرپرست ارشد حسابرسان مهرماه ۱۴۰۲

۱. مجید قوسی علی آباد

نفرات برتر آزمون سرپرست اسفندماه ۱۴۰۱

۱. محمدرضا جعفری
۲. حمیدرضا تورانی علیزاده
۳. حامد اناری قره قشلاقی

نفرات برتر آزمون سرپرست مهرماه ۱۴۰۲

۱. پریسا امیدانی
۲. محمد ابراهیمی
۳. جواد نژادی
۴. سجاد بابایی

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران (۲۷ آذر ماه ۱۴۰۲)

آبتین محاسب پارس ۰۵۱۳۸۴۷۳۴۱۱-۲ مشهد، بلوار ناصر خسرو، ناصر خسرو ۱۵، بعد از چهار راه اول، سمت راست، پلاک ۹، طبقه ۲	آباد نوین تهران ۰۴۱-۳۳۸۵۳۰۵۷-۳۴۷۸۱۳۲۱ تبریز-گلشهر-تقاطع گلشهر-پرواز- بلوار گلشهر-پلاک ۴۷
ابرار اندیشان ۶۶۹۰۰۱۷۰-۶۶۹۰۳۸۹۳ تهران-خیابان انقلاب-خیابان فرصت شیرازی-شماره ۱۰۸-واحد ۱۴	آبادیس نگار آرون ۸۸۶۱۱۹۷۱-۲ تهران-ونک-خ شهید حجت الاسلام عباس شیرازی - خ برزیل غربی- پلاک ۵۹-طبقه ۴-واحد ۱۹
آبادانا ۸۸۵۴۲۸۴۴ تهران، خیابان شهید بهشتی- خیابان سهروردی شمالی- خیابان کورش-پلاک ۴۵-طبقه ۵-واحد ۱۴	آبان ارقام پارس ۸۸۶۰۵۶۷۴-۸۸۶۰۵۶۷۵-۸۸۰۶۱۹۹۱-۸۸۰۶۱۹۹۰ تهران، خیابان سیدجمال الدین اسدآبادی-بالاتراز میدان فرهنگ- نبش خ ۳۷-پلاک ۳۰۱-ط ۲- واحد ۶
آتامان حساب ۸۸۵۵۸۰۱۰ تهران، خیابان یوسف آباد، خیابان اکبری، کوچه پله سوم ولیعصر، پلاک ۱۰۳۶، برج سپهر ساعی، طبقه ۵، واحد ۵۱	آبان آزمون ۸۸۵۵۱۸۵۱ تهران، خیابان میرزای شیرازی، پلاک ۲۲۹، طبقه ۴، واحد ۱۳
آتیه اندیش نمودگر ۸۸۵۲۲۰۹۶-۷ تهران، خیابان شهید مطهری-خیابان میرعماد-کوچه چهارم-پلاک ۱۲-طبقه ۵-واحد ۱۹	آبان حساب ۲۶۷۱۲۸۶۰ تهران، خیابان شریعتی، تقاطع اتوبان همت، بعد از سروستان سوم، پلاک ۵۷، واحد ۲
آتیه حساب ارقام ۰۲۶-۳۲۵۴۵۱۷۰ کرج-عظیمیه- بلوار کاج- بین ندا و پامچال-پلاک ۲۵۷-طبقه ۵- واحد ۷	آبان روش ۴۴۲۶۱۷۱۰-۴۴۲۴۱۴۲۲ تهران، فلکه دوم صادقیه -بلوار اشرفی اصفهانی -بن بست ۱۲ متری بهار- پلاک ۴-واحد دوم
آتیه نگر ۸۸۱۷۶۱۰۱-۲ تهران، محله شهید قندی، نیلوفر، خیابان سهروردی شمالی، خیابان ابن یمین، پلاک ۳، طبقه ۲	ابتکار حساب آریا ۳۱۳۶۶۱۱۷۶۳ اصفهان - خیابان چهارباغ بالا، خیابان نیکبخت، کوچه جوادیه، شماره ۲
احراز ارقام ۶۶۴۳۴۱۵۶-۶۶۴۳۳۷۴۶ تهران، خیابان ستارخان، ابتدای پاتریس لومومبا، نبش بن بست سحر، پلاک ۳۰، طبقه دوم، واحد ۶	آبتین آرمان نامدار ۲۶۱۲۲۴۷۸ تهران، اقدسیه، خیابان شهید برادران موحد دانش، بن بست یاسمن، بن بست گلستان، پلاک ۶، مجتمع صاحبقرانیه، طبقه ۵، واحد ۵۶
آداک آتین ۴۴۷۶۲۰۲۵-۷ تهران- همت غرب، شهرک گلستان(راه آهن سابق)، بلوار افاقیا، خیابان رز، پلاک ۹، طبقه اول	آبتین روش آریا ۸۸۱۰۹۴۱۸-۹ تهران، خیابان ولیعصر- بالاتر از خیابان بهشتی- کوچه نادر- پلاک ۶-طبقه ۵-واحد ۱۸

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

ارژنگ خبره ۴۴۱۵۱۱۳۵-۶ تهران، صادقیه، بلوار فردوس، خیابان ورزی جنوبی، خیابان ۱۸ شرقی، پلاک ۲، واحد ۴	آدریان نیک اندیش ۸۸۷۴۵۰۴۷-۸۸۷۴۵۳۴۸ تهران، خیابان مطهری، نرسیده به خیابان مفتح، پلاک ۱۸۱، طبقه ۴، واحد ۱۶
آرشین حساب ۸۸۴۸۰۹۶۶ تهران، خیابان ولیعصر- بالاتر از خیابان بهشتی- کوچه نادر- پلاک ۶ - طبقه دوم- واحد ۶- مدیر مستقر آقای عباس ابراهیمی	ادیب ۴۴۰۴۳۶۰۸-۴۴۰۳۳۲۱۶ تهران، اباذر، بزرگراه اشرفی اصفهانی، خیابان گلستان ۱۴، پلاک ۳، مجتمع نگین رضا، طبقه ۶ واحد ۶۰۵
ارقام بهین آرا ۴۴۲۱۵۴۱۲-۴۴۲۱۰۱۰۵ تهران- خیابان ستارخان- بین فلکه اول و دوم صادقیه- بلوار شهدای صادقیه شمالی- نبش کوچه ۱۵- پلاک ۴۹- طبقه دوم- واحد ۷	آدرین حساب ۰۳۱-۳۶۶۴۱۹۱۷-۸ اصفهان-خیابان شیخ صدوق شمالی-جنب بانک تجارت-بن بست اسلامی- پلاک ۳۱۷-طبقه دوم-زنگ ۳
ارقام پردازش نوین ۶۶۴۳۶۰۱۲ تهران، میدان توحید، خیابان نصرت غربی، خیابان کاظم بیگی، بن بست دوم، پلاک ۴، واحد ۲	آدین ارقام پیام ۸۸۹۶۷۸۲۰-۸۸۹۷۲۲۷۵ تهران، میدان فاطمی، خیابان فلسطین شمالی، انتهای کوچه مهشاد، پلاک ۱۳
ارقام پژوهان دقیق ۸۸۷۶۴۶۴۸-۸۸۵۴۷۰۷۵ تهران، خ خرمشهر-پلاک ۲۱۸-طبقه دوم-واحد ۱۱	آدین پندار راستین ۶۶۵۷۲۲۱۷ تهران، توحید، خیابان ستایش، خیابان ستارخان، پلاک ۸۲، طبقه همکف، واحد ۳
ارقام پویا ۰۵۱-۳۸۸۲۳۵۰۱-۳۸۸۲۷۳۳۴-۳۸۸۲۷۳۳۳-۳۸۸۱۶۳۵۹ مشهد-بلواروکیل آباد-بین وکیل آباد۸و۱۰-پلاک ۷۸- طبقه اول، واحد ۱	آدین تراز ارقام ۸۸۰۲۳۵۰۷-۸۸۳۳۲۷۱۱-۸۸۰۱۵۳۳۷-۸۸۰۱۵۳۳۸ تهران- خیابان فتحی شقایق- بعد از خیابان کاج- پلاک ۱۳۴ - طبقه اول شرقی
ارقام نگر آریا ۶۶۴۲۰۲۶۳-۶۶۹۳۲۰۲۲-۶۶۴۳۲۲۱۸ تهران، میدان توحید- خیابان توحید- نبش کوچه پرچم- پلاک ۶۸	آراء ۸۸۹۰۵۳۱۶-۸۸۸۰۲۹۳۲ تهران-خیابان فلسطین شمالی - پلاک ۴۶۳ - ساختمان ۵۵ - طبقه ۲ - شماره ۱۰
ارقام نماد چرتکه ۰۲۶-۳۴۴۷۳۳۳۵ کرج- خیابان مطهری- روبروی بلوار نبوت- جنب بانک مسکن- ساختمان دلتا- طبقه ۲- واحد ۴	آراد تراز پیشرو ۲۲۳۵۵۱۲۲ تهران، سعادت آباد، بلوار سرو غربی، خیابان صدف، کوچه قصرالدشتی، پلاک ۲۲، طبقه ۲، واحد ۳
ارکان سیستم ۸۸۸۰۴۹۴۱-۲ تهران- بهجت آباد - خیابان لارستان- خیابان شهید حمید صدر- پلاک ۳۵- طبقه ۲ واحد ۱۰	آرتین پرگاس ۴۴۲۷۵۷۷۰-۴۴۲۷۵۷۷۱ تهران خیابان ستارخان، روبروی برق آلستوم، پلاک ۷۹۸، طبقه دوم واحد ۵

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

آرمانی نو اقدم ۸۸۱۹۷۸۱۷ تهران، میدان ونک، خیابان کار و تجارت، پاساژ آسمان ونک، طبقه ۳، واحد ۳۰۲	آرمان آروین پارس ۸۸۹۳۷۳۱۷-۹ تهران، خیابان استاد نجات الهی، خیابان خسرو، پلاک ۳۱، طبقه ۳
آرمون گستران پیشگام ۸۸۷۴۳۶۸۳-۸۸۷۳۹۳۵۶ تهران، خیابان مطهری، نبش خیابان دوم مفتاح شمالی، پلاک ۳۵۸، طبقه سوم، واحد ۶	آرمان اصول ۶۶۹۰۲۴۷۶-۶۶۹۰۲۱۵۴ تهران، خیابان اسکندری شمالی-خ طوسی شرقی-پلاک ۱۰۰-طبقه ۴ واحد ۹
آروین باستان محاسب ۴۴۴۷۸۷۷۰-۴۴۴۷۸۷۷۱ تهران، خیابان جنت آباد مرکزی، خیابان کاظم توکلی شرقی، خیابان جنت آباد، ساختمان کسری، پلاک ۲۱۶، طبقه ۳، واحد ۸	آرمان اندیش آگاه ۴۴۳۲۲۳۰۰۶۱ ارومیه-خ جهاد-کوی اول-کوچه سوم-پلاک ۲۵
آروین خدمات مدیریت رادوین ۸۸۷۳۱۵۳۴-۸۸۷۳۶۳۱۶ تهران، خیابان احمد قصیر نبش کوچه ششم-پلاک ۹-طبقه ۳-واحد ۱۳	آرمان اندیشان آینده نگر ایلیا ۲۲۳۳۳۵۶۸-۷۱ تهران، مجیدیه شمالی، خیابان شهید برادران محمدی (ریحانی)، کوچه شهید ابوالقاسم سعیدی (جلال)، پلاک ۱، ساختمان پاسارگاد، طبقه ۵
آریا بصیر اندیشه ۸۸۶۴۷۹۱۱-۸۸۶۴۷۹۱۰-۸۸۶۴۷۸۴۴ خیابان ولیعصر-بالتر از پارک ساعی-خیابان سی و ششم-پلاک ۷-مجتمع ولیعصر (۲)-طبقه ۲-واحد ۲۲۵	آرمان بصیر ۸۸۷۴۶۳۰۴-۵ تهران، خیابان احمد قصیر (بخارست)-کوچه ششم-پلاک ۲۰-واحد ۶
آریا بهروش ۸۸۰۶۲۶۶۰-۸۸۰۳۴۴۰۶ تهران، ونک، خیابان ماهتاب، خیابان شیخ بهائی شمالی-ابتدای خیابان سنول-پلاک ۳۱-واحد ۲-طبقه بالای همکف-آپارتمان اول شرقی	آرمان پژوهان محاسب ۸۸۵۴۳۹۶۵ تهران-خیابان پاکستان-کوچه شهید حکیمی (دهم)-پلاک ۲۸-طبقه ۳-واحد ۴
آریا حسابرسان پارسا ۸۸۷۷۳۸۲۸-۸۸۷۷۴۲۲۵ تهران-خیابان گاندی-خیابان بیست و یکم-پلاک ۲۶-واحد ۴	آرمان پیام جامع ۸۸۳۱۶۶۸۰-۸۸۳۱۶۸۹۷ تهران-خیابان کریمخان زند، خیابان خردمند جنوبی، کوچه محمد حقانی، پلاک ۱۱، طبقه ۵، واحد ۱۰
آریا روش ۸۸۶۶۰۸۲۴-۸۸۶۷۴۷۰۴ تهران-خیابان ولیعصر-بالتر از میرداماد-بلوار ستاری-پلاک ۷۴-طبقه چهارم-واحد ۱۵	آرمان روش ۲۲۷۴۸۸۳۶-۲۲۷۴۸۸۳۸ تهران، میدان تجریش، خیابان شهید برادران فناخسرو، جنب اداره ثبت اسناد و املاک، پلاک ۲۴، ساختمان ملک، طبقه ۴، واحد ۱۲
آریا منش امین ۸۸۳۸۴۷۵۹-۸۸۳۸۴۷۸۲ تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از خیابان بهشتی، کوچه نادر، پلاک ۶، طبقه ۴، واحد ۱۴	آرمان نوین رسیدگی ۸۸۴۲۶۸۹۳-۸۸۴۴۷۱۰۷ تهران، خیابان مطهری-خیابان ترکمنستان-اول کوچه سرو-پلاک ۲-واحد ۱

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

آریا نیک روش

۸۸۷۰۹۳۱۱-۲

تهران، خیابان قائم مقام فراهانی-کوچه شهدا-پلاک ۹-طبقه ۲-واحد ۱۲

آزمون تراز پارس

۷۱۳۸۳۸۴۲۸۵

شیراز، بلوار امیرکبیر، نرسیده به کوچه ۲۴، ساختمان پریا ۷، طبقه ۵، واحد ۱۰

آریان محاسب پویا

۸۸۲۳۰۷۳۴-۶

تهران، کوی نصر-خیابان چهارم-خیابان بلوچستان-نبش کوچه ۵، پلاک ۱۱-واحد ۴

آزمون حساب تدبیر

۸۸۶۱۲۹۸۲-۳-۸۸۶۲۵۹۹۴

تهران- میدان ونک-خیابان ملاصدرا-ضلع شمال غربی پل کردستان-بن بست فرشید-پلاک ۴-طبقه ۳-واحد ۵

آرین حساب همراز

۷۱۳۲۳۴۹۳۵۶

شیراز، هنگ، خیابان مشیر، خیابان شوریده شیرازی، ساختمان ترانه، طبقه ۳، واحد ۶

آزمون سامانه

۷۷۵۳۷۹۴۴-۸۸۶۷۲۴۴۰-۲-۲۲۰۳۵۱۶۰

تهران، خیابان بهار شیراز-تقاطع سهروردی جنوبی - شماره ۱۰۷

آزاد رای امین

۸۸۵۱۵۱۳۳-۳۴

تهران، ابتدای خیابان سهروردی شمالی-بالاتراژآبادانا-خیابان سراب-شماره ۱۲-واحد ۲

اصلاح گستران امین

۷۷۸۷۲۲۴۰-۷۷۸۸۵۷۱۵

تهران، تهرانپارس، خیابان شهید حجت اله سلیمی (۱۷۰ غربی)، خیابان شهید سعید باغدارنیا (رشید)، پلاک ۷۳، طبقه دوم شمالی

آرما تراز ژرف

۸۸۳۴۲۴۷۶

تهران-هفت تیر، باغ صبا، سهروردی، خیابان شهید مهندس زیرک زاده، خیابان شهید مسعود ملایری پور، پلاک ۹۷، طبقه ۵ غربی

اصول اندیشه

۸۸۷۹۹۳۶۵-۸۸۸۷۶۴۴۶-۸۸۸۷۷۰۰۳

تهران، میدان آرژانتین-خیابان الوند-بن بست کامبیز-پلاک ۶-واحد ۳

آرمودگان

۸۸۹۳۹۵۱۳-۸۸۹۲۹۷۰۹

تهران-خیابان کریم خان زند-خیابان دکتر عضدی(آبان جنوبی)-شماره ۵۲-طبقه دوم

اصول پایه فراگیر

۸۸۶۴۰۶۹۸-۹

تهران، خیابان شهید خالد اسلامبولی، خیابان سی و پنجم، پلاک ۲۲، طبقه همکف

آرموده کاران

۲۲۹۲۵۹۱۰-۲۰

تهران، خیابان شریعتی-قلهک-نرسیده به یخچال-کوچه شریف-شماره ۵

اصول نگر آریا

۸۸۰۵۵۹۴۰-۵

تهران، ملاصدرا، روبروی بیمارستان بقیه اله، پلاک ۱۸۹، طبقه ۷، واحد ۱۵

آزمون

۸۸۰۱۲۳۱۵-۸۸۹۳۴۰۵۱

تهران، بلوار کشاورز-بین میدان ولیعصر و چهارراه فلسطین - پلاک ۲۵-طبقه اول واحد ۱

اطمینان بخش و همکاران

۸۸۱۰۵۴۳۶-۸۸۱۰۵۴۷۲-۸۸۱۰۵۳۶۷

تهران-یوسف آباد-خیابان شهید ابوالفضل فراهانی پور-خیابان شهید فتحی شقاقی-پلاک ۱۷-واحد ۵

اطمینان فرد

۸۸۶۱۸۱۹۷-۸

تهران، خیابان ملاصدرا، خیابان شیخ بهایی، میدان شیخ بهایی، جنب بانک تجارت، برج مرم، پلاک ۱۷۱، طبقه ۴، واحد ۸

آزمون پرداز

۸۸۷۰۸۱۷۴-۶

تهران، میدان آرژانتین، جنب مرکز خرید آفریقا، ساختمان صهبا، پلاک ۲۲

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

اطهر

۸۸۸۹۶۴۲۵ - ۸۸۹۶۴۲۸۰

تهران - خیابان دکتر فاطمی - بین خیابان ولیعصر و میدان دکتر فاطمی - ساختمان ۳۷ - طبقه ۵

آگاه گرتراز

۸۸۸۴۴۰۸۵

تهران، خیابان شهید دکتر مفتاح جنوبی، کوچه شیمی، پلاک ۷۰، طبقه ۳، واحد ۷

اعتماد ارقام امین

۴۴۹۶۸۳۷۲ - ۴۴۹۵۴۸۷۲ - ۵

تهران - خیابان آیت اله کاشانی - ساختمان آرمتا - پلاک ۴۳۰ - طبقه اول - واحد ۶

آگاه نگر

۸۸۵۲۱۶۷۷ - ۸۸۵۲۳۸۱۶ - ۸۸۷۵۷۵۹۲

تهران - خیابان شهید بهشتی (عباس آباد) - کوچه آریا وطنی، خیابان شهید برادران کاووسی فر، پلاک ۵۰ طبقه ۳ واحد ۳

اعتماد حساب پویا

۵۵۱۳۶۰۹۶۸۳۷ - ۵۵۱۳۶۰۹۹۸۴۵

مشهد، بلوار شهید فرامرزی عباسی، نبش فرامرزی عباسی ۲۸، ساختمان اقا قیا، پلاک ۱۰، طبقه ۲، واحد ۶

آگاهان ارقام

۸۸۷۴۴۲۲۸ - ۹

تهران - خیابان سهروردی شمالی - خیابان حسینی (سورنا) - شماره ۸ - طبقه ۳ - واحد ۱۴

اعداد آراء

۷۷۶۷۰۵۸۵ - ۶

تهران، خیابان شریعتی، سه راه طالقانی، خیابان خواجه نصیرالدین طوسی، پلاک ۲۸۰، واحد ۶

آگاهان ارقام خبره

۸۸۳۲۴۵۶۸

تهران، مطهری، خیابان سلیمان خاطر، خیابان وراوینی، پلاک ۱۹، طبقه ۵

آفاق حساب برتر فردا

۴۱۳۳۱۳۵۹۸۱

استان آذربایجان شرقی، تبریز، سه راه محقق، محقق غربی، کوچه زرگر باشی، مرکز خرید نگین گلستان، طبقه اول، واحد ۸

آگاهان بهروش پارس

۵۵۱۳۷۲۳۷۴۶۰ - ۶۵

مشهد - خیابان صاحب الزمان ۱۴ - مولوی ۱۴ - پلاک ۱۱/۱

آفاق کاوشگران

۵۵۱ - ۳۷۲۵۹۷۱۴ - ۳۷۲۵۹۳۱۷ - ۳۷۲۵۹۳۱۴ - ۳۷۲۶۴۷۴۶

مشهد - میدان راهنمایی - ابتدای بلوار سازمان آب - خیابان عطار - عطار غربی - ۱ - پلاک ۸

آگاهان پژوهان پویا

تهران، اختیاریه، خیابان شهید برادران رحمانی، خیابان شهید حسین عرفاتی غربی، طبقه دوم شمالی

افق مهر خاورمیانه

۴۴۰۷۶۱۲۴

تهران، بزرگراه اشرفی اصفهانی، گلستان چهاردهم، پلاک ۳، مجتمع نگین رضا، طبقه ۱۳، واحد ۱۳۱۱

آگاهان تراز توس

۵۵۱ - ۳۷۶۸۴۴۰۴ - ۳۷۶۱۴۷۷۴ - ۳۷۶۷۳۳۷۰

مشهد - بلوار فردوسی - بین فردوسی ۲ و ۴ - روبروی آپارتمانهای مرتفع - شماره ۶۸ - طبقه ۲

آگاه اندیشان خردمند

۸۸۶۶۱۹۷۳

تهران - خیابان وحید دستگردی - پلاک ۲۸۷ - طبقه سوم - واحد ۷

آگاهان و همکاران

۸۸۹۰۲۰۴۷

تهران، خیابان سپهبد قزنی - خیابان شاداب - پلاک ۲۸

آگاه تدبیر

۵۳۱۳۶۲۶۵۷۸۲ - ۵۳۱۳۶۲۸۲۱۲۲

اصفهان - میدان آزادی - بلوار دانشگاه - مجتمع تجاری اداری پردیس ۲ - طبقه ششم - واحد ۲۶۲

آمارگران

۶۶۴۸۵۰۶۳

تهران - خیابان طالقانی - بین وصال شیرازی و فلسطین - نبش خیابان فریمان - ساختمان اداری ۱۱۸ - پلاک ۵۵۰ - طبقه ۱ - واحد ۲

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

اهمیت نگر ۸۸۳۲۳۹۱۴-۸۸۳۲۳۹۱۲ تهران، خیابان سهروردی، خیابان مفتح، خیابان شهید علی اصغر اصلی پور، پلاک ۳۶، طبقه اول، واحد ۴	امجد تراز ۸۸۷۰۵۳۰۷ تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر خیابان شهید بهشتی، جنب هتل سیمرغ، بن بست دلبسته، پلاک ۱، طبقه ۳
آوا تدبیر تراز ۳۱۳۶۶۸۶۴۱۴ اصفهان، هزار جریب، خیابان استقلال میانی، خیابان شیخ کلینی، پلاک ۶۷، طبقه اول	امین آزمون ۲۲۹۰۹۲۷۹ تهران-میرداماد-خیابان حصار-خیابان کوشا-کوچه شهره-پلاک ۱-واحد ۹-طبقه سوم
آوش ارقام کادوسان ۱۳۳۲۷۳۰۰۰۴ رشت، محله گلزار، کوچه فرعی دوم، کوچه وصال، طبقه اول	امین تدبیر بصیر ۶۶۶۵۶۸۶۵ تهران، بلوار آیت اله سعیدی، بزرگراه ۶۵ متری فتح، پلاک ۲۰۳، مجتمع تجاری پارس صنعت، طبقه همکف
آوند ۸۸۲۸۴۰۶۰-۸۸۲۷۴۷۴۶-۸۸۲۷۳۵۹۵ تهران، کوی نصر-خیابان چهارم-پلاک ۲۲-طبقه ۱-واحد ۳	امین حسابرس افق ۶۶۹۱۰۵۵۶-۶۶۵۹۲۰۱۴ تهران، خیابان ستارخان، خیابان باقر خان، پلاک ۷۰، واحد ۹
آویژه ارقام امین ۰۵۱۳۸۹۳۰۰۴۷-۰۵۱۳۸۹۳۰۰۴۶ مشهد، بلوار معلم، معلم ۳۶، پرورش ۲۱، پلاک ۷۵، طبقه همکف	امین محاسب پارس ۸۶۱۲۵۹۳۸ تهران، خیابان شهید استاد مطهری، خیابان سهروردی شمالی، پلاک ۲۹۳، طبقه ۲، واحد ۶
ایران مشهود ۸۸۷۸۵۷۶۵-۸۸۷۹۱۴۳۷ تهران، خیابان ظفر، بین اتوبان مدرس و بلوار نلسون ماندلا، پلاک ۲۹۰، طبقه ۴	امین محاسب روش ۲۲۸۷۰۲۰۸ تهران-خیابان شریعتی-پل سیدخندان-خ خواجه عبدالله انصاری-پ۱۰۳-طبقه سوم-واحد ۳۰۱
ایستاتیس محاسب کویر ۰۳۵۳۸۳۰۱۶۹۵-۰۳۵۳۸۳۰۱۶۹۶ یزد-محله دانشجو، خیابان شهید محسن حججی، بلوار آتش نشان، طبقه اول، واحد ۵	امین مشاور بصیر ۸۸۸۷۴۹۰۱-۸۸۸۷۴۹۰۰ تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از پارک ساعی، نبش کوچه چمن، پلاک ۲۴۱۴، واحد ۳
آئین ابرار آریا ۸۸۹۳۸۳۴۰-۸۶۰۳۷۳۹۶ تهران-میدان ولیعصر-ابتدای بلوار کریم خان زند-پلاک ۳۰۸-طبقه ۷-واحد ۷۴	امین نگاه بینا ۴۴۷۵۴۶۹۴-۴۴۷۵۳۷۸۷ تهران، بلوار دهکده المپیک، خیابان ساحل، خیابان شهید حیدر امانی(۵۷)، پلاک ۱، طبقه ۱
آئین ارقام ۴۴۲۹۲۸۱۳-۱۴ تهران، فلکه دوم صادقیه-ابتدای اشرفی اصفهانی-خیابان مروشد-پلاک ۱-طبقه ۴-واحد ۱۵	اندیشه نیکان حساب ۸۸۸۵۳۰۷۹-۸۸۸۵۳۰۷۳ تهران-خیابان ولیعصر-بالاتر از سه راه فاطمی-کوچه افتخاری نیا-ساختمان ۶۳-طبقه دوم-واحد ۶

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

برنا اندیشان رایان ۸۸۳۲۴۰۶۷-۸۸۸۲۴۹۹۸-۸۸۳۱۱۹۸۸ تهران- کریم خان زند- خیابان حسینی- پلاک ۶۱، طبقه اول، واحد ۲۰۵	آئین بهرنگ صادق ۴۴۲۷۶۲۳۳-۴۴۲۷۶۱۳۳ تهران، خیابان اشرفی اصفهانی، بعد از جلال آل احمد، خیابان طالقانی، ساختمان گلشن، طبقه سوم، واحد ۱۳
برهان تراز محاسب ۶۶۰۲۰۵۳۶-۶۶۰۰۷۲۶۷ تهران- خیابان آزادی- بعد از دانشگاه صنعتی شریف- ساختمان ۶۲۵- طبقه ۱- واحد ۱	آئین بهروش ۸۸۴۴۳۴۲۳-۸۸۴۴۴۶۶۸ تهران- خیابان مطهری- خیابان شهید محسن وزوایی- خیابان شهید استاد مطهری- پلاک ۲۸- طبقه ۹- واحد جنوبی
بصیر محاسب توس ۵۱۳۸۴۵۶۳۶۹ مشهد، محله احمد آباد، خیابان ابوذر غفاری ۱۴، بلوار ابوذر غفاری، پلاک ۱۱۰، طبقه ۲	آئین پژوهان ایرانیان ۵۱-۳۷۶۶۳۷۷۳-۵۱۳۷۶۸۴۱۲۸ مشهد- بلوار شهید صادقی، صادقی ۱۰ (توفیق ۱۶)، پلاک ۴۲، طبقه ۲
به بین محتوا ۲۶۴۲۱۸۲۸-۲۶۴۱۳۹۰۵ تهران- میرداماد- خ البرز - کوچه قبادیان شرقی- پلاک ۲۸ واحد ۱	آئین تدبیر سهند ۰۴۱-۳۳۳۷۰۸۰۱ تبریز- خیابان فارابی (خ چایکنار)-نرسیده به پل سنگی- مجتمع کوثر- طبقه سوم- واحد ۱
بهبود ارقام ۰۳۱-۳۶۶۴۴۸۵۱-۳۶۶۴۴۸۵۲ اصفهان- خیابان شیخ صدوق شمالی- مجتمع اداری تک نگین- طبقه ۳- واحد ۳	آئین تراز آریا ۰۳۱-۳۷۸۶۶۲۹۲ اصفهان- خیابان رودکی- نبش فرعی ۶۰- ساختمان ستایش- طبقه دوم
بهداد حساب آریا ۴۴۲۷۸۳۸۱ تهران - خیابان ستارخان- بین فلکه اول و دوم صادقیه- بلوار شهدای صادقیه شمالی- خیابان مروتشت- پلاک ۱- واحد ۱۲	آئین محاسب و همکاران ۰۵۱۳۸۳۸۸۹۷۵-۰۵۱۳۸۹۴۰۴۵۰ مشهد، چهار چشمه، خیابان کوثر جنوبی، (پیروزی ۱/۳۲)، خیابان شهید یداله خانی، هاشمیه ۳۶- کوثر ۹، پلاک ۷، طبقه اول
بهداد روش امین ۸۸۳۹۲۲۱۵ تهران- یوسف آباد- خیابان چهلستون- خیابان دوم- پلاک ۱۸- طبقه ۵- واحد ۱۰	آئین محاسبان امین ۶۶۰۶۶۳۱۴-۵ تهران- ضلع جنوبی خیابان آزادی، روبروی خیابان حبیب اله، نبش خیابان حیدرناش، پلاک ۴۱۶، طبقه ۲، واحد ۳
بهراد مشار ۸۸۷۱۳۱۳۴-۸۸۷۰۳۹۰۶ تهران، خیابان شهید احمد قصیر (بخارست)، خیابان ۱۹، پلاک ۵، طبقه اول	بخردیار ۸۸۴۳۳۶۵۶ تهران، عباس آباد، خیابان اندیشه، خیابان استاد مطهری، بن بست حکمی، پلاک ۱، طبقه ۴، واحد ۹
بهروزان حساب ۶۵۰۱۰۴۹۳-۶۵۰۱۰۴۹۶ تهران، میدان آزادی، بین بزرگراه نواب و اسکندری، پلاک ۱۸۶، برج سپهر آزادی، طبقه ۸، واحد ۸۰۳	البرز پندار ۴۴۲۲۱۳۹۶-۴۴۲۲۱۱۴۹ تهران، اشرفی اصفهانی، بلوار مرزداران، نرسیده به پل یادگار امام، پلاک ۱۷۸، ساختمان نگین آسمان، بلوک C، طبقه ۵، واحد ۱۹

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

پارس ۰۲۶۳۲۷۳۶۸۶۲-۳ کرج- مهرویلا- میدان معلم- ساختمان معلم (شماره ۱۵)- طبقه ۳- واحد ۸	بهمن ۸۸۳۰۵۳۹۱-۳-۸۸۸۴۳۷۰۸ تهران، خیابان قائم مقام فراهانی - جنب میدان شعاع - ساختمان ۱۱۴- طبقه ۴
پارس ارکان تراز ۴۴۴۷۰۰۸۴ تهران- بزرگراه اشرفی اصفهانی- بالاترازمیدان پونک- خیابان سوم-پلاک ۶۱- واحد ۴	بهنام مشار ۸۸۸۹۱۱۵۸-۸۸۸۰۱۰۲۲ تهران، خیابان استاد نجات الهی(ویلا)، بالاتر از خیابان سپند، کوچه خسرو، پلاک ۵۸، طبقه ۲، واحد ۶
پارسیان حسابرس افق ۵۱۳۶۰۳۸۷۹۲ مشهد- بلوار دانش آموز- بین دانش آموز ۱۵ و ۱۷- پلاک ۱۴۹- ساختمان پزشکان- طبقه دوم- واحد ۶	بهنود حساب ۸۸۹۸۰۴۰۲-۸۸۹۸۰۴۴۸ تهران، خیابان دکتر فاطمی- روبروی خیابان کاج- پلاک ۱۳۶- ساختمان تهران ۶۴- طبقه پنجم جنوبی- واحد ۲۴
پاسارگاد احرار ۴۴۲۶۴۴۸۶ تهران، ستارخان، روبروی خشکبار ایوب، پلاک ۴۸۵، طبقه همکف، واحد ۱	بهین تراز آریا ۴۴۳۸۰۴۳۸ تهران، خیابان صادقیه، خیابان شهید احمد اسدی، خیابان ستارخان، پلاک ۱۰۱۶، ساختمان مرجان، طبقه ۵، واحد ۵۱
پایدار حساب ممتاز ۴۴۶۲۳۳۲۴-۴۴۴۴۴۲۱۸ تهران، جنت آباد مرکزی، خیابان شهید کبیری طامه (شاهین شمالی)، بلوار شهید سرلشکر مخبر(۳۵ متری گلستان)، پلاک ۱۷۹، طبقه همکف	بوستان محاسب ایرانیان ۴۴۹۲۷۸۸۳-۴۴۹۲۷۸۵۵ تهران، ستارخان، بین فلکه اول و دوم صادقیه، بلوار شهدای صادقیه شمالی، کوچه مرودشت، پلاک ۱، واحد ۴
پایش پرگاس کاردان ۳۱۳۶۲۰۱۲۲ اصفهان، محله حسین آباد، کوچه مهرداد (۴۳)، کوچه شهید مسعود مهرعلیان(۶۹)، پلاک ۱۷، مجتمع تجاری پیمان، طبقه ۳، واحد ۱۳	بیات رایان ۸۸۵۰۴۵۸۶-۸ تهران، خیابان شهید احمد قصیر، معبر آخر، کوچه پژوهشگاه (دوم)، پلاک ۲۲، ساختمان یازده، طبقه دوم، واحد ۶
پایش گستر حساب ۴۴۰۴۷۵۹۰-۴۴۰۲۲۳۷۷ تهران، جنت آباد جنوبی، بلوار شهید مرتضی مطهری، خیابان پیامبر غربی، پلاک ۷/۱۰۶، مجتمع پندار، طبقه ۴، واحد ۱۴	بیداران ۸۸۳۰۶۹۱۱-۸۸۸۳۵۲۰۷-۸۸۸۲۹۷۶۱ تهران، شمال میدان هفت تیر - خیابان ملایری پور - خیابان مهندس زیرک زاده - شماره ۲۰- طبقه اول
پرتو محاسب امین ۳۱۳۲۲۱۰۰۸۹ اصفهان، نقش جهان، خیابان آمادگاه، خیابان باغ گلدسته، پلاک ۵، ساختمان گلدیس، طبقه سوم، واحد ۲۳۷	بیلان گزارشگر ۸۸۵۶۱۷۰۴-۸۸۵۶۱۰۸۹ تهران، سعادت آباد، میدان سردار شهید حسن طهرانی مقدم، خیابان سرو شرقی، پلاک ۷۴، مجتمع پایدار، طبقه ۴ واحد ۴۰۴
پرسیان پاد ۲۲۳۴۱۸۸۰ تهران، اوین - مجتمع آتی ساز- فازیک- بلوک ۵- شماره ۵۱۷۳	بینا تدبیر ۸۸۷۱۶۴۸۶-۸۸۸۲۴۵۸۱ تهران، خیابان سید جمال الدین اسد آبادی، خیابان ۲۳، پلاک ۳۸، طبقه ۲

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

پرهام مشار

۸۸۴۱۶۹۶۸-۸۸۴۱۹۱۵۲

تهران- خیابان مطهری- خیابان یوسفیان- شماره ۱۲۳- طبقه ۷- واحد ۲۵

تدبیر ارقام اسپادانا

۸۸۷۳۶۴۴۷-۸

تهران، میدان آرژانتین، خیابان شهید احمد قصیر، خیابان شانزدهم، پلاک ۱۳، طبقه ۳

پویش دقیق تراز

۸۸۱۴۱۷۰۷

تهران، خیابان کریم خان زند- خ شهید مصطفی حسینی- نبش کوچه دوم غربی- پ ۳- ط ۳- واحد ۹

تدبیر تراز نگار

۸۸۹۷۷۶۳۵-۶

تهران، خیابان شهید گمنام، بین میدان فاطمی و گلها، روبروی مجتمع وزارت کشور، پلاک ۳۵، طبقه سوم، واحد ۶

پویندگان پارس حساب

۰۵۱-۳۸۴۸۲۲۰۱-۴

مشهد- پنجره سناباد- خیابان دانشسرای جنوبی- خیابان ابن سینا- پلاک ۱۴۵ - طبقه اول واحد شرقی

تدبیر محاسب آریا

۴۴۰۱۲۵۳۶

تهران، فلکه دوم صادقیه- ابتدای آیت اله کاشانی- خ اعتمادیان- پشت بیمارستان ابن سینا- پ ۱۵- طبقه ۱- واحد ۳

پیام محاسب ایرانیان

۵۱۳۸۹۴۶۴۲۱

مشهد، بلوار دانشجو، کوچه دانشجو ۲۵ (پرویش ۲۸)، پلاک ۵۵۴، مجتمع آراکس ۲، طبقه هفتم، واحد ۷۰۲

تدبیرگران مستقل

۸۸۹۰۲۹۹۹-۸۸۹۰۹۱۴۴

تهران، خیابان استاد نجات الهی- خیابان اراک - پلاک ۷۲- طبقه ۲ - شماره ۴

پیشداد اندیشه مهرگان

۴۴۹۷۱۳۸۸-۴۴۹۷۶۸۲۲

تهران، جنت آباد جنوبی، بلوار شهید مرتضی مطهری، خیابان پیامبر غربی، پلاک ۷/۱۰۶، مجتمع پندار، طبقه ۳، واحد ۱۱

تدوین معین بهار

۶۶۴۳۳۴۶۹

تهران، بلوار کشاورز، خیابان جمالزاده شمالی، کوچه نادر، پلاک ۲۹، واحد ۱۵

پیشگامان تراز امین

۱۳۳۳۶۰۱۶۲۶

رشت، دباغیان- کوچه شهید رجایی- کوچه شهید مفتاح- پلاک ۵- طبقه همکف

تدوین و همکاران

۸۶۰۸۰۰۷۲-۴

تهران، بزرگراه کردستان، خیابان حکیم، پلاک ۱۱، طبقه ۳، واحد ۱۴

پیوند ارقام راهبر ایرانیان

۱۱۴۴۲۰۶۹۹۲

آمل- خیابان طالب آملی- روبروی دریای ۲۷/۱، بلوار طالب آملی، طبقه دوم

تراز آوران امین

۲۶۴۱۱۲۴۴-۲۶۴۱۱۲۴۲

تهران، میرداماد، جنب متروی میرداماد، مجتمع رز میرداماد، A۱، طبقه سوم، واحد ۱۱، کد ۳۰۴

تحلیل طلب

۸۶۱۲۶۰۱۳

تهران، میدان جهاد، خیابان بیستون، خیابان بوعلی سینا غربی، پلاک ۴۷، طبقه ۵، واحد ۱۳

تراز محاسب ماندگار

۰۵۱-۳۸۴۳۴۵۱۶-۳۸۴۶۳۸۳۴

خراسان رضوی- مشهد- خیابان احمد آباد- بلوار رضا- نبش رضا ۱- پلاک ۴۰- طبقه اول-

تحلیلگر معتمد امین

۷۱۳۶۲۷۷۵۸۷

شیراز، ولیعصر، خیابان ولیعصر، کوچه ۸، پلاک ۱۸۸، طبقه ۱

تراز مشهود محتسب

۴۴۲۷۳۸۱۱-۴۴۲۷۳۸۱۱-۲

تهران، خیابان مرزداران، بلوار شهید سرتیپ آریافر، کوچه لاله، پلاک ۲۶، طبقه ۴، واحد ۴

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

حسابرسان نواندیش ۸۸۵۴۶۳۰۰-۸۸۵۱۶۷۹۲-۳ تهران- خیابان مطهری- خیابان علی اکبری- خیابان صحافزاده- پلاک ۵۶- طبقه سوم	تلاش ارقام ۸۸۸۰۶۸۷۶ تهران- خیابان شهید مطهری، خ شهید حمید صدر - خ لارستان - پلاک ۵- ساختمان سپهر- طبقه سوم- واحد ۳۰۲
حسابرسین ۸۸۷۰۹۷۴۳-۸۸۷۰۹۷۴۴-۸۸۷۲۱۲۶۹ تهران، خیابان شهید بهشتی، خیابان شهید علی میرزا حسنی، خیابان قائم مقام فراهانی، پلاک ۱۸۶، ساختمان ۲۱۶، طبقه ۳، واحد ۲۶	تلفیق نگار ۲۲۱۴۲۹۴۲-۲۲۱۴۲۹۴۳ تهران، سعادت آباد، خیابان شهید حمید نمازی زاده(سوم شرقی)، پلاک ۱۵۶، برج کاج، طبقه سوم شمالی
خبرگان پارس پویا ۰۵۱-۳۸۸۳۴۱۸۱-۳ مشهد- بلوار وکیل آباد- بلوار کوثر- کوثر شمالی-۱- پلاک ۸۱- صندوق پستی ۱۱۷۵ - ۹۱۸۹۵	توانگر محاسب و همکاران ۶۶۹۴۹۰۷۱-۲ تهران- میدان توحید- خیابان فرصت شیرازی- پلاک ۸۳- واحد ۶B
خبرگان حساب امین ۰۱۱۴۴۲۲۷۶۳۵-۸ آمل، میدان قائم، ساختمان الماس، واحد ۴۰۳، طبقه ۴	توسعه مدیریت دانا ۲۲۹۰۳۷۵۸-۸۶۱۲۰۹۲۲ تهران، خیابان سهروردی شمالی، خیابان کوشش، پلاک ۱، طبقه ۴
خبره ۸۸۹۰۲۳۱۶ تهران، خیابان ولی عصر - بین فروشگاه قدس و پمپ بنزین کوچه پزشک پور - شماره ۲۴	حافظ گام ۲۲۲۷۰۹۴۹-۲۲۲۷۰۹۸۱-۲۲۹۱۲۱۵۹ تهران، خیابان میرداماد، خیابان نفت جنوبی، کوچه تابان، پلاک ۱۰، واحد ۱۵
داریا روش ۸۸۶۰۱۹۸۸-۹۰ تهران، میدان ونک، ملاصدرا، خیابان شیرازی جنوبی، کوچه اتحاد، پلاک ۱۰	حامیان کاردیده پارس ۸۸۵۸۴۱۶۳-۸۸۶۰۸۳۰ تهران، سعادت آباد، خیابان علامه طباطبایی جنوبی، نبش خیابان شهید حمیدرضا حق طلب، ساختمان علامه، پلاک ۸۰، طبقه سوم
داوران حساب ۸۸۵۴۵۶۳۸-۸۸۵۴۵۶۲۵-۸۸۵۱۰۰۵۴ تهران- خیابان قائم مقام فراهانی- بالاترازخیابان استاد مطهری- خیابان ششم- شماره ۲۳- طبقه اول	حساب گستر پویا ۷۷۲۹۶۹۹۸ تهران، تهرانپارس، خیابان شهید محمود آهنی امینه (۱۱۹)، خیابان شهید داریوش اصغری (۱۵۶ غربی)، طبقه ۲، واحد ۶
دایان معتمد فردا ۵۱۳۷۲۹۴۶۲۳ مشهد، کلاهدوز، خیابان آبکوه، خیابان ارم شمالی، (آبکوه ۱۷)، پلاک ۵، طبقه ۴	حساب نگر متین ۴۴۴۹۹۴۶۴ تهران، جمالزاده، خیابان یوسف، کوچه سوسن، پلاک ۴، ساختمان پالیز، طبقه ۲، واحد ۲۰۳
دریک فروردین ۲۲۹۰۲۴۸۴ تهران، خیابان نفت شمالی، خیابان هفتم، شماره ۳۹، طبقه ششم، واحد ۲۲	حسابرس معتمد پارسیان ۸۸۷۰۷۶۱۵-۸۸۷۰۸۱۴۸ تهران- خیابان ولیعصر، بالاتراز مطهری، کوچه ناهید، پلاک ۸۴، واحد ۴

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

رایمند امین ۰۵۱-۳۶۰۲۱۷۳۳-۵ مشهد- بلوار فرامرز عباسی- نبش فرامرز عباسی ۲۴- پلاک ۱- طبقه سوم	دش و همکاران ۴۴۸۴۶۶۰۵-۹-۴۴۸۴۶۶۰۱-۳ تهران، بزرگراه نیایش- بعد از چهارراه سردار جنگل- آشناسان- خیابان نشاط- نبش کوچه سوم غربی- پلاک ۲۴
رایمند و همکاران ۲۲۱۳۷۷۰۷ تهران، سعادت آباد، کوچه بی نام، بلوار استاد محمدعلی کشاورز، پلاک ۸، طبقه سوم	دقیق آزما تراز ۵۱۳۷۲۳۷۱۳۳ مشهد، خیابان شهید قرنی ۲۱، برج جاودان، طبقه ۷، واحد ۷۰۲
رمز پویا ۲۲۹۱۱۸۸۳-۲۲۹۱۲۹۱۷ تهران- میرداماد- میدان مادر- خیابان شاه نظری- کوچه دوم- پلاک ۳۹- طبقه ۵- واحد ۹	دقیق تراز سپاهان ۰۳۱۳۲۷۴۳۲۸۶-۰۳۱۳۲۷۴۴۲۴۴ اصفهان، خیابان لاهور، کوچه شهید تودشکی (شماره ۵۵)، پلاک ۵۶
رهین ۸۸۵۳۲۶۲۸-۸۸۵۲۳۰۵۹ تهران، خیابان سهروردی شمالی- انتهای خیابان خرمشهر- خیابان شهید عربعلی- شماره ۱- واحد ۶	دل آرام ۸۸۹۰۱۴۹۶ تهران، میدان جهاد (دکتر فاطمی)- خیابان کامران- پلاک ۱۵- واحد ۲- طبقه اول
رهنمود ارقام پارس ۴۴۹۷۸۸۱۹-۲۴ تهران، فلکه دوم صادقیه- بلوار فردوس شرق- نبش خیابان وفا آذر جنوبی- مجتمع تجاری و اداری آپریک سنتر- طبقه سوم- واحد ۱۱۵	دیان ۸۸۴۹۰۴۷۴-۸۸۴۹۰۴۷۱ تهران، ایرانشهر، بلوار کریم خان زند، پلاک ۱۴۲، طبقه ۳
رهنو حساب ۲۲۳۶۵۰۵۶-۹ تهران، خیابان توحید، بن بست فرهادیه، مجتمع فرهادیه، پلاک ۳، طبقه ۵، واحد ۲۰	راد محاسب ایستاتیس ۳۵۳۶۲۷۰۵۵۸ یزد، خیابان فرخی، کوچه شهید معینی (دادگستری)، بن بست فتوحی، پلاک ۴۸
رهیافت حساب تهران ۸۸۹۸۵۷۵۱ تهران، خیابان سید جمال الدین اسدآبادی- خیابان ۴- شماره ۵- واحد ۶	رازدار ۸۸۷۲۶۵۳۵-۸۸۷۲۶۶۶۵ تهران- خیابان احمد قصیر (بخارست)- کوچه نوزدهم- پلاک ۱۸- واحد ۱۴- طبقه ۷
رهیافت و همکاران ۰۵۱-۳۲۲۸۶۸۰۱-۶ مشهد- بلوار مدرس- روبروی بنیاد شهید- ساختمان مسکن- طبقه اول	راهبرد اندیشان مدیر شیراز، بلوار پاسداران، خیابان شهید جهان آرا، بلوار پاسداران، ساختمان پارسیان، طبقه ۲، واحد ۲
روشنگر بصیر ۴۴۲۸۴۵۴۰-۲ تهران، مرزداران، کوچه الوند ۱۳، خیابان شهید بیژن ابرهیمی (الوند)، برج الوند، برج A شمالی، طبقه ۵، واحد ۵۰۵	رایان بهروش پارس ۰۵۱۳۸۹۱۵۶۸۵-۰۵۱۳۸۶۷۹۹۳۴ مشهد- بلوار شهید صارمی، بین شهید صارمی ۲۹ و ۳۱ (بین هنرستان و هفت تیر)، پلاک ۲۰۵، طبقه اول

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

رئوف اندیش امین ۸۸۹۲۸۹۸۱ تهران-میدان ولیعصر- ساختمان تجارت ایرانیان- طبقه سوم - واحد ۶	سنجیده روش آریا ۲۶۱۴۲۶۰۰-۴ تهران، استاد حسن بنا شمالی، ضلع جنوبی میدان ملت، خیابان قلیچ خانی، پلاک ۱۰۸، طبقه ۶، واحد ۲۳
زرین نگار راستین ۴۴۳۲۴۸۱۹ تهران، شهران جنوبی، کوچه توحید، خیابان کوهسار، پلاک ۶۵، طبقه اول، واحد ۲	سیاق نوین جهان ۴۴۲۹۸۶۲۲-۴۴۲۶۴۹۵۷-۴۴۲۶۴۸۱۲ تهران - بلوار مرزداران- بلوار آریا فر-نیش گلدیس ۷- شماره ۲۱- طبقه اول- واحد ۲
ژرف بین بهبود ارقام ۸۸۹۵۲۲۹۰-۸۸۹۵۲۲۸۹ تهران- میدان فاطمی- پلاک ۱۳- ساختمان فاطمی- طبقه هفتم- واحد ۷۳	سینافکر ۴۴۳۱۵۲۸۲ تهران، شهران جنوبی، نرسیده به فلکه اول، روبروی فرهنگسرای معرفت، مجتمع فرهنگ، پلاک ۱۸، طبقه ۴ واحد ۱۵
سامان اندیشان یکتا ۸۸۸۸۲۹۰۰-۸۸۶۷۴۴۷۱ تهران، خیابان ولیعصر، خیابان دامن افشار، بعد از سوگند، پلاک ۴۹، طبقه ۵	شاخص اندیشان ۲۲۹۰۲۴۸۴-۲۲۹۰۴۲۰۰ تهران، خیابان میرداماد- نفت شمالی -نیش خیابان نهم- بین بانک سپه و تجارت- پلاک ۳۹ - واحدهای ۲۲ و ۲۳- طبقه ۶
سامان پندار ۲۲۰۳۷۲۱۳-۵ تهران، بلوار افریقا-نیش عاطفی غربی- پلاک ۱۵۲- برج صبا- واحد ۱۲۳، مدیران مستقر آقایان احمد ظفر پرند و مختار موسوی پ	شاهدان ۸۸۹۶۰۱۴۵ و ۸۸۹۸۲۱۴۵ و ۸۸۹۶۰۱۷۳ تهران، خیابان زرتشت غربی، روبه روی بیمارستان مهر، پلاک ۴۵، طبقه سوم غربی
سامان گستر ارقام ۸۶۰۴۴۳۶۷ تهران، خیابان عباس آباد، خیابان شهید خلیل حسینی، کوچه مهرداد، پلاک ۹، طبقه اول، واحد ۲	شراکت ۸۸۷۱۷۶۵۱-۸۸۷۱۷۶۵۰ تهران، خیابان دکتر بهشتی-خ قائم مقام فراهانی- ساختمان ۲۱۶. پلاک ۱۸۶- طبقه ۴ - واحد ۳۵ - ص پ ۱۵۸۷۵-۶۶۶۶
سپند تدبیر نیکان ۸۸۷۴۰۳۳۶-۸۸۷۳۰۸۵۰ تهران، خیابان بهشتی(عباس آباد)- خیابان قائم مقام فراهانی- خ چهارم- پلاک ۱۰- طبقه همکف	شریف محاسب مانا ۸۰-۷۹-۰۵۱۳۶۰۴۷۳۷۸ مشهد، بلوار دانش آموز، پلاک ۱۸۷، طبقه اول
سخن حق ۸۸۷۹۴۶۴۶ تهران-میدان آرژانتین- اول خ آفریقا- شماره ۹- بلوک ب- واحد شماره ۳	شهودامین ۴۴۰۲۲۶۶۰-۴۴۰۰۸۱۷۷-۹ تهران، فلکه دوم صادقیه- بلوار آیت اله کاشانی- پلاک ۲۱۰ (ساختمان ماد) طبقه ۴ - واحدهای ۱۲ و ۱۴ و ۱۵
سروک پرهام ۶۶۹۱۳۹۸۳-۶۶۹۰۵۳۹۵ تهران، سلسبیل شمالی، خیابان رودکی، بن بست دکتر بزرگی، پلاک ۲، ساختمان اندیشه ۲، طبقه ۵، واحد ۱۴	صالح اندیشان ۸۸۸۵۱۶۷۵-۷ تهران، بهجت آباد، خیابان ولیعصر، کوچه شهید حمید فخاری، پلاک ۱۲، طبقه اول

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

فرزین ارقام آراین ۰۵۱-۳۵۰۹۴۳۱۱-۵۰۹۳۷۲۰ مشهد، فارغ التحصیلان، خیابان دندانپزشکان ۱۲، فارغ التحصیلان ۱۱، بلوار فارغ التحصیلان (وکیل آباد ۷۷)، پلاک ۸۵، طبقه همکف	صدر ۸۸۸۴۳۰۱۵ تهران، ضلع جنوب شرقی میدان هفت تیر-کوچه شیعی-پلاک ۷۰-واحد ۲
فریوران راهبرد ۸۸۹۳۴۳۵۰-۳ تهران، خیابان سپهد قرنی نرسیده به پل کریمخان، کوچه خسرو، پلاک ۲۴، طبقه ۵، واحد ۱۰	عامر مشاور تهران ۸۸۹۰۵۶۴۷-۸۸۸۹۰۶۱۹ تهران، خیابان فلسطین شمالی- بالاتر از بلوار کشاورز- ساختمان ۵۵- طبقه ۴-واحد ۱۸
فهیم مدبر ۸۸۷۳۳۸۹۸ تهران، خیابان شهید بهشتی، بعد از خیابان پاکستان، پلاک ۲۳۷، طبقه سوم، واحد ۹	فاطر ۶۶۴۰۸۲۲۶-۶۶۴۹۸۰۲۵-۶۶۴۹۲۸۷۱ تهران، خیابان وصال شیرازی- بزرگمهر غربی- کوی اسکو- پلاک ۱۴- طبقه ۴
قواعد ۶۶۵۹۷۶۴۴-۶۶۵۹۷۷۵۳ تهران، میدان توحید- ابتدای خ ستارخان- خ کوثر دوم- پلاک ۱- واحد ۵	فرز حساب ۸۸۵۱۴۵۳۹ تهران، ضلع جنوب غربی پل سیدخندان- خ میرمطهری- ساختمان ۳۸- طبقه ۵- واحد ۵۲
کارآمد حساب ایرانیان ۸۸۰۲۰۱۳۷-۸۸۳۳۴۶۵۴ تهران، خیابان فاطمی- میدان گلها- خیابان کاج جنوبی- خیابان شهید فکوری- پلاک ۹- طبقه اول- واحد ۲	فرز مشاور ۲۶۲۱۳۱۳۷ تهران، بلوار نلسون ماندلا، شماره ۲۴۴، مجتمع اداری الهیه، طبقه ششم، واحد ۶۰۶
کاری پارس ۰۷۱۳۶۳۴۰۰۱۶-۱۸ شیراز- خیابان معالی آباد- بلوار دکتر شریعتی، روبروی پارک ملت- ساختمان طوبی ۸- طبقه ۱- واحد ۲	فرز نگر آگاه ۶۶۴۳۹۲۶۱ تهران، شهر آراء، بزرگراه شهید دکتر چمران، کوچه خلخال، پلاک ۵، طبقه ۲
کاربرد ارقام ۲۶۲۰۷۱۳۹-۲۶۲۰۷۱۴۶-۲۲۰۲۳۵۴۴-۲۲۰۲۳۵۲۴ تهران- خیابان ولیعصر، بالاتر از میدان ونک، خیابان والی نژاد، پلاک ۲۰، طبقه ۲	فراگیر اصول ۸۸۶۷۱۶۸۱-۸۸۶۷۵۷۲۲-۸۸۶۱۱۷۵ تهران- خیابان گاندی- خیابان ۲۳- پلاک ۲۱- واحد ۲
کاربرد تحقیق ۰۳۱-۳۷۷۵۰۱۴۴-۵ اصفهان- پل وحید- ابتدای بلواروحید- مجتمع اداری امین- طبقه ۳- واحد ۲۰	فرانگر حساب خبره ۸۸۴۰۳۶۹۷-۸۸۴۰۲۹۷۷ تهران، عباس آباد، خیابان داریوش، خیابان شهید میرزایی زینالی، پلاک ۷۵، طبقه سوم شرقی، مدیر مستقر اسماعیل اقبال صفت رونقی
کاسپین تراز سما ۰۱۱-۳۳۲۰۶۰۲۵ ساری- بلوار طالقانی- ساختمان جم- طبقه ۲- واحد ۶	فرجام اندیشان محاسب ۲۲۸۵۹۴۳۰-۳۱ تهران، سیدخندان، خیابان خواجه عبدالله انصاری، پلاک ۱۰۷، برج آسمان، طبقه ۴، واحد b

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

کاشفان ۸۸۸۲۷۵۵۶-۸۸۸۳۵۲۱۳-۸۸۸۴۷۵۲۵ تهران، خیابان میرزای شیرازی- خیابان فریدون نژادکی (کامکارسابق)- روبروی بانک ملت- پلاک ۶- طبقه ۲	محیا مشار ۸۸۵۵۷۱۲۹-۳۰ تهران، خیابان خالد اسلامبولی (وزرا)، خیابان چهاردهم، پلاک ۳، واحد همکف
کوشا منش ۲۶۲۰۰۴۵۰-۲ تهران- خیابان ولیعصر- بالاتر از چهارراه نیایش- کوچه شهید رحیمی- پلاک ۵۴- طبقه ۳- واحد ۱۲	مختار و همکاران ۸۸۸۰۰۲۶۷-۹ تهران- خیابان ولی عصر- خیابان زرتشت غربی- پلاک ۱۴- طبقه ۵
کوشش ۸۸۷۳۴۷۰۷-۸ تهران- میدان آرژانتین- خیابان بخارست- شماره ۴۹- طبقه ۴- واحد ۵	مدبران امین ۳۱۳۲۳۷۳۶۵۳ اصفهان- خیابان شیخ بهایی- بعد از چهار راه آذر- بن بست صفاری (شماره ۲۵)- مجتمع آئینه- طبقه دوم- واحد ۴
کار آزما مشار دانا ۴۶۱۳۰۰۵۴ تهران، جنت آباد جنوبی، خیابان ۳۵ متری لاله شرقی، بن بست نسترن، پلاک ۱، مجتمع اداری تجاری لاله، طبقه اول، واحد ۴	مستقل اندیشان پارس ۸۸۷۰۶۱۸۶-۷ تهران- خیابان یوسف آباد- خیابان فتحی شقاقی- نبش بیستون- پلاک ۷۱- واحد ۳
کارامنش تدبیر ۶۶۵۹۳۰۷۹ تهران، خیابان ستارخان، خیابان باقرخان غربی، پلاک ۱۲۱، طبقه سوم، واحد ۶	مشاوران سرآمد کاوش ۸۸۲۴۷۱۳۷ تهران، مرزداران، خیابان شهید استاد مطهری، پلاک ۱، ساختمان لاله، طبقه ۱، واحد ۵
کاربرگ سامان ۸۸۱۰۴۲۵۱-۸۸۱۰۴۲۵۲ تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از خیابان بهشتی، کوچه نادر، پلاک ۶، طبقه ۶، واحد ۲۳	مطلب زاده و همکاران ۸۸۵۴۹۳۱۴-۵ تهران- شهید مطهری- خیابان شهید دکتر مفتح- کوچه شهید منصور دوست محمدی (ششم)- پلاک ۳ طبقه سوم- واحد ۷
الگو حساب ۶۶۵۸۰۴۷۱-۶۶۵۸۰۴۷۵ تهران، خیابان ستارخان، خیابان باقر خان، نبش فرزین جنوبی، پلاک ۷، طبقه ۳ واحد ۴	معتمد ارکان ۲۲۱۲۴۷۸۶-۸۸۶۹۷۰۵۲ تهران، خیابان شهید محمد مهدی فرحزادی، خیابان بهاران یکم، پلاک ۵۰، طبقه ۵، واحد ۹
گواهان ۴۴۳۷۳۳۶۱-۴۴۳۷۳۵۱۳ تهران، مرزداران، کوچه سادات، خیابان شهید محرمعلی بی نظیر، پلاک ۱۹، مجتمع اداری امین، طبقه ۶، واحد شمالی	معتمد رایان باهر ۰۲۶۳۴۲۳۳۲۷۸-۰۲۶۳۴۲۳۳۲۸۳ کرج، گلشهر ویلا، خیابان سعدی، بلوار ایثار (درختی)، پلاک ۳۱۲، مجتمع باران، طبقه سوم، واحد ۶
متین محاسب نوین ۸۸۶۶۲۵۹۲-۳ تهران- میدان ونک- خیابان برزیل- خیابان شهید عباسپور (توانیر شمالی)- کوچه جهان آرا- پلاک ۱۰	معیار حساب تدوین ۵۱۳۶۰۴۷۴۷۸ مشهد، محله شهید فرامرز عباسی، بلوار شهید فرامرز عباسی، خیابان رسالت ۴ (فرامرز عباسی ۳)، پلاک ۱، طبقه سوم غربی، واحد ۶

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

نهان نیک نگر ۸۶۰۸۷۰۵۳-۸۶۰۸۷۱۹۱ تهران، میدان ونک، خیابان گاندی، خیابان هجدهم، پلاک ۱۵، واحد ۲	معین مشاور مجرب ۷۷۷۳۱۶۵۳ تهران - تهرانپارس - خ شهید محمد مسعود گلشنی (۱۱۷)، بزرگراه رسالت پلاک ۲۴۹، طبقه همکف، واحد ۱
نواندیشان ۸۸۸۴۷۹۶۲ تهران- خیابان میرزای شیرازی - نیش خیابان نژادکی - شماره ۸۳ - واحد ۱۶	مفاهیم حساب جامع ۸۸۵۵۹۳۱۶-۸۸۵۵۹۳۷۰ تهران- خیابان ولیعصر-نرسیده به پارک ساعی-برج سپهر ساعی- واحد ۴۰۶
نیک روشن ۸۸۷۷۹۸۷۸ تهران، بلوار آفریقا- خیابان دیدار شمالی- خیابان نلسون ماندلا- پلاک ۵۹ - ساختمان مهرگان- طبقه ۲- واحد ۷	مفید راهبر ۸۸۱۰۳۰۱۸ تهران، خیابان احمد قصیر، کوچه ۱۳، پلاک ۹
نیک روشن تهران ۲۱-۷۷۸۷۳۵۱۹ تهرانپارس- خیابان فرجام- خیابان باغدارنیا (رشید شمالی)- انتهای خیابان ۱/۱۷۴ غربی- ساختمان پارس- پلاک ۲۰- طبقه ۳	ممیز ۸۸۸۹۵۳۷۷-۸۸۹۰۷۶۷۹-۸۸۸۰۲۹۰۱-۸۸۹۰۱۵۴۷ تهران، خیابان کریم خان زند- خیابان آبان جنوبی- خیابان سپند غربی- پلاک ۶۴- طبقه سوم - واحد شرقی
نیک ارقام بهار ۸۸۸۰۷۳۲۳-۸۸۸۰۸۷۳۴ تهران، خیابان طالقانی، پلاک ۲۹۲، طبقه ۵ جنوبی	ممیز حساب برنا ۳۱۳۴۵۰۶۵۶ اصفهان، محله رحیم آباد، کوچه مادی فرسخ ۱۸، خیابان کاوه، پلاک ۱۳۳۳، ساختمان رضا، طبقه اول، واحد ۱
نیکان تراز ایرانیان ۸۸۹۹۶۰۶۳-۵ تهران، خیابان سید جمال الدین اسد آبادی، خیابان دوم، پلاک ۱۱، طبقه ۴، واحد ۱۱	مهر آفرین بصیر ۸۸۱۰۵۵۸۹-۸۸۵۵۲۰۸۹ تهران- خیابان خالد اسلامبولی (وزرا)- خیابان ششم- کوچه دل افروز- پلاک ۱۹- واحد ۱۶
نیکو مشاور ۸۸۷۸۱۷۰۸ تهران، خیابان ونک، خیابان برزیل شرقی، روبروی دانشگاه فنی و حرفه ای، پلاک ۲۹، طبقه ۳، واحد ۴	مهرگان تراز و همکاران ۵۱۳۶۰۴۲۱۵۰-۵۱۳۶۰۴۹۳۸۴ مشهد، بلوار شهید فرامرز عباسی، فرامرز عباسی ۲۵ (رسالت ۲۴)، پلاک ۱، طبقه سوم
هادی حساب تهران ۸۸۴۴۳۶۳۴_خط ویژه تهران، خیابان مطهری- خیابان ترکمنستان- نیش کوچه سرو- پلاک ۲- طبقه ۶- واحد ۱۵	میزان اندیشه ۵۱۳۸۹۴۵۵۴۰ مشهد، محله شریف، کوچه صدف ۲۰ {معلم ۵۲}، بلوار معلم، پلاک ۱۲۵۲، طبقه سوم، واحد ۹
هدف نوین نگر ۲۶۴۲۲۰۵۱-۲۶۴۲۲۰۴۱ تهران، خیابان شریعتی، خیابان وحید دستگردی (ظفر)، مقابل خیابان عمرانی، پلاک ۱۴۸، طبقه ۳، واحد ۲	نکو نگرش ۲۲۸۹۳۶۱۲-۸۸۶۵۲۶۱۲-۸۸۶۵۲۶۱۱ تهران- خیابان ونک، ساختمان آسمان ونک، پلاک ۶، طبقه اول، واحد ۱۰۷

مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

هوشیار ممیز ۸۸۲۰۹۸۱۷-۱۸ تهران - انتهای گاندی شمالی - پلاک ۸ - طبقه ۵ - واحد ۱۹	هژیران ۲۲۰۳۸۱۷۳-۴ تهران - خیابان نلسون ماندلا (افریقا) - بلوار گلشهر، پلاک ۲۲، طبقه ۱۰، واحد ۴۲
وانیا نیک تدبیر ۲۲۰۳۱۴۷۶-۷ تهران - بلوار افریقا - پایین تر از مدرس - خیابان گلدان - پلاک ۸ - واحد ۳	هشت ۴۴۰۲۶۹۴۶-۴۴۰۲۷۵۲۴ تهران، خیابان آیت اله کاشانی، خیابان مهران، خیابان پنجم، کوچه ارغوان، پلاک ۲۹، طبقه ۴، واحد ۸
یکتا تدبیر ۲۲۸۸۸۹۳۷-۸-۲۲۸۸۷۹۰۳-۵ تهران، ابتدای پاسداران - سه راه ضرابخانه - دشتستان دوم - پلاک ۲۱	هشیار - بهمند ۸۸۸۴۳۷۰۴-۵ تهران، خیابان قائم مقام فراهانی - بالاتر از میدان شعاع - پلاک ۱۱۴ - طبقه ۴ - واحد ۲۰
یکتا اندیشان بهمن ۴۴۲۸۸۸۱۶ تهران - فلکه دوم صادقیه، برج گلدیس، طبقه ۹، واحد ۹۱۴	همیار حساب ۶۶۵۶۵۲۹۰-۱ تهران، خیابان کارگر شمالی - خیابان میرخانی (نصرت شرقی) - پلاک ۵۴ - طبقه ۲ - واحد ۴
یکتا روش امین ۸۸۴۸۲۹۰۵-۸۸۷۱۹۲۴۵ تهران - میدان آرژانتین - خیابان خالد اسلامبولی - کوچه دوازدهم - پلاک ۸ - واحد ۱، طبقه همکف	هوشمند نگر پویا ۶۶۹۲۲۹۶۵ تهران، خیابان توحید، پلاک ۲، طبقه ۴

مؤسسات ادغام شده

ردیف	موسسه حسابرسي ادغام شونده	موسسه حسابرسي ادغام كننده	تاريخ ادغام	نام موسسه حسابرسي پس از ادغام
۱	دایارایان	رهیافت و همکاران	۱۳۹۴/۰۲/۱۶	دایارهیافت
۲	ایران مشهود	آزمون پرداز	۱۳۹۴/۰۶/۰۱	آزمون پرداز ایران مشهود
۳	آریان فراز	دایا رهیافت	۱۳۹۴/۰۸/۰۲	دایارهیافت
۴	اندیشگران پویا	آزمون پرداز ایران مشهود	۱۳۹۴/۱۰/۰۱	آزمون پرداز ایران مشهود
۵	دانشگر محاسب خبره	ارقام نگر آریا	۱۳۹۴/۱۱/۰۳	ارقام نگر آریا
۶	دانشگر محاسب	ارقام نگر آریا	۱۳۹۴/۱۱/۰۳	ارقام نگر آریا
۷	آگاه حساب	ارقام نگر آریا	۱۳۹۵/۰۵/۲۴	ارقام نگر آریا
۸	تدبیرگران شاخص اندیش	ارقام نگر آریا	۱۳۹۵/۰۷/۲۵	ارقام نگر آریا
۹	امین مشهود پارس	کارای فارس	۱۳۹۵/۰۸/۰۱	کارای فارس
۱۰	فرازمند	بهنود حساب	۱۳۹۵/۱۲/۰۱	بهنود حساب
۱۱	متین خردمند	رازدار	۱۳۹۵/۱۲/۰۵	رازدار
۱۲	آرمان راه برد	آروین ارقام پارس	۱۳۹۵/۱۲/۱۵	آرمان آروین پارس
۱۳	آیین محاسبان امین	حساب گستر پویا	۱۳۹۶/۴/۲۴	حساب گستر پویا
۱۴	آیین ارقام	حساب گستر پویا	۱۳۹۶/۴/۲۴	حساب گستر پویا
۱۵	راهبرد پیام	فریوران	۱۳۹۶/۰۴/۳۱	فریوران راهبرد
۱۶	آب دیده محاسبان امین	هژیران	۱۳۹۶/۰۵/۳۱	هژیران
۱۷	آبان حساب	سامان پندار	۱۳۹۶/۱۱/۰۷	سامان پندار
۱۸	رهنمودگران کاردان	هوشیار ممیز	۱۳۹۶/۱۱/۰۹	هوشیار ممیز
۱۹	آروین حساب رسا	رهنمود ارقام پارس	۱۳۹۶/۱۱/۲۸	رهنمود ارقام پارس
۲۰	ایمان پردازش اعداد	احراز ارقام	۱۳۹۶/۱۱/۰۱	احراز ارقام
۲۱	نمودگر روش	آتیه اندیش ارقام	۱۳۹۷/۰۲/۰۴	آتیه اندیش نمودگر
۲۲	تدبیر امید خاورمیانه	راده	۱۳۹۷/۰۴/۱۰	راده
۲۳	آرنیکا ارقام پارس	مهرگان تراز و همکاران	۱۳۹۷/۰۵/۰۱	مهرگان تراز و همکاران
۲۴	مدبران مستقل	رازدار	۱۳۹۷/۰۸/۱۲	رازدار
۲۵	رایان بهروش پارس	آئین محاسب و همکاران	۱۳۹۷/۹/۱۲	آئین محاسب و همکاران
۲۶	مهرگان تراز و همکاران	بصیر محاسب توس	۱۳۹۷/۱۲/۰۱	بصیر محاسب توس
۲۷	دیلمی پور و همکاران	فراز مشاور	۱۳۹۸/۲/۷	فراز مشاور دیلمی پور
۲۸	نوبین نگر مانا	هدف همکاران	۱۳۹۹/۳/۱۰	هدف نوبین نگر
۲۹	کاربرگ سامان	آئین ابرار آریا	۱۳۹۹/۴/۱۳	آئین ابرار آریا
۳۰	همپیشگان روش	آرمان نوبین رسیدگی	۱۳۹۹/۶/۰۱	آرمان نوبین رسیدگی

مؤسسات منفک از ادغام

ردیف	موسسه حسابرسي پس از ادغام	موسسه حسابرسي منفک از ادغام	تاريخ خروج از ادغام
۱	آزمون پرداز ایران مشهود	ایران مشهود	۱۳۹۸/۰۸/۰۲
۲	بصیر محاسب توس	مهرگان تراز و همکاران	۱۳۹۸/۰۹/۲۱
۳	آئین محاسب و همکاران	رایان بهروش پارس	۱۳۹۹/۱۰/۱۶
۴	حساب گستر پویا	آئین محاسبان امین	۱۴۰۰/۰۸/۳۰
۵	حساب گستر پویا	آئین ارقام	۱۴۰۰/۱۱/۲۷
۶	سامان پندار	آبان حساب	۱۴۰۱/۰۵/۰۱
۷	آئین ابرار آریا	کاربرگ سامان	۱۴۰۱/۱۱/۰۶
۸	ارقام نگر آریا	آگاه حساب	۱۴۰۲/۰۸/۳۰